

§ 1 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Vänsterpartiets riksdagsgrupp anmält Hanna Gunnarsson som suppleant i konstitutionsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i konstitutionsutskottet

Hanna Gunnarsson (V)

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2020/21:615

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:615 EU:s återhämtningsmedel och nya klimatinsatser

av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 7 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:642

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:642 Utbyggnaden av vindkraft
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 7 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:643

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:643 Antalet vargar på landsbygden
av Sten Bergheden (M)

Interpellationen kommer att besvaras gemensamt med interpellation 644 fredagen den 7 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:644

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:644 Människors trygghet i vargtäta områden
av Marléne Lund Kopparklint (M)

Interpellationen kommer att besvaras gemensamt med interpellation 643 fredagen den 7 maj. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:648 Implementering av EU:s engångsplastdi-
rektiv

av Tobias Andersson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 juni. Statsrådet
har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund
av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 april 2021

Miljödepartementet

Per Bolund (MP)

Enligt uppdrag

Egon Abresparr

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:654

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:654 Agerande mot tvångsgifte

av Mikael Eskilandersson (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 21 maj 2021.

Stockholm den 20 april 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2020/21:655

Till riksdagen

Interpellation 2020/21:655 Användandet av tvångsgifte

av Sara Gille (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 21 maj 2021.

Stockholm den 20 april 2021

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskottet:

2020/21:FPM97 Förordning om Digitala Gröna Intyg *COM(2021) 140*, *COM(2021) 130* till socialutskottet

§ 4 Anmälan om avskrivning av proposition

Andre vice talmannen meddelade att talmannen den 21 april avskrivit prop. 2020/21:48 *Organdonation* samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 2020/21:3778–3781.

*Förlängning av
reglerna om före-
byggande sjukpenning
för riskgrupper*

§ 5 Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU25
Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper föredrogs.

Anf. 1 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar i dag ett utskottsinitiativ från socialförsäkringsutskottet, SfU25, *Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper*.

Coronapandemin påverkar oss alla på olika sätt. För vissa av oss är risken större, allra tydligast våra äldre men också andra som löper större risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp om de smittas av covid-19.

Sedan den 1 juli förra året har vi tillfälliga regler om ersättning till dessa grupper. Ursprungligen var vi överens om 90 dagars ersättning, men allteftersom har vi förlängt ersättningen, senast till och med den 30 april. Om en dryg vecka hade ersättningen alltså löpt ut om vi inte hade förlängt den igen, men nu är vi ju överens om att den ska förlängas, både här i riksdagen och mellan regeringen och samarbetspartierna.

Vid tidigare förlängningar av ersättningen har det uppstått ett olyckligt glapp. Vi är alla överens om att något glapp ska det inte bli fler gånger. I initiativet från Vänsterpartiet föreslogs att man skulle knyta förlängningen till vaccineringen, vilket var ett rimligt förslag. När socialminister Ardalan Shekarabi för snart en månad sedan besökte oss i utskottet redogjorde han för regeringens avsikt att göra just detta – att förlänga ersättningen knutet till vaccineringen och tillse att det inte blir något glapp.

I detta utskottsinitiativ föreslår utskottet att ersättningen för riskgrupperna ska förlängas tills fas 3 i den nationella planen för vaccination mot covid-19 är avslutad. I fas 3 vaccineras de som är 60–64 år gamla och personer med tillstånd som innebär svårigheter att följa råd om smittskyddande åtgärder och dessutom alla vuxna som tillhör riskgrupperna.

Mitt eget län, Kalmar län, är en av få regioner som vi socialdemokrater är med och styr. Vi styr i ett välfungerande samarbete med Centerpartiet och Liberalerna. Nyligen gick vår region som första region i landet in i fas 3, och drygt vart fjärde vuxen i vårt län har nu fått sin första dos. Det är mycket glädjande, och jag hoppas att övriga regioner snart följer efter.

Den extra ändringsbudget som vi debatterade och beslutade om här i kammaren i går innehåller förlängningar av flera av regeringens åtgärder med anledning av coronapandemin. Ett antal av de ersättningar som förlängs kopplas till vaccineringen.

Bland annat förlängs ersättningarna till riskgrupperna, det som vi här i dag debatterar, och de förlängs på ett sätt så att det inte ska uppstå något glapp. Personer i riskgrupperna kommer att kunna återgå i arbete på ett säkert sätt när vaccinationerna är genomförda. Utöver detta förlängs ersättningen för karensavdraget, så att ingen av ekonomiska skäl ska behöva tveka om att stanna hemma även vid milda symtom, med andra ord för att hejda smittspridningen.

Ersättningen för sjuklönekostnader utöver det normala som kompenserar arbetsgivare förlängs. Ingen ska behöva känna att man belastar sin arbetsgivare när man stannar hemma den karenstid som sjukvården rekommenderar. Samhället kompenserar arbetsgivarna för kostnaderna. Vi förlänger det slopade kravet på läkarintyg under de första 14 dagarna, detta för att avlasta hälso- och sjukvården och minska risken för smittspridning.

Dessa åtgärder förlängdes i går i ett första steg till den sista juni men kopplas också till vaccinationsmålet; om vi inte skulle ha nått vårt vaccinationsmål till den sista juni förlängs ersättningarna ytterligare.

En annan viktig åtgärd på vårt område som förlängs är undantaget i sjukpenningen på grund av uppskjuten vård. Hälso- och sjukvården är hårt ansträngd och måste få prioritera att rädda liv. Det är inte rimligt att de som får vänta på vård och rehabilitering ska förlora sin ekonomiska trygghet på grund av det.

Det kommer att ta regionerna lång tid att komma i fatt den vårdskuld som växer alltmer under pandemin, och undantaget förlängs nu fram till årsskiftet. Detta har regeringen kommit överens om med C och L i extraändringsbudgeten. Det är viktiga åtgärder, och det blir inga glapp.

En annan sak som vi som vill undvika glapp borde vara frustrerade över finns dock inte med här. Jag tänker på den konsekvensändring i prövningen vid dag 365 i sjukpenningen som vi har diskuterat i utskottet. I vintern förfärdades många över undersköterskan Christine Uddinges öde, som gått in som frivillig och jobbat med covidsjuka. När hon sedan själv smittades utförsäkrades hon vid prövningen dag 180.

Då kunde vi enas brett om att det behövdes en förändring. Vi kunde enas om ett tillfälligt stopp i prövningarna, och sedan den 15 mars har vi nya regler för prövningen vid dag 180 som gör det möjligt att få undantag från prövningen mot övriga arbetsmarknaden när man har fortsatt möjlighet att rehabiliteras tillbaka till arbete.

De som smittats av covid når nu nästa tidsgräns i sjukpenningen, dag 365. I och med att vi förändrade prövningen vid dag 180 men inte kom hela vägen fram när det gällde dag 365 är skillnaden däremellan nu avgrundsdjup, och många som annars skulle kunna rehabiliteras tillbaka i arbete kommer att utförsäkras.

Jag gläds över att vi har kunnat enas om nödvändiga förlängningar av bland annat riskgruppsersättningen men är samtidigt frustrerad över att vi inte har kunnat enas om att undvika situationer som den som nu kommer på dag 365.

Anf. 2 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill först och främst yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Inom socialförsäkringsområdet kan vi se tillbaka på ett år som mycket har handlat om att skydda de individer som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp om de insjuknar i covid-19.

Under förra året infördes tillfälliga regler om rätt till viss sjukpenning i förebyggande syfte. Dessa tillfälliga regler har sedan förlängts vid ett par tillfällen. Den nuvarande rätten till ersättning för riskgrupper löper ut redan nästan vecka, den 30 april.

Smittspridningen pågår fortfarande, och vaccineringen av personer som tillhör riskgrupper är inte avslutad. Mot den bakgrunden krävs det en förlängning av reglerna om viss förebyggande sjukpenning fram till dess att fas 3 i den nationella planen för vaccination mot covid-19 är avslutad. Annars är risken att denna riskgrupp står utan ersättning.

Denna förlängning av reglerna får dock inte ske på ett sådant sätt att det blir uppehåll i utbetalningarna till de ersättningsberättigade eller att rätten till sjukpenningen i fråga begränsas genom bestämmelser om ett maximalt antal ersättningsdagar.

Jag och hela socialförsäkringsutskottet utgår nu från att regeringen genomför de förordningsförändringar som krävs.

Fru talman! Jag skulle slutligen vilja rikta ett stort tack till kollegorna i socialförsäkringsutskottet för att vi har kunnat nå en enighet om detta utskottsinitiativ.

Anf. 3 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, om ett tillkännagivande till regeringen.

Detta med att skydda personer i riskgrupp, alltså personer som riskerar att drabbas extra allvarligt av att insjukna i covid-19, har varit lite av en fars. Det är skandal att det inte har kunnat hanteras på ett mer smidigt sätt.

Att under vår tids värsta pandemi befinna sig i en riskgrupp och veta att man kan bli så allvarligt sjuk att man kanske till och med inte överlever om man smittas av covid-19 måste vara en horribel situation. Valet mellan att riskera att smittas eller att inte gå till jobbet och därmed ställas i en ekonomiskt utsatt situation, som många gjorde i början av pandemin innan denna ersättning kom igång, är ett val jag inte önskar att någon ska ställas inför.

Tidigt under pandemin ansåg vi därför från Sverigedemokraterna att denna grupp måste skyddas, och när Moderaterna lade fram ett initiativ om detta i socialutskottet var vi snabba att stödja det. Sedan var det många diskussioner om hur det skulle utformas. Och det tog lång tid, ända fram till den 10 juni, innan regeringen gav besked om att de skulle ge personer i vissa riskgrupper som måste avstå helt eller delvis från förvärvsarbete för att undvika att smittas av covid-19 en ersättning i form av förebyggande sjukpenning.

Ersättningen skulle ligga på 804 kronor per dag och lämnas i högst 90 dagar. Den tillfälliga förordningsändringen trädde i kraft den 1 juli och gällde i det första beslutet fram till den 30 september. Människor fick dock vänta till långt efter den 1 juli innan någon utbetalning av ersättning kunde ske, och många hann sättas i en enormt svår ekonomisk situation innan dess. En del fick till och med sälja sina ägodelar för att överleva.

Den 24 september gick regeringen ut med besked om att det fattats beslut om att förlänga rätten till förebyggande sjukpenning. Många blev då lättade och glada och förutsatte att betalningarna skulle rulla på. Men då lade regeringen in en liten brasklapp om att förlängningen av just utbetalningstiden, alltså en förlängning från 90 dagar till 180 dagar, krävde ytterligare ett beslut från riksdagen. Och flera veckor senare hade ett sådant beslut inte kommit på plats, vilket gjorde väldigt många människor besvikna. De fick inte sina pengar.

Utskottet reagerade på detta och agerade. Man kallade in finansministern till utskottet och frågade: Vad är det som händer? Varför får de här personerna inte sina pengar? Då blev det fart på Regeringskansliet, och det kom en ändringsbudget om en förlängning. Men då hade det redan uppstått ett glapp.

Regeringen var tydlig: Nej, efter den sista december blir det ingen mer förlängning. Då får det vara nog. Då får de här personerna minsann ställa om och hitta något annat jobb. Men hur då? Hur skulle människor mitt i en pandemi, som i princip blivit uppmanade att isolera sig hemma, kunna skola om sig och hitta ett annat jobb? Det var inte arbetsförmågan det var fel på. Det handlade om att de riskerade att smittas och bli allvarligt sjuka.

Men efter ytterligare påtryckningar och utskottsinitiativ från utskottet ändrade sig regeringen och beslutade att förlänga ersättningen igen, nu till den 30 april. Där står vi i dag.

Utifrån tidigare dåliga erfarenheter av regeringens ovilja att ta tag i frågan i god tid valde utskottet att ställa sig bakom ett initiativ från Västerpartiet, så att förlängningen verkligen sker igen och utan glapp.

Nu har då regeringen återigen inkommit med en ändringsbudget för att förlänga den här ersättningen, och det är jättebra. Jag anser dock att det är beklagligt att man återigen satt en bortre tidsgräns – den 30 juni – även om det är bra att regeringen meddelar att man har för avsikt att förlänga detta till dess att vaccinationsprogrammet i fas 3 är avslutat, så att alla i riskgrupp får ersättning. Jag tycker att det borde löpa till dess att vaccinationen är avslutad för alla i riskgrupp.

Oavsett detta är det av största vikt att dessa ersättningar nu löper, så att det inte uppstår något glapp. Jag är väldigt glad över att vi trots denna lite brokiga historia nu är överens om detta, och jag hoppas att det kommer att fungera smärtfritt.

Personerna i riskgrupp har utsatts för alldeles för mycket ekonomisk osäkerhet och har varit i en väldigt svår situation. Därför är jag glad över att vi är överens om detta, och jag hoppas att det kommer att lösa sig på bästa sätt framöver.

Anf. 4 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Jag vill passa på att säga att jag har gjort en operation, så jag har lite svårare att andas. Därför sitter jag med gott avstånd till er andra. Om det nu sitter någon orolig kusin där hemma och tittar på detta kan jag

säga: Det är ingen farlig operation. Det är bara lite svårare med andningen, för den påverkas av detta.

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är ersättning till riskgrupper. Detta är ett resultat av ett utskottsinitiativ som jag och Vänsterpartiet har tagit. Vi ville att ersättningen skulle förlängas under tiden som vaccination pågår för de här grupperna. Att ersättningen kommer på plats och fungerar är helt avgörande för människor.

Coronapandemin har påverkat oss alla och satt spår som kommer att finnas kvar länge i samhället i stort men också hos var och en av oss. Vi har inte kunnat träffa våra nära och kära som vanligt. Äldre personer och personer i just riskgrupper har under över ett år levt mer eller mindre isolerade.

Nu är vaccinet här, och vi kan så sakteliga börja se ljuset i tunneln, livet efter pandemin. Det kommer inte att vara något paradiset. Vardagsproblemen och de stora sorgerna kommer att fortsätta att kanta vår väg, och orättvisorna i samhället finns kvar. De har vi inte lämnat bakom oss. Det nyliberala klassamhället har hamnat i blyxtbelysning under coronapandemins år. Sjukdom kan drabba oss alla. Det är sant och viktigt. Därför är det som vi diskuterar i dag, en förlängning av ersättningen till riskgrupper, avgörande.

Fru talman! Några av oss som jobbat hemifrån får snart glädjas åt att träffa våra arbetskamrater igen. Nu är det snart över. Då kan vi fortsätta som vanligt. Men för dem som hållit samhället på fötter under pandemin har det inte funnits möjlighet att hålla sig undan i trygghet. Det är Bengt som kör bussen i ur och skur för att vi andra ska kunna ta oss till jobbet. Det är Ayla som tar tunnelbanan över halva stan för att plocka upp varorna i affären, så att vi andra kan fylla skafferiet. Det är Christine som sliter som undersköterska i vården, på iva, för att vi andra ska få just vård om vi blir sjuka. Det är dem vi ska tacka. De har betalat mycket för allas vår trygghet.

Fru talman! Samhället stannar om busschaufförer, butiksanställda och undersköterskor skulle jobba hemifrån. Klass avgör vem som riskerar att smittas och vem som kan klara sig undan. Visst kan det funka att jobba hemifrån om du är reklamare i Stockholms innerstad, men en sak ska vi ha klar för oss: Det fungerar inte riktigt lika bra om du jobbar på rörverket i Sandviken.

Vi alla här är beroende av att hyllorna i affären fylls på med varor och att det finns någon där som kan ta hand om oss om vi blir sjuka. Hur kan det då vara så att hemmasittande konsulter i storstädernas innerstad värderas högre än folk som på riktigt klivit i? Pr-konsulter skulle inte överleva en sekund om inte andra människor runt om i hela landet jobbade. Det är ett som är säkert.

Nyliberalismen är död, skanderade finansminister Magdalena Andersson tidigare i våras, men coronapandemin visar på motsatsen. Arbetslösheten ska enligt ministern fortsatt ligga på en hög nivå efter pandemin, och neddragningar i välfärden är att vänta när den akuta krisfasen är över. Vanligt folk ska alltså stå för notan.

Men att tillse att vinstflöden ska läcka ut ur välfärden är inget problem. I ett desperat försök att kontrollera det vilddjur man släppt lös har en hel byråkratisk bedömningsapparat vuxit fram. I slutändan är administrationen sammanflätad med det orubbliga systemet vars grundsyfte exempelvis

är att garantera de vinstdrivande friskolornas oligarker ett stadigt tillflöde av medborgarnas skattemedel eller att se till att utförsäkringar sker på löpande band i sjukförsäkringen. Sedan påstår man att det inte finns några pengar. Nog finns det pengar alltid. Särskilt till lata välfärdsföretagare som gör vinst varje gång på medborgarnas skattepengar. Men när det kommer till ersättningsystemen, som är en del av avstått löneutrymme, är det skralt i kistan.

Välfärdens gräsrotsjobbare åläggs uppgiften att säkerställa kvaliteten men får inte resurser för att det ska funka. För att vi ska vara säkra på att få valuta för pengarna bokförs allt noga och affärsmässigt, men ägarnas rätt att hänvisa till företagshemligheter och vägra offentlighetsprincipen får inte ifrågasättas. Fyrkantiga system och statiska måttstockar ska avgöra människors arbetsförmåga, och när utgångspunkten är att hålla nere kostnaderna får färre rum inom ramarna.

Fru talman! I bästa fall ska medborgarna i sann individualistisk anda driva sina egna case om individuella rättigheter, men att gå upp i ringen mot ett system som är riggat för att man ska förlora är det få som lyckas med. Borta är samhällskontraktet om att satsa generellt för att uppnå bästa resultat. I stället ska medborgarna själva hänvisa till undantag, diagnoser och särskilda omständigheter som ger just dem rätt till bättre undervisning eller sjukpenning.

Det var inte så Sverige byggde bort det gamla klassamhället. Det är inte så man skapar tillit. Principen om jämlikhet har reducerats till att alla ska ha rätt till lika behandling eller att alla ska ha rätt att ha det lika dåligt. Genom värderingsövningar inne på Försäkringskassan kommer vi inte långt när budgeten ändå ligger fast. Mot den bakgrunden är det inte särskilt märkligt att en allt större grupp i samhället saknar tillit till myndigheters agerande. Tillit är något man måste vinna. Det går inte att predika om eller kommendera fram.

Fru talman! Det är helt uppenbart att kaoset i välfärden som privatiseringarna inneburit är för tungrott att hantera i en pandemi. Det visar inte minst smittspridningen inom äldreomsorgen. Men vad spelar det för roll när kunderna fått den stora nåden att välja? Valfrihet är ditt vackra namn. Det viktigaste är inte hur det blir utan hur det framstår. Vi hör vad du säger. Men vi lyssnar inte.

Fru talman! Under flera perioder när beslut om ersättning till just riskgrupper dröjt har människor drabbats hårt. Tror regeringen att alla jobbar hemifrån, eller hur tänker man? Arbetsgivare som har ställt om har inte vetat hur länge det ska gälla, och personerna själva har inte kunnat känna en trygghet i att veta att man slipper oroa sig för att utsättas för smitta även nästa månad. Varför ska alltid vanligt folk behöva vänta och ta smällen?

Vänsterpartiet ser det också som självklart att de som har rätt till ersättning också får det. Vi hade gärna sett att en bredare grupp fått ta del av den ersättning som vi beslutar om i dag. Vi vill att karensavdragen ska tas bort permanent. Man ska inte behöva gå sjuk till jobbet. Det funkar inte att kräva omställning och att man ska byta jobb, oavsett vilken diagnos man har, mitt under en pandemi. Därför borde den delen ha pausats.

Fru talman! Vi har lagt fram andra förslag om stora och viktiga förändringar av sjukförsäkringen, som ska gälla alla oavsett diagnos. Vi har också vid flera tillfällen föreslagit andra viktiga krissatsningar. De största företagen har fått stora omfattande stöd trots att de delar ut bonusar, sam-

tidigt som personalen inom sjukvården och äldreomsorgen är hårt pressad. Inget annat parti stödde Vänsterpartiet i att reglera detta.

Plåster på sårerna räcker inte. När pandemin är över måste vi hemmasittare betala tillbaka. Politiken måste visa handlingskraft för jobb och företagande. De människor som jobbar i vården, servicesektorn och industrin ska inte behöva mötas av passivitet, sämre välfärd och bristande investeringspolitik. De har gjort rätt för sig. Nu är det vår tur att göra rätt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Kom igen nu, killar! Agera! Inte reagera!

Jag har under ett femtontal år tränat, coachat och matchat pojk- och juniorlag inom både bandy och fotboll. Jag har alltid till mina spelare understrukit att vi genomför matcherna genom att agera, inte genom att reagera. Det är vi som ska sitta i förarsätet, inte motståndarna, och genom att ta tag i taktpinnen kan vi på ett bättre sätt nå de resultat vi eftersträvar.

Jag har tänkt på det här flera gånger under den pågående pandemin. Varför? Jo, därför att vi har en regering med en fallenhet att reagera, inte agera.

Extra tydligt blir detta i det vi samtalar om och diskuterar här och nu, nämligen den förebyggande sjukpenningen till riskgrupper. Vid upprepade tillfällen har Kristdemokraterna och andra partier i riksdagen fått driva på för att få till beslut för att dessa, våra allra mest utsatta, inte ska stå utan ersättning. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till tillkännagivande.

Politiken mår å andra sidan inte bra av att vi reducerar samtalet till att peka finger, missförstå varandra och anklaga varandra för brister. Samtidigt måste politiken vara en vän av ordning. Vi får inte se mellan fingrarna när det uppstår en senfärdighet som faktiskt utsätter människor för stor fara. Det är det som detta handlar om.

Trots att regeringen själv beskriver att den ersättning som vi debatterar, alltså förebyggande sjukpenning för riskgrupper, handlar om att ”skydda de individer som löper störst risk att drabbas av ett särskilt allvarligt sjukdomsförlopp från att smittas av sjukdomen” har glapp i ersättningarna likväl uppstått på grund av regeringens oförmåga att fatta beslut om förändringarna i tid. Det är på alla sätt svårt, i alla fall för mig, att ta in i dessa pandemitider.

Vi kristdemokrater deklarerade tidigt under pandemin att möjligheten till sjukpenning i förebyggande syfte för riskgrupper ska erbjudas till dess ett vaccin finns att tillgå och vaccinering har utförts.

Vi har varit mycket kritiska till regeringens hantering. Vi var med och tog det initiativ som ledde till att riksdagen den 9 december i fjol understök att regeringen måste ha en sådan framförhållning att det inte uppstår ett uppehåll i utbetalningen av förmånen mellan två ersättningsperioder. Vill man skydda de allra mest utsatta är och förblir det fullständigt elementärt att man undviker glapp i ersättningen. Det har tyvärr regeringen inte lyckats med under pandemin, och för detta ska den kritiseras.

Jag har tyvärr också tvingats konstatera, inte bara vid ett utan vid flera tillfällen, att när Kristdemokraterna och även andra partier har föreslagit utskottsinitiativ har vi först mötts av kalla handen för att senare samma morgon höra att regeringen och dess stödpartier kommit fram till samma slutsats. Då har vi fått åse hur regeringen samma dag som vi ska hantera

initiativet presenterar ett förslag och försöker påskina att man agerar, inte reagerar. Det är inte snyggt, och det skapar inte förtroende.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag om ett tillkännagivande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 10.)

§ 6 Socialförsäkringsfrågor

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU21
Socialförsäkringsfrågor
föredrogs.

Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag står bakom samtliga av Moderaternas reservationer i det här betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservation 15.

I spåren av covid-19 har sjukfrånvaron ökat markant, och sjukfrånvaron har inneburit en exceptionell situation som har ställt krav på exceptionella åtgärder. Moderaterna har varit drivande bakom viktiga åtgärder, såsom slopat karensvdrag och en utökning av den förebyggande sjukpenningen för riskgrupper. Det har varit nödvändigt för att stoppa smittspridningen och skydda särskilt utsatta personer.

När den exceptionella situationen är över måste de tillfälliga åtgärderna rullas tillbaka, och ekonomin måste tillbaka i balans. Det krävs för att samhället ska kunna stå starkt när en ny kris slår till.

Det är också viktigt att följa upp och utvärdera hur sjukförsäkringen hanterats under krisen. Försäkringskassans kapacitet och andra frågor som rör hanteringen av ersättningar under pågående pandemier, men även efter en pandemi, bör utvärderas. Ur individens perspektiv leder sjukfrånvaro till sämre privatekonomi, och en lång frånvaro från arbetslivet leder ofta till färre sociala kontakter i vardagen. Utanförskapet är både ekonomiskt och socialt. Effekterna kan också vara stora i nästa generation. Barn till föräldrar som är långtidssjukskrivna tenderar att själva bli sjukskrivna i högre grad än andra.

För oss moderater är det självklart att samhällets insatser ska inriktas på att förebygga sjukskrivningar och hjälpa människor tillbaka till arbetslivet. Den som är sjuk eller skadad och inte kan arbeta ska självklart ha rätt till ersättning, vård och rehabilitering. Men den som har eller får tillbaka sin arbetsförmåga måste alltid få stöd och hjälp att komma tillbaka i arbete.

Möjligheterna och drivkrafterna att agera för att hjälpa människor tillbaka till arbetslivet måste stärkas för samtliga aktörer i sjukförsäkrings-systemet – den försäkrade, arbetsgivaren, läkaren och den enskilda handläggaren på Försäkringskassan.

Nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom är grundkriteriet i sjukförsäkringen. Sjukdomar definieras oftast utifrån ett medicinskt perspektiv, och diagnoser ställs baserade på rådande kunskapsläge inom hälso- och sjukvården. Det saknas dock en tydlig och objektiv definition av vad hälsa egentligen är.

Sjukdom skapar ofta känsla av ohälsa. Samtidigt kan en upplevd ohälsa i sig skapa sjukdom. Arbetsförhållanden kan skapa en känsla av ohälsa,

Prot. 2020/21:112

22 april

*Förlängning av
reglerna om före-
byggande sjukpenning
för riskgrupper*

*Socialförsäkrings-
frågor*

och en upplevd dålig hälsa kan påverka hur man upplever sina arbetsförhållanden.

På samma sätt är begreppet arbetsförmåga svårt att objektivt definiera. Arbetsförmågan beror på vilket arbete som avses. Och samma sjukdomsdiagnos kan innebära att arbetsförmågan antingen försvinner totalt eller inte påverkas alls.

Hur påverkas arbetsförmågan hos en tjänsteman som sitter vid ett skrivbord med ett brutet ben jämfört med arbetsförmågan hos en byggnadsarbetare? Hur påverkas arbetsförmågan hos dessa två om vi byter diagnos till en lättare depression? Det enkla men samtidigt djupt komplicerade svaret är att det alltid finns arbetsuppgifter som både är möjliga och omöjliga att genomföra för samma diagnos. Det är mot denna bakgrund man måste se frågor om reformering av sjukförsäkringen.

Psykiatriska diagnoser är sedan 2014 den vanligaste sjukskrivningsorsaken. För att motverka en utveckling mot allt fler och allt längre sjukfall i psykiatriska diagnoser bör stödet vid psykisk ohälsa förbättras, och kunskapen om sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa behöver öka.

Som jag nämnt tidigare är frågor om hälsa och arbetsförmåga komplicerade och mångfasetterade. Situationen kompliceras dessutom vid de psykiatriska diagnoserna. Det är trots allt lättare att bedöma ungefär hur lång tid det tar för ett brutet ben att läka och hur arbetsförmågan påverkas av detta. Bedömningen är betydligt svårare för psykisk ohälsa. Särskilt tydligt blir detta när man väger in den psykosociala arbetsmiljöns samverkan med psykisk ohälsa. En person som drabbats av utmattningssyndrom kanske inte alls ska sjukskrivas i hemmet under en längre period eftersom arbetsplatsen i sig kan vara en del i de bakomliggande orsakerna till sjukdomen. Många beskriver en situation där pressen från den dåliga psykosociala arbetsmiljön blir för stor och skapar en svår stressreaktion. Eftersom psykisk ohälsa till stor del är individuell finns det en rad olika parametrar och faktorer som alla bidrar till rehabiliteringen.

Vi moderater vill därför överväga behovet av ett nytt spår i rehabiliteringskedjan för psykiatriska diagnoser med tidigare insatser och multimodala team – detta då tidsgränserna i den befintliga kedjan egentligen är bättre anpassade för ”traditionella” sjukdomstillstånd.

Det är dock viktigt att utgångspunkten ska vara en så kort sjukskrivning som möjligt och en återgång till arbete så fort som det bara är möjligt. Man kan ju också i detta sammanhang konstatera att tidiga rehabiliteringsinsatser, innan en sjukskrivning uppstår, har bättre förutsättningar att förhindra en framtida sjukfrånvaro och ökar återgången i arbete bland redan sjukskrivna.

Därför bör möjligheterna att genomföra tidiga rehabiliteringsinsatser stärkas. Arbetsgivare och medarbetare måste uppmanas att använda förebyggande sjukpenning för att ge den enskilda möjlighet att delta i rehabilitering som förebygger en eventuell sjukskrivning.

Anf. 7 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag motionsbetänkandet om socialförsäkringsfrågor.

Sverigedemokraterna har många förslag och många reservationer i detta betänkande för en mer human sjukförsäkring och en bättre socialförsäkring. Vi står bakom alla dessa samt flera förslag från andra partier, men

för att inte orsaka alltför långa voringstider i kammaren väljer jag att yrka bifall endast till reservation 20.

Jag kommer heller inte att hinna gå igenom alla våra förslag på dessa åtta minuter utan välkomnar den som är intresserad att gå in och läsa vår motion om ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning.

Fru talman! Tyvärr har bristerna inom framför allt sjukförsäkringen länge varit alltför stora. Många svårt sjuka människor med exempelvis cancer och ME, personer med svår psykisk ohälsa och personer med långtidscovid har nekats ersättning samtidigt som utsikterna för många av dessa personer att kunna ta ett arbete har varit så gott som obefintliga.

Dock inget ont som inte har något gott med sig. Coronakrisen har bidragit till att blottlägga det sönderfallande korthus som sjukförsäkringen har blivit. Debatten och uppmärksamheten kring de brister som funnits har ökat, och flera förslag om förbättringar har kommit eller är på väg.

Utöver kritik mot den bristande sjukförsäkringen från politiskt håll finns det ett antal rapporter och granskningar som visar på allvarliga brister.

I den senaste rapporten, *Försäkringskassans utredningsskyldighet*, framkommer att så mycket som 11 procent av besluten kan vara felaktiga på grund av bristande utredning. Det är det vi och många utförsäkrade länge misstänkt och påtalat – att svårt sjuka människor som borde ha rätt till sjukpenning felaktigt utförsäkras. Detta måste tas på största allvar, och jag anser att regeringen måste se över hur dessa personer framöver ska kunna kompenseras på något sätt i de fall det uppenbart har fattats felaktiga beslut om att utförsäkra svårt sjuka personer.

Fru talman! En hel del av de problem som funnits har med regeringens styrning att göra, framför allt ivern under Annika Strandhälls tid att få ned sjukpenningtalen. Att spara pengar på välfärden och genomföra en oansvarig politik för att kunna visa upp fina siffror på att sjukpenningtalen gått ned har blivit överordnat att ge människor med svår sjukdom ekonomisk trygghet. Det är helt oacceptabelt och något som måste förändras.

Det var därför vi i Sverigedemokraterna lade fram ett utskottsinitiativ för en kort tid sedan om att stryka formuleringen i regleringsbrevet om att sjukpenningtalen ska ligga på en låg nivå och att målen i stället borde handla om effektiva rehabiliteringsinsatser. Vänsterpartiet lade fram ett liknande förslag. Utskottet valde att inte ställa sig bakom detta, men kort därefter gick regeringen ut med just detta förslag.

Jag kan tycka att det är lite motsägelsefullt att rösta ned ett förslag i utskottet och sedan kort därefter genomföra just det som föreslagits. Samtidigt är jag naturligtvis glad över att regeringen tagit till sig av vårt förslag. Jag hoppas verkligen att dessa signaler går fram till Försäkringskassan och att det kommer att innebära en förändring i praktiken.

Samtidigt ser vi ett behov av förändringar också i lagtexter och regelverk, som har blivit för fyrkantiga och inte är anpassade till dagens verklighet, i synnerhet nu när så många är drabbade av psykisk ohälsa – den vanligaste sjukskrivningsorsaken i dag är psykisk ohälsa – och vi fortfarande är i en svår pandemi med oklara, ibland långsiktiga och svåra, konsekvenser för människor.

Fru talman! Vi gick därför tidigt när utredningen En tryggare sjukförsäkring med människan i centrum publicerade sitt slutbetänkande ut med att vi stöder många av förslagen i utredningen, och vi lade fram flera av utredningens förslag i vår kommittémotion redan i höstas.

Exempelvis framhåller vi och Vänsterpartiet i reservation 20 att regelverket efter dag 365 måste förändras för att det ska bli lättare att göra undantag från att pröva mot hela arbetsmarknaden. Det finns redan i dag möjlighet att göra vissa undantag, men regelverket är strikt och tolkas ännu striktare. Mycket få personer tränger igenom detta lilla nålsöga.

Det finns dock fall där personen i fråga är inne i rehabilitering och ser ut att kunna återgå till sin arbetsgivare, och där borde det kunna göras undantag. Dessa personer kan exempelvis vara vårdpersonal som ställt upp för oss när vi varit sjuka, som funnits där och tagit hand om personer som drabbats av covid-19 och därmed blivit smittade och sjuka. Sedan har de fått beskedet att de borde skola om sig för att kunna ta vilket normalt förekommande arbete som helst och byta bransch – trots att de fortfarande är sjuka och trots att det fortfarande kan finnas en chans att de längre fram blir friska och kan återgå i tjänst som sjuksköterska eller undersköterska.

Därför måste det till en förändring av dag 365, och jag hoppas verkligen att fler partier kan stå bakom det.

Vi föreslår även i reservation 20 att personer över 61 år enbart ska behöva prövas mot sin arbetsgivare och att det inte ska ställas krav på omställning så sent i arbetslivet. Det är ju hopplöst att först vara sjuk och sedan tvingas till omställning så nära pensionen. Det här är ett synnerligen viktigt förslag nu när regeringen också höjt pensionsåldern.

Fru talman! Det är beklagligt och ganska märkligt att företrädare från Socialdemokraterna går ut och beklagar sig i medierna över att de vill men inte kan gå vidare med exempelvis förslaget om att förändra dag 365. De skyller på att det inte finns stöd i riksdagen. Men när representanter från riksdagen lägger fram ett förslag om just detta och vill rösta om det, som vi kommer att göra i dag, då röstar Socialdemokraterna och Miljöpartiet nej till ett sådant tillkännagivande till regeringen.

Jag vet att även Centerpartiet och Liberalerna sätter käppar i hjulet och inte står bakom det här. Det är också väldigt beklagligt.

Fru talman! Däremot är det bra att regeringen nu gått vidare med att ta fram förslag om att förändra begreppet normalt förekommande arbete så att man i stället ska prövas mot konkreta angivna arbeten. Också det är ett förslag som vi haft i vår budget och även i utskottsinitiativ, för detta att bli bedömd gentemot en situation på arbetsmarknaden som bara finns i fantasin och inte i verkligheten har försatt väldigt många människor i mycket svåra och helt orimliga situationer.

Fru talman! Jag tror att många av oss har sett dokumentärserien som SVT:s *Uppdrag granskning* gjort om sjukförsäkringen. I den får vi följa Marie-Louise Järlesand, som har en allvarlig sjukdom i tarmarna som gör att hon nästan inte får behålla någon näring och har rasat i vikt. Hon fick beskedet från Försäkringskassan att hon kanske kan ta ett jobb där hon har ett kontor nära en toalett så att hon kan kräkas på arbetstid.

För det första är det ovärdigt och omänskligt att ge ett sådant besked. För det andra, *var* finns ett sådant jobb?

Jag hoppas därför innerligt att en förändrad styrning av Försäkringskassan och ett förändrat regelverk nu en gång för alla kan sätta stopp för denna omänskliga behandling av svårt sjuka människor i Sverige.

Jag känner dock en viss oro efter att ha gått igenom propositionen att förändringen vad gäller angivet arbete kommer att leda till att personer bättre ska förstå avslagen men inte till färre orimliga avslag i sig.

Vi kommer att följa upp att förändringarna de facto leder till en mer human och trygg sjukförsäkring och inte bara till ändrade formuleringar på papperet.

Samtidigt, fru talman, är det otroligt viktigt att den som drabbas av sjukdom och sjukskrivning får rätt stöd och rehabilitering för att utifrån sina förutsättningar kunna återgå i arbete och inte fastna i långa sjukskrivningar.

Här tror vi på positiva incitament som underlättar återgång i arbete framför hot om utförsäkring. Därför har vi en rad förslag för att underlätta just detta. Exempelvis ska man kunna behålla sin sjukpenning eller sjukersättning medan man provar på lönearbete på låg nivå eller studier på låg nivå för att se om det funkar på ett bra sätt utan att det är för hög risk.

I dag finns också ett alltför stelbent system vad gäller på vilken nivå människor kan sjukskrivas och på vilken nivå människor kan återgå i arbete, nämligen steg om 25 procent. Det här kan ställa till det för den som vill prova att återgå i arbete i små steg, exempelvis efter en utmattningsdepression.

Det är därför positivt att Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna är överens om att dessa fasta steg måste tas bort. Jag hoppas att fler partier med tiden kan ansluta sig till ett sådant förslag så att vi får en majoritet för det.

Det finns som sagt en rad ytterligare förslag som gäller sjukförsäkringen, men jag vill slutligen säga något om att betänkandet också tar upp de allvarliga problem som i dag finns med bidragsbrottslighet och felaktiga utbetalningar, vilket har varit aktuellt den senaste tiden och där flera skandaler avlöst varandra.

Den tidigare delegationen mot felaktiga utbetalningar slutförde sin kartläggning 2019 och uppskattade felaktiga utbetalningar till 18 miljarder det året. Problemen har inte tagits på tillräckligt stort allvar, enligt oss, och de utbetalande myndigheterna har inte fått tillräckligt med resurser och rätt verktyg för att bekämpa denna brottslighet mot hela vårt välfärdssystem. Varje krona som hamnar i orätta händer hos enskilda som lyckas lura systemet eller i händerna på organiserad brottslighet är pengar som hade kunnat gå till personer som är sjuka eller funktionsnedsatta, bidra till bättre pensioner eller gå till ekonomiskt utsatta barnfamiljer.

Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör ta fram tydliga nationella riktlinjer för att stoppa bidragsfusk. Dessutom behövs skärpta rutiner för att stoppa felaktiga utbetalningar till andra länder. Att till exempel regeringsföreträdare i Afghanistan kan sitta och plocka ut bidrag från Sverige är ju hårresande och en skandal. Vi anser också att påföljderna vid grova bidragsbrott måste skärpas.

I Sverige ska vi ha en stark välfärd för dem som behöver det och dem som är utsatta. Vi ska inte låta välfärden dräneras av bidragsbrottslighet.

Anf. 8 MARTINA JOHANSSON (C):

Fru talman! Att känna sig delaktig i samhället är viktigt för alla människor. Ett sätt att få den känslan är att ha ett arbete att gå till. Detta gäller de allra flesta, oavsett om vi har en funktionsnedsättning eller inte.

På en del arbetsplatser blir man sjuk, och i andra situationer skadas vi eller blir sjuka av något vi gör utanför arbetet. Oavsett vilket är det viktigt att vi har en nära och tillgänglig vård som stöder både i det förebyggande arbetet och när sjukdomen eller skadan har inträffat.

För Centerpartiet är det viktigt att vården sker nära den enskilde, och genom fasta vårdkontakter finns möjlighet att få stöd tidigt. Dagens rehabiliteringskoordinatorer kan också ur ett vårdperspektiv bidra på ett positivt sätt.

Det är viktigt med det förebyggande arbetet, och det är bra att det i dag finns regelverk och ansvar för arbetsgivare, även när det gäller den psykosociala och organisatoriska arbetsmiljön. Det finns dock behov av att följa upp hur ansvaret efterlevs och vilket stöd arbetsgivare kan behöva för att leva upp till det.

Men det är även viktigt att det finns kunskap hos både arbetsgivare och enskilda individer om den möjlighet som finns med förebyggande sjukpenning. Genom att använda sig av den skulle fler kunna söka vård och behandling innan man blir sjukskriven för att motverka att det blir så. Här behövs det dock en översyn av regelverket så att det blir mer flexibelt.

Fru talman! En annan del som behöver bli mer flexibel är sjukskrivningsnivåerna. I dag kan du bara vara sjukskriven till 25, 50, 75 eller 100 procent, och du måste arbeta motsvarande antal timmar varje dag. Det är inte möjligt att arbeta 20 eller 40 procent eller att vara på arbetsplatsen två timmar den ena dagen och åtta timmar den andra. Men beroende på arbete och den enskildes sjukdomsorsak kan detta vara skillnaden mellan att kunna arbeta lite och att inte kunna arbeta alls. Genom att göra det mer flexibelt ökar vi möjligheten för fler att återgå till arbetet.

Försäkringskassan spelar en stor roll för den sjukskrivne och dennes möjlighet att återgå till arbetet. Försäkringskassan har ett samordningsansvar för att den enskilde ska få stöd i sin arbetsrehabilitering. Vi är väl medvetna om att Försäkringskassan sedan några år får omfattande kritik för hur de sköter sitt uppdrag, och detta är en del av uppdraget som inte fungerar väl i dag. Försäkringskassan får också kritik för att människor inte förstår deras avslag och för att de inte utreder de enskilda fallen tillräckligt.

Min upplevelse är att man arbetar med att stämma av de olika delarna, och om någon del saknas avslås ansökan om sjukpenning, aktivitetsersättning eller sjukersättning. Här behöver det bli mer individuellt och tydligt vilka skälen till avslagen är. Jag tolkar ändå signalerna från myndigheten som att man är väl medveten om detta och att man har startat ett arbete för att åtgärda de brister som finns inom handläggningen. Det handlar nämligen om att förändra både regelverk gällande sjukförsäkringen och Försäkringskassans handläggning av ärendena.

Fru talman! Det finns nu en proposition om att genomföra det förslag om angivet arbete som kommer från utredningen *En trygg sjukförsäkring med människan i centrum*. Detta var något som Centerpartiet drev redan före årsskiftet genom min företrädare i utskottet, och jag ser därför positivt på att det nu är på väg att bli verklighet. Jag hoppas att regeringen följer

upp detta med en fortsatt översyn av sjukförsäkringen när det gäller bland annat sjukskrivningsnivåerna så att den bättre stöttar människor i att bli friska och komma tillbaka i arbete.

Fru talman! Det finns mycket att prata om inom detta område. När det gäller aktivitetsersättningen måste den ses över så att den som har en funktionsnedsättning får fler möjligheter att studera och prova på ett arbete utan att riskera att få avslag på sin ersättning i nästa omgång. Det gäller även möjligheten att starta ett företag. Hur ska människor kunna gå från ersättning till egen försörjning om det inte finns möjlighet att prova?

De som har varit sjukskrivna länge kan behöva samordnade insatser från olika instanser för att kunna få en rehabilitering. Här spelar samordningsförbunden en viktig roll, men för att de ska fortsätta att utvecklas och bli ännu bättre behöver vi se över och tydliggöra deras uppdrag och hur staten, regionerna och kommunerna kan styra och lära av varandra. Det finns många goda exempel i landet som tyvärr inte får genomslag överallt.

Nu har jag inte med ett ord nämnt företagarnas villkor i detta anförande. Det är inte för att de är mindre viktiga utan för att jag valde att denna gång fokusera på andra delar i sjukförsäkringen.

Fru talman! Centerpartiets förslag inom området handlar alltså om att tydliggöra Försäkringskassans uppdrag, att tidigt samordna arbetsrehabiliteringen och att se över hur arbetsgivare hanterar den psykosociala arbetsmiljön och vilket stöd de kan behöva erbjudas i det arbetet. Det handlar vidare om närheten till vård och möjlighet till flexibel förebyggande vård och flexibel återgång till arbetet samt om ökade möjligheter för den med funktionsnedsättning att arbeta och studera. Vi har även förslag som berör karensdagar för företagare och på vilka underlag sjukpenninggrundande inkomst ska beräknas.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nummer 23 – jag står självklart bakom alla reservationer från Centerpartiet – om Försäkringskassans tidiga avstämningsmöten och tidiga bedömningar i rehabiliteringsprocessen. För den enskilde är det centralt att det finns kontakter mellan Försäkringskassan, arbetsgivaren och den sjukskrivande läkaren för att enskilda personer ska kunna behålla kontakten med och återgå till arbetsmarknaden.

Anf. 9 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack för inlägget, Martina Johansson! I mitt anförande pratade jag om förslaget från utredningen *En trygg sjukförsäkring med människan i centrum* – jag anser att det är väldigt viktigt att det går igenom. Det handlar om att det i regelverket efter dag 365 skulle behöva göras en mjukare bedömning så att det blir lättare att göra undantag från prövningen mot hela arbetsmarknaden.

Vi har nu en situation när det gäller exempelvis personer med långtidscovid, som har ställt upp för oss när vi har varit sjuka, själva har blivit smittade och nu riskerar att nå denna gräns. Jag har frågat vårt statsråd Shekarabi om det här ett flertal gånger eftersom regeringen verkar vilja gå fram med detta. Det enda besked som hela tiden kommer är: Vi kan inte komma överens med samarbetspartierna om detta.

Nu vill jag passa på att fråga Centerpartiet: Varför händer ingenting? Varför kommer inte det här förslaget fram? Hur ser Centerpartiet på förslaget i utredningen, som borde vara nödvändigt när situationen nu börjar

bli akut? Representanter för Försäkringskassan säger att många sjuka nu riskerar att utförsäkras och att vi riskerar att få se en svår situation. Det verkar som att detta förslag, även om det finns en majoritet för det i riksdagen i och med att det stöds av Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet, ändå inte kommer fram. Att detta kan bli verklighet hänger nu helt enkelt på Centerpartiet och Liberalerna. Så nu är jag väldigt nyfiken och vill ha ett besked: Varför dröjer detta, och varför händer ingenting?

Anf. 10 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Julia Kronlid, för frågan!

Vad som ska gå fram eller inte är någonting som diskuteras i samband med budgetförhandlingar, och jag kan inte i den här talarstolen redogöra för exakt vad de diskussioner som sker i budgetförhandlingarna rör.

Det som för mig är viktigt när det gäller sjukförsäkringen och regelverket är att det är tydligt för alla som är sjukskrivna vad som gäller, att du inte kan vara sjukskriven under många år utan tydliga avstämningpunkter för att se över att du får den hjälp du behöver.

När det sedan gäller just coronarelaterade frågor och det som vi står inför i dag vet jag att diskussionerna alltid tas upp om hur man ska göra för att möta de svårigheter som uppstår.

Anf. 11 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag blev inte så jättemycket klokare av svaret. Jag önskar att vi kunde få något mer besked om hur Centerpartiet som parti ser på att faktiskt kunna göra vissa lättnader i sjukförsäkringen vad gäller tidsgränserna. Vi föreslår inte heller att de ska tas bort helt och hållet, men bedömningarna av tidsgränserna måste ju vara rimliga.

Tycker Centerpartiet att det är rimligt att en person, till exempel en sjuksköterska som har långtidscovid men ändå kan ha utsikten att kunna återgå till sitt arbete efter 550 dagar, ska utförsäkras för att man stöter i dag 365 och för att nåsögat för att kunna göra undantag är så smalt? Tycker Centerpartiet att det är rimligt, eller tycker Centerpartiet att det behöver göras någon form av förändring av de väldigt skarpa tidsgränser som finns i dag?

Anf. 12 MARTINA JOHANSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att vi har ett regelverk som är tydligt, som jag sa tidigare.

Jag vill inte från den här talarstolen gå in på exakt var de gränserna ska gå och hur vi ska möta de olika typerna av sjukdomar, utan som jag sa tidigare hänvisar jag till de diskussioner som pågår. Jag litar på att de leder till att man kommer fram till bra förslag som också hänger ihop med den coronarelaterade situationen.

Anf. 13 IDA GABRIELSSON (V):

Fru talman! Det gäller att ligga på topp. Men att toppa ligan när det kommer till sjukförsäkringen har i Sverige visat sig vara något helt annat än det man först tänker på.

Alliansen har legat i sedan 2008, då dagens system infördes. De steg fram som den nya tidens helbräddagörare som till skillnad mot Sveriges samlade läkarkår, medicinska expertis och rådande forskningsläge genom ett trollslag kunde bota hela 90 000 sjuka. Simsalabim så var de friska. Enligt den nya lagen och Försäkringskassans kriterier utförde rehabkedjan mirakel. Du kan inte sitta eller stå, men vad spelar det för roll när myndigheterna välsignat dig med 100 procents arbetsförmåga? Halleluja, upp och gå!

Tillsammans med S och MP tog Vänsterpartiet sedan bort den bortre tidsgränsen. Alliansen och Sverigedemokraterna gav dock inte upp i första taget utan röstade för att återinföra stupstocken så sent som 2017. Men S-MP-regeringen ville inte vara sämre. Man började laga sin egen mirakelkur. Snart hade man själva placerat sig i topp om antal utförsäkrade vid dag 180, och allt färre beviljades sjuk- och aktivitetsersättning. Och kan ni tänka er att rekordet slogs under föregående år, mitt i en brinnande pandemi! Den som menar att undrens tid är förbi kan inte ha hört talas om sjukförsäkringen i Sverige 2021.

Fru talman! Nu till det som egentligen är det väsentliga: Blev folk friskare? Självklart blev de inte det. Folk blev i stället sjukare av den behandling som systemet utsatte dem för. Det är en stor skam för ett så kallat välfärdsland. Att inte bli trodd är höjden av förnedring. Det är så man tillintetgör en människa. Det har varit jag, och det kunde ha varit du, för saken är den att sjukdom är något som kan drabba oss alla.

Det är inte bara Vänsterpartiet som är kritiskt. Forskare kallar det här en rättsskandal. Att Sverige inte ser till att människors rätt till trygghet vid sjukdom fungerar innan man inför ännu ett rikemansbidrag är anskrämligt. Bara Vänsterpartiet prioriterar rejält höjda ersättningar. Exempelvis är vi helt ensamma om att ta bort den extra skatt som sjukskrivna betalar. Mäniskor har inte blivit fattiga; de har gjorts fattiga genom politiska beslut i den här kammaren.

Fru talman! Det som kanske tynger mest är att ingen stiger fram och säger: Vi erkänner att det blev fel, och nu tar vi ansvar för det, för så här kan vi bara inte ha det. Det gör allra minst Moderaterna som krampaktigt, trots det fina talet här, håller fast vid den stenhårda prövningen vid dag 180, fler karensdagar och att stupstocken, som skulle innebära ytterligare massutförsäkringar, återinförs.

Tänk att det skulle behövas en pandemi för att fler politiker skulle börja förstå att sjukdom eller funktionsnedsättning inte är något man väljer utan något man drabbas av! Vi i Vänsterpartiet har baxat regeringen och många av de andra partierna framför oss länge. Våra förslag har röstats ned så många gånger, men i år har vi pressat igenom flera viktiga förändringar. Det är alldeles för sent och alldeles för lite, men några små steg i riktning mot en mänskligare sjukförsäkring har tagits.

Jag vill tacka alla er som själva har drabbats. Det borde alla politiker göra, för det är er förtjänst att förbättringarna sker. Ni som inte längre ens har något att vinna för egen del, för att ni redan har blivit fråntagna det mesta, har visat omtanke i ordets verkliga mening.

Partier och makthavare förfäras över medborgare som alltmer tappat tilliten till systemet. Men att tappa sugen och säga ifrån när man behandlas som skräp är inget som folk ska lastas för. Tvärtom ska det applåderas.

Hade man i stället uppfört sig och tigit i församlingen hade vi inte kommit någonstans. Det är ställt utom allt tvivel.

Fru talman! Man får de medborgare man förtjänar. Acceptans i all ära, men vad finns det att förstå med att allvarligt sjuka som jobbat och betalat skatt eller personer som fötts med en funktionsnedsättning inte ska få det som de har rätt till och inte kunna leva och betala räkningar som alla andra? Jag begriper det då inte.

I Sverige är man rädd för att ta debatten med sin egen befolkning om socialförsäkringssystemen, för man vet att väldigt få köper att exempelvis allvarligt cancersjuka ska nekas ersättning, så i stället skramlar man om andra frågor. Man vill kollra bort folk genom att signalera högljutt om invandringen. Ingen fråga engagerar mina politiska kollegor så mycket som denna. Med mer eller mindre likartade förslag försöker man övertrumfa varandra om vem som är mest hårdför. Ramen är redan satt, och den är snäv. Och kanske är det så att om man inte längre kan tävla om vem som tar i mest mot de sjuka hittar man andra grupper. Men om ni på allvar tror att folk kommer att gå på den här blåsningen, att vi kommer att nöja oss med det här, har ni bedragit er. Folk fattar. De ser vad som händer. Lägg ned tramset och visa samma handlingskraft när det kommer till sjukförsäkringen och pensionerna i stället!

Ge SGI tillbaka till dem som på grund av systemfel genom åren har utförsäkrats, och ge dem den ekonomiska ersättning och upprättelse som de förtjänar och har rätt till! Vänsterpartiet har föreslagit en kriskommision som skulle göra just detta. Tyvärr röstade alla andra partier nej. Var är omtanken? Var är gemenskapen? Jag finner inga ord. Jag skäms över att vara politiker. Kan vi inte bättre än så här?

Fru talman! När det kommer till Försäkringskassans förmågor ligger till och med Jesus i lä. De kan friskförklara på löpande band. Läkarintyg är ingen frisedel. Det kan inte stoppa den här utförsäkringsmaskinen, som forskaren Niklas Altermark skriver om i sin bok *Avslagsmaskinen*.

Vänsterpartiet har inte bara en utan två gånger lagt fram förslag om en oberoende genomlysning av Försäkringskassan. Tyvärr har vi inte fått majoritet för det.

Ju längre tiden går, desto fler hinner drabbas av systemet. Regeringen har trots detta inte lagt fram förslag om att lätta upp nästa tidsgräns, vid dag 365, och förslaget om att kassan ska behöva ange vilken typ av arbete en allvarligt sjuk förväntas kunna ta dröjer. Det är oförsvarligt. Detta måste ske nu, för medan politiker käbblar dör människor i sjukförsäkringens spår. Det kan låta hårt, men så är det faktiskt.

Fru talman! Min uppmaning är: Släpp prestigen och visa att det går att lösa det här! Hur många fler som har gjort allt rätt ska vi behandla så fel innan vi gör det som krävs?

Vänsterpartiet vill att försäkringen görs om i grunden, hela sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och rehabkedjan. De skarpa tidsgränserna behöver tas bort, och rehabiliteringen måste bli individanpassad. Kraven på omställning för personer som närmar sig pensionen är orealistiska. Tryggheten behöver omfatta alla som jobbar, inte bara dem med fast anställning. Läkarintyg ska gälla. Den som är kronisk sjuk eller har en funktionsnedsättning måste få rätt till en varaktig och rimlig ersättning.

Fru talman! De sociala avgifterna har länge legat på ungefär samma nivå, men utbetalningarna har minskat med över 100 miljarder. Det är vi löntagare som betalar för sjukförsäkringen med vårt avstådda löneutrymme. Det här är vår rätt och ingen allmosa. Vi har förtjänat det.

Under samma period sänkte Alliansen skatten med långt över 100 miljarder. De som tjänade mest fick allra mest. Januaripartierna fortsätter nu med samma slags fördelningskurva. Bara i år sänks skatten med 30 miljarder.

Världsrekordet i snabbast ökande klyftor innehas föga förvånade av Sverige. Där är vi i alla fall nummer 1. Nyliberalismen är död, säger finansministern och fortsätter att köra in i väggen med Centern som kartläsare och Liberalerna, som nu hoppat av i farten. I bagaget ligger Miljöpartiet till synes nöjda med elbilspremier och plastpåseskatter.

Pengarna går alltså inte längre till ersättningsystemen utan till dem som tjänar mest. Glöm småtjyvarna! Här har vi den stora bluffen.

Fru talman! Jag känner trots allt hopp. Det pågår inte längre en tävling om vem som är bäst på att jaga sjuka. Nu är det i stället de som försvarar en orättfärdig sjukförsäkring som är pressade. Det kan de ha.

Jag yrkar bifall till Vänsterpartiets reservation nummer 20.

Anf. 14 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! När vi här i kammaren för nästan exakt ett år sedan debatterade sjukförsäkringen hade pandemin precis slagit sina klor i vårt land. Nu efter ett år kan vi nog ändå konstatera att vi ska vara tacksamma över att vi har en socialförsäkring och en myndighet i Försäkringskassan som på det stora hela förmått att leverera under mycket svåra tider och under hårt tryck.

Vi kristdemokrater har en rad reservationer på detta område, men för att spara tid yrkar jag bifall bara till reservation nummer 19 om en mer flexibel sjukförsäkring där den försäkrades förmåga att återgå i arbete bättre tas till vara om de fasta stegen i sjukpenningen och rehabiliteringspenningen tas bort.

Fru talman! Under denna mandatperiod har jag i samtliga debatter om sjukförsäkringen upprepat budskapet att alla inte kan arbeta 100 procent av en heltid men att alla ska ha möjlighet att arbeta 100 procent av sin förmåga. Låter vi arbetsförmågan, inte arbetsoförmågan, vara utgångspunkten blir behovet av mer flexibilitet tydligt.

Därför har vi kristdemokrater år ut och år in lagt fram förslag om att ta bort de fasta stegen i sjukpenningen, sjukersättningen och rehabiliteringspenningen. De är i dag 25, 50, 75 och 100 procent. Det ska helt enkelt vara möjligt för en person att öka sin arbetstid med 10 procent för att få till en framgångsrik rehabilitering. Det går dock inte eftersom de fasta stegen omöjliggör det.

I dag har vi en reservation tillsammans med Centerpartiet och Sverigedemokraterna, så frågan rör på sig åt rätt håll. Jag hoppas att vi inom kort har en riksdagsmajoritet för att åtgärda detta.

Det här är ingen ny fråga. Redan 2015 presenterades i utredningen *Mer trygghet och bättre försäkring* förslag om att vi behöver fler nivåer än de nuvarande förmånsnivåerna på 25, 50, 75 och 100 procent. Det blir då mer flexibelt och underlättar återgång i arbete.

Det är därför en gåta att vi ännu inte år 2021 har lyckats fatta detta beslut.

Jag har själv som församlings- vd i Svenska kyrkan varit med om att en medarbetare inte kunnat gå upp från 25 till 40 procent, vilket var det vi kände var möjligt där och då. Det innebar att denna medarbetare också, förutom att hon tvingades vara kvar på 25 procent innan hon förmådde gå upp till 50 procent, gick miste om 15 procent av sin arbetstid. Systemet förvägrade ju henne att gå upp de där 15 procenten.

Att låta arbetsförmågan, inte arbetsoförmågan, vara utgångspunkt rimmar väl med arbetslinjen. Det är alltid bättre att någon kan jobba lite mer än inte alls.

De olika stegen, 25, 50, 75 och 100 procent, kan sägas vara en del av arbetslinjen, och vi kristdemokrater menar att genom att ta bort de fasta stegen skulle arbetslinjen uppmuntras ännu lite mer.

Fru talman! I mitt anförande kommer jag att fokusera på två saker, rehabilitering och förebyggande arbete.

När vi kristdemokrater diskuterar och resonerar om hur socialförsäkringssystemet kan utformas och justeras så är rättesnöret hur vi bäst tar till vara både mänskliga och samhälleliga resurser. Det handlar om den balansen.

Nu pågår diskussioner här i kammaren och på andra platser om förändringar och justeringar av tidsgränserna inom sjukförsäkringen.

Det är en nödvändig diskussion, men för oss kristdemokrater är det inte tidsgränserna vi vill ifrågasätta. De är viktiga och ska fungera som avstampningspunkter som ger en fungerande, löpande och naturlig dialog med Försäkringskassan. Det är också ett sätt att försäkra sig om att den sjukskrivne får ta del av en process som präglas av både aktivitet och tidiga rehabiliteringsinsatser.

Det här är ett individanpassat förhållningssätt som vi menar hjälper fler att återgå i arbete så att färre blir fast i långa och många gånger hopplösa sjukskrivningar.

Vi ställde oss positiva till att göra en förändring vid dag 180 då det återkommande kom rapporter om att personer som var sjukskrivna men som bedömts ha goda chanser att återgå till arbete hos sin tidigare arbetsgivare före dag 365 blev av med sjukpenningen dag 180. Det handlade många gånger om människor som redan påbörjat en återgång i arbete på deltid men som inte var färdigrehabiliterade vid dag 180.

Det här var ett gigantiskt slöseri med både enskildas och våra gemensamma resurser.

Vi lade själva fram ett liknande förslag, så det var inte konstigt att vi stöttade regeringen redan förra året i samband med att vi diskuterade Riksrevisionens rapport *Vägen till arbete efter nekad sjukpenning*.

Rapporten var intressant eftersom den riktade stark kritik mot hanteringen av processen. Kammaren har därför lagt fram förslag om att rehabiliteringsprocessen ska utvärderas för att säkerställa att den inte försenas. Det fick vi inte gehör för, tyvärr.

Så är det trots att flera rapporter, men också myndigheter, har varnat för att rehabiliteringsarbetet inte kommer igång i tid. Om man, som vi kristdemokrater, vill värna å ena sidan arbetslinjen och å andra sidan principen om att sjukförsäkringen ska vara utformad på ett sådant sätt att återgång till arbete ska kunna ske så snabbt som möjligt måste rehabilitering

vara ett absolut centrum för den diskussion som vi har om sjukförsäkringen. Att luckra upp avstämningpunkter är inte lösningen på ett svagt och otillräckligt rehabiliteringsarbete, även om det ibland låter så i den politiska debatten.

Vi har, mina vänner, fått tillräckligt många rapporter om att rehabiliteringsarbetet inte kommer igång i tid. Då menar jag att det till och med kan kännas lite olustigt att luckra upp avstämningpunkterna. Det är inte lösningen när det gäller att vi inte tar itu med bristerna och får igång rehabiliteringsprocessen i tid. Vi har exempelvis föreslagit att Försäkringskassan i högre utsträckning ska få begära in fler upprättade planer för rehabiliteringsåtgärder från arbetsgivarna för att kunna säkerställa att rehabiliteringsarbetet är igång och att det sker snabbt.

Fru talman! Den stora vinsten med att undvika en sjukskrivning som hade kunnat undvikas med ett förebyggande arbete är för den enskilde svår att kvantifiera i kronor. Försäkringsbolaget Skandia har sedan några år räknat på samhällskostnaderna, och förra året uppgick kostnaderna för sjukskrivningarna till 65 miljarder kronor. Med ett mer förebyggande arbete mot exempelvis psykisk ohälsa vilket sänker sjukskrivningarna med en tredjedel skulle vi frigöra resurser för motsvarande drygt 25 000 sjuksköterskor.

Om vi ska ha en socialförsäkring som förmår leverera även i framtiden är det förebyggande arbetet helt centralt. Det behövs därför en politik som bidrar till minskad stress och till att skapa goda förutsättningar för en bättre folkhälsa och som skapar möjlighet för var och en att få ihop sitt unika livspussel. Socialförsäkringen påverkas av rad olika områden.

Med detta vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation nummer 19.

Anf. 15 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Kristdemokraterna och Hans Eklind. Förstår jag rätt: Är det de försäkrade som Hans Eklind menar ska ta risken och som ska betala för att rehabiliteringen inte fungerar? Hans Eklind sa här att det är farligt att rucka och ändra på tidsgränserna när rehabiliteringen inte fungerar.

Min pappa har sjukdomen myelom och kommer nu att utförsäkras vid dag 365, trots att han har en allvarlig, obotlig cancersjukdom. Är det min pappa och de sjuka personer som når dag 365 som ska ta smällen för att rehabiliteringen inte fungerar, eller är Kristdemokraterna beredda att gå fram med en lättnad vid dag 365 så att fler kan få det som de har rätt till?

Jag förutsätter att Kristdemokraterna lägger ned skattesänkarpolitiken och satsar på arbetsmiljöarbete, välfärd och annat som kan göra att arbetet fungerar bättre och samtidigt tillstyrker en uppstyrning av Försäkringskassans skyldighet att samordna.

Är det de försäkrade som, tills Kristdemokraterna och andra partier har lagt om sin politik, ska ta smällen genom tidsgränsen, eller hur ska vi förstå det som Hans Eklind anförde?

Anf. 16 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Tack, Ida Gabrielsson, för frågan!

I bästa fall hoppas jag att jag bara var otydlig och att det var därför den typ av tolkningar som riksdagsledamoten gav uttryck för som grund för sin fråga över huvud taget var möjlig. Jag uppehöll mig nämligen ganska

länge vid behovet av att rehabiliteringsprocessen kommer igång i tid. Det var nästan centralt i mitt anförande.

Det var också så att jag vid upprepade tillfällen konstaterade att det slarvas med rehabiliteringen. Den försenas och sätts inte igång i tid. Jag menar att lösningen på detta problem inte är att luckra upp avstämningss-punkterna i sjukförsäkringen. Det är svårt att se att rehabiliteringsprocess-en av något konstigt skäl skulle bli ännu bättre av att vi luckrar upp dessa punkter. Den borde kanske rimligen vara bättre nu. Det är detta som är vår huvudkritik.

Vi har varit och vi är med på att diskutera hur avstämningsspunkterna ska formuleras och vad som ska gälla. Vi har till och med varit med på dag 180. Vi har, som Ida Gabrielsson vet, också lagt fram förslag om covid-19 och så vidare, så vi ser att vi hela tiden måste ha en levande diskussion om detta.

Ida Gabrielsson måste väldigt medvetet ha missförstått mig, eller så kommunicerar jag dåligt. Min huvudpoäng var att rehabiliteringen måste bli bättre och att den måste sättas in i tid så att den kan slutföras. Det är heller inte så att antalet utförsäkrade har minskat med den politik som förs. Hur mycket Ida Gabrielsson än ordar om nyliberalism och så vidare är det under den här regeringen som utförsäkringarna har skjutit i höjden, med de avstämningsspunkter som vi har i dag, på grund av att rehabiliteringen inte sätts igång i tid och inte fungerar.

Anf. 17 IDA GABRIELSSON (V) replik:

Fru talman! Avstämningsspunkterna infördes av Alliansen 2008, och ökningen har skett vid precis dessa avstämningsspunkter. Tidigare bidrog Hans Eklind och hans allians till att ungefär 100 000 personer utförsäkrades vid en annan tidsgräns: stupstocken. Hans Eklind har rätt i att det är lika illa oavsett vem som sitter som kapten.

Men det som Hans Eklind inte svarar på är när rehabiliteringen inte fungerar. Det finns också fall där rehabiliteringen, hur bra den än fungerar, inte kommer att hinna bli klar i tid. Det finns de som blir sjuka två gånger under samma period och som hamnar vid dag 365, och det finns de som har långa behandlingar där det tar tid för sjukvården att hitta rätt metod, vilket gör att de kommer fram till dag 365.

Vänsterpartiet föreslår att man ska ha en rehabiliteringsskyldighet. Vi bidrar inte till några skattesänkningar. Tvärtom satsar vi och lägger vart-enda öre på just den här typen av insatser. Vänsterpartiet föreslår också att Försäkringskassan ska åläggas en samordningsskyldighet, inte bara ett uppdrag, som det ser ut i dag. Där verkar vi, även om jag känner mig för-vånad, vara eniga.

Frågan är om Hans Eklind och Kristdemokraterna är beredda att pytsa in resurser när det väl gäller. Så länge resurser inte finns och rehabilite-ringen inte fungerar, är det de utförsäkrade – dessa personer, de sjuka, de försäkrade – som då ska ta risken, när de kanske inte fått rehabilitering och de utförsäkras vid dag 365? Eller ska vi ålägga myndigheter, sjukvård och andra en rehabiliteringsskyldighet samtidigt som vi ser till att de försäk-rade får det som de har rätt till? Det är min fråga.

Anf. 18 HANS EKLIND (KD) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt att Ida Gabrielsson, om man bortser från den politiska demagogi som ledamoten använder sig av, vet svaret på frågan. Vi har till och med lagt fram ett utskottsinitiativ där vi klart och tydligt säger att om man inte får den rehabilitering man måste ha kan vi inte ha en situation där man utförsäkras.

Så sent som i måndags hörde jag att universitetssjukhuset i mitt eget hemlän Örebro sa att de börjat komma igång med de långtidscovidsjuka. Det är väldigt olika hur man har kommit igång med detta, men i måndags kom USÖ igång. Det är bra, men det har tagit väldigt lång tid.

Det absolut enda som Ida Gabrielsson ska ta fasta på är det som jag sa i mitt anförande: För det första behöver vi bli bättre på förebyggande arbete. För det andra ska socialförsäkringen gå in och stötta med rehabiliteringsinsatser för dem som drabbas av en nedsättning av sin arbetsförmåga. Detta ska göras snabbt, och det ska vara en tydlig process.

Därför tycker jag att avstämningspunkter i socialförsäkringen är bra. Det är ett sätt för den försäkrade att vinnlägga sig om att få de insatser som krävs för att kunna återgå till arbetsmarknaden. Jag tror nämligen inte att det finns någon som vill vara långtidssjuk. Men då måste vi också sätta in dessa åtgärder.

För det tredje: Om en person inte erbjuds dessa åtgärder är Kristdemokraternas resonemang, precis som det var med långtidssjuka i covid-19, att vi då måste ha ventiler. De finns, och dessa ventiler ska man nu titta på. Om en person inte har fått den hjälp som behövs – om den processen inte har satts igång i tid – kan inte den enskilde åläggas ansvar för detta, utan vi måste ha ett fungerande samarbete mellan den enskilde, arbetsgivaren, Försäkringskassan och även naturligtvis sjuk- och hälsovården. Tillsammans tror jag att vi kan hitta en bättre fungerande rehabiliteringsprocess eftersom den inte fungerar i dag.

Anf. 19 BENGT ELIASSON (L):

Fru talman! Inledningsvis vill jag understryka att Liberalerna naturligtvis står bakom samtliga sina yrkanden och reservationer i detta betänkande, men för att vinna tid yrkar vi bifall endast till reservation 26 under punkt 10.

Fru talman! Alla ska kunna känna sig trygga med att det gemensamma finns där vid långvarig eller kortvarig sjukdom. Det är en grundbult i vår välfärd. Jag tror att alla i denna kammare är överens om det. Det är kanske ett av de allra viktigaste skyddsnäten – ett av de yttersta skyddsnäten – som vi faktiskt har i vårt samhälle. Det är därför som hela sjukförsäkrings-systemet egentligen i grunden finns till – för att se till att människor har en försörjning ifall de blir sjuka.

Med detta grundläggande sagt anser vi liberaler att sjukförsäkringen måste vara anpassad efter just vad den enskilda individen behöver – individanpassad vård, rehabilitering, stöd och ekonomisk ersättning. Den ska vara aktivt anpassad efter just den sjukskrivnes situation så att fler kommer tillbaka till arbetslivet så snabbt som möjligt och så att fler, fru talman, kommer tillbaka till sitt liv så snabbt som möjligt.

Nu har den pågående pandemin ställt till det ganska mycket för oss alla. Den har bland annat inneburit en lång rad snabba förändringar inom stödsystem och sjukförsäkringssystemet. Det är rätt och riktigt. Men vad

detta och allt annat kommer att innebära för helheten och på längre sikt vet vi inte någonting om i dag. Det får vi återkomma till.

Fru talman! Allt det som nu är sagt ställer stora krav på oss politiker som ansvariga. Nu kommer det mindre förändringar, och det ligger också en proposition på riksdagens bord. Det är bra och välkomna förändringar som vi liberaler har varit med och tagit fram och i vissa fall varit pådrivande för att ta fram. Men vi har också varit lyhörda inför andra.

Men det räcker inte. Oron, tillitsbristen, bristen på styrning och bristerna i rehabiliteringskedjan är större än så. Ett löpande och genomtänkt reformarbete krävs för att socialförsäkringssystemet i varje tid ska kunna leverera trygghet och lyhördhet till den enskilde samtidigt som skattebetalarnas pengar ska användas rättssäkert och effektivt i linje med den arbetslinje som har tjänat Sverige väl.

Under Försäkringskassan – under myndighetens paraply – ryms en stor mängd för var och en av oss väldigt viktiga försäkringar och bidrag som berör i stort sett varje del av våra liv. Det handlar om sjukpenningen och bedömningen av den, som de flesta av oss har debatterat i dag. Men det handlar också om boendetillägg, närståendepenning, bilstöd, assistansersättning, barnbidrag, etableringsersättning, föräldrapenning och många fler än så – uppemot 50 olika förmåner och försäkringar.

Mot bakgrund av detta menar vi liberaler att diversehandeln Försäkringskassans storlek och arbetssätt måste bli föremål för ett större reformarbete, ett reformarbete som säkerligen behöver bedrivas under större delen av 2020-talet. Dagens försäkringskassa brottas återkommande med lågt förtroende från allmänheten. Det har till och med uppmärksammats av Försäkringskassan själv och dess generaldirektör i debattartiklar, i samtal i utskottet och i medierna. Detta är givetvis inte hållbart. Tvärtom är det på sikt farligt att förtroendet och tilliten till våra gemensamma system krackelerar.

Fru talman! Den administrationströtthet som såväl sjukskrivna, assistansberättigade och förmånstagare som läkare och annan hälso- och sjukvårdspersonal beskriver efter kontakt med Försäkringskassan måste tas på allra största allvar. Därför vill Liberalerna att myndigheten i sitt direktiv ges ett helt nytt portaluppdrag – att stötta och lotsa. Försäkringskassan ska vara en partner för de sjuka i arbetet för att komma tillbaka och för sjukvården i stort. Försäkringskassan ska vara ett stöd och en medspelare för att de ska kunna leva sitt liv som alla andra.

En av hörnstenarna i arbetet för en försäkringskassa som stöttar och lotsar måste bli att utöka det som kallas Finsam och som innebär ett praktiskt och finansiellt samarbete mellan Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Detta är i första hand avsett för att människor ska få stöd, vårdinsatser och rehabilitering som ger dem största möjlighet att komma vidare i sina liv, att komma tillbaka från sjukdom och att komma tillbaka till arbete och försörjning.

Fru talman! En brist som blir allt tydligare är att socialförsäkringssystemen skiljer sig kraftigt åt för alla som driver företag i någon form. Det ska vara tryggt att starta och driva företag. Därför behöver det i princip vara samma trygghetssystem för företagare och anställda. Detta är någonting som behöver ske ganska fort. Systemet med sjukpenninggrundande inkomst bör ändras och utformas så att det även fungerar för företagare som blir sjuka. Brister i socialförsäkringssystemet för företagare som för-

enar kortare anställningar med egen näringsverksamhet och hoppar fram och tillbaka – så kallade kombinatorer som är vanligt till exempel inom kulturlivet, inom småföretagarbranscher, konsultbranscher och så vidare – måste undanröjas. Det måste bli naturligt att känna trygghet och att känna att välfärdssystemen finns där, oavsett på vilket sätt man väljer att organisera sitt arbetsliv.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något mer om Liberalernas reservation 26 som jag yrkar bifall till. Som jag beskrev inledningsvis är det Liberalernas bestämda uppfattning att sjukskrivna ska få en trygg, begriplig och rättvis bedömning och rätt vård- och rehabiliteringsinsatser genom samlade sjukskrivningsteam. Försäkringskassans samordningsuppdrag behöver därför renodlas, förtydligas och stärkas, inte minst samverkan med sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen. Regeringen behöver därför tillsätta en utredning om ett reformerat arbetssätt för Försäkringskassan, där man också för in en ny portalparagraf för förebyggande insatser och sätter samverkan i centrum.

Försäkringskassan måste också kunna medfinansiera behandlingar och rehabiliteringsinsatser som kan sänka sjuktalet, särskilt för försäkrade som annars riskerar långvarig sjukskrivning, detta i stället för utförsäkring och det bollande med människor mellan myndigheter som pågår i dag. Detta skulle, fru talman, frigöra resurser till vården och värna arbetslinjen samt leda till snabbare vård och återgång till arbete och egen försörjning för den försäkrade.

Jag yrkar bifall till reservation 26.

Anf. 20 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, ledamoten Eliasson! Jag har en fråga som lite grann liknar den jag hade förut.

Vi har ju ett förslag i det här betänkandet, och en reservation, gällande att vi tycker att regeringen borde gå vidare med det förslag som finns i utredningen om en tryggare sjukförsäkring med människan i centrum – att göra vissa lättnader i reglerna om dag 365. Det gäller inte minst med anledning av att vi ser att det är många som nu är långtidssjuka i covid-19 och som riskerar att stöta i den gränsen och utförsäkras.

Det gäller också med tanke på det som ledamoten sa i anförandet om att det är viktigt att förändra arbetssättet på Försäkringskassan – att man ska stödja och lotsa och att man ska värna rehabilitering. Det låter jättebra, och jag instämmer i de ambitionerna. Men detta kan handla om människor som är inne i en rehabilitering. Rehabiliteringen kan ha kommit igång men inte vara slutförd, och då riskerar man att förstöra det genom att ha alltför rigida och strikta bedömningar. Sedan ska man givetvis ha avstämningar vid tidsgränserna, men tidsgränserna riskerar att göra mer skada än nytta. De riskerar att avbryta viktig rehabilitering.

Hur ser Liberalerna och ledamot Eliasson på detta, och varför dröjer det så med det här förslaget? Regeringen vill gå fram med det här men kan tydligen inte göra det på grund av det inte går att nå en överenskommelse mellan partierna som samarbetar gällande budget. Kan vi alltså få något besked om hur Liberalerna ser på den här problematiken och om det finns någon väg framåt?

Anf. 21 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Julia Kronlid!

Det här betänkandet innehåller 34 reservationer, tror jag, och långt fler förslag än så om man även räknar alla de enskilda motionsförslag och andra förslag som de åtta olika partierna inte har stöttat. Bland dem finns naturligtvis en lång rad förslag som var och en av oss tycker är antingen bra eller mindre bra, och därför behandlas de som de behandlas.

Just frågan om de fasta tidsgränserna är otroligt viktig, för tillämpningen från inte minst Försäkringskassans sida – det försökte jag vara tydlig med i mitt anförande – har ju glidit iväg något så våldsamt. Det har gått från att handla om en avstämningsspunkt, som Julia Kronlid själv beskriver att det bör vara, till att ha blivit en utförsäkringspunkt. Det har blivit ett sätt att möjligtvis följa det uppdrag som regeringen har givit, det vill säga minska antalet sjukskrivna. Det är egentligen inte Försäkringskassans sak att göra det, utan det är andra instanser runt den sjukskrivne som ska se till att sjukskrivningstiderna blir kortare och i vissa fall uteblir. Det handlar om förebyggande insatser och så vidare.

Nu pågår budgetförhandlingar, precis som min kollega från Centerpartiet sa. Detta är en av frågorna som finns på bordet, vad jag vet – jag sitter inte med i det rummet. Det är dock en viktig fråga, och vår ambition är helt klar: Vi ska tillbaka till en tillämpning från Försäkringskassans sida där detta är avstämningsspunkter. De är så viktiga för den enskilde sjukskrivne, för vården och för alla andra instanser runt den sjukskrivne. Det handlar om att komma vidare i processen.

Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag håller helt med om att detta har utvecklats från att vara en rehabiliteringskedja till att bli en utförsäkringskedja. Tidsgränserna används alldeles för mycket för att uppnå regeringens mål att få ned sjukpenningtalen, så det är väl att se något slags litet ljus i tunneln. Det kanske är på väg att förändras.

Jag ställer frågan igen. Är Liberalerna beredda att i dessa förhandlingar verka för att det faktiskt blir avstämningsspunkter – och att vi i och med det stöttar, inte stjälper, människor när de är inne i en rehabiliteringsprocess? Vi har i dag en annan situation i sjukförsäkringen; det görs inte bara enkla bedömningar av kanske rent fysiska åkommor, utan den vanligaste sjukskrivningsorsaken är psykisk ohälsa. Vi har också det här med långtidsco-vid, där vi saknar väldigt mycket kunskap och skulle behöva ge de människorna den tid de behöver för att de ska kunna rehabiliteras. Har alltså Liberalerna ett intresse av att faktiskt verka för att vi får en mer ändamålsenlig rehabiliteringskedja och att det inte ska fortsätta vara en utförsäkringskedja som bara ska uppfylla regeringens tidigare mål om att få ned sjukpenningtalen?

Sedan vill jag bara skicka med att det är väldigt bra att vi nu har det här förslaget om angivet arbete på bordet. Jag hoppas att ambitionen med lagändringen även från Liberalernas sida är att vi faktiskt får mer humana bedömningar i sjukförsäkringen och att vi får se en förändring av de mycket inhumana bedömningar som har varit.

Anf. 23 BENGT ELIASSON (L) replik:

Fru talman! Tack, återigen, för frågan, Julia Kronlid!

När det gäller den sista delen i Julia Kronlids fråga, alltså delen som rör det förslag som nu ligger på bordet, är vi vad jag förstår helt överens.

När det gäller den andra delen, tidsgränserna, är det precis som jag sa i mitt anförande: Vad som behövs är ett löpande och väl genomtänkt reformarbete för att faktiskt titta på helheten och se till att försäkringssystemet – socialförsäkringssystemet och sjukförsäkringssystemet – i varje tid och stund levererar den trygghet till och har den lyhördhet gentemot medborgarna som man faktiskt kan kräva för den enskildes väg tillbaka till arbete. Det här är otroligt viktigt.

I detta är 365-dagarsgränsen en viktig komponent, men det behövs långt fler komponenter för att få till det här. Som jag ser det är det framför allt myndighetens tillämpning som de facto är det stora problemet i dag, och jag förväntar mig av både våra budgetförhandlare och regeringen att man faktiskt ska komma tillbaka med förslag som stöder den enskilde i dennes rehabiliteringskedja.

Med det sagt står jag fortfarande fast vid att rehabiliteringskedjan i grund och botten är bra. Det behövs fasta avstämningpunkter för alla inblandade instanser, men det behövs också – det vill jag vara väldigt tydlig med – en insikt om att Försäkringskassans unika och första uppdrag är att stötta och lotsa människor genom sjukskrivning tillbaka till ett friskt liv. Det är huvudinsatsen, och det kan Försäkringskassan inte göra själv. Det behövs det fler till.

Anf. 24 BJÖRN PETERSSON (S):

Fru talman! I dagens andra debatt ska vi avhandla de motioner på socialförsäkringsområdet som inkommit under allmänna motionstiden.

Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och därmed avslag på motionerna, till förmån för regeringens pågående arbete.

För drygt ett år sedan, när jag senast debatterade här i kammaren, var jag fortfarande hårlös efter min egen cancerbehandling. Sjukdom och olycka kan drabba vem som helst av oss, vilket är något som allt fler garanterat har insett i den förfärliga pandemi som vi nu tillsammans kämpar oss igenom. Våra allmänna socialförsäkringar är en central del i den svenska välfärdsmodellen och har under lång tid bidragit till att skapa trygghet och motverka ekonomisk utsatthet.

Under pandemin har behovet av starka trygghetssystem tydliggjorts, och flera åtgärder har vidtagits.

Karensavdraget slopades genom införandet av en ny ersättning. En annan ny ersättning som införts är ersättningen till dem i riskgrupperna, som riskerar ett allvarligt sjukdomsförlopp om de blir sjuka i covid.

Arbetsgivarna har kompensrats för sjuklönekostnaderna, och kravet på läkarintyg har skjutits fram för att avlasta vården och minska smittspridningen.

Ett viktigt undantag har införts i sjukförsäkringen vid uppskjuten vård och rehabilitering så att inte enskilda ska förlora sin ekonomiska trygghet på grund av vårdens tunga belastning.

Fru talman! När jag stod här för drygt ett år sedan uppehöll jag mig en lång stund vid sjukpenningens prövning vid dag 180 och hur orimligt det var att utförsäkras fast man har möjlighet att återgå i arbete bara man får

sin vård och rehabilitering. Det är med stor glädje jag konstaterar att vi sedan dess har fått till stånd en förändring och att vi tagit ett första steg utifrån förslagen från utredningen *En trygg sjukförsäkring med människan i centrum*. Det är tråkigt att det skulle krävas en pandemi för att fler skulle inse att en förändring behövdes, men likväl är jag glad att fler ser problemen och att vi kan lösa dem tillsammans.

Sedan den 15 mars gäller nya regler för undantag från provningen mot normalt förekommande arbete vid dag 180, enligt utredningens förslag. Fler får nu möjlighet att slutföra sin rehabilitering och gå tillbaka till sitt arbete i stället för att som sjuk skickas till Arbetsförmedlingen.

Jag är också glad att regeringen nu tagit ett andra steg utifrån utredningens förslag och att en förändring av begreppet "normalt förekommande arbete" till "angiven yrkesgrupp" har skickats på lagrådsremiss.

Det här är utredningens förslag till svar på frågan som många ställt sig: Vad är det för arbete som Försäkringskassan menar att jag skulle kunna göra fast jag är sjuk? Det är ett slut på provningen mot hittepåjobb.

Ja, det kommer att ta tid att implementera förändringen, men det måste det få göra. Reglerna ändras så att arbetsförmågan ska prövas mot angiven yrkesgrupp, och kvaliteten på underlaget med yrkesgrupper blir därför alldeles avgörande för att det här ska fungera. I enlighet med utredningens förslag ska underlaget uppdateras gemensamt mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadens parter. I det läge som vi är i går det inte att kräva att Arbetsförmedlingen ska göra det snabbare; det låter sig inte göras.

Detta är viktiga förbättringar av sjukförsäkringen och bra steg framåt, men vi har en lång väg kvar att gå.

Ett viktigt steg som vi hade hoppats kunna ta men där vi inte nått hela vägen fram är den konsekvensförändring av provningen vid dag 365 som utredningen föreslår. Det är i och för sig en fortsatt skarp provning, men den är ändå rimligare än den nuvarande.

Fru talman! Rent krasst var det som möjliggjorde förändringen vid dag 180 att långtidssjuka i covid utförsäkrades och att orimligheten blev uppenbar. Vi såg det komma då, och vi ser hur det kommer på motsvarande sätt nu när långtidssjuka i covid kommer att prövas mot den ännu skarpare provningen vid dag 365.

I dagens förra debatt ondgjorde sig flera över det glapp som uppstått i förlängningen av ersättningen till riskgrupperna och hur orättvist det är. De har rätt – det är orättvist. Här kommer nu ett annat stort glapp. Alla som sagt sig se behovet har att stå upp för det så att vi kan lösa detta innan massor av människor med långtidscovid, som egentligen skulle ha möjlighet att rehabiliteras tillbaka till sitt arbete, kastas ut ur sjukförsäkringen.

Fru talman! Låt mig förtydliga att vi socialdemokrater ser orättvisan som lika stor oavsett diagnos, och lösningen måste fortsatt fokusera på att tillvarata arbetsförmåga. Men om det är covid som öppnar för att fler ska se orimligheterna i dagens regelverk ska inte jag vara sen att påtala dem.

Vi behöver lösa det här nu. Jag sätter mitt hopp till att regeringens samarbetspartier ska inse allvaret.

Som jag sa här tidigare har vi fortfarande en lång väg att gå. Utredningen *En trygg sjukförsäkring med människan i centrum* har gett oss flera steg att ta.

Här har vi förslag på hur vi kan ge alla som har tidsbegränsade anställningar bättre trygghet. Detta är en förutsättning för att bibehålla samhällskontraktet nu när arbetsmarknaden utvecklats som den har gjort.

Här finns förslag på hur vi kan ändra prövningen för dem som närmar sig pension för att undvika att de som slitit ett helt yrkesliv, och som inte sällan tvingas att ta ut förtidspension, utförsäkras under sina sista år före pension och på hur vi i stället kan tillvarata deras kompetens utifrån vilken arbetsförmåga de har kvar.

Här finns förslag om att freda rehabiliteringsåtgärder från sjukförsäkringens tidsgränser och om att öka möjligheten till sjukskrivning på deltid som en del i rehabiliteringen.

Detta är steg vi bör ta. Skulle jag vilja göra mer? Absolut, men det här är förändringar som vi i denna kammare borde kunna enas om för att inom ramen för nuvarande system fila ned några av de vassaste kanterna och lösa vad alla borde kunna se är orimliga situationer.

Nu har jag än en gång uppehållit mig en lång stund vid sjukpenningen, men vårt område – socialförsäkringar – är ju mycket större än så. Tyvärr har det flera delar som inte levererar den trygghet som svenska folket förtjänar.

Sjuk- och aktivitetsersättningen måste nämnas. Det skarpa varaktighetsbegreppet i kombination med det alltför vidsträckta arbetsmarknadsbegreppet gör det närapå omöjligt för Försäkringskassan att bevilja ersättning.

Det kan inte vara rimligt att långtidssjuka och funktionsnedsatta fastnar i sjukpenning med ständig oro över att förlora sin ersättning samt med eviga prövningar och nya läkarintyg. Detta är ovärdigt och i sig en stressfaktor som verkligen inte hjälper till med att komma framåt i livet.

Det kan inte heller vara rimligt att sjuk- och aktivitetsersättningen inte ger utrymme för vare sig fritid eller studier.

Till sommaren kommer vi att få förslag på hur vi kan utforma förbättringar i sjuk- och aktivitetsersättningen. Jag hoppas att vi här tillsammans då kan ge långtidssjuka och funktionsnedsatta en rimligare chans till ekonomisk trygghet.

Fru talman! Det finns så mycket mer jag skulle vilja prata om, inte minst när det gäller Försäkringskassan och styrningen, som har nämnts här tidigare. Det är så mycket som görs och än mer som behöver göras, men jag stannar här för denna gång och tar det en annan dag.

(forts. § 8)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågorna besvaras av infrastrukturminister Tomas Eneroth, utrikesminister Ann Linde, statsrådet Åsa Lindhagen och kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Infrastrukturminister Tomas Eneroth besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Framtiden för Bromma flygplats

Anf. 26 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Min fråga går till infrastrukturministern. År 2016 slog vi fast i den här kammaren att Bromma flygplats ska vara kvar till 2038. Ändå väljer regeringen att i går gå ut och föreslå en nedläggning.

Infrastrukturministern förklarar detta med att situationen är annorlunda nu och hänvisar till pandemin. Ministern menar alltså på fullt allvar att riksdagens beslut inte gäller längre på grund av pandemin och att man därför struntar i demokratiskt fattade beslut. Regeringen har 32,67 procent av rösterna men agerar som om man hade egen majoritet.

Min fråga är därför varför Tomas Eneroth och regeringen väljer att ignorera beslut som är fattade här i kammaren.

Anf. 27 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan! Vi ignorerar definitivt inte riksdagens beslut. Det skulle inte ske, framför allt inte av mig som har tillbringat en väldigt lång tid i denna kammare.

Däremot finns det ett tillkännagivande från 2016 som härstammar från en tid när vi hade trångt i luften och en helt annan diskussion om kapaciteten i den svenska flygplatsstrukturen. Sedan dess har mycket hänt. Under året som har gått har situationen till och med varit så att i princip inte ett enda flyg har befunnit sig på Bromma och ibland inte heller på Arlanda. I hela världen har vi en flygkris.

Då är det klart att vi måste utreda detta och se efter vad det innebär. När Swedavia, som är ansvarigt för Bromma, säger att det inte finns marknadsmässiga förutsättningar att driva Bromma vidare tillsätter regeringen en utredning. Den ska vara klar i augusti, och först därefter tar vi ställning.

Självklart kommer jag att lyssna på alla partier i riksdagen. Det är otroligt viktigt i denna fråga.

Anf. 28 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Det vi har hört av diskussionen kring utredningen handlar om hur man ska kunna lägga ned Bromma – inte om man ska kunna lägga ned Bromma.

Regeringen använder framför allt ursäkten att man kommer att se ett minskat affärsresande som motiv för att Bromma inte behövs. Vi kan konstatera att affärsresor minskar på grund av att människor väljer digitala möten i stället. Detta kommer rimligen att gälla även tåg.

Då är min fråga: När kommer utredningen och beslut om att lägga ned de olönsamma höghastighetsbanorna? Tågåkandet mellan Stockholm, Göteborg och Malmö lär ju också minska.

Prot. 2020/21:112
22 april

Frågestund

Anf. 29 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag hör dagligen företrädare för näringslivet säga just: Vi kommer att kraftigt reducera antalet dagsresor ned till Bryssel, Frankfurt eller München eftersom vi nu kan använda digitala möten. Mycket talar för att affärsflyget kommer att minska.

Det i sig talar väl för att det finns skäl att lyssna på Swedavias uppmaning att se om man kan säkra kapaciteten på Arlanda för att där samla inrikesflyget med alla de fördelar det faktiskt innebär. Men självklart ska frågan utredas.

Dödligt våld mot kvinnor i nära relationer

Anf. 30 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Min fråga går till minister Eneroth.

Fyrabarnsmamma mördad framför sina barn, en 45-årig kvinna mördas på järnvägsstationen och en 40-årig kvinna mördas på öppen gata – alla i det offentliga rummet den senaste månaden.

Kvinnojourer, anhöriga och omgivning larmar. Rapporter avlöser varandra. Och vår feministiska regering förflyttar sig i sakta mak. Regeringen har nyligen lämnat förslag på att förebygga våld i nära relationer. Det var en besvikelse, får jag påstå. Regeringen tar myrsteg när vi behöver se elefantkliv i denna så oerhört viktiga fråga.

Vi behöver mycket, inte minst en nationell samverkan och strategi. Vi behöver höja lägstanivån i alla instanser. Detta att avstå från att agera och gripa in för att det är obekvämt måste upphöra. För vad är mer förödande för den utsatta som antligen ber om hjälp än att mötas av okunskap och oförståelse och att folk tittar bort?

När kommer vi att se elefantkliv och handlingskraft från regeringen i denna viktiga fråga?

Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Linda Lindberg, för engagemanget! Sedan 2016 har vi haft väldigt stort fokus på inte minst brott, förföljelse och inte minst våldtäkter på kvinnor, i det här fallet genom att polisen tillförs resurser. Jag tror att det nu är 325 utredare som är specialdestinerade för att arbeta med den här typen av brott.

Vi har infört en ny lag, en samtyckeslag, som innebär en helt annan ställning för brottsoffer. Vi har under pandemin tillfört extra resurser till kvinnojourerna – till deras mycket viktiga arbete för att skydda kvinnor.

I grunden handlar det om vad vi gemensamt i samhället måste göra för att stoppa dessa små män som använder våld för att förtrycka och utnyttja kvinnor. Det är oacceptabelt. Vi ska gemensamt göra vad vi kan för att stoppa detta våld.

Anf. 32 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Tack för svaret! Men vi ska ha en nationell samverkan som arbetar strukturerat med förebyggande arbete men som också verkar för att öka kompetens och stöd ut till landets organisationer och kommuner. Det behövs helt enkelt en tydlig röd tråd för utsatta att gripa tag i som lotsar dem hela vägen i mål.

Då duger det inte med ynkliga steg. Jag måste påstå att regeringen har varit slö när det gäller förmågan till förflyttning i denna fråga under åtta år. Om det saknas idéer har vi och flera andra här en rad förslag.

Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det har aldrig hänt så mycket på det här området som under de här två regeringarna, som har letts av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Märta Stenevi har i sin egenskap av jämställdhetsminister nu också bjudit in till breda samtal för att göra rätt insatser.

Men det är klart att det är en utmaning när man i kommuner har kommunledningar som vill dela upp kvinnojourernas viktiga verksamhet och dela på boendet och övrig verksamhet. Det är en olycklig uppdelning, för den bidrar till ett minskat skydd för kvinnor som är förföljda.

Utredning om älvdalskans status

Anf. 34 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Min fråga går till kultur- och demokratiminister Amanda Lind.

Mes o wermd mjotse ar katterm, so kuäket o ien kafiskwekt ar sig sjuäv min dyö summu.

Det här är älvdalska, alltså den spillra av fornnordiska som vi har kvar i Sverige.

Jag har tidigare ställt en fråga till statsrådet om att erkänna älvdalskan som ett minoritetsspråk. Den älvdalska språkgemenskapen har jobbat i 15–20 år med detta. Även Europarådet har ställt sig bakom att Sverige borde företa en oberoende utredning av älvdalskan för att utröna om den är ett språk eller inte och om den ska skyddas.

Detta är en språkminoritet som är på väg att dö ut. Sverige borde ta sitt ansvar och skydda denna spillra av det fornnordiska språket. Jag undrar varför ministern inte vill se en oberoende utredning av den här frågan, som Europarådet har föreslagit.

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att språket i kammaren är svenska.

Anf. 36 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack för frågan, Peter Helander!

Jag har tidigare fått en interpellation tillställd mig om älvdalskans status, och jag säger samma sak nu som jag sa då: Jag tycker att det är positivt med det intresse som finns för att både bevara och utveckla älvdalskan. Jag vet att det finns ett starkt engagemang, inte minst inom Älvdalens kommun. Som ansvarig minister för språkfrågor är jag också ansvarig för

dialektpolitiken, och här gör ju myndigheten Institutet för språk och folkminnen också insatser.

Med det sagt har regeringen bedömt att älvdalskan är ett så kallat folkmål, en dialekt. Vi är medvetna om att Europarådet har gjort sin bedömning, men det bygger på kunskap som vi också hade tidigare när vi gjorde bedömningen. Det är också baserat på tidigare minoritetsspråksutredning.

Detta är såklart en fråga jag följer, men jag ser inte att det är prioriterat att dra igång utredningar kring den i dagsläget.

Anf. 37 PETER HELANDER (C):

Fru talman! Då kanske vi kan ha en debatt om huruvida det var svenska jag pratade eller inte, eftersom regeringen säger att detta är en dialekt av svenska och inte något annat språk. I fortsättningen tänker jag tala älvdalska här, eftersom regeringen tycker att det är en dialekt. Dialekt får vi tala.

I ministerns svar på min fråga hänvisar hon till tidigare utredningar och så vidare. Jag har också haft kontakt med många inom bland annat akademien som har annorlunda åsikter. Det vore välbehövligt om vi kunde starta en utredning.

Anf. 38 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det är ju så: Inom forskningen råder det olika syn på om älvdalskan ska klassas som folkmål, dialekt eller minoritetsspråk. Man ska även påminna sig om att det finns andra dialekter och folkmål som också skiljer sig ganska mycket från svenskan och skulle vara svåra för oss som sitter här i kammaren att förstå om en ledamot använde dem.

Jag vill dock åter understryka att det är väldigt positivt med intresset. Våra dialekter är väl värda att bevara och också uppmuntra till användning av.

Tillbakadragande av svenska trupper från Afghanistan

Anf. 39 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Det är svårt att toppa den förra frågan, men för nästan 20 år sedan inleddes USA:s krig i Afghanistan. Sverige anslöt sedan genom Natoinsatsen Isaf och därefter den efterföljande RSM-insatsen.

Internationell militär har de senaste åren varit de som skördat flest civila offer, framför allt sedan Trump ändrade politik och införde ökade drönarattacker som har drabbat civila hårt. President Joe Biden har nu beslutat att USA ska lämna landet före den 11 september, ett datum som känns igen. Nu behöver omvärldens civila insatser för Afghanistan öka.

Jag undrar när Sveriges militär ska lämna Afghanistan och om det var Sveriges regering eller Joe Biden som fattade beslut om att Sverige ska lämna Afghanistan.

Anf. 40 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågan.

USA har som sagt lämnat besked om ett militärt tillbakadragande från Afghanistan. Det innebär att även Natos insats RSM, i vilken Sverige deltar, kommer att lämna Afghanistan före utsatt datum. Nato har agerat och

agerar fortfarande enligt devisen – nu blir det då ett annat språk: In together, adjust together, out together.

Vi för en nära dialog med USA, Nato och partnerländerna om hur neddragningen ska ske på ett ordnat sätt. Alla parter behöver öka sina ansträngningar för att nå en politisk lösning och enas om vapenvila. Vi välkomnar initiativ som kan föra fredsprocessen framåt. FN har en viktig roll att spela i att främja en sådan politisk lösning.

Anf. 41 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Både Sovjetunionen och USA har lärt sig att Afghanistan inte kan vinnas genom militära insatser. Det långa kriget i Afghanistan har skapat många döda och stort mänskligt lidande, lidande som visar att militära insatser inte är svar på alla våra problem.

Är utrikesministern nöjd med den svenska insatsen och dess resultat, och avser utrikesministern att göra en vitbok likt den som den socialdemokratiska partikongressen har beslutat om?

Anf. 42 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tror att det har varit väldigt viktigt att Sverige har deltagit i RSM, inte minst därför att vi har sett att det under tiden vi har varit där inte har skett några terrordåd från Afghanistan mot länderna i Norden, i EU eller något annat ställe.

Jag konstaterar dock efter att ha besökt Centralasien hela förra veckan att detta kommer att få väldigt stora konsekvenser. Man är mycket orolig för vilka negativa effekter som det här tillbakadragandet får.

Straffet för grov kvinnofridskränkning

Anf. 43 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Talmannen inledde mig i frestelse att gå all in på dialekt, men vi ska försöka hålla oss till svenska.

Mäns våld mot kvinnor har än en gång tyvärr hamnat i fokus utifrån det tragiska att fem kvinnor de senaste tre veckorna har mördats av män som de har en relation med. Att flera partiledare och politiska företrädare uppmärksammar detta är naturligtvis bra. Att jämställdhetsministern har meddelat att hon ska bjuda in partiledare till gemensamma samtal är också bra. Men vad som nu behövs är konkret handling.

Låt mig påminna om att så sent som för ett år sedan röstade både S och MP i denna kammare ned förslag om att skärpa straffen för grov kvinnofridskränkning. Häromdagen aviserade jämställdhetsministern att man ville höja minimistraffet för grov kvinnofridskränkning från nio månader till två år. Men i går, bara någon dag senare, meddelade samma minister, den här gången tillsammans med justitieministern, att straffet ska höjas till ett år.

Då är min fråga till statsrådet Eneroth: Varför det här hattandet? Vad är det som har hänt på de här dagarna?

Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det som har hänt under de här dagarna är framför allt att väldigt många i hela samhället har vaknat upp och fått se och engagera sig

i frågan om mäns våld mot kvinnor. Det tycker jag är välkommet. Det har varit alldeles för tyst under väldigt lång tid, medan inte minst regeringen sedan 2016 systematiskt arbetat med att förändra lagstiftningen, införa en samtyckeslagstiftning, tillföra resurser till kvinnojourerna och se till att polisen får mer resurser än tidigare för att utreda brott mot kvinnor. Detta är ett systematiskt arbete som nu pågår.

Exakt vilka straffskärpningar som ska ske får naturligtvis justitieministern tillsammans med ledamöterna i justitieutskottet diskutera. Jag tror att de straffhöjningar vi nu ser framför oss är nog så viktiga för att ge en tydlig signal från samhället, likaväl som de förebyggande insatser som behöver göras för att män – alla män – ska förstå att lika värde och respekt för alla människor måste gälla.

Anf. 45 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Eneroth!

Statsrådet står här och rabblar upp en massa saker som regeringen har gjort. Tydligen är det inte nog. Regeringen har haft sju år på sig att fixa än bättre hjälpmedel här, men det har inte hänt. Under samma tid har risken att utsättas för sexualbrott tredubblats, enligt Brås trygghetsundersökning.

Hur vore det om regeringen gjorde lite mer självrannsakan? Tycker verkligen ministern att regeringen har gjort nog i denna fråga när vi ser så många brott?

Anf. 46 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vad enkelt livet vore om vi skulle kunna ändra attityder i samhället och mäns attityder mot kvinnor genom enbart lagstiftning! Så enkelt är det inte. Vad innebär porrens utbredning på internet? Vad innebär en pandemi för de kvinnor som är instängda i förhållanden där män kontrollerar dem allt lättare? Vad innebär den normbildning och sexualisering vi ser i medier?

Här har vi alla ett ansvar, inte minst vi som är män, att inte överlåta detta till en diskussion som enbart handlar om kvinnors ansvar eller för den delen juridikens ansvar.

Utvecklingen i Turkiet

Anf. 47 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag har en fråga till utrikesminister Ann Linde.

Frågan rör utvecklingen i Turkiet, där regeringen i landet uppträder som i en fullfjädrad diktatur. Massiva övergrepp begås, massarresteringar görs, man stänger tidningar och fängslar politiska motståndare, människorättsaktivister och även partiledare. Europeiska unionen har varit fullt upptagen med att hantera den konflikt som har rört Cypern och gasborrnig i Medelhavet. Tyvärr har man inte ett lika högt och tydligt tonläge vad gäller de här övergreppen mot mänskliga rättigheter.

Om några dagar inleds rättegången mot Selahattin Demirtaş som är partiledare för det prokurdiska partiet HDP. Han har suttit fängslad i fyra och ett halvt år, och man yrkar på ett monstruöst långt fängelsestraff för honom.

Vad gör regeringen för att växla upp nu? Bör det inte införas sanktioner mot Turkiet till följd av de här massiva övergreppen?

Anf. 48 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Fredrik Malm, för frågan!

Utvecklingen i Turkiet är väldigt oroväckande. Vi har också debatterat det här i kammaren flera gånger.

Det finns stor anledning till att vara mycket hård mot Turkiet när det gäller utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter och inte minst de fängslanden som har gjorts av politiker, till exempel från partiet HDP som Selahattin Demirtaş kommer från. Också från CHP har många fängslats. Detta har vi påtalat både från Sverige, från mig personligen och från EU.

På ett annat håll har det gått lite framåt. Det gäller respekten för havsrätten och de borrhningar som tidigare skedde helt illegalt utanför Cyperns kust. Då hade man sanktioner som man nu tittar på.

Anf. 49 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Det är väldigt viktigt när Turkiet nu vill förbättra relationerna med Europeiska unionen att man sätter ett ytterligare tryck så att man får inte minst frisläppanden av politiska fångar.

Vi ser en ökad tydlighet från den nye amerikanske presidenten Joe Biden, som i övermorgon förväntas erkänna folkmordet på armenierna. Det är också något som Sveriges regering bör göra eftersom riksdagen gjorde detta redan 2010.

Anf. 50 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det som har hänt i Turkiet som också är djupt beklagligt är att man har frånträtt Istanbulkonventionen – jag vill ändå ta upp det eftersom vi under frågestunden har diskuterat mäns våld mot kvinnor – och det har också EU och Sverige reagerat väldigt starkt emot.

Frågan om man både ska fortsätta med att ha en öppenhet för möjliga kontakter mellan EU och Turkiet och fortsätta med sanktioner kommer att fortsätta att diskuteras.

Arlanda och Bromma flygplats

Anf. 51 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till infrastrukturminister Tomas Eneroth. Den handlar om beskedet vi fick i går om Bromma flygplats.

Det kommer inte som en blixtnöjs från klar himmel att det finns problem med Bromma flygplats. Redan i höstas kom Swedavia med sin rapport som visar på att det finns betydande problem. I en extrabudget lade vi över 3 miljarder till Swedavia för att de ska klara de ekonomiska utmaningar som pandemin har inneburit. Men problemen för Swedavia och för Bromma flygplats visade sig redan tidigare. Redan 2018 kunde vi se ett vikande passagerarantal.

Jag är inte så förvånad över detta. Däremot är jag som stockholmare lite orolig, inte minst när det gäller Arlanda och den framtida kapaciteten.

Hur avser regeringen att möta den kapacitetsökning som kommer att behövas på Arlanda vid en nedläggning i Bromma?

Prot. 2020/21:112
22 april

Frågestund

Anf. 52 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Teres Lindberg, för frågan!

Det är helt rätt – ska detta vara möjligt att genomföra måste också kapaciteten på Arlanda säkras. Det tror jag är viktigt för dem som i dag annars traditionellt brukar komma inflygande till Bromma från Gotland eller från norra Sverige – eller från Växjö där jag kommer från. Det är en viktig del att säkra kapaciteten så att inrikesflyget där kan samlas. Det är också nog så viktigt för Arlanda.

Swedavia har skrivit väldigt tydligt i sin rapport att om inrikesflyget och underlaget på Arlanda säkras innebär det också bättre förutsättningar för internationella förbindelser, inte minst i konkurrensen med andra internationella flygplatser.

Sverige är ett litet, exportberoende industriland. Vi är beroende av goda förbindelser ut i världen också, samtidigt som – och det är självklart i det här sammanhanget – vi måste säkerställa att flyget också ställer om med biobränsle och med elflyg. Där finns goda förhoppningar framöver.

Anf. 53 TERES LINDBERG (S):

Fru talman! Utifrån ett tillväxtperspektiv och ett nationellt tillväxtperspektiv tror jag att det också är viktigt att vi upprätthåller resandeantalet på Arlanda. Det är otroligt viktigt med just den delen.

Sedan ser vi också en klimatsmart utveckling av flyget, inte minst elflyg som vi säkert inom bara några år kommer att se flyga mellan landets olika flygplatser. Vi behöver se till att ha kapacitet för att ta emot elflyget också i Stockholmsregionen.

Anf. 54 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag delar helt och hållet den uppfattningen. Det finns en spännande utveckling i att se till att flyget blir hållbart. Inte minst flygets aktörer själva och flygindustrin arbetar nu för fullt för att möta en utveckling där vi konsumenter och företagen ställer krav på att resor framöver ska ha ett mycket litet klimatavtryck. Vi ska nå målen om att bli världens första fossilfria välfärdsnation.

Flyget behövs, men då ska också flyget ställa om. Vi ska säkra kapaciteten för inrikesflyget. Det behövs i hela landet.

Mäns våld mot kvinnor

Anf. 55 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Min fråga går till biträdande finansminister Åsa Lindhagen.

De senaste veckorna har fem kvinnor mördats av män som de har eller har haft en nära relation till. Under de senaste decennierna har mäns våld mot kvinnor varit en central del i Sveriges jämställdhetspolitik. Nu under coronapandemin ser vi hur allt fler barn rapporterar att de ser våld i sitt hem. Det är inte en dag för tidigt som vi kommer att kriminalisera att låta barn bevittna våld. Men det krävs också muskler i det här arbetet.

Vilka resurser kommer regeringen att skjuta till för att bekämpa den pandemi som mäns våld mot kvinnor utgör i vårt samhälle?

Anf. 56 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! ”Det hade varit bra med en trappa upp till himlen, så jag hade fått träffa henne.” Det citatet har etsat sig fast i mitt minne från en konferens som vi hade i Stockholms stad när jag var socialborgarråd under förra mandatperioden och Unizon var där och föreläste. Runt de här kvinnorna som mördas varje år finns det också många barn som förlorar sin mamma och som aldrig någonsin kommer att få tillbaka henne.

Det är så många olika delar vi behöver jobba med. En sak är att vi kraftigt har ökat resurserna till kvinnojourerna som gör oerhört viktiga insatser. Vi har skärpt lagstiftningen på en rad områden. Vi behöver skydda barn bättre. Men vi måste också se till att skydda kvinnorna mot det här allvarliga våldet. Det handlar både om att skjuta till resurser och om att skärpa lagstiftningen på flera punkter.

Anf. 57 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Jag är tacksam för att vi har en regering i Sverige som ser den här helheten. Vi behöver ha tydliga sanktioner och skydda kvinnor från att fortsätta utsättas för övergrepp av män som har fått kontaktförbud eller blivit dömda, och det är viktigt att se till att vi har förebyggande insatser. Små pojkar ska inte växa upp och bli män som slår. Här måste samhället kraftsamla.

Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Det som riksdagsledamoten lyfter fram om det förebyggande arbetet är oerhört viktigt. Det är någonting som vi också skulle behöva prata mycket mer om.

Hur ser vi till att sätta dit dem som utövar det här våldet och få ett stopp på det? Och hur ser vi till att det här våldet över huvud taget inte utövas från första början? Vi vet att det finns en koppling mellan destruktiva mansnormer och ett utövande av våld. Vi behöver jobba våldsförebyggande redan i förskolan och skolan och prata om normer och värderingar och om trånga mansnormer för att faktiskt få ett stopp på våldet från första början.

Ökade resurser till Statens fastighetsverk

Anf. 59 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! Vårt kulturarv omfattas av såväl lämningar som byggnader, föremål, miljöer, verksamheter och traditioner som vi har fått i uppgift att förvalta och föra vidare till kommande generationer.

En myndighet som bland annat har ansvar för att ta hand om vårt kulturarv är Statens fastighetsverk. Tyvärr har Statens fastighetsverk under en mängd år varit underfinansierat. Under tiden rostar, ruttnar och försvinner vårt kulturarv.

Jag vill fästa särskild uppmärksamhet på det militärhistoriska arv som Fortifikationsverket överantvarar till Statens fastighetsverk i form av både maritima och transporthistoriska föremål. Den som vet någonting om

maskiner vet att de inte ska stå stilla. Och båtar förfars av att ligga på land och stilla till havs.

Min fråga till statsrådet Amanda Lind är: Ämnar statsrådet öka resurserna till Statens fastighetsverk?

Prot. 2020/21:112

22 april

Frågestund

Anf. 60 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Först och främst delar jag frågeställarens syn på vårt kulturarv. Det är enormt betydelsefullt att vi jobbar för och gör mer för att bevara, utveckla och också använda vårt kulturarv. Det är inte minst viktigt för kommande generationer. Det gäller både vårt fysiska kulturarv och det immateriella kulturarvet. Regeringen har gjort en hel del saker, med en aktiv kulturarvs-politik, till exempel museilagen.

Även när det gäller Statens fastighetsverk delar jag frågeställarens syn på hur viktiga de är för det aktiva förvaltandet. Det är inte Kulturdepartementet som svarar för finansieringen eller anslagen till Statens fastighetsverk, men det är klart att vi inser deras betydelse och ser deras viktiga roll. Departementet och myndigheten har också en levande dialog.

När vi ändå pratar om kulturarv kan jag lägga till att jag är väldigt glad för att vi i år, inom ramen för krisstöden, kan skjuta till mer pengar till de ideella kulturarvsorganisationerna runt om i landet. Det arbetas enormt många ideella timmar för värnandet och främjandet av vårt kulturarv.

Mediefriheten i Sverige

Anf. 61 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD):

Fru talman! Jag har en fråga till kultur- och demokratiministern.

Nyligen beslutade Myndigheten för press, radio och tv om nya föreskrifter för mediestöd. Det är föreskrifter som har mött massiv kritik, inte minst från många tunga mediala aktörer.

De nya föreskrifterna tydliggör att man för att få stöd inte får desinformera eller vilseleda om vetenskap. Det är intressanta föreskrifter mot bakgrund av den desinformation och de fake news som förekom i många medier om migrationen som en enorm vinstaffär som skulle rädda pensionerna.

Regeringen har haft ett mycket högt uppskruvat tonläge när det gäller fria medier. Men själv driver man alltså en politik som går ut på att statliga organ ska bestämma vilka medier som desinformerar och vilseleder om vetenskap. Med regeringens politik ska alltså staten avgöra vilka medier som säger sanningen.

Amanda Lind! Hur påverkas mediefriheten i Sverige av att statliga myndigheter, på grund av er politik, ska avgöra vilka medier som talar sanning?

Anf. 62 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för frågan!

Som jag tidigare har sagt här i talarstolen är det ett arbete som Myndigheten för press, radio och tv har gjort självständigt. När det finns begränsade ekonomiska resurser för den del av press- och mediestödet som inte är rättighetsbaserat har man sett ett behov av att utförda sådana före-

skrifter. Det är en möjlighet som en myndighet har. Det är inget som regeringen styr. Som utgångspunkt har man använt grunden som beskriver mediestödets syfte, och det är baserat på en bred partipolitisk överenskommelse här i riksdagen.

Med det sagt förstår jag – det har jag också sagt tidigare – den diskussion som har uppkommit och de principiella och konkreta synpunkterna, inte minst från mediesektorn. Därför ämnar jag analysera det ställningstagande som Myndigheten för press, radio och tv har gjort och hur effekterna av föreskrifterna kommer att slå.

Den europeiska säkerhetsordningen och ett frisläppande av Navalnyj

Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Ann Linde.

I går kunde vi höra Rysslands president Putin hålla sitt tal om tillståndet i nationen. Tillståndet för Aleksej Navalnyj berördes inte. Men vi vet att det är mycket dåligt.

Kravet borde vara tydligt från alla EU:s medlemsstater; man borde agera tillsammans för att kräva att Navalnyj släpps fri och får medicinsk vård som han litar till. Jag vill höra vad utrikesministern säger om detta.

Fru talman! Röda linjer nämndes också i talet i går. Röda linjer innehöll inte den europeiska säkerhetsordningens linjer. Vilka slutsatser drar utrikesminister Ann Linde av detta?

Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Kerstin Lundgren, för frågan!

Det är väldigt viktigt att vara tydlig när det gäller Navalnyj. Därför är jag glad att ett helt enigt EU har gjort väldigt tydliga uttalanden för det totala frisläppandet av Navalnyj och för att han ska få läkarvård av en läkare som han själv känner förtroende för.

EU har också i två omgångar satt in sanktioner med anledning av Navalnyj. Det gjordes första gången i oktober, med anledning av att han förgiftades och nästan mördades. Det gjordes andra gången i samband med den rättegång som skedde i februari och som vi anser var politiskt motiverad.

När det gäller den europeiska säkerhetsordningen är det ett av Sveriges högst prioriterade områden i vårt OSSE-ordförandeskap. Vi tar ständigt upp att det ska visas respekt för de gemensamma överenskommelser som vi har träffat i OSSE.

Frihetsberövande av folkvalda i Turkiet

Anf. 65 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Också min fråga går till utrikesministern.

Nu på måndag börjar en rättegång i Ankara mot 108 folkvalda politiker från partiet HDP. I dag har vi redan hört en fråga från Liberalerna om det här. Det visar hur många vi är, från olika partier, som tycker att det är en väldigt viktig fråga.

Det handlar om folkvalda politiker och partiledare som grips och ställs inför rätta, helt enkelt för att de är folkvalda politiker. Det är otroligt

allvarligt för ett demokratiskt samhälle och för mänskliga rättigheter. Men det hamnar också ganska nära oss som folkvalda ledamöter; det finns kollegor till oss i andra länder som grips just för att de är folkvalda politiker.

Därför vill även jag fråga utrikesministern hur Sverige kan agera för att stötta folkvalda politiker och mänskliga rättigheter i andra länder.

Anf. 66 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Hanna Gunnarsson, för frågan!

Vi är verkligen många som är engagerade i det som händer i Turkiet, inte minst med våra systerpartier HDP och CHP. Det är väldigt många, såväl borgmästare som andra politiker och partiledare, som nu sitter i fängelse och som har behandlats illa. Vi har naturligtvis krävt frigivning, och vi stöttar dem på olika sätt.

I Sverige har vi också möjlighet att ge demokratiskt stöd till våra systerpartier, vilket jag är en stor förespråkare för.

Jag har personligen tagit upp frågan med min turkiske kollega eftersom det naturligtvis är helt oacceptabelt att oppositionspolitiker sitter frihetsberövade och att de arresteras, framför allt att de arresteras på helt godtyckliga grunder som är politiskt motiverade.

Höghastighetsbanor och järnvägsunderhåll

Anf. 67 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! För en dryg vecka sedan kom infrastrukturpropositionen. Regeringens förslag om ofinansierade höghastighetsbanor åter upp det utrymme som skulle behövas för underhåll och förbättringsåtgärder på det befintliga järnvägsnätet. Underhållsskulden ligger enligt Trafikverket på 43 miljarder kronor och beräknas växa för varje år som går. Exempelvis har 150 kilometer kontaktledningar redan passerat sin tekniska livslängd.

Inom en ökande del av järnvägsnätet kan man inte utnyttja kapaciteten, och hastigheten måste hållas nere på grund av eftersatt underhåll. Stora resurser saknas för att kunna avhjälpa akuta fel och störningar.

Inga tabeller finns i propositionen för fördelning av vilka banor som möjligen kan få någon liten del av det som blir över. Jag undrar därför hur regeringen tänker. Ska samma mall som tidigare användas, så att Kalmar län hamnar sist i ligan för 21:a året i rad?

Anf. 68 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Gudrun Brunegård, för frågan! Det är en historisk proposition som vi kan lägga fram: 876 miljarder kronor, alltså nästan 900 miljarder. Jag tror att jag sa ”bigger than Biden”, för det är större än det stora investeringspaket som har lanserats i USA.

Det här kommer att skapa både jobb i Sverige och ökad konkurrenskraft. Det ger transportsektorn en möjlighet att ställa om så att den blir hållbar och klarar klimatkraven men också att knyta ihop landet.

Med respekt för att alla inte känner till hur processen går till: En proposition till riksdagen redovisar ramen för vilka resurser som ska gå till detta. Det är vad riksdagen ställer sig bakom. Först nästa år redovisar regeringen i den nationella planen vilka särskilda objekt som ska vara med, det vill säga om till exempel Stångådalsbanan är med.

Däremot redovisar vi här hur mycket som ska gå till underhåll. Det blir en kraftig, fortsatt ökning av underhåll både till väg och järnväg. Det behövs efter år av underinvesteringar.

Utrikesministerns resa till Centralasien

Anf. 69 KENNETH G FORSLUND (S):

Fru talman! Sverige är just nu ordförande i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE. Ann Linde ägnar som utrikesminister naturligtvis mycket tid och kraft åt detta. Det är ett arbete som brett uppskattas bland riksdagens samtliga åtta partier, vilket ofta visar sig i utrikesutskottets diskussioner med utrikesministern.

Nyligen besökte utrikesministern de centralasiatiska länderna. Det är länder som präglas av bristande demokrati, varierande grad av auktoritärt styre och bristande frihet och oberoende för domstolar och medier. Vad kan utrikesministern berätta om resan? Gavs det möjlighet för utrikesministern att träffa opposition och folkrörelseföreträdare?

Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag önskar att jag hade en timme på mig och inte en minut för det var en helt fantastisk resa. Det var första gången på 28 år som en utrikesminister var där.

För det första: Ja, jag hade tillfälle att träffa oppositionen.

För det andra: Det är en väldigt stor skillnad på utvecklingen i dessa länder. Lite förenklat ser man ofta Centralasien som *ett* land, men i ett land hade man haft 34 premiärministrar på 30 år och i ett annat hade man haft två presidenter på 30 år. Det visar lite grann spännvidden. I några länder går demokratin framåt i en positiv riktning, till exempel i Uzbekistan. På andra ställen är det fortfarande väldigt auktoritärt och det går tillbaka. *Alla* är oroliga för vad trupptillbakadragandet från Afghanistan betyder.

Villkoren för företagsstöd

Anf. 71 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Tomas Eneroth. Jag vill tala om företagsstöd.

Handelsbolag har nu fått möjlighet att få omsättningsstöd, men då ska de komma upp i 200 000 kronor. Konstruktionen av det gör däremot att handelsbolag inte kan ansöka om stödet i den utsträckning som de skulle behöva eftersom de består av två delar. Ofta är det både passiva och aktiva ägare.

Länsstyrelsen har fått uppdraget att dela ut stöden och räknar nu in de passiva ägarna i stödet, trots att de inte har med detta att göra. Det handlar därför inte om 200 000, utan det kan bli 200 000 gånger tre om det finns tre ägare, två passiva och en aktiv.

Jag vill fråga statsrådet Tomas Eneroth om han är villig att ta med sig frågan till Regeringskansliet så att stödet kan justeras.

Anf. 72 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, för frågan! Under pandemin har vi nu lagt sammantaget 420 miljarder kronor för att stötta företag, enskilda och inte minst sjukvården med resurser. En viktig del har varit att skydda jobb och företagande. Inte minst många små företagare har haft en mycket tuff situation. Senast i vårbudgeten anslår vi 45 miljarder kronor för att hjälpa till under pandemin.

Självklart ska stödet utformas så att det träffar rätt, och jag har full förståelse för att det kan finnas tolkningsdiskussioner om reglerna för handelsbolagen. Jag får helt enkelt ta med mig frågan till min kollega finansministern. Utgångspunkten måste vara att vi stöder och hjälper varandra med goda förutsättningar att kunna ha livskraftiga företag efter pandemin så att vi kan gå stärkta ur krisen och rädda jobb och företag.

Sveriges agerande mot den ryska upptrappningen

Anf. 73 MATS NORDBERG (SD):

Fru talman! Min fråga går till utrikesminister Ann Linde. Vi har i försvars- och utrikesutskottet i dag diskuterar ockupationen av Krim och Rysslands stöd till utbrytarområden i östra Ukraina. Jag ska inte gå in mer på vad som sas där. Men Ryssland har nu dragit samman mycket stora styrkor på kanske hundra tusen man med stridsfordon, artilleri och så vidare vid Ukrainas östra och södra gräns. Om sådana marscher upprepas och kanske inte bara vid den gränsen utan även längre norrut i Europa kommer övriga europeiska länder väster om Ryssland att tvingas bygga upp kapacitet för betydligt snabbare mobilisering och betydligt större trupp än man kan uppbåda i dag. Det är mycket riskabelt.

Jag vet att ministern verkar genom OSSE för att få till en medling mellan Ryssland och Ukraina, men vi ska inte glömma bort FN som bildades efter två världskrig i Europa för att motverka uppladdningar som denna. Agerar Sverige inom FN för att det inte ska bli sådana här marscher?

Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Häromkvällen bad FN:s generalsekreterare António Guterres mig om ett samtal för att få en briefing om min analys av läget i Ukraina och relationen till Ryssland. Vi hade ett mycket långt samtal. Hans bedömning är att det huvudsakligen är OSSE som ska sköta de förtroendeskapande åtgärderna och möjligheterna att agera nu. FN stöttar på olika sätt, framför allt genom humanitärt stöd. Detta skrev han även i ett press statement efter vårt samtal. Det finns alltså en nära dialog mellan FN och OSSE i denna fråga.

OSSE har flera, också militärt, förtroendeskapande möjligheter, till exempel Wiendokumentet, Open Skies Treaty och annat, som vi nu använder vid konkreta möten med Sverige som ordförande. Själv har jag talat med både Rysslands och Ukrainas utrikesministrar.

Ett riktat stöd till järnvägssektorn

Anf. 75 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag har en fråga till infrastrukturminister Tomas Eneroth. Tågbranschen har drabbats väldigt hårt under pandemin med ett minskat resande på över 60 procent. Med regeringens restriktioner lär läget fortsätta vara dystert för tågbranschen. Medan flygsektorn har fått över 14 miljarder kronor från regeringen i riktade stöd har järnvägssektorn bara fått ungefär 1 miljard kronor. Den långväga persontrafiken med tåg har inte fått ens 1 krona av regeringen i riktat stöd.

Jag vill därför fråga infrastrukturministern när regeringen avser att ta fram ett riktat stöd till järnvägssektorn i Sverige. Indragna tåglinjer och tågbolag som går i konkurs kan ju inte vara ett alternativ.

Anf. 76 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Jens Holm, för engagemanget när det gäller tågen! Det delar vi verkligen. Sverige behöver fler tåg och mer järnväg för att klara klimatmålen. Det är också ett effektivt sätt att transportera både gods och människor.

När det gäller hur man räknar det här har vi helt olika uppgifter och siffror. Jag tror att Jens Holm blandar ihop kreditgarantier och lån till en del flygföretag för att de ska klara utmaningarna med direkta summor till de regionala flygplatserna. Dessutom tror jag att Jens Holm underskattar det stöd som vi har gett till kollektivtrafiken som i hög utsträckning är spårbunden, för att inte tala om det direkta stöd som går till företag som kör gods på järnväg, till exempel Green Cargo och Hector Rail. Genom miljökompensationer har de fått mångmiljonstöd under pandemin.

Vi gör vad vi kan för att säkra att både transporter på järnväg och andra delar av transportsektorn kan klara pandemikrisen. Vi ska naturligtvis göra det på ett sätt som bidrar till en bättre omställning av transportsektorn för att minska klimatutsläppen.

Enhetliga coronarestriktioner

Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag vänder mig till Amanda Lind.

Det finns en stor uppslutning kring coronarestriktionerna, och de har så sent som i dag förlängts. Men jag vill ta upp en inkonsekvens. Utanför Skara ligger Varnhems klosterkyrka. Den har stått där i nästan tusen år. Under veckorna är den ett museum och samlar mycket folk. Där gäller nu kvadratmeterregeln, vilket betyder att det samtidigt får vara 70 personer där. Men på söndagar får det bara vara en tiondel så många.

Folkhälsomyndigheten har sagt att det finns en större risk för spridning när man rör sig i en lokal än när man sitter ned. Frågan är därför om det verkligen kan vara farligare att vara i denna vackra klosterkyrka på söndagar än vad det är på en lördag eller torsdag. Vore det inte rimligt att vi får enhetliga regler som är lätta att förstå för alla?

Anf. 78 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Enhetliga regler kommer nog att vara svårt. Det vi har jobbat med, inte minst från i höstas med den nya pandemilagen, är att kunna få till differentierade regler, så att situationen och förutsättningarna att hålla avstånd är det som ska styra hur restriktionerna ser ut och inte exakt vilka verksamheter som lyder under den gamla ordningslagen.

Nu finns det på bordet ett förslag som bygger på att man kan ta emot lite fler personer om man är utomhus och det finns möjlighet att sitta. Folkhälsomyndigheten har ju tidigare gått fram med en förhoppning om att vi skulle kunna ta det här beslutet. I dag kom man med besked: På grund av det allvarliga smittläge som råder och den höga belastningen på sjukvården avvaktar man ytterligare en tid med att genomföra det här.

När det handlar om lokaler där människor rör sig, till exempel butiker och museer, har Folkhälsomyndigheten valt att bygga på kvadratmeteryta. När det gäller tillställningar där människor sitter ned och upplever en sak under en tid vill man hellre ha avstånd mellan sittplatser och begränsning av antalet personer i ett första steg.

Konfliktrelaterat sexuellt våld

Anf. 79 SULTAN KAYHAN (S):

Fru talman! Igen, återigen, nu senast i Tigray i Etiopien – jag refererar till konfliktrelaterat sexuellt våld, ett brutalt krigsvapen som har fördömts av det internationella samfundet men utan tillräckligt resultat.

Årets rapport av FN:s generalsekreterare är en bitter läsning. I rapporten konstateras att konfliktrelaterat sexuellt våld inte äger rum i ett vakuum utan är en del i bredare säkerhetsfaktorer, vilka har försämrats på grund av covid-19.

För att återskapa ett bättre samhälle måste vi försäkra oss om att offren inte glöms och att deras röster hörsammas på alla beslutsnivåer. Det är oerhört viktigt att det finns ett ansvarsutkrävande gentemot dem som har begått dessa vidriga dåd. Ansvarsfrihet kan inte vara ett alternativ.

Jag undrar: Hur avser utrikesministern att arbeta med resolution 1325, förhindra sexuellt våld i konflikter och utkräva ansvar?

Anf. 80 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Sultan Kayhan för denna viktiga fråga. Jag börjar med situationen i Tigray i Etiopien, som är oerhört oroväckande. Sverige har tillsammans med EU manat till stopp för våldet, skydd för civila och obehindrat humanitärt stöd. Detta har jag också vid flera tillfällen framfört till min etiopiske motpart, och statsministern har framfört det samma till sin motpart.

Det finns mycket oroande rapporter om övergrepp och kränkningar när det gäller sexuellt och könsbaserat våld. Vi ser också rapporter om övergrepp i andra delar av landet än Tigray. Vi kräver oberoende utredningar och att ansvariga ställs till svar för övergreppen och kränkningarna. Vi använder också FN:s resolution 1325 på alla sätt vi kan.

Anf. 81 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M):

Fru talman! Min fråga går till Amanda Lind. Jag är väldigt orolig över det minskade idrottsutövandet bland unga vuxna och bland ungdomar. En färsk undersökning visar att det var så mycket som 500 000 färre deltagartillfällen förra året och att det var 6 miljoner som deltog i idrott under 2020.

Jag ser med stor oro på detta. Man såg faktiskt en vikande tendens även före pandemin. Idrott är viktigt för hälsan, för gemenskapen och för att bryta isolering. De grupper där antalet idrottsutövare nu minskar mest är unga vuxna över 17 år och personer med funktionsnedsättning över 25 år. Det är oerhört viktigt att få igång idrotten igen. Jag är väldigt rädd för att man inte kommer tillbaka.

Nu har jag en fråga till kultur- och demokratiministern: Vad kan man göra åt det här bekymret, som faktiskt har funnits under ganska lång tid?

Anf. 82 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar Marie-Louise Hänel Sandström för en väldigt viktig fråga. Jag delar den oro som riksdagsledamoten för fram över det minskade idrottandet bland våra barn och unga och egentligen bland hela vår befolkning. Det här är som sagt en utveckling som fanns redan innan pandemin slog till. Vi såg vikande aktivitetsnivåer hos våra barn och inte minst tonåringar.

För regeringen har det varit viktigt att prioritera barns möjlighet till idrottande under pandemin. I Sverige har barn i större utsträckning än i många andra länder i Europa och världen haft möjlighet att träna sin idrott under största delen av pandemin, och det har varit viktigt. Nu vore det naturligtvis väldigt bra att så snabbt som smittläget tillåter också kunna komma igång med matchverksamheten, för den motiverar, inspirerar och ger den där glädjen och lusten att fortsätta.

Vi har skjutit till krisstöd till idrotten. Det är helt avgörande för att behålla vårt föreningsliv. I den senaste budgeten har vi också skjutit till medel för återstart särskilt riktade mot barn och unga. Det kommer att vara viktigt att få tillbaka ungarna till idrotten.

Regeringens syn på amorteringskravet

Anf. 83 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Jag hade tänkt ställa en fråga till Åsa Lindhagen om vilket hennes svar är till de unga som tvingas tacka nej till jobb, studier och självständighet på grund av det andra amorteringskravet. Men faktum är att vi redan vet svaret på den frågan. Miljöpartiet kommer att fortsätta driva en politik som tillåter att klyftan växer och vidgar sig mellan dem som har ett eget hem och dem som inte har det.

Min fråga handlar i stället om vilket regeringens besked i frågan egentligen är, eftersom Socialdemokraterna nyligen gått ut och kritiserat amorteringskravet i Fastighetstidningen. De skriver: ”Det är rimligt att se över amorteringskraven. ... Alla de pålagor som skett under det senaste decenniet är med största sannolikhet inte motiverade. ... Ett mer välavvägt amorteringskrav för unga och förstagångsköpare vore önskvärt.”

För att göra det extremt tydligt för de unga som knackar på dörren till vuxenlivet: Vems besked är det som gäller – Miljöpartiets eller Socialdemokraternas?

Prot. 2020/21:112

22 april

Frågestund

Anf. 84 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag har sagt det tidigare i den här debatten: Jag är ingenjör i grunden och tycker att det är intressant med siffror. När vi tittar på amorteringskravet kan vi konstatera att varken antalet eller andelen unga som lånar pengar har förändrats sedan amorteringskravet infördes. Däremot tar man och lånar lite mindre. Man köper lite billigare lägenheter.

Det är inte genom att ta bort amorteringskravet som vi kommer att lösa bostadskrisen, utan genom att bygga fler billiga hyresrätter som människor har råd att efterfråga och genom att satsa på studentbostäder. Regeringen gör stora insatser med till exempel investeringsstödet för att få fler hyresrätter på plats.

Vi har förstås en bostadsmarknad som är väldigt utmanande för många människor. Det är oerhört höga priser och svårigheter att ta steget in. Men det är inte genom att avskaffa amorteringskravet som vi kommer att lösa detta, eftersom vi ser att människor inte har lånat mindre pengar. Unga har inte gjort det. Vi måste titta på siffrorna som finns. Det är andra saker som måste till.

Långsiktigt arbete mot kvinnovåld

Anf. 85 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Min fråga riktas till statsrådet Tomas Eneroth.

Sedan 2000 har 315 människor dött på grund av mäns våld mot kvinnor. Jag har själv jobbat på domstol. Jag har sett våldet som leder fram till det här. Jag har hört kvinnor berätta om hur huvudet dunkas mot betong. Jag har hört berättelserna om hur man får sparkar mot magen när man är gravid. Det är fruktansvärda berättelser.

Det är många som engagerar sig i de här frågorna. Jag har lovat dem som jag har träffat att jag ska göra vad jag kan för att få det här våldet att upphöra. Men det jag märker i diskussionen med dem nu är att det finns en misstänksamhet. De här frågorna uppmärksammas just nu, men jag tror att det är många där ute som vill veta: Menar regeringen allvar? Kommer man att hänga i när rubrikerna avtar? Kommer man att hålla fast vid det här långsiktigt och verkligen få till en förändring?

Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Ja, verkligen! Det säger jag av hela mitt hjärta.

Det här är frågor som har varit prioriterade för oss hela tiden. Under flera år har vi systematiskt arbetat med att skärpa lagstiftning, stödja kvinnojourer och se till att beivra mäns våld mot kvinnor. Inte minst har vi under pandemin gjort extrainsatser för att skydda väldigt många fler som utsätts för våld.

Det handlar också om att oförtrutet föra ett arbete för att förebygga detta. Jag noterar ibland att en del hånar genuspedagogik och hela den diskussionen. Men hur viktigt är det inte att redan tidigt i förskolan, skolan, fritidslivet och föreningslivet uppmärksamma attityder i omklädningsrum-

met eller hur pojkar och flickor förhåller sig till varandra. Här har vi alla ett ansvar. Regeringen kommer att hålla stenhårt fortsatt fokus på detta, med tydliga resurser till polis och rättsväsen. Men alla vi här, inte minst alla män, har ett otroligt stort ansvar för att nu ta civilkuraget och ryta ifrån varje dag när det behövs.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 8 (forts. från § 6) **Socialförsäkringsfrågor** (forts. SfU21)

Anf. 87 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack, Björn Petersson, för anförandet! Det är lite svårt att komma in i debattens hetta igen efter frågestunden.

Under Socialdemokraternas tid i regeringen har utförsäkringarna ökat något enormt. Det är inte minst på grund av styrningen och de tydliga riktlinjerna att få ned sjukpenningtalen. Det är verkligen inte en dag för tidigt att regeringen nu äntligen stryker sjukpenningtalet efter att både Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet tagit initiativ om det.

Både i detta anförande och i tidigare debatter om riskgrupper lyfte ledamot Björn Petersson upp ambitionen att försöka få igenom en förändring vid dag 365 för att det inte ska vara lika hårda bedömningar och att man lättare ska kunna göra undantag där.

Vi har ett förslag här i dag om det. Vi har ett yrkande om det, och även Vänsterpartiet har ett yrkande om det, och det finns en reservation om det med en önskan om att skicka ett sådant tillkännagivande till regeringen.

Hur kommer det sig att Socialdemokraterna röstar ned det förslaget när det finns en möjlighet att få en tydlig majoritet för förslaget? Jag tänker att det borde kunna stärka Socialdemokraternas önskan att få igenom förslaget om det också fanns ett tillkännagivande i ryggen.

Sedan vet jag att det också finns andra partier som jag har försökt att ställa frågor till i dag som inte står bakom detta. Men varför passa på att stödja förslaget? Det finns här i dag i riksdagen. Det ligger på bordet att rösta för.

Det hade funnits en möjlighet att få igenom ett tillkännagivande om den viktiga förändringen för dag 365 att kunna göra mer undantag så att människor som är i sin rehabilitering ska kunna fortsätta den och sedan återgå till sin arbetsgivare.

Anf. 88 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Julia Kronlid ställer adekvata frågor här. Om vi börjar med att utförsäkringen har ökat under socialdemokratiskt styre är det sant och fruktansvärt tragiskt. Det har inte alls varit intentionen från socialdemokratiskt håll.

När vi tog bort stupstocken i sjukförsäkringen var det meningen att det skulle bli ett slut på utförsäkringar. Det fick märkliga och oönskade konsekvenser, har vi kunnat konstatera i efterhand, där utförsäkringen i stället kom att ske vid dag 180 och tillämpningen av reglerna blivit allt skarpare.

Vi har tagit fram åtgärder för det. Vi tillsatte utredningen. Vi har nu jobbat i fyra år med att förändra reglerna vid dag 180. Det gäller inte bara

styrningen, som också har ändrats. Det tidssatta niodagarsmålet som tas upp i diskussionerna är borttaget sedan länge.

Det har förtydligats att det är genom tidiga insatser och rehabilitering som vi ska minska sjuktagen och inte genom att utförsäkra dem som är sjuka och inte fått rehabilitering.

Det är med stor glädje som vi tillsammans med övriga partier har lyckats få igenom en förändring vid dag 180 som började gälla nu den 15 mars. Vi lägger nu fram förslag om att förändra den del som gäller normalt förekommande arbete och hur man tolkar det. Det är viktiga steg.

Det är en annan del som vi inte har lyckats med. Det är förändring vid dag 365, som Julia Kronlid lyfter fram. Det är precis som Julia Kronlid redogör för. Vi har debatterat det här innan, och vi har inte lyckats få igenom det.

Varför stöder vi inte Vänsterpartiets och Sverigedemokraternas reservation? Jo, det är för att vi ingår i ett budgetsamarbete med Centern och Liberalerna, och det är en budgetpåverkande fråga. Därför behöver vi få med oss samarbetspartierna.

Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Tack, ledamot Petersson, för uppriktigheten att utförsäkringarna faktiskt har ökat väldigt kraftigt under Socialdemokraternas tid vid makten! Jag hoppas verkligen att vi nu kan få den kurvan att vända.

Jag har en annan fråga. Jag vet att Björn Petersson i anförandet talade om att vi kanske åtminstone skulle kunna enas om att fila bort de vassaste kanterna i sjukförsäkringen. Vi kan diskutera tidsgränser. Men det finns väldigt mycket saker man skulle kunna göra för att ge positiva incitament för människor och också göra sjukförsäkringen mer flexibel. Jag tror att vi skulle kunna hitta lösningar.

Där har vi ett förslag om att det borde vara dags igen för en parlamentarisk utredning och en parlamentarisk kommitté. Men också det röstar Socialdemokraterna ned. Det finns nu en utredningsgrupp för sjukförsäkringen som jag själv sitter med i. Jag tycker att det är jättebra. Jag hoppas att vi kommer fram till bra resultat där, men varför inte ha en större parlamentarisk utredning?

Mycket har förändrats. Vi ser i dag hur problemen med psykisk ohälsa ökar kraftigt. Vi står nu också inför ett läge där vi inte riktigt vet de långsiktiga konsekvenserna av pandemin och vilka förändringar vi kanske måste göra i sjukförsäkringen på grund av det.

Hur ser Socialdemokraterna och ledamot Petersson på att någonting sådant skulle behövas och att vi sätter oss ned vid förhandlingsbordet och försöker att hitta långsiktiga bra lösningar för en mer human sjukförsäkring? Det skulle göra att det inte blir så att utförsäkringarna åker upp eller ned, eller i vilken riktning de nu rör sig, beroende på vilken regering det är.

Människor ska kunna känna sig trygga med att när de blir sjuka så ska de också få den ersättning som de har rätt till. Det ska inte bero på om en regering måste snåla in pengar på välfärden för att finansiera någonting annat.

Anf. 90 BJÖRN PETERSSON (S) replik:

Fru talman! Precis som Julia Kronlid säger talade jag om att fila bort de vassaste kanterna i systemet. Det gör jag inte utifrån att det är allt jag vill, utan det är därför att jag gör bedömningen att det är möjligt.

Skulle det vara bra med en parlamentarisk kommitté, att sätta oss ned och komma överens om hur vi ska stärka sjukförsäkringen? Ja, det hade det kunnat vara om det var så att vi i parlamentet hade en majoritet för det och kunnat enas om ett system för att stärka sjukförsäkringen.

Grundproblemet är att vi har fundamentalt skilda åsikter. Det låter kanske inte riktigt så när vi står här i talarstolen, eftersom alla oavsett parti vill människor väl. Men vi har väldigt olika syn på vad som är den enskildes ansvar och vad som är det allmännas ansvar.

Jag är av uppfattningen att vi i dag är ganska överens med Sverigedemokraterna. Vi är överens i många frågor. Julia Kronlid har frågat mig varför vi inte har röstar för. Vi kan inte det i dag. Det är också så att Julia Kronlid och Sverigedemokraterna uttalat vill samarbeta med Moderaterna. De har en helt annan utgångspunkt i sjukförsäkringen än vad vi har.

Att sätta sig i en parlamentarisk kommitté och försöka komma överens brett är bara möjligt om Sverigedemokraterna och Moderaterna väljer att gå olika vägar. Om Moderaterna och Sverigedemokraterna håller ihop i en sådan kommitté kommer vi inte heller i en sådan fråga att hitta en bred och långsiktig lösning. Det har vi tyvärr inte heller lyckats med i andra frågor.

Jag skulle inget hellre önska än att vi skulle kunna hitta stora, breda lösningar. Men tills det är möjligt kommer jag att göra allt jag kan för att hitta de små saker där vi faktiskt kan komma överens och ta steg framåt för allas bästa.

(forts. § 11)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.09 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 april

JuU39 Översyn av regleringen om slutna ungdomsvård

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:112

22 april

NU15 Särskilt investeringsutrymme för elnätverksamhet – investeringar i ökad nätkapacitet

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

41 för utskottet

14 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Övrigt om förslag för ökade nätinvesteringar)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 3: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

NU16 Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (EU:s bilaterala handelsrelationer)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 1 (M, KD)
3. motiveringen i res. 4 (L)

Förberedande votering:

14 för res. 1

3 för res. 4

38 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

24 för utskottet

14 för res. 1

17 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 MP

För res. 1: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Handel och hållbarhet)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 5 (M, KD)
3. motiveringen i res. 7 (V)

Förberedande votering:

14 för res. 5

4 för res. 7

37 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

27 för utskottet

14 för res. 5

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M, 3 KD

Avstod: 10 SD, 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

FöU10 Hanteringen av använt kärnbränsle

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

32 för utskottet

23 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

För res.: 16 S, 4 V, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2020/21:112

22 april

§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU25 Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 (forts. från § 8) Socialförsäkringsfrågor (forts. SfU21)

*Socialförsäkrings-
frågor*

Anf. 91 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Socialförsäkringarna – sjukförsäkringen och de övriga trygghetssystemen – är ett uttryck för att vi gemensamt och tillsammans bygger ett starkt och robust samhälle, där vi gemensamt klarar oss igenom svårigheter. Det kan vara svårigheter för den enskilde som blir sjuk, som förlorar jobbet, som behöver komma tillbaka. Det kan vara svårigheter som vi behöver tackla tillsammans, som en pandemi.

Våra socialförsäkringssystem har prövats hårt det senaste året. Men de har varit viktiga. De har legat till grund för många av de åtgärder vi har vidtagit för att enskilda människor och familjer inte ska drabbas alltför hårt av pandemins effekter.

Att vi har fungerande skyddsnet är viktigt för tilltron till samhället. Den som är trygg i att det finns ett system som fångar upp om något händer kan leva i nuet, kan tillåta sig till exempel en utbildning, att byta arbete, att satsa på framtiden. Men litar man inte på framtiden och på att samhället finns där vågar man inte göra de här viktiga valen. Resultatet blir ett delat samhälle. När vi ser revor i näten måste vi reparera systemen, och det är det regeringen gör nu. Vi reparerar revorna i sjukförsäkringen.

Det var den miljöpartistiska och socialdemokratiska regeringen som redan förra mandatperioden tog bort den borte tidsgränsen i sjukförsäkringen. Det var en helt nödvändig åtgärd, men det räckte inte. Samma regering, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, tillsatte de utredningar som under den här mandatperioden har lämnat en rad betänkanden och förslag för att åtgärda många av de brister som återstår. De förslagen har vi för avsikt att genomföra, och det gör vi.

Vi började med det förslag som trädde i kraft i mars: att bedömningen av arbetsförmågan mot hela arbetsmarknaden efter sex månaders sjukdom ska kunna skjutas upp om övervägande skäl talar för att den försäkrade

kan återgå i arbete hos den egna arbetsgivaren. Efter den ändringen kommer fler att få behålla sin sjukpenning. Det är ett av de förslag som regeringen har låtit utreda.

Och vi fortsätter. Nästa förslag som har kommit är att Försäkringskassan ska ange inom vilken yrkesgrupp som den sjuke bedöms ha arbetsförmåga, alltså vilken typ av jobb som kan komma i fråga. Det här kommer att innebära slutet på de ”fiktiva” jobb som Försäkringskassan har kunnat hänvisa till och som alltför ofta har lett till att den som är sjuk inte kan få hjälp av vare sig Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen utan faller mellan stolarna.

Regeringen har också ändrat målet för sjukförsäkringen och uppdaterat regleringsbrevet till Försäkringskassan. Myndigheten får nu ett uppdrag att mycket tydligare arbeta med förebyggande insatser, tidigare rehabiliteringsinsatser och bättre samordning. Det blir rehabilitering på riktigt i stället för att man tvingar ut sjuka människor i arbete även om de inte kan arbeta.

Miljöpartiet har varit pådrivande. Jag är glad att vi är i hamn med de här förändringarna i sjukförsäkringssystemet, men än är vi långt ifrån framme. Det finns fortfarande rader av förslag kvar, och vi ska fortsätta att steg för steg genomföra de förslag som vi har låtit utreda.

Jag hade hoppats kunna presentera ytterligare åtgärder, till exempel rimligare och mänskligare bedömningar längre fram i rehabiliteringskedjan så att fler kan få behålla sin sjukpenning också efter dag 365. Att regeringens två partier vill framåt och vill reparera sjukförsäkringen ska det inte råda något tvivel kring. Motståndet finns på annat håll i riksdagen. Jag hade önskat mig åtminstone ett något mjukare motstånd från Centern och Liberalerna i den här frågan. Vårt samhälle förtjänar ett fungerande trygghetssystem. De många långtidssjuka som vi har förtjänar en human sjukförsäkring.

Jag noterar också att Moderaterna och Kristdemokraterna, var för sig, har förslag om successivt sänkt sjukpenning vid dag 90 och 365 och återinförande av den bortre tidsgränsen. Det blir allt tydligare, fru talman, att det är den borgerliga definitionen av arbetslinjen som ställer till det. Det handlar i den borgerliga retoriken inte om arbete utan om lönearbete. Lönearbete definieras som innanförskap och allt annat – arbetslöshet, studier, sjukdom – som utanförskap. Det kan handla om vilken sysselsättning som helst, till exempel frivilligarbete i civilsamhället. Utanförskap och skam!

Det hänger ihop med den borgerliga människosynen, där människan i grunden är lat och inaktiv. Den sjuke misstänkliggörs som fuskare eller som för lat för att arbeta. Det ska löna sig att arbeta, säger man. Vi ska skapa drivkrafter för att komma tillbaka i arbete genom gradvis minskning av sjukpenningen, står det i Moderaternas motion.

Men det här står ju i så tydlig kontrast till det vi hör från dem som verkligen är sjuka. Vid varje samtal med en person som är eller har varit långtidssjuk återkommer önskan att få komma tillbaka till jobbet. Det är precis det man hör hela tiden från de sjuka.

Jag tror att det är det här glappet mellan den borgerliga negativa, anklagande människosynen å ena sidan och verkligheten å andra sidan som är grunden till hela problemet, som är orsaken till att vi har hamnat där vi är i sjukförsäkringen – den sjukförsäkring med rehabiliteringskedjan,

utsorteringen, som den borgerliga alliansregeringen införde. Kommer vi bort från den borgerliga definitionen av lönearbetslinjen är mycket vunnet.

Fru talman! Miljöpartiet har tryckt på för att vi nu tar de här kliven för att reparera sjukförsäkringen. Vi vill genomföra de utredda förslagen under den här mandatperioden. Men vi vill också mer. Vi vill ha en flexibel och individanpassad sjukförsäkring som utgår från ett helhetsperspektiv. Rehabilitering ska sättas in tidigt men måste också få ta den tid det tar. Rehabiliteringen ska också utvärderas löpande.

På sikt vill vi utreda ett en ny, samlad försäkring för sjukdom och arbetslöshet med en gemensam myndighet i stället för två och med en dörr in. På det sättet undviker vi att människor bollas mellan de här myndigheterna eller faller helt mellan stolarna.

Även om sjukförsäkringen är en omställningsförsäkring är det viktigt att rehabiliteringen syftar till att man, i den mån det går, ska komma tillbaka till friskhet och livskvalitet i första hand och därefter naturligtvis också tillbaka till arbete, studier eller annan sysselsättning. Den borgerliga definitionen av arbetslinjen måste bort.

Fru talman! Miljöpartiet har förutom det här några andra motioner i betänkandet, och jag ska nämna tre av dem.

För det första behöver vi bekämpa barnfattigdomen. De sociala trygghetssystemen är helt avgörande för det arbetet. Utan den ekonomiska familjepolitiken skulle en fjärdedel av de svenska barnfamiljerna ha varit fattiga enligt EU:s fattigdomsdefinition. Men ersättningsnivåerna håller inte riktigt. Vi måste räkna upp nivåerna.

Miljöpartiet vill för det andra stärka konstnärers och kulturarbetares villkor. Regeringen har nyligen lagt en skrivelse om konstnärernas villkor, men socialförsäkringarna måste komma in tydligare.

Slutligen och för det tredje handlar det om att utreda basinkomst. Medborgarlön är aktuellt på flera håll i världen. Olika system prövas, men det handlar allmänt om villkorsfria pengar i handen till alla. Det finns stora vinster med ett sådant basstrygghetssystem. De försök som har gjorts över världen skiljer sig på flera sätt, och vi vill därför börja med att låta utreda frågan så att vi till exempel hittar rätt nivåer på basinkomsten.

Fru talman! Som vanligt driver vi våra förslag genom regeringen, och jag yrkar därför avslag på samtliga motioner i betänkandet och bifall till utskottets förslag.

Anf. 92 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag instämmer i det som min kollega Mats Berglund har anfört i sitt tal och tänkte fortsätta lite grann där han avslutade.

Det handlar helt enkelt om basinkomst. Alla har rätt till ekonomisk trygghet. Alla som saknar inkomst ska vara garanterade ett stöd som går att leva på oavsett tidigare inkomst och oavsett orsak till att du saknar inkomst. Så står det i vårt partiprogram. Vi är det enda riksdagspartiet som anför detta tydligt i vårt partiprogram.

Vi är också det enda riksdagspartiet som aktivt vill utreda hur en basinkomst kan fungera i Sverige. Men basinkomst är inte en ny idé, och den testas just nu runt om i världen. I mer än 38 länder finns exempel på hur basinkomst har implementerats, och vi kan titta på projekten för inspiration.

Inte minst är frågan aktuell under den pandemi som råder. Därför har FN uppmanat länder att under pandemin dela ut basinkomst till 2,7 miljarder extra utsatta människor. Paradoxalt nog finns en typ av basinkomst i vår biståndspolitik redan i dag. Det råder inga tvivel om att det enklaste och mest effektiva sättet att utrota fattigdom är att ge pengar direkt till dem som behöver pengarna. Därför ger vi i vårt bistånd 40–50 kronor per person i månaden till 80 procent av Sudans befolkning. Detta kan låta som småpengar, men för den enskilda individen gör de stor skillnad.

Jag och Miljöpartiet är också övertygade om att en person själv kan bedöma vad pengarna ska användas till. Det avgörs inte bäst på stats- eller organisationsnivå, utan det avgör var och en bäst själv. Vi litar på individens förmåga att avgöra denna fråga. Med tillit kommer ännu mer tillit. Det har vi sett.

Basinkomst innebär en ekonomisk grundtrygghet. Den frigör kreativitet. Den som inte tror att vi skulle arbeta om vi inte fick pengar har helt bortsett från den ideella sektorn. Även vi politiker vet att de flesta som arbetar politiskt gör det ideellt. Kraften finns förstås redan i samhället och är en otroligt viktig del av vårt civilsamhälle och därmed också vår demokrati.

Att ge en basinkomst villkorslöst betyder ingen kontroll, ingen misstro och därmed ingen förnedring. Vi stoppar effektivt fattigdomsspiralen, och man behöver inte försätta sig i en dålig ekonomisk situation och göra sig av med kapital för att få försörjningsstöd. Det gör också att personer kan frigöra sig från destruktiva relationer.

Visst finns frågor, men det här har pågått, och pågår just nu, i många länder. Det finns dock poänger med att utreda frågan, och det är därför vi har motionerat om att utreda frågan i Sverige i en kontext som passar oss.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

Skogspolitik

§ 12 Skogspolitik

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21: MJU15
Skogspolitik
föredrogs.

Anf. 93 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! I dag debatterar vi miljö- och jordbruksutskottets betänkande MJU15, som handlar om skogspolitik. Vi socialdemokrater har en reservation, nummer 26, som jag yrkar bifall till. Under övriga punkter yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Ja, i dag ska vi debattera skogen, som täcker 70 procent av Sveriges landyta. Det motsvarar hela 40 miljoner fotbollsplaner, och det här gör också Sverige till ett av de skogrikaste länderna i världen.

Själv är jag både stolt skogsägare och stolt västernorrälänning. Jag kommer från ett län där skogen verkligen betyder mycket. Vi hämtar guld ur våra gröna skogar genom jakt, svamp- och bärplockning, rekreation och framför allt genom alla produkter och arbetstillfällen som skogen ger.

Sverige är ett stolt skogsland. Skogen byggde vårt lands välfärd, och den kommer att vara viktig för jobben och välfärden också i framtiden.

Fru talman! Vi har mycket kunskap genom vårt över hundraåriga brukande av den svenska skogen. Skogen är också en viktig byggsten när vi ska gå från en fossil ekonomi till en cirkulär och fossilfri. I den växande cirkulära bioekonomin måste ett långsiktigt hållbart uttag av skogsråvara säkras samtidigt som också biologisk mångfald och sociala värden säkerställs.

Regeringen och landsbygdsministern har lyft upp de många, breda och viktiga skogsfrågorna på dagordningen under hela mandatperioden. Den tydliga inriktning som regeringen satt för skogspolitiken ligger fast. Den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. En grundläggande del av skogspolitiken är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar. Vi anser att äganderätten till skog behöver värnas och stärkas.

Skogsutredningens slutbetänkande har nu överlämnats till regeringen och är ute på remiss till den 30 april för att inhämta synpunkter och underlag från en bred grupp intressenter. Utredningen är på hela 1 300 sidor och innehåller ett femtiotal förslag. Vi kommer nu tillsammans att få vrida och vända på förslagen och remissynpunkterna.

Skogsutredningens förslag är att enskilt särskilt skydda 550 000 hektar av fjällskogen. Det är enormt mycket i en särskilt utpekad del av landet, och det är vi socialdemokrater tveksamma till. Fjällskogen är den skogstyp som är mest skyddad av alla våra skogstyper, och vi socialdemokrater anser att även ett hållbart brukande i de här delarna av landet är värdefullt.

Det finns också skyddsvärda arter i andra delar av landet, så vi kan inte lägga hela insatsen i samma korg. Skogsutredningens förslag om att i högre utsträckning ta till vara skogsägarnas välvilja, kunskap och drivkraft för att rätt insats ska göras på rätt ställe tror vi är avgörande för förtroendet för skogspolitiken och våra myndigheters viktiga arbete. Frivilligheten måste vara grunden.

I februari i år fattade också regeringen ett mycket klokt och välkommet beslut och gav då Naturvårdsverket i uppdrag att se över hur Sverige gör sin rapportering av skyddade områden till Europeiska miljöbyrån, EEA. Det har nämligen visat sig att Sveriges sätt att rapportera skiljer sig från andra jämförbara länder, och då blir jämförelsen missvisande. Bland annat räknas inte frivilliga avsättningar av skog, impediment eller strandskydd till den formellt skyddade skogen. Och vi måste säkerställa att vi rapporterar på rätt sätt. Detta uppdrag är oerhört viktigt i förhållande till våra internationella åtaganden för att skydda värdefull natur och stärka den biologiska mångfalden, men det är också en viktig pusselbit när förslag från Skogsutredningen så småningom ska arbetas fram. Ett klargörande av redovisningen kommer att bidra till att minska missförstånd och felaktigheter i diskussionen och ge oss politiker ett bättre underlag när vi så småningom ska fatta beslut.

Fru talman! Skogsstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet SLU kan nu kraftsamla i arbetet mot skogsskador. Från och med i år har Skogsstyrelsen och SLU fått 30 miljoner kronor vardera för att övervaka, förebygga och bekämpa skogsskador.

Här slår Centern, Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna egentligen in öppna dörrar när de vill rikta ett tillkännagivande

om åtgärder mot almsjuka och askskottsjuka till regeringen. Regeringen har ju redan gett ett uppdrag, som det redan jobbas med. Skogsstyrelsen och SLU har dessutom redan tagit fram var sin långsiktig plan. Ett nytt skogsskadecentrum blir navet i arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av en bredd av skadegörare, för det handlar inte bara om almsjuka och askskottssjuka utan även om skador av granbarkborre, törskatesvamp och klövvilt.

Och vad vet vi om framtiden? Risker för olika typer av skogsskador ökar i takt med klimatförändringarna. Marktorka kommer att bli vanligare, vilket innebär ökad risk för insektsangrepp och skogsbränder. Mildare och kortare vintrar kan innebära mindre tjäle och ökad risk för stormfällningar. Ett varmare klimat ökar också risken för att nya skadegörare etablerar sig i landet.

Fru talman! Förra veckan presenterades vårändringsbudgeten, och även där finns det satsningar på skogen. Det föreslås att 365 miljoner kronor tillförs Skogsstyrelsen för ersättning till skogsägare som nekas avverkningsstillstånd i fjällnära skogar. Regeringen föreslår också en satsning på naturnära jobb riktade mot unga. Åtgärder inom naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald skapar sysselsättning över hela landet.

I den forskningspolitiska propositionen finns också satsningar på skogen. Forskning, innovation och ny kunskap är viktig för att ta till vara potentialen för utveckling av biobaserade värdekedjor från skogen. Därför satsar regeringen, i linje med strategin för det nationella skogsprogrammet, 30 miljoner kronor på detta under 2021.

Fru talman! Våra svenska skogstillgångar utgör basen för den svenska skogsindustrin. Skogen är också en viktig del av lösningen för att minska de globala utsläppen av växthusgaser för att bromsa klimatförändringen. Miljövärden i skogen ska skyddas samtidigt som jobb och exportinkomster från skogsbruket säkras.

Den svenska skogen är vårt gröna guld som skapar jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Men den svenska skogen har också ett unikt naturvärde och ska därför förvaltas i balans mellan naturvård och skogsbruk.

Nu krävs det att vi politiker är konstruktiva och beredda att se helheten i skogen för att vi ska komma framåt och lyckas få till en långsiktighet i skogsfrågorna. Det är nu upp till oss att säkerställa de långsiktiga spelreglerna för skogen, göra prioriteringar och hitta rätt balans mellan alla intressen.

Anf. 94 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Debatterna tar dubbelt så lång tid med alla dessa smittskyddsprocedurer före och efter, men vi har ju gott om tid.

Vi debatterar MJU15 *Skogspolitik*, och jag vill börja med att yrka bifall till Moderaternas reservation nummer 2.

Jag vill också lyfta fram det som Socialdemokraterna tycker är ett onödigt tillkännagivande. Jag tycker att det är ett viktigt tillkännagivande. Det är en viktig signal politiken sänder när en majoritet här skickar vidare att det är viktigt med de svenska lövträden ask och alm. Såklart är det viktigt också med alla andra träd som lider av sjukdomar och annat, men här har vi en stor del av de kulturella värdena i Sverige. Den svenska skogen och svenska parker och gårdar och annat har lidit stort de senaste åren. Därför

är det en viktig signal att skicka att vi tycker att det är viktigt att det blir ett utvecklingsprojekt för att rädda ask och alm.

Från Moderaternas sida, fru talman, har vi under en tid sagt att mängden skog som är tagen ur produktion inte ska öka. Vi har också sagt att om man hittar väldigt höga naturvärden kan man kanske släppa på skyddet någon annanstans.

Vi tycker att det är viktigt att fortsätta driva den här frågan, för vi ser vad skogen ska bidra med i framtiden vad gäller substitut till byggmaterial och andra varor men också att bruka vår skog ordentligt och binda så mycket koldioxid vi kan för att skogen ska bidra till klimatet.

Socialdemokraterna lyfte nyss fram att vi i Sverige har misslyckats med att rapportera skyddad areal. Att Naturvårdsverket nu har fått ett uppdrag är jättebra, för det är ju oerhört anmärkningsvärt att det under en lång tid har varit så att vi rapporterar något helt annat och inte jämför oss med liknande länder på ett sätt som skulle kunna gynna oss i Sverige i stället för att missgynna oss. Vi tycker att det är viktigt och bra att det uppdraget har getts till Naturvårdsverket, och vi hoppas att det landar på ett för Sverige och svensk skog klokt sätt.

Men biologisk mångfald, då? säger någon. Ja, det går ju inte så dåligt för biologisk mångfald som många vill göra gällande. Det är snarare så att det går ganska bra i svensk skog och att trenderna går åt rätt håll.

Sedan vi införde den nya skogsvårdslagen 1993 med frihet under ansvar har mängden död ved i skogen ökat. Mängden lövträd och grova lövträd har ökat. Mängden gammal skog har ökat. Det här är saker som man många gånger använder för att se biologisk mångfald, så det är viktiga parametrar i den frågan.

Jag debatterade vid ett tillfälle med en ledamot från Miljöpartiet, fru talman, och hon sa att allt går åt fel håll i Sverige. All biologisk mångfald i svensk skog går åt fel håll.

Det rimmar ganska illa med de klara bevis vi får för att det inte är så. Så är inte fallet, så jag tycker att det är viktigt att lyfta fram att det faktiskt går bra och att svenska skogsägare gör rätt saker för att bevara biologisk mångfald.

Det kommer alltid att finnas saker som blir lidande och en del arter som kanske har tuffa perioder. Men vi införde den nya skogsvårdslagen - 93, och hur många arter har försvunnit från svensk skog sedan dess? Noll eller en, kanske. Det är alltså viktigt att föra den här debatten om hur vi hanterar den biologiska mångfalden.

Från Moderaternas sida har vi också sagt att när vi inte vill ta mer mark ur produktion vill vi i stället öka arbetet på den mark som *är* tagen ur produktion. Alltså ökar vi pengarna där och har mer pengar än regeringen har till skötsel av redan skyddad mark, för det finns ett skötselunderskott. Både Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har rapporterat att det finns ett stort skötselunderskott på marker som redan är tagna ur produktion. Därför är det viktigt att i stället sköta om de höga naturvärden som finns där.

Något annat som svenska skogsägare gör frivilligt är att avsätta hänsynsytor när de avverkar sin skog. Hänsynsytor i svensk skog i dag är till exempel kantzoner, grova lövträd och annat som är särskilt värdefullt att skydda vid en avverkning.

Då kommer nästa orosmoment: Det här får inte bli den nya tidens nyckelbiotoper. När skogsbrukaren har gjort det här, visat hänsyn och lämnat

en yta med höga naturvärden vid sin avverkning, får det inte bli så att någon kommer inom ett år eller två och säger: "Här har vi höga naturvärden, så här bestämmer inte du längre." Det vill vi absolut undvika, och det är viktigt att vi tar med oss det nu när Skogsutredningen dessutom har sagt att nyckelbiotoper inte är ett bra begrepp. Hänsynsytor får inte bli ett nytt begrepp som försvårar för skogsbruket.

Fru talman! Skogen förändras. Klimatet har förändrats och blir varmare, men vi har också större möjligheter att ha hög produktion i skogen.

Därför är det viktigt att vi inte sätter käppar i hjulen för modern teknik, förädlingsteknik, i skogen. Vi ska inte sätta käppar i hjulen för att eventuellt använda skogsgödsling på vissa ytor för att höja produktionen. Det får inte vara helt omöjligt att få till skogsdikning där det är möjligt att göra sådan. Vi ska kunna använda verktyg för att öka produktionen i svensk skog.

Vi är också ganska nära hur mycket vi kan avverka i svensk skog i dag i förhållande till tillväxten eftersom vi har valt att ta så mycket mark ur produktion. Då är det otroligt viktigt att vi har hög produktion på den mark där vi faktiskt ska ha produktion.

Ett annat orosmoment i svensk skog i dag – eller kanske en möjlighet och inte ett orosmoment, men i nuläget känner jag mer oro – är de olika strategier och annat som kommer från EU. Vi har till exempel den nya biodiversitetsstrategin. Vi har EU:s nya skogsstrategi. Vi har förslaget som handlar om EU:s taxonomi och hållbara finanser, som det kom lite besked om i går. Vi har LULUCF.

Alla dessa strategier och annat från EU är sådant som skulle kunna försvåra för svenskt skogsbruk och göra det svårare för oss att ha produktion i Sverige. Övriga EU har inte skogsproduktion på samma sätt som vi har här i Sverige, så man har lite svårt att förstå hur viktigt det här är för oss.

Vi har ett miljömål som heter Levande skogar. Ganska många är rörande överens om att vi inte kommer att kunna uppnå det oavsett om vi fortsätter på dagens sätt eller helt ändrar dagens brukande av skogen. Det känns ganska märkligt, fru talman, att vi ska ha ett miljömål som egentligen är utopiskt och som vi aldrig skulle kunna nå. Vi behöver därför få en översyn av detta miljömål så att det går att uppnå.

Något som också oroar är när vår skogsstyrelse rapporterar om hur det går när det gäller detta mål och säger att den utvecklingen är neutral, men regeringen säger att den är negativ. Regeringen har alltså större kunskap än Skogsstyrelsen i detta läge, och sådant kan bekymra mig en del. Vi måste ha objektiva myndigheter, och vi måste lyssna på dem i det läget. Objektiva myndigheter ska vi alltid ha inom skogssektorn.

Talaren före från Socialdemokraterna sa att skogspolitiken ligger fast. Vi har ända sedan den nya skogspolitiken antogs 1993 haft ett antal ministrar som hela tiden sagt att skogspolitiken ligger fast. Men det är inte riktigt så, och det beror kanske mer på hur våra myndigheter arbetar när det gäller den svenska skogen och skogspolitiken. Det har nämligen hänt otroligt mycket negativt för enskilda skogsägare under denna tid, med marker som har exproprierats och på olika sätt tagits från skogsägarna. Så skogspolitiken ligger inte fast.

Skogsutredningen, som presenterades här, är intressant på många sätt men inte så intressant på en del andra sätt. Det är klart att frivillighet är jättebra. Ersättningar till markägare är jättebra.

Men om jag ska tänka mig hur detta kommer att landa och möjligheten att faktiskt få till en proposition av detta får Centerpartiet ursäkta lite – jag tror att ni kanske är lite lurade. Det är nog min bild av detta. Jag skulle säga att man är lurad av skogssocialism, med ett nytt uttryck. Det är nämligen det vi har sett och hela tiden ser. Vi ser ett miljöparti som uttalar att vi ska skydda dubbelt så mycket skog som i dag. Vi har en skogsutredning som säger att vi ska ta ytterligare ett antal hundra tusen hektar mark ur produktion, när vi snarare behöver öka vår produktion.

Så, Centerpartiet – ni har en klok och bra skogspolitik, och den rimmar väldigt väl med den moderata skogspolitiken. Jag sträcker ut min hand till er här i dag och säger: Ta oss i hand där ni har chansen att få igenom den här skogspolitiken så gör vi verkstad av det!

Anf. 95 MATS NORDBERG (SD):

Herr talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till vår reservation nummer 10; den handlar om nyckelbiotoperna.

Vi debatterar nu skogsbruk.

Herr talman! Sverige har världens hållbaraste skogsbruk. För den som läser lantbrukstidningar är väl detta ingen överraskning, men jag vill ändå påpeka det för dem som har lite kontakt med skogsnäringen och kanske får sin information från tidningar som Dagens Nyheter, som verkar ha använts för att driva en formlig kampanj mot skogssektorn under den här våren.

I Sverige har vi brukat våra skogar i hundratals år, men de står där ännu, med kanske mer virke än någonsin, med högre tillväxt än någonsin och framför allt med så stor artrikedom att vi kan hitta rödlistade arter i snart sagt alla våra skogar. Att ha sällsynta arter är en tillgång, inte tvärtom.

Antalet skogslevande arter som har dött ut i Sverige de senaste 50 åren är ytterst litet, mindre än tio. Den typiska sådana arten levde i den allra sydligaste delen av Sverige i olika mellanformer mellan ädellövskog och jordbruk. Det finns inga tecken på att antalet arter som försvinner i Sverige ökar, snarare tvärtom.

Den varierade landskapsbild som följer av att ha skog i olika åldersklasser gör att vi kan plocka hallon eller lingon eller se på älgar i nyavverkade skogar eller plocka svamp i gammelskogen.

Det täta skogsbilvägnät som skogsbruket håller i skick gör naturen tillgänglig för dem som vill komma ut i den. Allemansrätten låter oss upptäcka skogarna och djuren som lever där.

Skogsbruket i Sverige är sammanknippt med en skogsindustri i absolut världsklass. I kedjan från skog till nyproducerade småhus – ja till och med höghus, förresten – eller tidningar och blöjor skapas massor av arbetstillfällen och även export- och skatteinkomster. Ingen annan industriering har så många anställda i så stora delar av landet som skogssektorn. I framtiden kan industrin förhoppningsvis också producera textilier, nedbrytbara plaster, flygbränslen och munskydd.

Herr talman! Hållbarhet bygger på tre ben: ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Jag har just givit exempel på hur Sveriges skogsbruk är hållbart ur alla dessa tre aspekter – ekonomiskt, ekologiskt och socialt. Det är därför jag stolt kan säga att svenskt skogsbruk, tillsammans med Finlands, är världens bästa.

Jag vill här ta tillfället i akt att tacka landsbygdsminister Jennie Nilsson, som den 16 mars i år tydligt och klart deklarerade till DN att svenskt skogsbruk är hållbart. Det är tyvärr inte så ofta man hör detta från andra ministrar i regeringen.

Skogsbruket är dock bara hållbart så länge alla länkar i kedjan är beredda att göra sitt. Det behövs nya investeringar i industrin och allt bättre vardagshänsyn i skogsbruket, som utförs av motiverade ägare eller brukare som stötts myndigheterna. Det är värt att komma ihåg att långt över hälften av Sveriges skogar ägs av enskilda skogsägare.

Herr talman! Världen står med nödvändighet inför en stor omställning. Vi måste bli bättre på att skapa produkter av förnybara material, och vi måste ersätta fossilbaserade material och bränslen. Sveriges främsta bidrag till den här omvandlingen måste bestå i nya produkter från skogen, vår största tillgång. Detta framhöll även näringsminister Ibrahim Baylan på ett seminarium om skogsbrukets framtid i förrgår, tisdag. Vi behöver lägga mycket stora resurser på att forska fram nya sätt att producera textilier, nedbrytbara plaster och så vidare från skogen.

Dessutom måste politiken stötta industrin med stabila villkor. Detta är en förutsättning för att företagen ska göra den viktigaste delen genom att lägga sina resurser på forskning, utveckling och investeringar i nya industrier.

Den här regeringens energipolitik är tyvärr inte stabil. Nedläggningen av två reaktorer i Oskarshamn och två reaktorer i Ringhals efter maktövertagandet 2014 har gjort elen dyrare och osäkrare från Stockholm och söderut. Skogsbolaget Holmen stängde i februari ned produktionen i två av sina pappersbruk efter att elpriset på nytt skjutit i höjden. Vi måste fråga oss: Är företagen beredda till nya miljardinvesteringar i framtidsprodukter under sådana förhållanden?

En annan energifråga gäller biobränslen. Med sin vanliga dåliga träffsäkerhet har EU-kommissionen i ett antal år hävdad att det inte är hållbart att tillverka biobränslen av material från skogen. Men i det förslag till taxonomi för hållbara produkter som presenterades i går tycks man nu ha backat något på den punkten. Bioenergi från restprodukter från skogen är ett av Sveriges största energislag. I dag är det mest i form av värme till industrin, men i framtiden bör vi även tillverka biobränslen till fordon.

Herr talman! Skogen utgör som sagt Sveriges stora möjlighet att bidra till en mer hållbar global produktion och konsumtion. Men då får vi inte lägga för mycket skog i malpåse.

Vi vet alla att synen på skogsbruk är delad i vårt land. Å ena sidan har vi dem som vill undandra ständigt större arealer från brukande. Här verkar inställningen vara att den riktiga skogen håller på att ta slut och måste räddas från sina ägare. Just ägarna ses med detta perspektiv som ett hinder eller kanske till och med ett hot. Å andra sidan har vi dem som ser skogsägarnas skogsbruk som grundförutsättningen för både ett gott skogstillstånd och en framåtsyftande skogsindustri, i samspel med politiken och med myndigheterna som stöttande organ.

Synen på att skogsägaren ska ha frihet under ansvar var som tidigare talare redan noterat kärnan i den skogspolitik som antogs av riksdagen 1993 och fortfarande ska gälla. Men under de senaste sju åren har skogspolitiken faktiskt underminerats just genom mindre fokus på samverkan med markägare och mer fokus på att undandra skog från skogsbruk, ofta på tveksam bevekelsegrund.

Låt mig ge ett exempel. Fem skogsavverkningar nära Bollnäs förbjöds för att skogen skulle vara belägen nära lavskrikans sydligaste utbredning. Närmare bestämt beräknade man att gränsen gick sju mil söder om avverkningsposterna.

Herr talman! I Sverige häckar 250 fågelarter, och alla arterna har sina utbredningsområden. Med den här typen av argumentation hamnar alla avverkningar nära någon fågelarts utbredningsområdesgräns.

Lagar och dess tillämpningar måste vara förutsägbara, även för markägare. Kritiken mot den här typen av beslut låg bakom att Äganderättsutredningen startades efter krav från riksdagen och som en del av JÖK. Utredningen kom tyvärr att handla oproportionerligt mycket om ytterligare skydd av skog. Som socialdemokraten Malin Larsson har påpekat finns ett jättereservat vid fjällkanten där redan 62 procent av Sveriges formellt skyddade skogar ligger.

Vi tycker att förslaget om ett sammanhängande område av skyddad skog nära fjällen bryter mot grundläggande principer för skogspolitiken. En sådan princip bör vara att objektiva skäl föreligger om man ska hindra avverkning mot ägarens vilja. En annan sådan princip är att myndigheter inte ska fatta beslut över markägarnas huvuden. Men om man säger att man ska ha ett sammanhängande skyddat område förutsätter det ju att man är beredd att köra över markägare som inte tycker att det är en bra idé.

Om vi ska kunna fortsätta att öka virkesproduktionen och förbättra den biologiska mångfalden måste myndigheterna ha som en tydlig huvuduppgift att stötta skogsägare. De ska verka för bättre skogsskötsel och naturvård, ja, men genom rådgivning och genom att kunna erbjuda betalda skötselavtal där så krävs.

Det är om dessa frågor vår skogsmotion handlar. Den innehåller 38 yrkanden, och de flesta av dem handlar om att ge Sverige starkare skogsbruk med fortsatt miljöhänsyn.

Ett av yrkandena har blivit ett tillkännagivande om att rädda alm och ask, vilket Staffan Eklöf kommer att tala mer om.

I övrigt handlar de flesta av våra yrkanden om att bevara den svenska modellen med vardagshänsyn i ett aktivt skogsbruk och om utveckling av den svenska skogssektorn, landsbygden och bioekonomin. Motionen bygger också på att skydda svenska skogsägare från beslut fattade över deras huvuden, såväl i Bryssel som i korridorer på svenska myndigheter.

Anf. 96 ELIN SEGERLIND (V):

Herr talman! Vi behöver ett svenskt skogsbruk. Men vi behöver ett hållbart skogsbruk, och där är vi inte i dag. Visst, det finns goda exempel, men än så länge är de för få.

Skogen förser oss med en rad värdefulla ekosystemtjänster, som vatten- och luftrening, liksom den ger oss produktion av råvara. En rik biologisk mångfald ökar skogens produktionsförmåga och ger också större motståndskraft mot klimatförändringarna.

Några av Europas sista gammelskogar håller på att försvinna i Sverige, och vi har inte lång tid på oss att stoppa den utvecklingen. Sedan är den borta, och då för alltid.

Det finns inte tillräckligt med gammelskog för att ens nå den miniminivå för skydd av skog som vi har satt som mål. Skulle vi skydda all den här skogen skulle vi alltså ändå inte nå upp till målet, och ändå fortsätter den här avverkningen.

Inte ens svenska statens ägande av skog förmår vara lyhört för att värna sociala värden, biologisk mångfald, renbetesmarker och liknande i nödvändig utsträckning. Sedan flera decennier tillbaka bygger den svenska skogspolitiken på frihet under ansvar, och skogsvårdslagen säger att hänsyn till miljö ska väga lika tungt som produktionsintressen. Men så ser det ju inte ut i praktiken. Sverige når varken miljömål om levande skogar eller internationella åtaganden om att bevara biologisk mångfald.

För Vänsterpartiet är det uppenbart att i stora delar av dagens skogsbruk går vinstintressena före miljöhänsynen. För att Sverige ska uppnå ett hållbart skogsbruk krävs, precis som för vilken annan verksamhet som helst, regleringar och styrmedel för att stärka den miljömässiga och sociala hållbarheten.

Regeringen har i stället ökat tempot för att fortsätta in på den väg som leder oss längre från miljömålen och internationella åtaganden. Det är positivt att regeringen ökat anslaget för att skydda mer skog, men det behövs ytterligare ekonomiska medel för detta. Dessutom behövs det åtgärder för att stärka miljöhänsynen på de stora arealerna där det bedrivs skogsbruk.

Sverige behöver satsa på ett hyggesfritt skogsbruk och sätta ett nationellt mål för att nå dit och också satsa ekonomiskt för att fler ska kunna ställa om. Även om trakthyggesbruken kommer att finnas kvar krävs det att miljöhänsynen stärks även i denna skogsbruksmetod och att alternativa skogsskötselmetoder används i mycket större utsträckning.

Intresset för alternativa metoder, som hyggesfritt, har ökat enligt Skogsstyrelsen, främst då bland de mindre skogsägarna. Det är också något som enligt forskarna skulle gynna både klimatet och den biologiska mångfalden.

Vänsterpartiet anser att det finns skäl att begränsa storleken också på kalhyggena inom skogsvårdslagen. I dag finns endast en begränsning av hur stora kalhyggena får vara, och det är i den fjällnära skogen. I övrigt finns ingen laglig begränsning av hur stora de får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäringen i de delar av landet där det är aktuellt liksom de sociala värdena i hela landet.

Ett kalhygge sägs vara bra för Sverige. Men i dag står skogsnäringen för mindre än 3 procent av bnp, och till exempel turistnäringen står för minst lika mycket. Är man i en bygd eller en region där man står och väger mellan de två näringarna, skogsbruket å ena sidan och turismen å andra sidan, är det kanske inte så konstigt om man vill välja något mer långsiktigt för miljön men även för ekonomin, vilket blir en vinst för bygden.

Visst, skogen har varit med och byggt landet. Men nu handlar det om att skapa mervärden, och de värden som skapas blir inte alltid kvar i den bygd som de tas ifrån. Det gäller också annat, som vattenkraften för att nämna ett exempel.

Tidigare fanns en omfördelning, ett samhällskontrakt, där råvaran gick ut från landsbygden men staten gick in med samhällsbyggande investeringar. Så ser det inte ut längre. Står man inför att välja mellan att utveckla sitt samhälle, sin by och locka till naturturism å ena sidan och en engångsinkomst från ett hygge å andra sidan är det kanske inte så underligt om allt fler väljer den mer långsiktigt hållbara vägen.

Låt mig ändå vara tydlig med att Vänsterpartiet inte är emot vare sig privat äganderätt till skogen eller inslag av frivillighet i skogsbruket. Men hur våra skogar brukas är enligt vår uppfattning ändå en angelägenhet för oss alla liksom för kommande generationer.

Den skogspolitik vi har påverkar klimatet, den biologiska mångfalden, rennäringsen, naturturismen och de sociala värdena. All statlig skog bör ha hållbart brukande som främsta mål. Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag och ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Statliga Sveaskog sköter i dag 99 procent av sina skogar med kalhyggesbruk. Det finns således rum för förändring.

Klimatkrisen kräver att vi agerar för att minska utsläppen. Vänsterpartiet anser att biomassan från skogen ska användas där den bäst behövs, eftersom den utgör en begränsad resurs som bara kan ersätta mindre delar av fossilberoendet. I dag behöver vi fundera på hur vi använder den. Eftersom vi i dag inte har ett hållbart skogsbruk har vi inte heller en hållbar tillgång på biobränslen. Det behövs ett bättre och tydligare regelverk för att ett hållbart uttag ska vara möjligt. Då kan vi använda biobränslen. Vänsterpartiet menar att det är restprodukter från skogen som ska användas till biobränslen, om något. Men de senaste veckornas rapporteringar har i stället visat hur träd huggs ned enkom för att eldas upp som bränsle.

Vi vet att skogen inte kommer att räcka till allt som vi vill att den ska räcka till.

Tittar man på Fossilfritt Sveriges färdplaner ser man snabbt att matematiken inte går ihop. Därför måste vi börja prioritera.

Att låta 26 procent av allt skogsbiobränsle som produceras med inhemsk råvara i Sverige komma från trädets stam är slöseri och rimmar illa med det regeringen sagt om att det i det svenska biobränslet bara finns restprodukter från skogsindustrin. Det är helt enkelt inte sant.

Nej, det handlar inte bara om skadade träd. Det handlar om fullt friska träd eller träd som redan innan de togs ner var döda. Båda kategorierna hade om de hade fått stå kvar kunnat bidra både till den biologiska mångfalden och klimatet. Av Sveriges totalt 25 000 skogslevande arter bedöms minst 25 procent vara beroende av just död ved.

Allt hänger ihop. Monokulturer, kalla det skog eller inte, är extra sårbara för extremväder, hårda vindar och skogsbränder. De är också extra sårbara för granbarkborreangrepp. Hade man låtit den döda veden ligga hade det gynnat skogens ekosystem, för i den döda veden bor barkborrens naturliga fiender.

Det är också viktigt att se att skogen, det gröna guldets, inte kan rädda oss från allt. Som jag nyss sa finns inte tillräckligt med råvara från skogen för att ersätta vårt fossilberoende i dag med produkter från skogen i morgon.

Vi behöver alltså göra mer. En klimatomställning krävs men också att vi minskar vårt klimatutrymme. Med det följer att vi måste minska vår konsumtion och i förlängningen vår produktion av saker.

På de flesta håll i landet är skogen vår viktigaste friluftsmiljö. Skogar i och nära tätorter lockar människor i alla åldrar till lek, rekreation och naturupplevelser.

Enligt studier tycks människor trivas i skogar där man ser stor variation i struktur, trädslag och ålder. Ju äldre och större träden blir i en skog, desto mer bidrar de positivt till skogsupplevelsen.

Studier i Sverige och utomlands visar att skillnaden i folkhälsa till följd av socioekonomisk status minskar i områden med god tillgång på gröna miljöer. Sverige bör därför anta en nationell målsättning för skydd av tätortsnära skogar och stärka lagstiftningen för att värna skog med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv.

Sammanfattningsvis vill Vänsterpartiet se att avverkning av skog med höga naturvärden stoppas, att regleringen för ökad naturhänsyn i skogen stärks, att skogspolitikens ses över för att nå våra miljömål och att statliga Sveaskog ska ha hållbarhet som sitt främsta mål.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 1.

Anf. 97 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 9. Det är också bra att det blir ett tillkännagivande om åtgärder mot alm- och asksjuka.

I dag debatterar vi skogspolitik här i kammaren. Skogen har verkligen blivit ett stort diskussionsämne på senare år. Väldigt många har åsikter om skogen och hur skogen ska skötas. Det är jättebra att det diskuteras och att folk kanske får lite mer kunskap.

Vi kristdemokrater menar dock att inga andra vet bättre än skogsägarna själva hur deras skog ska skötas. Det förnygringsavverkas. Skogen fälls, man sätter tre nya plantor runt stubben och det röjs och gallras. Cirkeln är igång. Detta bidrar också till att sänka koldioxidhalten.

I dag har vi 320 000 skogsägare med i genomsnitt 50 hektar som äger och brukar sin skog enligt devisen frihet under ansvar. Så ska det naturligtvis fortsätta, hoppas jag.

För några år sedan tog jag upp just äganderätten här i kammaren. Jag vet att några i det rödgröna laget sa att den inte alls är i fara. I dag ser vi dock tydligt att så är fallet.

Det är klart att man får äga sin skog, men man får inte bruka den. Det är mycket man inte får göra med den. Jag håller med ledamoten John Widedgren som kallar det grön skogssocialism.

Herr talman! Vi ser i dag olika hot mot äganderätten och att få bruka sin egen skog. Till exempel diskuteras taxonomin i EU och förslag som skulle innebära ett mycket allvarligt hot mot svenskt skogsbruk.

Men vi är inte bättre på hemmaplan. På senare år har det gång på gång införts förbud och restriktioner. Exempel på det är nyckelbiotopsinventeringen, som lagt en blöt filt över alla som vill bruka sin egen skog.

Jag har träffat många som kan vittna om hur illa behandlade de känner sig av myndigheter. Vid en generationsväxling eller en omarrondering har det fått stora konsekvenser eftersom ingen vill köpa skog som har nyckelbiotop.

Här yrkar vi kristdemokrater på att all nyckelbiotopklassning ska upphöra. Den är i dag inte rättssaker utan ytterst godtycklig beroende på var man bor i landet.

Herr talman! För ett tag sedan kom Skogsutredningen. Den kallades i januariöverenskommelsen för en äganderättsutredning. Alla, inklusive jag själv, som hade höga förväntningar på en stärkt äganderätt är i dag besvikna och oroad.

I utredningen föreslås att 500 000 hektar fjällnära produktiv skogsmark skyddas till naturvård. Det handlar om hundra mil motsvarande två tredjedelar av den totala arealen fjällnära skog. Förslaget berör cirka 7 000 markägare direkt men drabbar hela samhällen, som kommer att tystna. Många som bor, lever och verkar här har haft sin inkomst av skogen. Skogsmarken har ägts i generationer och brukats i hundratals år.

Senast i går ringde en skogsägare från Mellansverige till mig. Han berättade att mängder av skogsägare som har fjällnära produktiv skogsmark är orhört bekymrade efter att ha tagit del av Skogsutredningens förslag.

Kristdemokraterna kommer aldrig att tumma på äganderätten. Vi kommer aldrig att medverka till att människor känner sig fullständigt överkörda och i värsta fall tvingade att lämna gården de lever av.

Herr talman! Skogen är en fantastisk tillgång för vårt land. Det har flera pratat om här. Det totala exportvärdet uppgick 2019 till 150 miljarder svenska kronor. Det är 70 000 människor som är direkt anställda i skogsnäringen. Räknar vi med alla underleverantörer så talar vi om hela 120 000 människor som har sin inkomst tack vare skogen.

Under 2019 investerades 13,4 miljarder i svensk skogsindustri. Det är enorma belopp. Vi vet att det kan komma att investeras mer, men då krävs det att det finns långsiktighet i politiken. Den kommer att garanteras med en ny regering där Kristdemokraterna finns med.

Anf. 98 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall till Liberalernas reservation nummer 7 om bioekonomi, men självfallet står jag bakom alla våra förslag.

I detta betänkande har Liberalerna ett särskilt yttrande som berör bredden på vår skogspolitik. Med anledning av samarbetet i januariavtalet mellan Liberalerna, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet väljer vi att ha ett särskilt yttrande med anledning av många av de förslag som finns i våra motioner. Och ja, äganderätten berörs också.

Herr talman! Skogen betyder väldigt mycket för väldigt många. Det är inte bara en fråga om produktion. Även för skogsägare finns det många olika perspektiv på skogen, för det handlar också om deras livsmiljö. För en del handlar det om friluftsliv och rekreation. Inte minst i dessa pandemitider har skogens betydelse lyfts fram i många olika sammanhang.

I år, 2021, är det friluftslivets år. De tio målen fastställdes 2012. Några av målen handlar om tillgänglig natur och behovet av skyddade områden som resurs även för friluftslivet. Tätortsnära skog har stor betydelse.

Vi i Liberalerna ser positivt på utvecklingen. Vi har i dag hört ett antal tal som väcker en rad orosperspektiv på skogspolitiken, men vi liberaler ser med tillförsikt på framtiden. Skogsbruket är viktigt för klimatomställningen och även, som sagt, för naturupplevelser.

Ett hållbart jord- och skogsbruk är en del av lösningen på dagens miljöutmaningar. Det behövs ett fokus på klimatfrågan, hållbart brukande, landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald.

Skogen spelar en stor roll för klimatarbetet. Skogsbruket har i likhet med andra sektorer ansvar för miljön och klimatet men ska också ersättas för de kollektiva nyttigheter som naturvård och bevarande av den biologiska mångfalden ger. Skogen behövs för att rena luften som vi andas och för att upprätthålla balansen i atmosfären och på så sätt motverka klimatförändringar.

Skogen spelar en viktig roll för svensk ekonomi och är som sagt avgörande för den biologiska mångfalden. Hälften av de utrotningshotade arterna i Sverige är knutna till skogen. Skogen är också en viktig del av många svenskars privatekonomi. Därför är äganderätten ett viktigt perspektiv inom skogspolitiken.

Många skogsbruk drivs småskaligt och långsiktigt hållbart. Det är också en livsmiljö för många av skogsägarna. Skogen är viktig som källa till råvaror som behövs i en ekonomi exempelvis utan fossila bränslen.

Skogspolitiken är viktig och central i arbetet för att hejda förlusten av biologisk mångfald och för att bevara livsviktiga ekosystem. Det innebär att arbetet med att skydda värdefull skog måste fortsätta liksom arbetet med att använda skogen som kolsänka. Den svenska skogspolitiken vilar på två jämställda mål: produktionsmålet och miljömålet.

Både staten och skogsnäringen har ett långtgående ansvar för att skydda skogens ekosystemtjänster, bevara den biologiska mångfalden och slå vakt om naturvård och miljöhänsyn. Förvaltningen och brukandet av skogen ska även beakta påverkan på skogens ekosystemtjänster. Att inrätta naturreservat skapar möjligheter att värna dessa ekosystemtjänster. Skyddade tätortsnära skogar kan fylla en mycket viktig funktion i tätbebyggda områden, även ur ett klimatperspektiv.

Markanvändning är en kommunal angelägenhet vad gäller planering. Kommuner som inrättar reservat gör det oftast för att värna livsmiljön. Det behöver inte bara handla om att gynna ekosystemen och mångfalden, utan det handlar också om människors närmiljö, rekreation och trivsel och inte minst om besöksnäringen.

Herr talman! Förvaltningen av skogen bör också beakta klimatförändringar genom exempelvis vad som återplanteras. Granplanteringar eller så kallade plantager kan skapa sårbarhet i skogsbeståndet. Skyddade tätortsnära skogar kan fylla en mycket viktig funktion med tanke på kommande klimatförändringar, med värme och stora regnmängder.

Miljöhänsynen inom skogsbruket måste öka genom till exempel avverkningsmetoder och återplantering. Möjligheten till återvätning och våtmarker är viktig, och ekologiskt värdefull skog bör skyddas och bevaras. Skogen har också stor potential som källa till förnybara material, kemiska produkter, textilier, energiproduktion med mera.

Herr talman! Liberalernas reservation handlar om bioekonomi. Liberalerna menar att hållbart producerad biomassa är en begränsad resurs som ska användas där den har högt förädlingsvärde och där den binder kolet länge. Ett exempel är kemiindustrins användning av biomassa.

Oaktsamt utformade subventioner kan leda till att biomassan går till bränslen i stället för till produkter i kemiindustrin. Styrmedel ska vara utformade så att den begränsade biobränsleresursen styrs till verksamheter

där den har ett högt förädlingsvärde och där kol kan bindas in under så lång tid som möjligt.

Förädlingsvärdet och möjligheten att binda kol på lång sikt behöver styra allokeringen för att biomassan ska ge ett så stort bidrag som möjligt i klimatarbetet, samtidigt som den utnyttjas samhällsekonomiskt effektivt. Här är tidsperspektivet mycket viktigt.

Eftersom halterna av klimatgaser i atmosfären måste stabiliseras inom två till tre decennier blir kravet på uttaget av biobränslen att det är klimatneutralt på betydligt kortare tid än så.

Slutligen, herr talman, vad gäller almsjukan, askskottsjukan och bevarandet av viktiga trädslag, menar vi i Liberalerna att det arbete som har påbörjats med Skogsskadecentrum, uppdragen till SLU och Skogforsk med mera innebär att arbetet redan är igång. Därför står vi bakom reservationen.

Anf. 99 MARIA GARDFJELL (MP):

Herr talman! Jag passar på att inledningsvis yrka bifall till reservation nummer 26.

Det behövs en grönare skogspolitik. Vi vet alla att den svenska skogen är viktig. Den är viktig inte bara för skogsnäringen utan också för rennäringen och besöksnäringen. Det är inte bara den grundlagsskyddade äganderätten som borde vara i fokus i skogsdebatten utan också den grundlagsskyddade allemansrätten.

Den skog som skogsbrukaren kallar sin kanske grannen kallar sin svampskog. Herr talmannen kanske kallar samma skog för sin strövskog. Och jag tittar på fåglar i skogen. För någon annan är det en orienteringsskog.

Miljöpartiet står upp för ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Målet är att fler ska kunna leva av skogen. Fler mångbruksföretagare med koppling till skogen ger fler gröna jobb.

Vi måste lyfta blicken från trakthyggesbruket med de stora kalhyggerna och se skogens olika tjänster och förtjänster. Skogen ger oss timmer och virke och råvaror till olika produkter, som i allt högre utsträckning kommer att behöva återvinnas. Skogen ger också nytta för klimatet och den biologiska mångfalden. Den ger blåbärsplockning, jakt, vildmarksliv och turism. Den ger folkhälsa. Moderna, naturnära brukningsmetoder kan gå hand i hand med lönsamhet för den enskilda skogsägaren.

I Sverige finns det över 300 000 enskilda skogsägare. Vi måste underlätta för alla dessa skogsägare att syssla med mångbruk, med produktion av kvalitetstimmer och med ekoturism och ge dem bättre förutsättningar att certifiera sina skogsbruk och skydda skogen.

Bioekonomistrategin är något som vi arbetar med att ta fram just nu. Det pågår tack vare att det är en punkt i klimathandlingsplanen. I bioekonomistrategin kan cirkulär ekonomi bli drivkraften. Bioråvarorna kan bli mer långlivade, och vi kan ha ett bredare perspektiv där vi inte ser skogens produkter för sig, jordbrukets produkter för sig och produkter från havet för sig utan ser att alla bioråvaror behöver samsas i en bioekonomistrategi. I den strategin behöver också biologisk mångfald vara ett grundkrav. Skogens resurser är inte oändliga.

Förra veckan hade föreningen Ekoskog ett nordiskt seminarium om en ny framtidssatsning för skogen som kallas Ecoforestry Initiative. Det finns ett växande intresse från skogsägare att bedriva skogsbruk med moderna och natursmarta metoder som kontinuitetsskogsbruk och hyggesfritt skogsbruk. Jag tycker att det var särskilt intressant att höra hur de enskilda skogsägarnas ekonomi de facto kan gynnas av att de bedriver ett skogsbruk där ekosystemen gynnas och där kollagren hålls höga i både skog och mark.

Herr talman! I skogsdebatten har Moderaterna många gånger lyft fram att de inte vill skydda mer skog och att de gärna håller nere budgeten för skydd av naturreservat. Professor Sten B Nilsson uttryckte i en debattartikel att Moderaternas politik har ett problem. Detta problem är att de små skogsägarna drabbas av den. Skogsägarna kommer i kläm när staten inte kan betala för naturvården och skogsägarna inte får pengar. Skogsägarna kommer i kläm när staten och Moderaterna inte förstår att det finns ett värde i att bli certifierad för miljön. Skogsbruk och skydd av skog är inte motsättningar. Det är två förenliga aktiviteter för de allra flesta skogsägare.

I en motion menar Moderaterna att myndigheter inte får peka ut enskild mark utan att det sker i överenskommelse med markägarna. Det är redan i dag så att det i 100 procent av fallen sker i överenskommelser med markägarna.

Det har under många år funnits en konfliktyta mellan naturvården och skogsbruket om skogsbruksmetoder. Och under det senaste decenniet har konfliktytan glidit över till att handla mer om statens egna naturvårdsambitioner och även om enskilda skogsägare. Det har skett i takt med att reservatsbildningsprocesser har blivit vanligare på enskilda markägares fastigheter och att nyckelbiotoper har blivit ett certifieringskrav, alltså ett frivilligt marknadsinstrument.

När myndigheterna började tillämpa artskyddsförordningen med resultatet att planerade skogsavverkningar hindras och när Skogsstyrelsen i sin tillämpning av skogsvårdslagen nekar tillstånd till avverkning av fjällskog med höga naturvärden då har en hel del skogsägare reagerat. Det har även lyfts fram i regelrätta kampanjer från vissa av skogsbrukets organisationer, och det har landat i politiska ställningstaganden från oppositionen.

Det är en formell myndighetsuppgift att säkerställa att skog med höga naturvärden skyddas, och det finns också lagstöd för detta i miljöbalken och i förordningen om områdesskydd. Även kommuner har rätt att fatta beslut om naturreservat.

Det tar ofta ganska lång tid att skapa ett skydd, i genomsnitt tre till sex år, men det är inte ovanligt med tio års handläggningstid. Det blir en ojämlikhet. Det tar några månader att få klartecken för att avverka skog, men det tar kanske tio år att få klartecken om att få ersättning för sin skyddade skog. Det blir väldigt svårt för den enskilda markägaren att planera.

Det förekommer påståenden i debatten om att staten skulle expropriera mark från skogsägare. Det händer i princip aldrig.

Riksrevisionen pekade redan 2018 i sin granskning på att reservatsarbetet tar lång tid och att förhandlingarna ofta kör fast. Detta sker på grund av att det är en förhandling med markägarna. Därför är det väldigt viktigt att skapa tydligare processer kring detta och att skapa bättre handläggarresurser och liknande.

Ersättningsformerna för skydd och skötsel av skog och natur måste bli bättre. Här pekar Skogsutredningen, som flera av ledamöterna i miljö- och jordbruksutskottet har talat om, på viktiga förslag. Det är förslag som vi nu diskuterar och som kommer att komma tillbaka till denna kammare, hoppas jag.

På tal om Skogsutredningen, herr talman, vill jag också nämna att Moderaterna i sitt anförande tog upp att det är positivt att mängden död ved har ökat i skogen. Det framkommer också i Skogsutredningen att det är en sådan positiv trend. Det framkommer också väldigt tydligt i Skogsutredningen att det i de skyddade skogarna finns tillräckligt med död ved, eller större mängder. Men i produktionsskogarna är mängden död ved fortfarande alldeles för liten. I produktionsskogarna är naturvärden eftersatt. Den biologiska mångfalden behöver skyddas. Den internationella miljöforskningen visar också att vi även här i Sverige har ett mycket stort problem. Genomförda åtgärder har inte varit tillräckliga för att nå de miljömål som vi har för skogen. Vi måste stoppa den förlust som sker av viktiga livsmiljöer i skogslandskapet.

Anf. 100 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Det råder ingen som helst tvekan om att Moderaterna och Miljöpartiet ligger en bit ifrån varandra när det kommer till skogspolitiken. Det är nog ingen hemlighet. Det är nog ingen här inne som tror något annat.

Eftersom vi blev omnämnda ett flertal gånger kände jag att jag ville ta chansen och ställa någon form av motfråga.

Man hör ganska tidigt i detta anförande att vår och Miljöpartiets syn på äganderätt är en bit ifrån varandra. För oss är äganderätten det absoluta kärnvärdet när det kommer till skog. Äganderätt och brukanderätt är den absoluta kärnan.

Sedan har vi andra saker, till exempel allemansrätten som är otroligt värdefull på alla sätt. Det har vi aldrig sagt någonting om. Däremot ser vi att det finns stora bekymmer i dag med allemansrätten, och den missbrukas väldigt mycket. Jag ser till exempel i mitt eget skogsägande hur allemansrätten missbrukas. Det är ett stort bekymmer. Men det är en annan fråga, och den tar vi en annan gång.

Herr talman! Jag skulle vilja säga att det verkar finnas en föreställning hos Miljöpartiet om att staten är den som bäst sköter skogen. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än så när jag ser ledande företrädare för Miljöpartiet säga att vi ska skydda dubbelt så mycket mark. Man tror tydligen att staten sköter om skogsmarken bättre än vad den privata markägaren, som kanske har ägt skogen och byggt upp värden i generationer, gör.

Jag skulle därför gärna vilja ha en kommentar från Miljöpartiet gällande det som sas från språkrören om att vi ska skydda dubbelt så mycket. Är det rätt väg? Tar det offentliga faktiskt bättre hand om skogen än vad den privata markägaren gör?

Anf. 101 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! FN:s mångfaldspanel Ipbes slår fast att förlusten av biologisk mångfald är ett lika stort hot mot mänskligheten som klimatförändringarna, och det gäller även i Sverige. Skogen spelar en jätteviktig roll

både i bevarandearbetet och i klimatarbetet, och trycket på vad skogen ska räcka till ökar nu väldigt kraftigt.

Detta står också Miljöpartiet bakom. Vi har drivit fram reduktionsplikten för att kunna fasa ut bensin och diesel ur fordonsflottan, och vi trycker på för utvecklingen av bioraffindustrin. Vi vill verkligen se en utveckling där bioråvaror ersätter de fossila råvarorna, och då måste vi göra det på ett sätt som gör att den svenska skogen står stark. För att den ska kunna göra det krävs två saker: Det krävs mer skydd av natur, men det krävs också ett naturinriktat skogsbruk.

De här delarna är viktiga båda två, för det finns ingenting som talar för att de företag som ska tillverka alla dessa produkter från den framtida skogen inte kommer att ställa höga krav just på att den biologiska mångfalden kan klaras. Och eftersom de kommer att ställa krav på biologisk mångfald tycker vi i Miljöpartiet att det är riktigt att de skogsägare som har dessa värdefulla skogsområden också ska få ersättning från staten när de inte får bruka den marken.

Anf. 102 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Herr talman! Jag fick egentligen inte svar på frågan huruvida man faktiskt menar och står bakom att vi ska skydda dubbelt så mycket som vi gör i dag.

Herr talman! Jag är själv skogsägare – jag har lite skog hemma. Jag skulle nog säga att vi inte är på något sätt ovanliga i vårt skogsäggande: Vi är certifierade skogsägare. Vi har vissa områden med kontinuitetsskogsbruk. Vi använder oss av trakthyggesbruk. Vi jobbar väldigt mycket med bryn. Vi har naturbetesmarker insprängda i skogsområdena. Vi har skogsbete. Vi har ädellövsproduktion på vår skogsfastighet. Jag skulle nog säga att vi inte är på något sätt ovanliga, och vi tar ett ganska stort ansvar när det gäller skogsägandet.

Jag tror att det ser ut så här precis överallt. Man tar ett stort ansvar, för man tycker som privat skogsägare att det här är viktigt. Det är viktigt med biologiska värden. Det kommer såklart också att finnas sämre skogsägare, som bara vill rada upp granåkrar. Men enligt Riksskogstaxeringens bedömning av hur mycket som faktiskt är blandskog i Sverige är det ganska höga procenttal som är blandskog. Det pratas annars väldigt mycket om monokulturer i svensk skog, och om plantager och annat, och jag menar att det är felaktigt.

Det jag vill säga är alltså att det privata ägandet och brukandet är en garant för att vi kommer att fortsätta ha dessa höga miljövärden. Det är inte staten som kommer att vara en garant för nya och höga naturvärden eller för att vi tar hand om naturvärdena. Därför kvarstår min fråga: Borde vi skydda dubbelt så mycket skog som i dag?

Anf. 103 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att det privata ägandet är viktigt för att skapa en variation i skogsbruket. Det finns också en förutsättning: Med en grönare skogspolitik kommer vi att kunna få en ökad variation. Vi kommer att kunna få fler skogsbrukare som precis som John Widegren satsar extra på ädellövskog eller lövinblandning, på att säkerställa att skogar också fortsättningsvis används för skogsbete och på att naturbetesmarkerna ska bli

en del av jordbruksverksamheten. Jag tror att det är oerhört viktigt att öka kunskapen kring just detta.

När det gäller att privat ägande skulle vara en garant för att det blir bra visar all forskning och alla de undersökningar vi har i dag att det inte stämmer. Vi har nämligen en utarmning av ekosystemen, inte bara på genetisk nivå och på artnivå utan även på en övergripande systemnivå. Det är också en av orsakerna till att Skogsutredningen föreslår att fjällskogen ska skyddas i ett långt, sammanhängande område på 100 mil, från Dalarna upp till Norrbotten.

Skogens klimatnytta är väldigt viktig, men det är också väldigt viktigt med den biologiska mångfalden. Jag och Miljöpartiet tycker att vi i Sverige måste leva upp till de internationella konventioner som finns gällande skydd av biologisk mångfald.

Anf. 104 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Centerpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Liberalerna slutit en sakpolitisk överenskommelse, det så kallade januariavtalet. Det finns två punkter i detta avtal som har stark koppling till det vi debatterar i dag, nämligen skogspolitik, och det är punkterna 26 och 27. De här punkterna har dock flera underpunkter, så egentligen är det många fler skogspunkter än vad många tror.

Den första punkten inleds med orden ”Värna och stärk den privata äganderätten”, och där står det att rättssäkerheten för markägare och företag ska stärkas och att det ska säkerställas att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till. Anslagen för ersättningar för skyddad mark ska vara tillräckliga för detta.

Vidare står det att det nationella skogsprogrammet ska utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Programmet ska bygga på skogsvårdslagens två mål om produktion och miljöhänsyn. Särskilt fokus ska läggas på goda villkor för företagande i skogssektorn.

En mycket viktig punkt i januariavtalet är den om att ansvariga myndigheter ska få i uppdrag att föreslå ett nytt och enhetligt sätt att räkna skyddad mark. Uppdraget att se över detta har gått till Naturvårdsverket, som ska återrapportera innan sommaren. Min och Centerpartiets ambition är att Sverige ska använda samma internationella standardmetod som de flesta andra länder i EU använder sig av. Om vi skulle räkna ungefär som Tyskland och England skulle vi gå från att vara sämst i EU till att vara bäst i EU när det gäller skydd av natur.

Januariavtalet stipulerade att den utökade nyckelbiotopsinventeringen skulle stoppas, och så skedde också. I Skogsutredningen har legaliteten för nyckelbiotopsinventeringen ifrågasatts, och vi lär få komma tillbaka till vad det kan innebära.

Herr talman! En översyn av artskyddsförordningen finns också med i januariavtalet. Den pågår just nu och ska slutredovisas den 10 juni i år. För oss i Centerpartiet har det varit viktigt att rätten till ersättning tydliggörs genom utredningen.

Jag ska ta upp den mening i januariavtalet som resulterade i det som populärt kallas Skogsutredningen – en del tror att det är en äganderättsutredning, men det står ingenstans i januariavtalet. Meningen lyder som följer: ”Utredningar tillsätts om stärkt äganderätt, nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark samt hur internationella åtaganden om biologisk mångfald ska kunna förenas med en växande cirkulär bioekonomi.” Den meningen blev sedan till 22 sidor i ett utredningsdirektiv, och det resulterade i sin tur i ett betänkande från Skogsutredningen på 1 261 sidor – kanske 1 264 sidor, om man räknar med de sista.

Skogsutredningen har haft stora ambitioner att lösa alla målkonflikter i skogen, och det finns ett femtiotal förslag i utredningen. Många förslag är riktigt bra, och några andra är mindre bra. Mitt och Centerpartiets fokus är att genomföra det som står i januariavtalet, nämligen att stärka äganderätten och öka rättssäkerheten. Just nu väntar vi på de cirka 190 remissinstanser som ska lämna in sina svar inom åtta dagar – senast den 30 april.

Eftersom Centerpartiet förhandlar skogsfrågorna med regeringen och Liberalerna har vi ett särskilt yttrande i detta betänkande där vi förklarar varför vi inte driver våra politiska ståndpunkter i detta betänkande utan i stället gör det genom januariavtalet.

Herr talman! Jag vill ändå lyfta fram några av våra motioner i betänkandet för att de som tittar och lyssnar ska förstå vilka skogspolitiska frågor Centerpartiet driver förutom äganderättsfrågorna och rätten att få bruka sin skog.

Sedan den gällande skogslagstiftningen kom på plats 1993, då detaljregleringen av skogen upphörde och vi i stället fick det vi kallar frihet under ansvar, har det mesta blivit bättre i skogen, vilket vi också har hört flera personer vittna om. Detta visar att Sverige har förmågan att bedriva ett långsiktigt och uthålligt skogsbruk, och därför måste regelverket utformas för att möjliggöra ett ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara även i fortsättningen. Skogsvårdslagstiftningens inriktning ska även i framtiden baseras på jämställda mål mellan uthållig produktion som ger god avkastning och bibehållandet av biologisk mångfald.

Sverige bör ta vara på den potential som finns i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror. I Sverige finns teknisk spetskompetens och en gedigen infrastruktur. Tillsammans skapar detta goda förutsättningar för att öka andelen biobaserade insatsvaror och produkter och på så vis ersätta en hel del fossila alternativ. För att möjliggöra detta behövs en nationell strategi och handlingsplan för en konkurrenskraftig bioekonomi som tydliggör de konkreta åtgärder och styrmedel som behövs.

I vår ständiga jakt på regelförenklingar lägger vi i Centerpartiet fram ett förslag om att lägsta slutavverkningsålder bör slopas. I Finland har man tagit bort gränsen för lägsta slutavverkningsålder. Sverige är ett avlångt land där skogens tillväxttakt varierar betydligt, och i vissa fall kan det vara rationellt att avverka bestånd tidigare än vad lagen medger i dag. Vi menar att skogsägare själva kan fatta de beslut som rör skogens brukande. Erfarenheten från Finland visar på att denna begränsning är onödig och kan tas bort.

I färdplanen för ett fossilfritt Sverige 2045 anges att vi behöver avverka 50 miljoner skogskubikmeter mer än i dag för att kunna leverera det biodrivmedel som krävs. En del – kanske hälften – skulle kunna komma från den kvarlämnade groten i skogen, alltså grenar och toppar, men vi skulle

också behöva öka tillväxten i skogen. För att vi ska kunna öka uttaget av biomassa behövs åtgärder som gynnar konkurrenskraften inom skogsbruket.

Skogsgödsling på lämpliga marker är ett sådant sätt. I dag är gödsling av skog bara tillåten i mellersta och norra Sverige. Samtidigt är gödsling av skog, rätt utförd och på rätt marker, den snabbaste och mest lönsamma skogliga åtgärd vi kan vidta. Det finns inget skäl till att denna åtgärd ska vara förbehållen norra och mellersta Sverige, där bolagsskogsbruket dominerar. Det är förstås viktigt att spridning av gödsel sker på samma ansvarsfulla sätt som i jordbruket för att hindra övergödning och näringsläckage.

Herr talman! Jag vill avsluta med en frågeställning som sällan lyfts i skogspolitiken.

Även om Centerpartiet driver frågan att skogsägare måste få ersättning om de inte får bruka sin mark finns det också andra parametrar. Skogen har oftast brukats inom en familj eller en släkt i generationer. Man har jagat, fiskat och plockat bär i sin skog. Skogen brukas och lämnas vidare till nästa generation. Denna känslomässiga bindning till skogen kan inte köpas för pengar. Detta måste myndigheter och vi politiker ta till oss.

Om man genom generationers arbete har skapat en värdefull skog som måste bevaras borde man därför kunna få behålla ägandet av skogen, fortsätta fiska och jaga och ha kvar sin jaktkoja eller kanske sätta upp en liten stuga men få en ersättning, gärna genom ett årligt arrende, för att man inte får bruka sin skog eller brukar den med vissa begränsningar. Jag tror att vi på detta sätt kan bygga upp en tillit och ett förtroende mellan skogsägare och de myndigheter som vi politiker styr.

Anf. 105 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! I Skogsutredningen, som vi skogspolitiker pratar mycket om nu för tiden, beskriver man att marknaden för kvalitetsvirke uppgår till flera hundra miljoner kronor per år. Man skriver att det genom att överhålla bestånd för att kunna producera virke från äldre träd och skapa naturvärden genom att lämna delar av beståndet för naturvård går att skapa ett lönsamt alternativ till virkesproduktion för skogsindustrin.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Peter Helander apropå att vi ser att det finns ett ökat intresse bland enskilda skogsbrukare för att utveckla nya, eller nygamla, skogsbruksmetoder, ekosystembaserade lösningar och olika naturnära brukningsformer, till exempel hyggesfritt. Hur ser Centerpartiet på möjligheterna att utveckla hyggesfritt skogsbruk och nya brukningsformer som till exempel kan ge denna typ av kvalitetsvirke som resultat?

Anf. 106 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Tack, Maria Gardfjell, för frågan!

Jag tycker att det är jättebra att skogsägare utvecklar sitt skogsägande för att få ett större värde både ekonomiskt och på andra sätt. Det finns väl ingen skogsägare som inte vill ha kvalitetsvirke som man får mycket betalt för.

Jag menar, som vanligt, att skogsägarna är fantastiskt duktiga på att utveckla sina egna värden i sina egna skogar. Jag har ingenting emot att man överhåller skog; vi behöver mer kvalitetsvirke. Det som skapar kvalitetsvirke är dock platsen som skogen växer på snarare än att den överhålls.

Jag hörde att Maria Gardfjell flera gånger sa att det finns ett ökat intresse för alternativa brukningsmetoder. Jättebra – låt dem som vill hålla på med detta göra det! Den biologiska mångfald som vi har i dag är framför allt skapad av familjeskogsbruket. Man har skapat en biologisk mångfald som vi ska vara stolta över, framför allt efter 1993, då staten slutade att lägga sig i med detaljreglering i skogen.

Vi som är lite äldre kommer ihåg att det på 70-talet satt en direktör i tv och drack hormoslyr för att visa att det var ofarligt. Skogarna besprutades – staten bestämde att alla löv skulle bort. Som tur var fanns det privata familjeskogsbruket, som visste bättre och inte gjorde som staten sa.

Sedan 1993 har allting blivit bättre i skogen. Det kan bli ännu bättre; vi kan fortsätta att jobba på den vägen. Men jag är ingen stor vän av att staten på lite olika sätt ska bestämma hur skogen ska skötas.

Jag kan se att Skogsstyrelsen har en massa kurser och erbjudanden om hur man ska kunna bruka skogen alternativt. Det är jättebra, och de som vill får använda sig av detta. Men staten ska inte bestämma det.

Anf. 107 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Herr talman! Peter Helander säger att staten inte ska bestämma, men ändå står vi här i riksdagen och diskuterar dessa frågor.

Jag tycker naturligtvis också att man ska låta de skogsägare som vill syssla med hyggesfritt och så vidare hålla på med det. Men kommer man att låta dem hålla på med det om man, vilket Centerpartiet driver på för, sänker avverkningsåldern generellt? Ger inte det negativa effekter för möjligheterna att utveckla marknaden för kvalitetsvirke och träbyggnation?

Kommer det att vara så att man skapar möjligheter för skogsägarna och skogsbruket att utveckla bättre och mer miljöanpassade metoder om man går in med stora satsningar för att gödsla skogen? Det här med gödsling av svenska skogar tycker jag låter som en av de absolut sämsta idéer som över huvud taget finns med i skogsdebatten. Handelsingödsel är ju den absolut största klimatboven i jordbruket. Hur ska vi då över huvud taget, utifrån ett klimatperspektiv, kunna räkna hem att öka användningen av gödselmedel också i skogsbruket? Det är helt obegripligt för mig.

Jag undrar: Hur ska egentligen Centerpartiet främja en växande skogsnäring där vi tar mycket mer hänsyn till den biologiska mångfalden och verkligen också åstadkommer nya utvecklingar av produktion och bättre certifiering av skogen?

Anf. 108 PETER HELANDER (C) replik:

Herr talman! Tack, Maria, för flera frågor! Jag som riksdagsledamot skulle vilja minska min makt över människor; jag tycker att det är bra om människor får bestämma mer själva. Det är min ingång.

Det är inte bara så att vi vill sänka avverkningsåldern. Vi vill ta bort gränsen helt. Den fyller ingen funktion. Erfarenheten från Finland visar att det är otroligt få avverkningsår som sker av skog som är yngre än 70 år. Och när de sker, sker de i ett rationellt syfte. Det kan ha hänt någonting,

man vill byta skogsbruksmetod eller man kanske vill sätta ett nytt träd. Det finns rationella skäl. Det finns inga skogsägare som tänker att om man låter skogen stå i 30 år till får man dubbelt så mycket betalt, utan man gör detta av rationella skäl. Det är ingen regel som skapar någonting annat, utan den är onödig och kan tas bort.

När det gäller gödsling har Skogsstyrelsen 88 förslag på hur vi ska kunna öka tillväxten i skogen, men man nämner gödsling som en av de främsta åtgärderna för att öka tillväxten och för att vi ska kunna ta ut dessa 50 miljoner kubikmeter skog för att skapa biodrivmedel och komma fram till ett fossilfritt 2045.

Man kan förstås vara motståndare till olika saker, men på något sätt måste vi hitta lösningen för att kunna använda skogen för att bekämpa klimatförändringarna. Det är ett problem som Miljöpartiet har att man inte riktigt vet hur man ska balansera klimat, brukande och biologisk mångfald. Man skjuter lite grann problemet framför sig.

Jag vet att skogsbolagen vill jobba med biologisk mångfald, och vi kan öka den biologiska mångfalden i den vanliga produktionsskogen. Det ska vi fortsätta att jobba med.

Anf. 109 STAFFAN EKLÖF (SD):

Herr talman! Den här debatten handlar om skogspolitik. Jag tänker fokusera på en enda fråga, som är mycket viktig för biologisk mångfald.

En majoritet i utskottet har enats, och utskottsbetänkandet innehåller därmed ett viktigt tillkännagivande till regeringen från riksdagen. Regeringen ska nu ge ett uppdrag till en myndighet eller ett forskningsinstitut att ta fram och genomföra ett växtförädlingsprojekt som ska ge våra almar resistens mot almsjukan och våra askar resistens mot askskottsjukan med syfte att rädda de här två träarterna från utrotning.

Det är oerhört glädjande. Det vore mycket sorgligt om dessa två träarter skulle gå ur tiden. De har funnits hos oss i hundratals generationer. Åtgärden är också alldeles utomordentligt effektiv som miljöåtgärd. Om träden skulle försvinna skulle nämligen ett hundratal andra arter som är beroende av träden också försvinna. Trots att detta kan komma att kosta i storleksordningen 100 miljoner kronor innan det är färdigt om 10–15 år är det minst 1 000 gånger effektivare per satsad krona än de reservatsavsättningar som nu görs i svensk skog.

Räkneexemplet utgår från att i storleksordningen 10 miljarder har satsats de senaste tio åren på reservatsavsättningar, och det fortsätter i ökande takt. För att de nuvarande avsättningarna ska vara lika effektiva skulle de behöva rädda 5 000 nya arter varje tioårsperiod. Dessutom har inte åtgärden några negativa effekter för andra värden, som storskaliga reservatsavsättningar har.

Socialdemokraterna, Liberalerna och Miljöpartiet hänvisar till att ett skogsskadecenter ska göra samma sak. Men ett skogsskadecenter handlar om andra saker och har inte ens en budget som även klarar av ett projekt för att rädda alm och ask.

Beskrivningen i regeringens pressmeddelande om skadecentret fokuserar på climateffekter, barkborrar och nya skadegörare. Ingen seriös forskare skulle säga att almsjukan är en effekt av klimatförändringar. Vektorn, almsplintborren, är inhemsk, och skadesvampen kan överleva på svenska breddgrader. Det är med människans hjälp som svampen och problemet

har kommit hit. Bekämpningen av nya skadegörare kräver en helt annan metodik än den som etablerade skadegörare kräver, som almsjukans svamp och askskottssjukans svamp.

Det står ingenting om resistensförädling, och det är ju det som är det avgörande. Det är det som löser frågan i stället för att skjuta upp utrotandet på framtiden.

Regeringen hoppas fortfarande på att ett bekämpningsarbete där man sågar ned och tar hand om sjuka almar ska räcka för att hejda almdöden. Naturvårdsverket var nära att ge upp när de i förrfjol aviserade att det inte leder till framgång. Inte heller då lyfte regeringen blicken för att hitta en ny metod utan kunde bara se nedsågning av sjuka träd som den enda lösningen. Detta faktum blev mycket tydligt i en interpellationsdebatt med miljöminister Isabella Lövin i mars i fjol, som alla kan ta del av. Regeringen förstår inte frågan.

Enskilda forskare har förstått betydelsen av att man måste finna en lösning och inte bara skjuta upp det obevekliga ödet och att lösningen handlar om att utveckla resistens mot sjukdomarna. Det har lett till enskilda forskningsinsatser och projekt och andra initiativ, som till exempel Skogforsk har tagit.

Det räcker naturligtvis inte för en så stor uppgift. Det måste finnas en aktör som får ett uppdrag att hålla ihop alla bitar som behövs ända fram till slutmålet, som kan ligga så långt bort som 15 år framåt i tiden.

Uppgiften är komplex och kräver dessutom uthållighet och flexibilitet på ett sätt som endast ett statligt uppdrag med ett tydligt slutmål skulle kunna ge. I och med det uppdrag som regeringen nu måste lägga kommer även de resurser som behövs att finnas. Över kanske 15 år kommer sammanlagt i storleksordningen 100 miljoner att behövas.

Regeringens involvering kommer också att möjliggöra nödvändig flexibilitet med en plan B, med resistens med hjälp av genomredigering, för att man ska vara säker på att lyckas. Vi har bara några år på oss, och vi har bara en chans. Sedan är det kört.

Det går inte att röra sig på ytan i den här frågan. Regeringen måste engagera sig så att alla de delar som behövs för att rädda alm och ask genomförs på ett bra sätt. Det handlar om insamling av representativa kloner med tillräckligt bred genetisk bas, förädling för effektiv resistens i fält, återkorsningar och inkorsning i befintliga bestånd, utplantering på ett biologiskt relevant sätt, fördröjningsåtgärder för utdöende av nyckelbestånd och åtgärder för att se till att de omkring etthundra arter som är beroende av träden inte hinner dö ut före projektets slutförande.

Efter voteringen inom detta område i nästa vecka måste regeringen göra det här. Jag ber om ursäkt, herr talman, för att jag drog över talartiden, men detta är en glädjens dag.

Anf. 110 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! I dag, när vi debatterar skog, är det också jordens dag. Låt oss då göra en liten utblick och se hur det står till i den svenska miljön.

Vi vet att vi har både en artkris och en klimatkris. Och de här pågår parallellt. Vi vet att tre fjärdedelar av de rödlistade arter vi har i Sverige minskar på grund av att vi omvandlar naturskogar till monokulturer. Vi vet att uppskattningsvis 126 miljoner ton frigörs på grund av just detta skogs-

bruk, som vissa hävdar är hållbart. Vi vet också att det skogsbruk vi bedriver är anledningen till att vi har förbrukat och förgiftat vatten.

Det vi diskuterar i dag är ett hett ämne. Det finns flera filmer, en debattserie i DN och rättsfall. Och det är inte bara i Sverige som folk börjar inse att det här inte är ett hållbart skogsbruk. Även i The Guardian kan man läsa om och se hur skogsbruket i Sverige bedrivs, och det är inte en smickrande bild.

Jag tror tyvärr också att det är i denna kammare som faktaresistensen är som störst – trots klara vittnesmål, trots tydliga bilder, trots tydliga fakta.

Vi har sett hur olika samebyar har gått ut och protesterat, sagt ifrån och ställt krav – inte minst nu Muonio sameby, som pressas hårt av Sveaskog. Vi har också sett att 33 miljöorganisationer har skrivit till EU-kommissionen och larmat om den greenwashing som pågår för att måla upp en bra bild av Sveriges skogsbruk.

Och på tal om greenwashing, herr talman: Vi har också hört i denna kammare att det bara går bättre och bättre för den biologiska mångfalden. Det har bland andra Moderaternas John Widegren påstått, med ett exempel om död ved. Så hur ser det ut egentligen? Vet John Widegren vad han pratar om, eller upprepar han bara samma talepunkter som skogsindustrin har förberett? Det är frågan.

Enligt riksskogstaxeringen är det som räknas som död ved det som är dugligt som brännved. De har alltså klivit över ruttnande lågor på marken och snarare räknat pinnar. Det är dokumenterat att det förr fanns 70–100 kubikmeter död ved per hektar. Nu är siffran 3 kubikmeter per hektar. Det är en drastisk minskning. Vad vi också vet är att den här klena döda veden har vi stormen Gudrun att tacka för. Detta är alltså inte alls i rätt riktning för den biologiska mångfalden, tvärtom.

Det finns fler exempel. Vi har också hört Kristdemokraterna säga att ingen vet bättre än markägaren hur skogen ska brukas och den biologiska mångfalden bevaras. Jag är själv biolog och vet hur komplext det är med ekosystem och skogsbiologi.

Herr talman! Det vi skulle behöva göra nu i denna kammare för att ta ansvar är först och främst att ta till oss fakta, utgå från den skogsutredning som finns och ta till oss remissvaren. Sedan behöver vi lösa de konflikter som finns. Vi behöver skydd, vi behöver omställning av skogsbruket, vi behöver lagstiftning och vi behöver hitta ekonomiska incitament som verkligen stöttar den privata markägaren att ta stegen in till ett hyggesfritt och hållbart skogsbruk.

Med det vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 111 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Det blir ett jättekort anförande. Jag hade fel papper på mitt rum, så jag sa fel nummer på reservationen jag yrkade bifall till. Reservation 10 ska det vara och ingenting annat.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 28 april.)

Anf. 112 BETTY MALMBERG (M):

Herr talman! Förra året avslutades decenniet för biologisk mångfald. Det var utlyst av FN, och när decenniet summerades visade det sig dessvärre att inget av de 20 delmålen i Aichikonventionen uppnåddes. Lika illa är det för de svenska miljökvalitetsmålen. De har funnits i 20 år, men inte heller de har uppnåtts utan har till och med en negativ utveckling. Detta är illavarslande, framför allt med tanke på framtida generationer men också för den stora betydelse som biologisk mångfald har för naturens möjlighet att motstå påfrestningar och återhämta sig.

Mål i all ära, men de får sällan effekt om de inte är tydliga, om man inte samarbetar om dem och om man inte systematiskt utvärderar dem.

Nu behövs nya metoder. Nya arbetssätt måste till. Ett sådant skulle enligt Moderaterna kunna vara användandet av samhällsekonomiska analyser. Uppenbart är ju att många av de förslag som presenteras ibland inte genomförs därför att kostnaderna på kort sikt bedöms bli för höga. Så kan vara fallet, men däremot kan helhetssyn och lång sikt visa att åtgärderna skulle vara väl befogade. Med hjälp av samhällsekonomiska analyser kan alltså en mer korrekt bild framträda.

Ett exempel är när Jordbruksverket tittade på pollinerande tambins insatser i kommersiell odling. De kunde bedöma värdet av dessa till en halv miljard kronor per år, just för att de bidrog så positivt till fruktsättning i äppelträd, till oljeväxtproduktion och annat.

Den här typen av samhällsekonomiska analyser eller andra styrmedel och incitament kan göra att vi får upp ögonen för en verklighet som vi också måste förhålla oss till. Säga vad man vill, men Jordbruksverkets rapport fick i alla fall oss moderater att satsa extra på biodling i vår budget.

En annan metod som vi tror är viktig att lyfta handlar om att regeringen måste driva på EU i mycket högre grad. Här har vi en möjlighet att få en utvärderingsmetod som gör att man kan ha en mer anpassad skyddsstatus för arter i de regioner där gynnsam bevarandestatus uppnås. Dock händer det inte så mycket. Här tycker vi som sagt att regeringen borde ligga på kommissionen för att få till de här åtgärderna.

Det är ju ändå så att det går att få åtgärder vidtagna. Jag tänker på den finska EU-parlamentarikern som ställde en fråga till kommissionären om att få skjuta skarv, eftersom skarven – oavsett artskydds- och fågeldirektiv – är ett sådant problem, och svaret blev ja. Det går att desarmera den populationen med tanke på att den innebär så stora problem.

Här ser vi att Naturvårdsverket nu också har börjat ge möjligheter till och till och med rekommenderat länen att ta fram regionala förvaltningsplaner. Det är intressant, och det är viktigt. Många tror nämligen att loppet är kört.

En tredje metod kan handla om att intensifiera arbetet när det gäller invasiva arter. För två och ett halvt år sedan fick Sverige – och jag vill då säga regeringen – kritik för att man inte hade rapporterat eller börjat be-

kämpa flera av de invasiva arter som finns hos oss. Det funkar ju inte. En sådan passivitet försätter både miljö och ekosystem i obalans.

Nu har man i alla fall kommit dithän att man kommer att sätta upp en del främmande arter på en nationell lista. Men det kommer att krävas många år för att på något vis kunna rå på blomsterlupin, parkslide och den nya arten stenmård som har kommit in till Sverige.

Herr talman! För en vecka sedan debatterade vi kemikaliefrågor här. Jag lyfte då vikten av helhetssyn och att vi inte ensidigt kan avhända oss användandet av kemiska växtskyddsmedel. Då exemplifierade jag med odling av lök, som ju höll på att försvinna från Sverige. Ett annat exempel handlar om bekämpningen av den invasiva arten som jag nyss nämnde, alltså parkslide. Jag vet inte om ni kanske har sett filmer på hur den här växten växer genom husgrunder och cementgolv och tar sig i princip vart den vill. Man brukar se bekämpningsstyrkor som är utrustade för att kraftigt desarmera den här växten.

Till och med Naturvårdsverket säger nu att parkslide har en sådan enorm växtkraft att även om man toppar och tar bort alla ovanjordiska delar måste man sedan också behandla med glyfosat, för det här är ett sådant stort problem. Samtidigt säger regeringen att man inte får använda sig av glyfosat i villaträdgårdar. Det riskerar att spridningen kan bli än större. Kanske får vi se parkslideskogar växa fram.

Nu några ord om förvaltning av rovdjur. Det är många frågor i det här betänkandet!

Under förra året beslutade en majoritet i riksdagen att ge regeringen ett uppdrag att se över om licensjakten på varg skulle kunna utökas i vissa områden där behov finns och att ta fram nya rekommendationer för skyddsjakt. Det har inte hänt någonting, och vi väntar otåligt på att få en återkoppling från regeringen på det här området. Vi vill också tillägga att vi tror att det är viktigt att man har en gemensam förvaltning när det gäller den skandinaviska vargstammen, och att vi verkligen trycker på det och inte håller de här frågorna separata.

I betänkandet tar man också upp strandskyddets utformning. Det är en fråga som engagerar både privatpersoner och politiker i hög grad. Det är inte så konstigt, för det finns en hel del negativa effekter. Det handlar om privata markägare som inte får rätt att bygga på sin mark. Det handlar om kommuner som vill exploatera fina områden – kanske framför allt landsbygdskommuner som har behov av att locka nya invånare men som får mothugg när det gäller detta. Det handlar också om lantbrukare som vill kunna anlägga våtmarker och branddammar för sin verksamhet.

Vi väntar nu framför allt på en proposition om strandskyddet som det är sagt ska komma till hösten. Det ska bli intressant att ta del av den.

Herr talman! Jag vill slutligen säga att Moderaterna välkomnar det uppdrag som regeringen har gett till Naturvårdsverket om att se över klassningen av skyddade marker så att vi gör på samma sätt som i övriga länder. Det här var det en ganska omfattande diskussion om även i den förra debatten, så jag behöver inte gå in på det i någon högre grad. Det väl tämligen självklart att detta behöver ses över. Det är inte bara vi moderater eller vi här i kammaren som har uppmärksammat detta, utan även SCB bedömer att den svenska modellen avviker.

Det är också bråttom. Förra året fick regeringen kritik från kommissionen som sa att vi i Sverige avsätter alldeles för få Agenda 2030-områden. Kvittensen på det från regeringens håll var att man i december på ett bräde föreslog 13 nya Agenda 2030-områden och utökade skyddet i 21 befintliga områden. Det är viktigt hur vi värnar och att vi värderar våra avsättningar på samma sätt som i andra länder.

Moderaterna är lite bekymrade över att vi nu avsätter mer mark men kanske inte har tillräckligt med resurser för att sköta densamma. Naturvårdsverket har uppmärksammat att vi får problem med detta. Följer vi inte detta och ser att de höga naturvärdena faktiskt finns och att de sköts och förvaltas på rätt sätt har vi gjort våra framtida generationer en björntjänst.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 1.

Anf. 113 MATS NORDBERG (SD):

Herr talman! Vi står bakom alla våra yrkanden, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till vår reservation nummer 19.

Sverige är ett befolkat land. Det är ett glest befolkat, javisst, men det är ingen vildmark. Om vi får för oss att försöka göra om Sverige till en vildmark kommer mycket stora värden att gå förlorade, sådana som är förknippade med tillhörighet, kultur, sammanhang och samhörighet.

Snorre Sturlasson beskriver i sin bok *Heimskringla* från tidigt 1200-tal hur det ligger brukade bygder i såväl Jämtland som Härjedalen, bebodda av nordisktalande inbyggare. I hela Norrland levde även samer och i norr kväner som talade finska dialekter. Att balansera de här gruppernas intressen med kronans kom att bli viktigt för regeringarna ända från medeltiden. Det må vara att Gustav Vasas syn på att balansera knappast skulle kallas demokratiskt, men icke desto mindre erkände han alla de här gruppernas rätt att bo och verka uppe vid fjällen. Vi uppmanar regeringen att göra detsamma.

Skogutredningen fastslår nu att ett stort sammanhängande skyddat område ska inrättas som kommer att drabba jordbruket och därmed de öppna bygderna i det fjällnära området. Utredningen, som i andra delar framhåller vikten av samråd med markägare, motsäger här sig själv och sitt syfte. Att det skyddade området ska vara sammanhängande innebär ju att man redan från början har ambitionen att inte ta hänsyn till markägarnas avvikande behov och åsikter om sådana finns.

Tyvär ser vi liknande tendenser i Norrlands inland från flera länsstyrelsers sida. Inte bara skogsbruk utan också turistverksamhet i form av rastkojor på fjället motarbetas. Detta verkar inte minst gälla Jämtlands läns länsstyrelse. Sveriges politik måste fungera i samklang med lokalbefolkningens behov, och det är regeringens och myndigheternas ansvar att rättvist jämkta olika lokala gruppers intressen – renskötarens, ja, absolut, men också ortsbefolkningens och besökarnas.

Det syns allt tydligare, som jag sa även i det förra anförandet, att det finns två väsensskilda perspektiv på naturvård och i synnerhet på skydd av skog. Det ena perspektivet bygger på att skogen är hotad och måste räddas från sina ägare. Det andra perspektivet bygger på äganderätt och på insikten att skogsägarna, ett lönsamt skogsbruk och en lönsam skogsindustri är grundförutsättningar för ett gott skogstillstånd och därmed också för bra naturvårdsåtgärder.

Herr talman! Vi förespråkar naturvård i första hand genom skonsam skötsel, väldigt gärna med avtal mellan staten och ägaren. Jag har redan påpekat att det kombinerade jord- och skogsbruket i delar av det fjällnära området har mycket gamla anor. Ju längre norrut och västerut man kommer i Sverige, desto viktigare är dessutom skogsbruket i jordbrukarens ekonomi.

Jordbruket i Norrlands inland har också stor betydelse för biologisk mångfald. Om åkrar och ängar försvinner så försvinner också de arter som har funnits där under mycket lång tid. Landskapets utarmas, och det blir mer ensartat.

Den som besöker Sverige med bil får i ärlighetens namn se tillräckligt med skog. Det känns som en oas varje gång man kommer in i odlad bygd. Det tycker till och med jag fast jag är uppvuxen i ett skogslandskap – samma som Malin Larsson, förresten.

Jag har svårt att tro att turismen till de fjällnära områdena inte skulle bli lidande av ytterligare begränsningar av skogs- och jordbruk. Tillgänglig natur kräver faktiskt också skogsbilvägar, och det är skogsbruket som håller igång dem.

Vår politik för naturvård och biologisk mångfald måste ha olika grupper av lokalbefolkningen och deras markanvändning för ögonen. Hållbarhet handlar inte bara om ekologi utan som bekant också om ekonomi och sociala möjligheter att använda skogen.

Herr talman! De få skogslevande arter som dött ut i Sverige levde främst i miljöer beroende av äldre former av mänskligt brukande av mark, inte minst i södra Sverige och där det fanns ädellövskog. Skötsel av sådana levnadsmiljöer är viktig och kan åstadkommas genom skötselavtal med ägarna som kan vara med och rädda betydligt fler arter än vad de till ytan enorma skyddade områden som föreslås kan göra.

Det finns i dag ett skadat förtroende gentemot länsstyrelser, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen som behöver återuppbyggas. Det beror på att så många exempel på överkörda markägare har kommit ut i facktidningar. Därför behöver vi formulera en bättre landsbygdspolitik här i riksdagen med människan i centrum och inte bara naturen – men naturligtvis även den.

Fler insatser behövs för att rädda den biologiska mångfalden i Östersjön. I de frågorna är miljö- och jordbruksutskottet vanligen enigt, inklusive Sverigedemokraterna. På sikt hoppas vi att EU-regelverken ska medge mer hänsyn till lokalt och nationellt kustfiske med målet att skapa bättre förutsättningar för lokala fiskarsamhällen, med den turism och andra inkomster som detta kan medföra.

EU-kommissionen har föreslagit att 10 procent av EU:s territorium ska vara strikt formellt skyddat. Inte ens jakt eller fiske skulle få utföras inom berörda områden. Det finns mycket att säga om det. Jag sammanfattar det med: Nej! Jakt och fiske är i vårt glesbefolkade land viktiga aktiviteter för lokalbefolkningen, men de utgör också underlag för turismen. De är viktiga delar av det som kallas social hållbarhet. Vi är förvånade över att kommissionen ens har lagt fram detta förslag.

Slutsatsen av det här är, som jag inledningsvis sa, att Sveriges politik för naturvård och biologisk mångfald i högre grad än i dag måste utgå från befolkningen och i första hand från dem som använder marken. Det säger sig självt att EU:s subsidiaritetsprincip måste följas om vi vill utveckla

naturvården med lokalbefolkningens väl och ve för ögonen. Schablonbeslut i Bryssel om till exempel fiskeförbud eller alltför stela artskydds- och fågeldirektiv är helt enkelt inte acceptabla, och de motverkar syftet. Vi måste agera tillsammans med andra länder, inte minst skogsrika sådana, för att påverka EU i dessa frågor.

Anf. 114 PETER HELANDER (C):

Herr talman! Jag och Centerpartiet står förstas bakom samtliga våra yrkanden i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation 17.

Betänkandet *Naturvård och biologisk mångfald* innehåller många olika delar. Några saker hanterar vi inom januariavtalet, till exempel artskyddsförordningen, strandskydd och en del andra saker. Därför kommer jag inte att beröra dem särskilt mycket. Men betänkandet innehåller också en del om rovdjur och viltförvaltning och förvaltning av andra djur, till exempel skarv och säl. Jag kommer att tala en del om viltförvaltning. Vi har nämligen 16 yrkanden i betänkandet, och många av dem handlar om viltförvaltning.

Med en hållbar jakt- och viltvårdspolitik i grunden finns det stora möjligheter att utveckla verksamheter kring jakten. Det handlar dels om upplevelser i olika former, dels om att utveckla viltkött som produkt. En trovärdig rovdjurspolitik kräver en aktiv förvaltning med starkt regionalt inflytande som stärker förtroendet för rovdjurspolitiken och tar hänsyn till de människor som lever och verkar i rovdjurståta områden.

Centerpartiet anser att grunden för en väl fungerande viltförvaltning är en välorganiserad och aktiv jägarkår. Svenska jägare och deras organisationer har ett stort engagemang och en central roll i en långsiktigt hållbar förvaltning av såväl viltstammar och rovdjursstammar som skogsbruk.

Politikens roll är att se till att det finns goda förutsättningar för jägarkåren att verka och bidra till en hållbar förvaltning med mindre regelkrångel och effektiva beslutsprocesser. Därför anser jag och Centerpartiet att det är djupt olyckligt att det jakt- och viltvårdsuppdrag som Svenska Jägareförbundet har haft sedan 1938 nu är ett minne blott. Pengarna för jakt- och viltvårdsuppdraget kommer från jägarna själva genom det statliga jaktkortet som framöver kommer att kosta 400 kronor per år.

I det uppdrag som Jägareförbundet har haft har det ingått övergripande information, information om praktisk jakt och förvaltning av vilt, viltövervakning, älgförvaltning, vilt och trafik och yrkesmässig jägarutbildning. Jag och flera med mig menar att regeringen hade kunnat göra en annan tolkning av uppdraget än de gjort. Man hade kunnat göra ett ställningstagande om att det är ett bidrag som inte behöver upphandlas, och sedan hade EU fått pröva detta. Jag tycker att man har gett upp alldeles för lätt.

Om man hade gjort ett ställningstagande om att det är ett bidrag som inte behöver upphandlas hade vi kunnat vara i en annan situation. Nu har vi hamnat i en situation där jägarnas egna pengar som går till Viltvårdsfonden kan hamna hos organisationer som motarbetar jakt. Alla förstår förstås hur upprörande detta är för alla jägare.

Herr talman! I detta sammanhang vill jag lyfta fram att Centerpartiet under många år har drivit att vi vill se en viltmyndighet som ansvarar för viltfrågor. Syftet är att myndigheten effektivt ska hantera de brister i viltförvaltningen som vi ser i dag. Den myndighet som ansvarar för jakt-

frågorna måste fungera, vara kompetent och ha jägarkårens förtroende. I dag uppfattas ofta Naturvårdsverket som en motpart och inte som någon som står på jägarnas, jaktens eller landsbygdens sida. Att Naturvårdsverket har fått i uppgift att upphandla delar av jakt- och viltvårdsuppdraget är ur den synvinkeln inte bra.

Under Centerpartiets tid i regeringsställning infördes tre olika modeller för ökad samförvaltning på regional nivå. Det var älgförvaltningsgrupper, viltförvaltningsdelegationer och det nationella klövviltsrådet. Grundtanken med dessa modeller var att öka dialogen mellan berörda aktörer i viltförvaltningen, för att på så sätt öka det regionala samarbetet och inflytandet. S-MP-regeringen ändrade 2017 sammansättningen i delegationerna och tillsatte fler ledamöter från naturvårdsorganisationerna samt natur- och ekoturismföretag, utan att ha gjort en utvärdering av detta. Den manövern är Centerpartiet kritisk till.

Som situationen ser ut i dag fattas inte de skarpa besluten i viltförvaltningsdelegationerna, utan de fattas ofta på central nivå. Ledamöterna som ingår i delegationerna upplever maktlöshet och att de saknar reellt inflytande i beslutsprocesserna. Det strider mot intentionerna i riksdagsbeslutet från 2013, där den regionala förankringen ansågs vara avgörande för att stärka förtroendet bland allmänheten för rovdjursförvaltningen. Viltförvaltningsdelegationernas uppdrag behöver därför ses över så att det lokala och regionala inflytandet stärks.

Herr talman! Ett brett förtroende för jakt- och viltpolitiken är en viktig förutsättning för att politiken ska ge effekt i praktiken. Det förutsätter att de som lever och verkar i områden med mycket vilt och stora rovdjur har inflytande över förvaltningen. Ett sätt att upprätta ett sådant förtroende är att kontinuerligt utvärdera nuvarande rovdjursförvaltning utifrån ett helhetsperspektiv där socioekonomiska och regionala konsekvenser analyseras och dokumenteras.

När det gäller den svenska vargförvaltningen måste vi politiker ta hänsyn till såväl vargstammens bevarande i Sverige som vad det samlade rovdjurstrycket innebär för människors möjligheter att bo och bedriva verksamheter i rovdjurstäta områden.

Vargen rör sig över stora områden, inte sällan över landsgränserna. Därför vill Centerpartiet att vargen ska kunna samförvaltas med Norge. Det totala antalet vargar i Sverige och Norge uppgår till sammanlagt långt över 450 individer. Centerpartiet tror inte att vargförvaltningen kan förbättras genom att enbart fokusera på antalet vargar, utan det handlar också om att minska koncentrationen i de områden där den är som störst. Majoriteten av Sveriges vargar finns i dag i det mellansvenska förvaltningsområdet. Antalet inom detta område bör inte vara mer än 170 individer för att minska konfliktnivån.

Centerpartiet anser också att det krävs utökad licensjakt för att uppnå en hållbar vargförvaltning. En riksdagsmajoritet har även röstat för ett tillkännagivande till regeringen när det gäller det.

När angrepp från varg sker, trots förebyggande åtgärder, ska skydds-jakt kunna genomföras. Centerpartiet lade för ett år sedan fram ett initiativ i utskottet med ett antal förslag om effektivare och förenklad skydds-jakt. Det fick stöd av en majoritet i riksdagen, och ett tillkännagivande ligger nu på regeringens bord.

Herr talman! I januari 2020 meddelade Högsta domstolen sin dom i det så kallade Girjas målet mellan Girjas sameby och staten. Tvisten hade då pågått i domstol sedan maj 2009. Högsta domstolen biföll samebyns talan och slog fast att Girjas sameby har ensamrätt på småviltsjakt och fiske med ensam förfoganderätt inom samebyns område.

Domen gäller såvitt avser jakt- och fiskerättigheter emellertid inte alla samebyar utan endast Girjas sameby. Men de principiella slutsatserna är generella och kan tillämpas på andra samebyar. För att andra samebyar ska kunna tillerkännas samma rättigheter måste dock frågan prövas enskilt i domstol. Fler utdragna rättsprocesser är inte önskvärda. Frågan borde därför avgöras på politisk nivå och inte i domstol.

Anf. 115 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! De flesta av våra motioner i detta betänkande hanteras genom förenklad beredning, och därför jag kommer i första hand att ta upp dem som nu ligger på bordet för avgörande.

Sedan 2007 gäller artskyddsförordningen. De senaste åren har myndigheterna tolkat denna förordning alltmer extremt. Enligt artskyddsförordningen är det bland annat förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar och andra djur som listas i förordningen och att skada eller förstöra dessa djurs fortplantningsområden eller viloplats. Problemet är att häckningslokaler för fåglar finns i princip överallt i skogen. Fåglar och andra djur störs på något sätt när man bedriver skogsbruk. Utifrån artskyddsförordningen, så som den är skriven, är det därför möjligt för en myndighet att stoppa i princip alla skogsbruksåtgärder.

Regeringen tillsatte i maj 2020 en särskild utredare som ska se över artskyddsförordningen. Kristdemokraterna välkomnar utredningen som ska presenteras den 10 juni, om inget annat inträffar. Vi välkomnar den eftersom vi vid flera tillfällen har efterlyst åtgärder. Direktiven kunde ha varit tydligare vad gäller att justera artskyddsförordningen så att den utan guldplätning motsvarar de krav som faktiskt ställs i ursprungligt EU-direktiv.

Skyddet av fåglar bör i förordningen förändras från ett individperspektiv till ett artperspektiv. Markägarens rätt till skäligen ersättning måste också säkras. Staten bör se de privata skogsägarna som medspelare snarare än som motspelare. Ofta är det just genom de enskilda skogsägarnas långsiktiga förvaltningskap som höga naturvärden har skapats och bibehållits.

I nuläget straffas den som har skog med höga naturvärden. Många markägare ser sig tvingade att röja eller avverka för att förebygga uppkomster av skyddsvärda miljöer, tvärtemot det som borde vara regeringens avsikt.

Herr talman! För att uppfylla FN-konventionen om biologisk mångfald i Nagoyaöverenskommelsen ska Sverige skydda 17 procent av den totala land- och sötvattensarealen. Naturvårdsverket är den myndighet som definierar Sveriges måluppfyllnad. I dess bedömning inkluderas endast det så kallade formella skyddet, vilket innebär Natura 2000-områden, naturreservat, nationalparker och biotopskyddsområden. Det innebär att sammanlagt 14,5 procent av landets areal anses skyddad utifrån denna definitionen, och det i sin tur innebär att Naturvårdsverket utifrån sin tolkning ser behov av att skydda ytterligare skog i Sverige med formellt skydd.

Regering och riksdag har dock beslutat att utöver formellt skydd ska även frivilliga avsättningar, avtalat skydd, lågproduktiv skog och skogsbrukets generella hänsyn inkluderas. Med detta medtaget uppgår den skyddade arealen till över 22 procent. För att uppnå FN-konventionens Nagoyamål finns därutöver ytterligare instrument som kan tillgodoräknas, bland annat strandskydd och riksintressen för naturvård och friluftsliv. När dessa läggs samman och tar hänsyn till eventuella överlappningar uppgår andelen skyddad areal av Sveriges totala land- och sötvattensareal till 58 procent.

Naturvårdsverket bör baserat på detta revidera den strikta tolkningen. Regeringen bör säkerställa att så sker. Vi har nu fått höra att ett nytt uppdrag på området har presenterats. Vi hoppas verkligen på det.

Enligt Kristdemokraterna är det här ett exempel på guldplätning. Guldplätning inträffar när nationella myndigheter övertolkar internationella krav och målsättningar på ett sätt som leder till ökade kostnader, onödigt regelkrångel och konkurrensnackdelar. För det svenska skogsbrukets del innebär guldplätningen av skyddad mark att ytterligare produktiv skogsmark kommer att behöva tas i anspråk för skydd.

I ljuset av faktiska förhållanden om hur mycket mark som är skyddad från avverkning finns det absolut anledning att göra en översyn av beräkningsgrunderna för skog som är skyddad och låta Nagoyaöverenskommelsens utrymme för definitioner av skyddad mark vara vägledande.

Låt mig gå över från skogen till dem som lever där. När en berörd myndighet beviljar skydds jakt oavsett art är det angeläget, ur flera synvinklar, att de djur som ligger bakom skadorna snarast kan avlivas. Då handlar det inte om jakt i egentlig mening utan om skademinimering genom att avliva det eller de djur som utför skadorna.

För att kunna genomföra detta och få till stånd ett snabbt avslut bör fler hjälpmedel kunna tillåtas. Tyvärr finns det i dag både begränsningar och otydligheter i lagstiftningen när det gäller flera tekniska hjälpmedel som bör kunna användas vid skydds jakt på rovdjur. Regelverket för viltkameror har lättats upp, men vid beslutad skydds jakt bör de kunna lättas upp ännu mer för att både minska bördan för den eller de som drabbats och underlätta för de jägare som har fått uppdraget. Man kan i dag med hjälp av bilder från en viltkamera konstatera att djuren finns i bevakat område, men man får inte agera på den information som kamerorna ger.

Riksdagen bör därför snarast besluta om att förtydliga lagstiftningen så att man tillåts agera direkt på bilder från en viltkamera. Detta bör även innefatta tillåtelse att använda motorfordon för att man snabbt ska kunna ta sig ut till området där djuren finns.

Herr talman! Som tidigare nämnts finns skydds jakt till för att förhindra pågående eller nära förestående skada. Därför borde det inte vara av vikt vilken genetik eller flocktillhörighet ett djur har, detta särskilt då vi i dag uppfyller de krav gällande migration som Naturvårdsverket har ställt. Med anledning av detta vill jag yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 18.

I delar av Norrland har man i dag bekymmer med för stora björnstammar. Därför bör licensjakten utökas. Många av de björnar som skjuts blir skjutna under skydds jakt i renbeteslandet. Det innebär att man anser att det inte finns utrymme för licens jakt i övriga delar. Sverige har exempelvis

har ett riktmärke för gynnsam bevarandestatus för björn på 1 400 individer. I dag har vi uppmot 3 000 björnar.

I många områden ställer björnen till stora skador. Trots det hålls jakten på en så låg nivå att björnstammen alltså i dag uppgår till den dubbla mängden för gynnsam bevarandestatus, och samtidigt är skyddsjakten på våren omfattande. Björnstammen borde därför minska ytterligare genom licensjakt.

I fjol röstade riksdagen igenom en kristdemokratisk motion om att utöka jakten på varg i områden med höga koncentrationer. Som vid många andra tillkännagivanden levererar regeringen inte det som riksdagen faktiskt har fattat beslut om. Mitt eget hemlän Värmland, som har nästan en fjärdedel av den skandinaviska vargstammen, gavs i vinter tillåtelse till en licensjakt på sex individer i ett revir.

Enligt den senaste inventeringen, som nu är klar, har vargstammen ökat än mer. Vi är nu uppe i 395 individer. Det är 30 fler än vid föregående inventering. Om vi ska få någon sorts acceptans för både vargen och rovdjursförvaltningen måste stammen minska, och det måste ske genom licensjakt över större områden.

Stora delar av Sveriges landsbygd väntar på leverans. Men med tanke på det senaste haveriet kring det så kallade allmänna uppdraget, Viltvårdsfonden och att man än en gång går emot riksdagens beslut om inrättandet av en viltmyndighet är hoppet när det gäller jaktliga frågor inte särskilt stort. Frågan om det allmänna uppdraget och Viltvårdsfonden kommer jag att återkomma till i en interpellationsdebatt med statsrådet Nilsson, och jag tar inte upp mer om det nu.

Slutligen, herr talman, vill jag säga något om en annan fråga där Sveriges landsbygd väntar på leverans, nämligen strandskyddet. Utredningen, som presenterades i december i fjol, föreslog ett mer differentierat och lokalt anpassat strandskydd. Det är bra, men inte tillräckligt. Det behövs en lagstiftning med utgångspunkten att människor och företag bidrar till att göra stränderna tillgängliga. Friluftsliv är inte mycket värt i en död bygd. Med en död landsbygd kommer inte heller staden att leva, för då är det ingen som levererar de varor som staden behöver.

Anf. 116 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! Jag yrkar bifall endast till Liberalernas reservation nummer 3. Men självfallet står vi bakom alla våra förslag.

Jag kommer att tala mycket om naturvård, vattendrag och våtmarker. Men betänkandet är väldigt brett och innehåller även frågor som rör säl, skarv, rovdjurspolitik och mycket annat. Det är också debatter som vi för i andra sammanhang och gällande andra betänkanden.

Fru talman! Våtmarkerna är viktiga inom klimatpolitiken, men även inom naturvård. Att återställa tidigare utdikade och igenväxta våtmarker ger stora positiva effekter för både klimat och miljö. Våtmarkerna gynnar många fågelarter och groddjur och motverkar övergödning genom att fånga näringsläckage av kväve och fosfor.

Insatser i vattendrag är viktiga för att värna det marina livet och för att skapa goda habitat för fisk. Många vattendrag har förlorat sin naturliga omändring när de har rätats ut exempelvis i jordbrukslandskapet. Det ger dåliga miljöer för fisk, då de inte erbjuder vare sig skydd eller ståndplatser. Genom att återplantera växtlighet i strandzonen kan man ge vattendrag

skugga som påverkar vattentemperaturen, ger skydd och bidrar till insekter.

Vattendrag kan utgöra hem och föda för många organismer som fisken äter genom att dessa har lämpligt växtmaterial. Död ved, grenar och löv hamnar vanligtvis helt naturligt i vattendrag, men vid avverkningar eller rensningar av vattendrag kan tillförseln försvinna och den biologiska mångfalden minska.

Det är angeläget att inte reservatsföreskrifter hämmar möjligheten till åtgärder i vattenmiljöer i ett reservat. Att återskapa tillträde till våtmarker och upprätta vattenvägar vore positivt för många fiskarter, inte minst för att våtmarkerna ger en jämnare tillgång på vatten nedströms.

Vikar växer igen på grund av övergödning, vilket påverkar marint liv negativt genom sämre vattenflöden och syresättning. Att återskapa våtmarker, skapa tillträde till våtmarker och upprätta vattenvägar till dessa kan bidra till en ökad biologisk mångfald.

Fru talman! Ålgräsängar är också något väldigt viktigt. Det är en viktig livsmiljö för många arter. Ålgräsängar dämpar vågor och strömmar, binder bottensediment och skyddar stränderna mot erosion. Vattenkvaliteten påverkas, och vattnet kan bli klarare genom att ålgräs tar upp näringsämnen ur vattnet, vilket minskar effekterna av övergödning. Stora mängder kol tas också upp och lagras i ålgräsängar, vilket bidrar till att minska klimatförändringarna.

Huvudorsaken till förlusten av ålgräsängar anses vara övergödning i kombination med andra faktorer. Ålgräs behöver mycket ljus, och vid övergödning blir vattnet grumligare och ljuset begränsat. Exploatering genom marinor, småbåtshamnar och muddrade bryggor påverkar också ålgräset negativt.

Den viktigaste åtgärden för att skydda fiskbestånd är att skydda kvarvarande ålgräsängar. För att motverka fortsatt minskning krävs flera åtgärder för att förbättra miljöförhållandena för just ålgräs. Övergödningen i havet måste minska, och bestånden av stora rovfiskar i ekosystemen behöver öka. Det krävs åtgärder för att skydda, bevara och restaurera våra ålgräsängar.

Fru talman! En annan fråga i betänkandet handlar om möjligheten till naturreservat. Jag noterar specifikt en reservation som väcker en rad frågeställningar hos mig och som är skriven av Moderaterna. Det handlar om kritik mot de naturreservat som instiftas. Det anses att kommuner missbrukar denna möjlighet i syfte att inte behöva bygga bostäder. Det är för mig ett mycket märkligt påstående eller antagande.

Låt mig ge ett exempel som visar på motsatsen. Exemplet är Sveriges mest tätbebyggda kommun, med 6 032 invånare per kvadratkilometer. Om Sverige hade lika många invånare per kvadratkilometer som kommunen Sundbyberg skulle vi ha ett invånarantal långt över 2 ½ miljard. I Sverige är genomsnittet 25 invånare per kvadratkilometer. Den glesast bebyggda kommunen i Sverige har 0,2 invånare per kvadratkilometer.

Hur har det varit möjligt att bygga så tätt i Sveriges till ytan minsta kommun och dessutom fortsätta att bygga så mycket bostäder? Jo, det beror på att man också har värnat och instiftat naturreservat. Acceptansen för att bygga tätt och mycket har också grundats på att man har skyddat områden som exempelvis den tätortsnära skogen och områden kring sjöar.

Det här skapar en livsmiljö för människor i väldigt tätbebyggda städer. Men det skapar också ett motstånd mot klimatförändringar, för med värmen, dammet och bruset hjälper naturen till att förbättra livsmiljön. Jag menar på att det inte finns något motsatsförhållande mellan att bygga mycket och tätt och att samtidigt vårda naturen. Tvärtom är det delar av en viktig samhällsutveckling där man också av klimatskäl kan se det som viktigt att bygga ganska tätt. Därför blir jag väldigt förvånad över just den reservationen.

Det finns hinder, men de är av en helt annan karaktär. Det handlar exempelvis om lagstiftning och brister i infrastrukturen. Där har vi verkligen frågor att jobba med för att kunna fortsätta bygga.

Fru talman! Natur och miljö har många dimensioner som är viktiga ur ett medborgarperspektiv. Naturen ger möjlighet till naturupplevelser och rekreation, och naturens biologiska mångfald fyller en viktig funktion. Allemansrätten, strandskyddet, skyddet för biologisk mångfald, skyddet för hotade arter och skyddet för skog och mark är alla viktiga för att förvaltarens tanken ska fungera i praktiken. Förvaltarens tanken handlar om att dagens generation förvaltar för kommande generationer och för framtiden. Det innebär att det arv vi lämnar efter oss ska ha bättre status än det vi ärvde.

Anf. 117 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.

Den biologiska mångfalden minskar globalt, och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jordens yta. I Sverige har antalet arter som riskerar att försvinna ökat med 11 procent de senaste fem åren.

Biologisk mångfald är någonting komplext, och det kan vara många olika typer av mångfald eller variation. Att bevara biologisk mångfald kan handla lika mycket om att rädda gamla lantraser av husdjur som att rädda sällsynta skalbaggar och marina ekosystem. De största hoten mot den biologiska mångfalden i dag är att arternas livsmiljöer förstörs och annan påverkan från oss människor.

Välmående och livskraftiga ekosystem är också viktiga för människans livsmiljö. Därför föreslår vi satsningar på totalt 2,2 miljarder på den svenska naturen. Satsningen ska bland annat bidra till att hejda artutrotningen och omfattar åtgärder för att skydda och sköta värdefull natur samt stärka arbetet för rent hav och vatten med mera.

Fru talman! Det här är ett betänkande med många olika delar. Det är många viktiga utredningar på gång som berör båda de områden vi debatterar här i dag.

Artskyddsutredningen är en av dem som tillsatts för att säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter. Det ska också bli tydligt gentemot markägare om och när de har rätt till ersättning. Nuvarande artskydd har kritiserats för att inte i tillräcklig grad vara tillämpbart, effektivt och rättssäkert, och rättsfall om artskydd i skogsbruket har skapat osäkerhet.

Fru talman! Det är friluftslivets år i år, och det kan bidra till att öka medvetenheten om friluftslivets värden och den värdefulla allemansrätten som vi så många gånger tar som självklar. Nationalparkerna och Sveriges många naturreservat är viktiga både som ett verktyg för att skydda värdefulla naturområden och för friluftsliv och turism.

Det är glädjande att fler nu hittar ut till våra vackra nationalparker och naturreservat och upptäcker nya besökspärlor i vårt vackra land. Men när fler människor vistas ute i naturen slits våra vandringsleder och vår natur. Regeringen har tidigare gjort en satsning på naturnära jobb som pågår, och nu föreslås satsningar på nya naturnära jobb för unga. Vi kan möjliggöra för unga att få jobb genom att viktiga åtgärder inom naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald skapar sysselsättning över hela landet genom till exempel skötsel av naturreservat, upprustning av vandringsleder och bekämpning av invasiva främmande arter.

Fru talman! Den härliga våren är här, och vårtecknen dyker upp lite varstans. Tyvärr kan vi också se nedskräpningen som ett tråkigt vårtecken när skräpet tinat fram under snön. Det är ett stort samhällsproblem, och det har ökat under pandemin när fler människor vistas ute i naturen. Här behövs både förebyggande insatser som ökar medvetenheten kring nedskräpningen och dess effekter och även ökade städningssatsningar. Plastavfall och annat skräp skadar djur och natur, förstör haven och bidrar till att skapa en känsla av otrygghet i våra städer. Därför satsar regeringen satsar nu totalt 20 miljoner kronor för att minska nedskräpningen under pandemin.

Fru talman! Snart övergår vår till sommar och dikeskanterna fylls av färgsprakande lupiner. Det är vackert kan man tycka, men det är förrådskt. Ett av de största hoten mot den biologiska mångfalden är de invasiva främmande arterna, till exempel lupiner men också mårhund, jätteloka eller den kända mördarsnigeln som många bedriver en kamp mot i sina trädgårdar. De kan ställa till med stor skada på människors och djurs hälsa, skördar, fiskbestånd, infrastruktur och ge skador på skyddade arter.

Redan 2018 presenterade regeringen flera nya lagförslag om invasiva arter. Nu arbetar Naturvårdsverket aktivt med frågan. Sverige har en skyldighet enligt EU:s lagstiftning att vidta åtgärder mot vissa utpekade invasiva främmande arter. Flera av dessa är under spridning men fortfarande möjliga att bekämpa. Därför föreslås också en satsning här med 50 miljoner kronor för att stärka arbetet med bekämpningen.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag vilja säga några ord om något som ofta väcker många känslor, nämligen rovdjur, skarv och säl.

Det övergripande och långsiktiga målet för Sveriges rovdjurspolitik är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt naturvårdsdirektivet samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Regeringen tittar nu också på att möjliggöra större lokala insatser för att minska antalet vargrevir i vissa delar av landet. Samtidigt måste vi se till att vi lever upp till våra internationella åtaganden.

Skarvens och sälens tillväxt på senare år har medfört att fiskbeståndet minskar, och de förorsakar stor materiell och ekonomisk skada. Det gäller det kustnära yrkesfisket såväl som fritidsfisket. Skarven lämnar efter sig spökliknande miljöer och har därmed också en negativ påverkan för både boende och turister.

I förslaget till ändrade jakttider som Naturvårdsverket överlämnat till regeringen finns bland annat skydds jakt på storskarv på enskilda initiativ nu med som ett av förslagen. Vid flera av våra länsstyrelser fattas det nu också regelbundet beslut om skydds jakt på skarv.

Förra året beslutades det också om licensjakt på gråsäl. Men tyvärr var det endast ungefär hälften av de tilldelade gråsälarna som fälldes under

licensjakten. Just nu pågår en vetenskaplig utvärdering av licensjakten på gråsäl, och den ska redovisas senast den 1 juni i år.

Naturvårdsverket har nyligen beslutat om att tillåta skydds jakt på knubbsäl och vikarsäl under detta år och början på nästa år. Regeringen är medveten om att säljakt är tidskrävande och förenat med kostnader för den enskilde jägaren. Därför har regeringen i Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev beslutat att 3 miljoner kronor får fördelas till länsstyrelserna för att användas till ersättning för hanteringskostnader av gråsäl som skjutits.

Det görs mycket, och det är mycket på gång som vi kommer att få fortsätta att debattera framöver. Det finns fortfarande behov av att skydda marker, skogar och marina områden för att säkerställa biologisk mångfald, stoppa invasiva arter, säkerställa viktiga ekosystemtjänster och möjliggöra ett levande friluftsliv.

Vi ska göra vad som krävs för att nå våra gemensamt uppsatta mål för att värna och förvalta vår natur, våra djur och växter och våra hav som ska överlämnas till nästkommande generationer. Det är bara tillsammans som vi kan nå dessa mål.

Anf. 118 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för anförandet! Jag håller absolut med om det mesta som Malin Larsson tog upp i sitt anförande. Dock kan det ifrågasättas att vi är på väg mot sommar när vi ser ut just nu här i Stockholm. Men det är en annan femma. Jag ska inte lägga ned mer tid på vädret.

I mitt anförande tog jag upp ett tillkännagivande som vi antog här i riksdagen i fjol. Det har även en del av de andra kollegorna tagit upp. Det gäller att licensjakten på varg ska utökas i de områden där koncentrationen är hög.

I slutet på sitt anförande nämnde Malin Larsson nästan lite i förbigående att det görs saker på området. Jag efterlyste ju leverans i den frågan. Jag skulle helt enkelt vilja fråga Malin Larsson: Vad är det mer som är på gång? Kan Malin Larsson mer konkret berätta detta?

Anf. 119 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågan!

Frågan om vargen, vargstammens storlek och allting annat som rör vargen debatteras ofta här i kammaren. Det finns ett art- och habitatdirektiv som vi såklart har att förhålla oss till. Det är på EU-nivå. Varje medlemsland har att förhålla sig till det och leva upp till det.

Regeringen har jobbat aktivt med att försöka göra det bättre. Det handlar om att vi ska kunna leva upp till art- och habitatdirektivet samtidigt som vi ändå har varg i Sverige.

Vi har exempelvis tidigare infört ett skyndsamhetskrav vid skydds jakt så att man ska kunna få beslut fort. När skadan uppstår gäller det att man får skydds jaksbeslutet väldigt snabbt så att man kan avliva de djur som ställer till med skada.

Vi har också sett till att göra processerna rättssäkra genom att inrätta en förvaltningsdomstol. Tidigare låg det utspritt på flera, men nu är det en i Luleå som har detta.

Som jag nämnde tidigare håller regeringen just nu på att titta på mini-minivåerna och att ta bort dem från länsnivå och i stället lägga dem på rovdjursförvaltningsområdet. Normalt sett brukar man vilja att beslut fattas så nära som möjligt inom små områden. Men många av vargreviren ligger på länsgränser och så vidare. Det ställer till problem. Därför tittar man på det för att försöka lösa det på bästa vis och på ett seriöst sätt försöka jobba med att glesa ut vargreviren, som ligger väldigt tätt på vissa ställen. Jag hoppas verkligen att vi kan komma framåt i det arbetet och hitta bra lösningar.

Anf. 120 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Den förhoppningen delar jag absolut med Malin Larsson – det är ingen tvekan om det.

Nu finns det HD-domar i Norge, Sverige och Finland på att vargjakten är hållbar, så vi får lov att fortsätta med den. Det har vi faktiskt rättsfall på nu.

När det gäller skydds jakt nämnde Malin Larsson att vi behöver gå skyndsamt fram, och jag tog i mitt anförande upp flera förslag som jag tycker att ni socialdemokrater ska ta med er när ni jobbar med utformandet av denna.

Malin Larsson tog även upp geografin. Där ser vi en stor utmaning, inte minst i mitt hemlän Värmland. Vi delar många vargrevir med Norge. Det gör att vi får ett stort bekymmer när vi ska få till någon form av jakt. Jag har haft debatter med tidigare miljö- och klimatminister Isabella Lövin i fråga om detta med gränsrevir. Men det var tyvärr inte så mycket spännande att hämta där. Det var väl ingen stor vilja till förståelse.

Jag vill verkligen uppmana Malin Larsson och regeringen att tänka över hur vi ska få en förvaltning i Skandinavien, för om vi ska följa Bernkonventionen ska våra rovdjursstammar förvaltas över riksgränser om de lever så, och det gör de här. Vi har en skandinavisk vargstam, och det är även våra forskare helt eniga om.

Jag vill därför uppmana regeringen att återigen ta kontakt med den norska regeringen för att vi ska få till en skandinavisk förvaltning av vargstammen. Det är ett måste för att vi ska få en förvaltning värd namnet och inte minst för att vi ska få lätta på trycket, till exempel i Värmland där trycket har varit väldigt högt väldigt länge. Nästan en fjärdedel av Skandinavien samtliga vargrevir berör på något sätt Värmland, så trycket är stort.

Jag vill tacka Malin för det som görs, men det kan självfallet alltid göras mer.

Anf. 121 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Återigen tack, Kjell-Arne Ottosson, för frågorna!

Vi har diskuterat vargfrågorna ofta och kommer nog att fortsätta diskutera dem framöver. Också andra rovdjur nämndes här i dag, annars är det oftast vargen som nämns.

Det pågår ett arbete med rovdjursförvaltningsområdena här hemma i Sverige. Jag nämnde länsgränserna, men det är klart att vargreviren ibland också ligger väldigt nära landsgränserna. Jag hör vad ledamoten Ottosson säger och tar med mig det. Jag vet också att den här diskussionen har förts här i kammaren.

Jag vill passa på att nämna att regeringen också gör annat, till exempel när det gäller de socioekonomiska delarna. Att leva nära vargar kan ju ställa till det. Därför har regeringen höjt taket för ersättningen vid skador från 80 till 100 procent. Det är himla bra att man hela tiden har örat mot marken, lyssnar och försöker komma med beslut som gynnar dem som lever därute.

Anf. 122 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för ett intressant anförande!

Det finns många frågor inom särskilt miljö- och jordbruksutskottets ansvarsområde där vi är tämligen överens. Jag tänkte ändå bara understryka något av det som Malin Larsson sa och skulle gärna vilja ha lite mer konkreta svar. Eftersom det här är svåra frågor att konkretisera blir det ofta ganska svepande formuleringar.

Malin Larsson sa bland annat: Vi ska göra vad vi kan för att nå målen för biologisk mångfald. I mitt anförande nämnde jag att FN-målet, Aichikonventionen, inte nåddes trots att den löpte över tio år. I Sverige har vi haft nationella miljökvalitetsmål i 20 år och ser en negativ utveckling. Det här är mål som ingår i princip i alla de 16 miljökvalitetsmålen. Därför måste man nu se på andra metoder för att komma till rätta med det här. Då måste man tänka nytt, utanför boxen på något vis.

Jag framförde våra förslag från Moderaterna om att gå med på samhällsekonomiska analyser för att öka värdet och att satsa på de invasiva arterna, där regeringen fick kritik från EU för två och ett halvt år sedan, och även att man alltså måste jobba mer mot EU när det handlar om de nya utvärderingsmetoderna.

Malin Larsson, kan vi få höra något mer konkret om vad vi ska göra för att faktiskt kunna nå de biologiska mångfaldsmålen?

Anf. 123 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Betty Malmberg för frågorna.

Det här är stora frågor som rör sig över landsgränser, även den här. Den biologiska mångfalden är ett komplext ämne, som jag också nämnde i mitt anförande, och just att det kan vara så många olika typer. Framför allt handlar ekosystemen om att vi måste värna och vara rädda om arternas livsmiljöer. Där är en samverkan på EU-nivå otroligt viktig.

Betty Malmberg nämnde de invasiva arterna. Här gör regeringen verkligen mycket och har gjort det ända sedan 2018, som jag nämnde. Ledamoten Betty Malmberg tog i sitt anförande också upp några exempel på arter. Jag satt då och googlade, för det var lite nytt för mig, så man lär sig alltid någonting i de här debatterna. Det är så himla intressant att vi hela tiden kan lära oss nytt att ta med oss, och det tror jag är det viktigaste. Vi har också forskningen som ett otroligt viktigt verktyg för att vi ska kunna fatta rätt beslut i framtiden.

Anf. 124 BETTY MALMBERG (M) replik:

Fru talman! Tack, Malin Larsson, för svaret! Jag är ledsen om jag pressar Malin Larsson lite för att få fram något mer konkret. Men det är för att jag känner en frustration över att vi inte når längre. Och den tror jag att vi delar, för det är många som menar att näst efter klimatfrågan är den bio-

logiska mångfalden en ödesfråga för planeten. Därför är det viktigt att vi ser att det faktiskt går framåt när det kommer till de här frågorna.

I den förra debatten, fru talman, debatterade man skogen. Man raljerade lite över ett tillkännagivande som finns angående alm- och askskottsjukan. Staffan Eklöf, Sverigedemokraterna, gjorde ju en lysande exposé över vad detta faktiskt handlar om. Regeringen och regeringsförespråkarna i MJU säger att det här är onödigt. Men vi måste ta detta problem på allvar, för det finns 250 arter i en alm och hälften av dem finns på rödlistan. Här handlar det ju inte om elefanter eller någon typ av säl, utan det är mossor, svampar och insekter. Och när det gäller asken och askskottsjukan har vi samma problematik.

Därför går det inte att bara att avfärda och säga att vi inte bryr oss. Om det är över 125 arter måste man väl ändå reagera någonstans och tycka att det är bra att vi gör något för att komma till rätta med alm- och askskottsjukan.

Anf. 125 MALIN LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Betty Malmberg för frågan.

Jag skulle vilja säga att det är tvärtom. Det är inte så att vi inte bryr oss. Som jag sa tycker jag att ni slår in öppna dörrar, Betty Malmberg, för det är ju precis det här som regeringen redan har tillsatt resurser till. Arbetet är redan uppstartat och pågår. Det är inte bara alm- och askskottsjukan utan även en bredd av annat som man måste bekämpa, och jag nämnde granbarkborrar. Vad vi kommer att ha för arter i framtiden vet vi inte än.

Det här arbetet är uppstartat, och pengar har tillsatts. Vi tycker också att man ska arbeta med detta, men att peka ut exakt vad överlåter vi till experterna. För det här arbetet har man tagit fram långsiktiga planer och inrättat ett center. Detta arbete är alltså redan uppstartat, och därför lyfter jag upp det i debatten.

Jag hoppas att vi har en samsyn om detta och att vi måste arbeta med fler arter. Det måste också byggas på med ny kunskap, för vi vet inte vad som väntar i framtiden. Det är därför otroligt viktigt att jobba långsiktigt med dessa frågor.

Anf. 126 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Av debatten kan man få intrycket att detta är ett politikområde där vi är väldigt överens. Men jag skulle vilja säga att just när det gäller biologisk mångfald har vi de största konflikterna i svensk miljöpolitik.

När Moderaterna är upprörda över att vi inte når längre är mitt besked till dem att vi absolut måste göra fler samhällsekonomiska analyser och se värdet av naturen. Det välkomnar jag att Moderaterna gör. Men framför allt måste vi välkomna den EU-politik som finns när det gäller biologisk mångfald, en politik som Moderaterna så konsekvent säger nej till.

Regeringen har nyss aviserat att man vill satsa på naturnära jobb för unga, och det behövs jobb i dessa coronatider när de unga har en svår situation på arbetsmarknaden.

Åtgärder inom naturvård, friluftsliv och biologisk mångfald skapar väldigt många jobb i framför allt landsbygderna. Varje beslut om skötsel av natur ger meningsfulla jobb. Varje företagare som satsar på klimat och biologisk mångfald bidrar också till fler jobb.

Genom satsningar på naturskydd skyddar vi inte bara naturen och den biologiska mångfalden. Resurserna kan också användas för att skapa bättre förutsättningar för skogsägare och markägare att investera i landsbygdsutveckling.

Coronapandemin har gjort att många fler har hittat ut i naturen. Ekoturismen har stora förutsättningar att växa i Sverige när fler svenskar inte bara måste utan också vill fortsätta att semestra i Sverige.

Det är helt klart att vi politiker måste lyssna mer på forskarna. Mistra har nyligen kommit med nyheten att de nu utlyser forskningsmedel för att analysera en viktig samhällsutmaning: biologisk mångfald kopplat till det ekonomiska systemet. Tidigare studier har visat att det saknas kunskap om hur bevarandeåtgärder kan implementeras med brett socialt och politiskt stöd. En internationell expertgrupp har nu tillsatts, och man beskriver att det finns en begynnande insikt om biologisk mångfald hos kapitalägare och kapitalförvaltare och att det finns en stor efterfrågan på verktyg och kunskap som kan användas i affärsutveckling. Därför behövs det kunskaper.

Den omtalade Ipbesrapporten visar att vi inte bara har en klimatkris utan också en natur- och artkris. Mänskligheten är helt beroende av naturen för sin överlevnad. Forskningen visar att vi har misslyckats fundamentalt med att förstå det. Ny forskning kommer att få stor betydelse i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden framöver. Jag tror att det handlar mycket om att modernisera naturvården och att jobba lika brett med biologisk mångfald som vi jobbar med klimatfrågorna.

För inte så många år sedan fanns det politiker i Sveriges riksdag som ifrågasatte klimatförändringarna. I dag är de ganska sällsynta. Men vi har fortfarande politiker i Sveriges riksdag som ifrågasätter miljömålen och skyddet av den biologiska mångfalden. Det kommer att förändras, och Miljöpartiet är stigfinnaren.

Arbetet med ekologisk kompensation kan skalas upp. Att modernisera naturvården handlar också om att utveckla metoder för policyarbete, skötsel, restaurering och inventering. Naturinventeringar kommer att kunna göras med en större insats av modern metodik, AI, förstärkt fjärranalys och databearbetning. Tillsammans med biologer i fält, deltagande forskning och traditionell inventering kommer underlagen till både offentliga aktörer och företag att bli mycket bättre.

Det behövs en rättvis omställning även när det gäller biologisk mångfald, och olika miljöutmaningar måste kunna hanteras parallellt. Det är ständiga målkonflikter där det kan handla om att ta naturen i anspråk för att klara försörjningen för dagen och samtidigt bevara miljön på lång sikt.

Här behövs forskning och att vi lyfter blicken och inte säger att klimatet står mot den biologiska mångfalden, för vi ska klara både klimatet och den biologiska mångfalden.

Fru talman! Havet är också en del av vår värdefulla natur. Skyddet för känsliga grunda vikar måste förstärkas genom att man styr mänsklig verksamhet till speciella platser och endast tillåter vissa former av aktiviteter eller inga aktiviteter alls i känsliga områden. Det behövs också en restaureringsplan för våra kuster.

Vi behöver också påminna oss om att strandskyddet syftar till att ge ett långsiktigt skydd för våra stränder och att det är en central del av vår världsunika allemansrätt. Vi svenskar älskar våra stränder.

Trots strandskyddsreglerna kan vi se en snabb exploateringstakt i områden som redan är hårt exploaterade. I Stockholms skärgård är drygt 50 procent av strandlinjen exploaterad, och längs Västerbottenskusten är det 40 procent. Under 2018 exploaterades ytterligare 25 mil av den svenska kusten, trots strandskyddet. Havs- och vattenmyndigheten pekade på att 60 procent av lekområdena för fisk är förstörda på grund av exploateringen och alla bryggor och pirar längs den svenska kusten. Det här är allvarligt.

Strandskyddsreglerna diskuteras, men vi måste komma ihåg att strandskyddet är ett viktigt sätt att spara den värdefulla naturen längs kust och hav.

Fru talman! Vi måste särskilt värna strandskyddet i våra skärgårdar, längs våra kuster, i tätbebyggda områden och runt våra stora sjöar. Vi måste med gemensamma krafter se till att skyddet stärks.

Små vattendrag kan ha minst lika stor betydelse för växter och djur som större vattendrag. Forskningen om biologisk mångfald pekar tydligt på behovet av mer skyddad natur för att bevara växters och djurs livsmiljöer, inte mindre. I detta allvarliga läge för den biologiska mångfalden behöver vi ett robust strandskydd.

Klimatanpassning är inte ett av strandskyddets syften men väl en viktig effekt av att det finns. Klimatförändringarna kommer att innebära mer regn, kraftigare skyfall och havsnivåhöjningar. Genom strandskyddet får vi en liten extra livförsäkring. Det är bra att komma ihåg.

Fru talman! Det är tio år sedan vi fick friluftsmål i Sverige. När målen nyligen utvärderades visade det sig att vi saknar en politik för att få en bra friluftspolitik. Det handlar mycket om området skydd och skötsel av natur, om restaurering av värdefull natur och om att vi får en närnatur där människor bor.

Det behövs mer statistik och fakta om tätortsnära natur, och vi behöver ha en god hushållning med mark och vatten. Samhällsplaneringen behöver ta in detta område på ett bättre sätt.

Vi måste stärka kännedomen om allemansrätten, och vi måste se till att skolans roll i friluftsarbetet blir bättre.

Fru talman! I år, 2021, är det friluftslivets år. Luften är fri. Även om våren har mötts av ett litet bakslag i dag hoppas jag att många vill njuta av naturen i vår. Friluftsliv ger liv till bygderna, Kjell-Arne Ottosson. Det är inte så att friluftslivet gör att bygderna dödas.

Anf. 127 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Alla partier här vill ha en god miljö där de arter som finns i dag kan leva vidare. Där finns ingen politisk konflikt mellan våra partier. Skillnaderna ligger i hur mycket man vill satsa på miljön i kronor räknat, vilka metoder man väljer och särskilt hur mycket man väger in av andra värden i sina beslut.

De tre konservativa partierna är särskilt noga med att väga in andra värden inför beslut. Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna eftersträvar en helhetssyn där effekter av miljöbeslut på ekonomi, välfärd, landsbygd, kultur och andra värden är viktiga att beakta. Det binder oss tre partier samman på ett naturligt sätt.

Resultatet av detta är att de konservativa partiernas beslut ofta inte går lika långt i satsningar på kostsamma miljöprojekt men också att dessa partier är resultatorienterade och intresserar sig för effektivitet och behovs-

anpassning av miljöåtgärder. Vi vet nämligen att annars drabbas något annat eller någon annan i den andra änden. Denna insikt gör också att vi söker åtgärder med synergieffekter, åtgärder som gynnar till exempel miljö, ekonomi och landsbygd samtidigt.

Det handlar givetvis om gradskillnader, inte om en binär ett-eller-noll-effekt. Jag menar att detta bottnar i filosofiska skillnader mellan partierna och att man kan inordna riksdagens partier på en skala från pliktetik i den ena änden till konsekvensetik i den andra änden. De konservativa partierna ligger nära den konsekvensetiska, realistiska änden. Jag måste säga att vi förstår varandra väl och har lätt för att samarbeta. Den som vill veta mer om detta kan läsa min artikel i nättidningen Samtiden.

Biologisk mångfald är sammanflätad med alla de areella näringarna, och därför ligger många åtgärder för biologisk mångfald och naturvård i andra betänkanden.

I skogsdebatten för en stund sedan fanns ett gott exempel på en miljöåtgärd som är effektiv. Att rädda alm och ask från utrotning med ett växtförädlingsprojekt resulterar i en kostnad på 1–2 miljoner per art som räddas från utrotning, genom att träden är förutsättningen för ett hundratal andra arter.

Andra exempel på effektiva åtgärder är

- att agera för biologiskt fungerande skogsbrynsmiljöer, som har en viktig biologisk funktion och som dessutom har en utbredning i landskapet som gör dem intressanta som spridningskorridorer
- att fokusera på att möjliggöra bevarande av ovanliga, särpräglade naturtyper
- att ta tag i invasiva främmande arter i tid, innan de har spridit sig alltför mycket och blir svårare att bekämpa, genom att bland annat engagera byalag och andra lokala föreningar
- att vidta åtgärder för att inte få in nya sjukdomar
- målstyrning i del av miljöstödet i jordbruket
- att möjliggöra frivilliga miljövårdsinsatser i skogen
- effektivisering av skyddade områden genom precision och fokus på konstaterad förekomst av de mest sällsynta arterna
- stimulerande av byggandet av dammar och våtmarker i jordbrukslandskapet
- återhållsamhet i att bygga vindkraftverk på biologiskt rika grund och utsjöbankar.

Exempel på åtgärder som tar hänsyn till andra värden, såsom ekonomi, välfärd, landsbygd och kultur, finns överallt i våra yrkanden, så jag lyfter inte fram något särskilt.

Alla de yrkanden vi har om jaktpolitiken bör dock nämnas i sammanhanget. De andas alltihop realism och omsorg om landsbygdens intressen. Rovdjur, skarv och säl får aldrig gå före goda möjligheter att leva och verka på landsbygden.

Anf. 128 REBECCA LE MOINE (MP):

Fru talman! Som sagt är det jordens dag i dag. Vi diskuterar just nu naturvård och biologisk mångfald. Då kan vi fundera på inte vad jorden kan göra för oss utan på vad vi kan göra för jorden. Jag tror att vi som beslutsfattare i Sveriges riksdag har mycket att tillföra och fundera på kring detta.

I debatten har jag hört bland andra Kristdemokraterna. Det låter som att det handlar mer om hur vi kan snabba på artutrotningen. Ja, vi utrotar ju i genomsnitt bara en art per år, så visst kan vi utrota fler. Det kan vi kanske, men frågan är om det är vad vi faktiskt vill. Jag tycker inte det.

Vi har också hört att vi faktiskt kan fortsätta att utarma naturen och exploatera den samtidigt som vi når målen. Hur lyckas vi med detta? Jo, genom att räkna in 52 procent av Sveriges yta som skyddad. Då kan vi checka av att vi har klarat våra internationella åtaganden. Det är ju perfekt – suveränt – men på riktigt då, i verkligheten?

Det har också kommit förslag om hur vi kan fortsätta att skjuta och underlätta skjutandet av rödlistade och hotade arter i Sverige. Men jag har också hört frustration över att det görs för lite. Jag är en av dem som verkligen delar den frustrationen. Det är nu 22 år sedan vi beslutade om våra 16 miljömål. Vi har nått ett eller kanske ett och ett halvt av dem, främst målet om ozonlagret. Det har vi faktiskt nått.

Vad behöver vi då göra? Det efterlyses nya sätt att tänka och nya metoder att arbeta. Jag har skrivit en motion tillsammans med mina partikollegor om just detta. Jag menar där att vi behöver juridiskt skydd – på riktigt – för hotade arter. Många tror i dag att rödlistan och rödlistekategorier ger ett skydd per automatik, men så är det inte.

Vi behöver också accelerera skyddet. Det gäller alla naturtyper som behöver ett skydd, både på land och i vatten. Men vi kan inte nöja oss med det, utan vi behöver nu aktivt restaurera naturen eftersom vi har övertrasserat naturens konton och naturens förmåga, med råge dessutom.

Vi behöver hitta hållbara sätt att bruka vår natur, både vad gäller fiske, jordbruk och skogsbruk. Det är väldigt skadligt att det finns många i denna kammare som är övertygade om att så redan är fallet och att vi inte behöver göra detta. Då kanske det är mycket lättare att titta specifikt på alm och ask, för där finns det inga målkonflikter med ekonomin på samma sätt som det finns när det gäller att ställa om till exempel hela jord- och skogsbruket. Men vi måste våga ta den debatten på riktigt. Vi behöver också ekonomiska incitament som gynnar och accelererar detta och gör det lönsamt för den enskilda brukaren att göra dessa omställningar.

Globalt sett har vi också mycket att göra, till exempel arbeta emot troféjakt. Vi har sett reportage om hur svenska kändisar importerar utrotningshotade arter till Sverige. Detta kan vi faktiskt ändra på.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 129 BETTY MALMBERG (M):

Fru talman! Det kändes viktigt att gå upp i talarstolen efter att min kollega från miljö- och jordbruksutskottet buntade ihop vårt parti, mitt Moderaterna, i ett block. Jag vill poängtera att Moderaterna är ett liberalt och konservativt parti, och jag betackar mig för att Sverigedemokraterna gör sig till tolk för vad vi tycker. Jag har hållit ett eget anförande tidigare här i dag. Och det känns angeläget att faktiskt poängtera detta. Vi kan visst ha

samsyn i vissa frågor; det förnekar jag inte. Men frågan om till exempel samhällsekonomiska analyser var något som Miljöpartiets talesperson här, Maria Gardfjell, tyckte var ett bra förslag. Hon välkomnade också att Moderaterna tycker det.

Så ser verkligheten ut. Vi kan ha olika uppfattningar i olika frågor, och den sakkpolitiken lägger vi oss vinn om att fortsätta föra på egen hand.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

§ 14 Fri- och rättigheter m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU23
Fri- och rättigheter m.m.
föredrogs.

Anf. 130 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Det var länge sedan jag var så här peppad att ha en debatt. Jag och mina kollegor i konstitutionsutskottet har väntat länge. Vi stod redo här i går kväll för att ha denna debatt, och vi har nu hunnit ladda upp ytterligare en dag.

Detta betänkande om fri- och rättigheter rör många olika frågor: förebyggande av våldsbejakande extremism och hur man i grundlagen kan stärka enskildas fri- och rättigheter överlag generellt gentemot staten, bland annat när det gäller skadestandsfrågor.

Vi moderater har relativt många frågor i detta betänkande. Jag kommer kortfattat att nämna flera av dem. Men jag rekommenderar verkligen att man läser våra motioner på området om man vill fördjupa sig ytterligare.

Jag vill till att börja med yrka bifall till vår reservation 3 under punkt 3 om förstärkningar av rättighetsskyddet i regeringsformen.

Alla fri- och rättigheter som garanteras i regeringsformen har i dag inte samma skydd mot rättighetsinskränkningar i lagstiftning. Skyddet för äganderätten och näringsfriheten är exempelvis svagare än skyddet för yttrande-, informations-, demonstrations-, mötes- och föreningsfriheterna.

Det senaste året har det i och med coronapandemin också blivit mer top of mind hos fler personer i vårt samhälle hur viktigt det är vilken lagstiftning vi har som sätter den borte gränsen eller det yttersta skyddet för de rättigheter som vi alla har att åtnjuta.

I 2 kap. 21 § regeringsformen anges det vilka begränsningar som man får göra för vissa av våra fri- och rättigheter. Man får exempelvis göra det endast om man vill tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den enskilda inskränkningen. Den får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Begränsningen får inte heller enbart göras på grund av en viss politisk, religiös eller kulturell åskådning.

Detta är väldigt viktiga skydd. Men detta skydd åtnjuter inte alla våra fri- och rättigheter i dag. Vi moderater menar att det egentligen borde vara så. Det finns många skäl att överväga om exempelvis både äganderätten och näringsfriheten borde omfattas av samma skydd.

Enligt vår mening borde också staten i skadeståndsmål som rör mänskliga fri- och rättigheter kunna betala sina egna rättegångskostnader. Även om staten vinner mot den enskilde i slutändan borde staten stå för rättegångskostnaderna i de fall då det har funnits en skälig anledning att få frågan prövad.

Det finns ett stort allmänintresse i att pröva frågor om ifall staten har inskränkt någon individs mänskliga fri- och rättigheter. Och om det finns skäl att pröva dem har vi ett stort allmänintresse i att så också blir gjort. Ett sådant övertramp, om staten inte hade fått rätt, är så pass stort och allvarligt. Det kan inte vara upp till om den enskilde har råd att stå risken att förlora och betala statens rättegångskostnader. Den ekonomiska risken kan inte vara det som hindrar detta.

Med anledning av detta vill vi också vidga den pågående Grundlagsutredningens uppdrag på de områden som jag redan har nämnt och några ytterligare. Vi anser exempelvis att statens skadeståndsskyldighet vid överträdelser ska utredas, alltså huruvida hur den borde vidgas. Detta är reella förslag som skulle göra stor skillnad på riktigt och som skulle utveckla våra fri- och rättigheter i praktiken.

Många förslag på annat håll kan ibland tendera att i stället skapa ytterligare byråkrati och generera samtal och dialog, givetvis med goda förtecken. Men längre handläggningstider och fler möten behöver inte betyda att rättigheter stärks utan kanske just bara att det blir fler möten och längre handläggningstider.

En annan fråga som vi anser att Grundlagskommittén borde titta på är införandet av den negativa föreningsfriheten. I Europarådets konvention om mänskliga fri- och rättigheter finns både den negativa och den positiva föreningsfriheten med, men i Sverige är det bara den positiva föreningsfriheten som skyddas av regeringsformen. Vi har ett stort föreningsliv, som vi ska vara mycket stolta över, men just därför blir rätten att stå utanför – att inte vara ansluten till en förening – kanske ännu viktigare i just vårt land. Den borde omfattas av samma skydd i regeringsformen, anser vi.

Det finns även en annan typ av frågor som berörs i betänkandet och som är väldigt centrala i dag. Exempelvis har vi förslag om att utreda även vissa inskränkningar i föreningsfriheten. Det kan ju låta konstigt i relation till det jag just pratat om och vikten av det, men det var aldrig tänkt att föreningsfriheten skulle skydda exempelvis kriminellas rätt att organisera sig. Det är inte poängen med föreningsfriheten.

Därför vill vi att Grundlagsutredningen tittar på hur man, likt det förslag som har presenteras om att göra inskränkningar i föreningsfriheten när det kommer till understödjande av terrorism, kan göra motsvarande lagstiftning när det kommer till våldsbejakande extremism – såväl från vänsterextrema som från högerextrema – och för att försvåra för kriminella gäng. Dessa grupper utgör i dag ett stort hot i vårt samhälle och mot oss andra och våra fri- och rättigheter som individer. Därför anser vi att Grundlagskommittén borde ha fått de här uppdragen från början men att man nu slutligen ska komplettera med dem.

Vi utreder inte vår grundlag jätteofta. Just därför borde vi göra det ordentligt när vi nu gör det.

Anf. 131 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Den största segregationen i Sverige är den kulturella. Det går inte att bortse från att det har kommit många människor hit från andra länder som uppskattar Sveriges välutvecklade välfärd och vårt starka sociala skyddsnät. Men det förekommer att de som kommer till Sverige inte tycker om svenska värderingar som jämställdhet och individens frihet.

I den kulturella segregationen har extremismen blomstrat, och med den har det uppkommit nya krav på särbehandling. I stället för tydliga riktlinjer för vad som bör tolereras har det mesta accepterats, i mångkulturalismens namn. Tydlighet är viktigt. Därför ska religiöst motiverade könssegregerade verksamheter, skattefinansierad omskärelse av barn samt servering av kött från djur som har slaktats utan bedövning förbjudas. Detta ska aldrig förekomma inom offentligt finansierade verksamheter.

Låt oss vara tydliga mot dem som invandrar till vårt land: Den svenska kulturen vilar traditionellt på kristen grund, med ett sekulärt statsskick. Det innebär att religionen är skild från staten och att religionen är en privat angelägenhet för den enskilde. Vilken högre makt du tillber är din privatsak.

Alla våra lagar som du som invandrare måste följa står över religiösa lagar och påbud. Varken svenska lagar eller svensk kultur kommer att förändras på annat sätt än på demokratisk väg. Kan du inte acceptera detta bör du söka lyckan i något annat land.

I Sverige har vi religionsfrihet, vilket innebär att vi inte misstycer om andra har en annan religion än vår egen. Religionsfrihet innebär även friheten att avstå från religion.

I Sverige strävar vi efter jämställdhet mellan könen, vilket innebär att kvinnor har samma rättigheter som män. I Sverige är kvinnor precis som män fria att välja om de vill gifta sig, med vem de vill gifta sig, om de vill utbilda sig eller om de vill arbeta. Kvinnor har precis som män rätt att skilja sig enligt den svenska lagen, utan att behöva uppge skäl för detta.

Allt detta bör den som invandrar få klart för sig. Det är av yttersta vikt att vi försvarar våra demokratiska, kulturella och sekulära värderingar för att förhindra att människor leds in i extremism.

I ett antal europeiska länder, däribland Danmark, Belgien och Frankrike, råder förbud mot att bära ansiktstäckande plagg. Vi ser ingen anledning att tillåta denna extremistiska och kvinnoförtryckande symbol och föreslår därför att heltäckande slöja ska vara förbjuden på allmän plats.

De flesta muslimer i Sverige tvingar inte sina flickor att bära slöja. De som gör det och som tycker att det här är viktigt hör till en minoritet, och om vi ska vara ärliga är det en minoritet som ofta lever avskärmade från majoritetssamhället. Vi måste förstå orsaken till att vissa föräldrar vill att deras barn ska bära slöja, och jag vill hävda att detta är en del av ett bredare, komplext sammanhang som inte bara innefattar religion utan även heder och patriarkala strukturer. Det är föräldrarna som vill att barnet ska bära slöja, och det är hederskulturen som tvingar barnet att bära slöja.

Sara Mohammad, grundare av Glöm aldrig Pela och Fadime, skriver i en debattartikel från augusti 2017: ”Att vägra gifta sig som fjortonåring, att vilja skilja sig, att vilja simma med sina klasskamrater eller att inte vilja ha slöja är några vanliga skäl till att kvinnor mördas.”

Hon skriver även: ”Slöjan är inget klädesplagg, det är ett verktyg för att objektifiera kvinnan som underställd mannen, alltså totalt i strid med allt Sverige står för på jämställdhetsområdet.”

I debattartikeln föreslår hon: ”Förbud slöja för barn. Låt barn vara fria från religiösa dogmer som cementerar osunda könsroller. Den lilla flickan ser sig som en sexuell vara och de uppfostras till att män är farliga.”

Vi sverigedemokrater håller med. Slöjan är även en symbol för kvinnoförtryck i Afghanistan, Mellanöstern och Nordafrika. Det som händer är att förtrycket som fanns i hemlandet fortsätter i svenska skolor, genom slöjan.

Barn som växer upp i utanförskapsmiljöer har väsentligt sämre förutsättningar att lyckas i det svenska samhället. Denna i grunden orättvisa ordning leder till hopplöshet och frustration. Segregation och utanförskap är islamismens mylla. Skolan blir en viktig plats för de barn som växer upp i utanförskapsområdena. Här kan de komma i kontakt med det svenska samhället och bekanta sig med majoritetssamhällets normer och regler.

För- och grundskolan ska verka för att bryta segregation och vara en plats där barn i särskilt utsatta områden får möjlighet att bekanta sig med det svenska samhället. Den får aldrig bidra till att upprätthålla segregering, hedersrelaterade strukturer och tvingande normer från avlägsna kulturer. Därför bör man inte tillåta slöja på barn i för- och grundskolan.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation nummer 6 i detta betänkande.

Anf. 132 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag lånar min röst till Linda Modigs ord. Hon skulle egentligen ha hållit det här anförandet.

Fru talman! Statens första uppgift är att skydda invånarna mot våld och andra hot mot deras säkerhet, liv och hälsa. Om staten misslyckas med den uppgiften kan den inte garantera övriga rättigheter och friheter. Det handlar om att försvara landet mot yttre hot. Det handlar om att skapa trygghet för invånarna i deras vardag, oavsett vilka de är eller var i landet de bor. Vi ska aldrig acceptera att folk skjuts ihjäl på våra gator, att barn och unga rånas eller att kvinnor utsätts för våld i nära relationer. Vi ska inte heller acceptera att judar inte vågar bära kippa offentligt eller att kvinnor blir trakasserade för att de bär slöja.

Av 1 kap. 2 § regeringsformen framgår att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Detta är en självklarhet i det demokratiska Sverige. Frihet i Centerpartiets mening är inte förunnat de få och de privilegierade – alla människor oavsett bakgrund, hudfärg, ålder, kön eller härkomst ska ges möjlighet att utöka sina livschanser och känna frihet. Därför är det viktigt att lyssna när vi uppmärksammas på att många av våra medmänniskors frihet och värdighet begränsas av rasism, antisemitism, antiziganism, islamofobi och diskriminering.

Under det senaste året har det genomförts omfattande protester mot polisvåldet och rasismen i USA. Black lives matter-rörelsen har hittat sina uttryck såväl i USA som i resten av världen, men det är tydligt att världen har en lång väg kvar till jämlikhet, förståelse och tolerans.

Även i Sverige har Black lives matter-rörelsen protesterat, manifesterat och agerat mot den rasism som finns i det svenska samhället. Statistiken talar också sitt tydliga språk. Till exempel visar en rapport från Länsstyrelsen i Stockholm på stora skillnader mellan afrosvenskar och den övriga befolkningen inom alla undersökta områden, bland annat när det gäller arbetslöshet, lön och disponibel inkomst samt möjlighet att göra karriär och uppnå chefspositioner i förhållande till utbildningsnivå.

Av Brås statistik framgår också att hatbrott med främlingsfientliga eller rasistiska motiv konsekvent har ökat sedan 2013. Detsamma gäller hatbrott med antisemitiska eller islamofobiska motiv.

Vi kan inte ha ett samhälle där så många människor begränsas av fördomar och diskriminering. Centerpartiet står upp för varje enskild människas rätt till frihet och möjlighet att göra det mesta av sin förmåga och sina drömmar utan att bli begränsad av fördomar, oavsett vad dessa grundar sig i och vem som uttrycker dem.

Staten ska underlätta, inte hindra, människors möjligheter att använda det mesta möjliga av sin förmåga. För att uppnå detta måste statens institutioner säkra rättsordningen och spelreglerna i samhället, alltmedan de utgår från den grundläggande värderingen om människors lika värde, frihet och värdighet och arbetar aktivt mot diskriminering.

Fru talman! I flera länder – även i tidigare stabila liberala demokratier – har auktoritära krafter de senaste åren försvagat och i vissa fall avvecklat demokratiska och rättsstatliga institutioner. Det har inte skett genom militärkupp eller revolution. I bland annat Ungern och Polen har i stället politiska partier vunnit makten via legitima val för att sedan montera ned den liberala demokratin inifrån. De har avvecklat domstolarnas oberoende, begränsat oppositionens inflytande, inskränkt press- och yttrandefriheten och stöpt om public service till regeringspartiets förlängda propagandaarm. Det har lyckats i Polen och Ungern, det har försökts i USA och det kan hända här i Sverige.

Sveriges liberala demokrati står stark, men våra demokratiska och rättsstatliga institutioner, och därmed de rättigheter som de skyddar, är sårbara för illiberala och auktoritära krafter. Detta gäller såväl på statlig som på regional och lokal nivå.

Vi i Centerpartiet är stolta över Sveriges starka skydd för medborgerliga och politiska rättigheter. Vi svenskar är fria att uttrycka oss som vi vill och att kritisera makten, och pressen har goda förutsättningar att utföra sitt viktiga uppdrag. Men dessa rättigheter får inte tas för givna, varken av medborgarna eller av oss folkvalda som fått förtroendet att besluta om dem. De måste skyddas och vidareutvecklas så att de gör faktisk skillnad i människors liv och svarar upp mot de utmaningar de står inför.

Centerpartiet ser med stor oro på att flera av EU:s medlemsstater de senaste åren rört sig i en auktoritär, illiberal och korruperad riktning. Vi är oroliga för de journalister som mördats eller tystats, för de domare och akademiker som sparkats, för de oppositionspolitiker och väljare som tystats och för de kvinnor som frångäts rätten till sina egna kroppar. Vi är också oroliga för hur dessa medlemsstater hindrar EU från att lösa gemensamma problem, förskingrar gemensamma EU-medel och på andra sätt underminerar samarbetet och européernas förtroende för det.

För människorna som bor i dessa stater och för unionens framtid vill Centerpartiet se mer kraftfulla åtgärder. Vi vill att EU ska strypa medel till medlemsstater som inte respekterar sina demokratiska åtaganden och inte sätter stopp för offentlig korruption. Vi vill värna och stärka arbetet med mänskliga rättigheter med Europakonventionen om mänskliga rättigheter som en grundsten, och vi vill att Sverige och EU står upp för att demokrati och rättsstatens principer ska gälla alla i EU:s medlemsländer.

Fru talman! Radikalisering och terrorism är ett hot mot demokratin, det fria utövandet av mänskliga rättigheter och den ekonomiska och sociala utvecklingen. Budskapet ska alltid vara att staten tar strid mot sådan allvarlig och systemhotande brottslighet.

Den terrorrelaterade verksamheten i Sverige domineras enligt Säkerhetspolisen av aktörer som är motiverade av våldsfrämjande islamistisk extremism, men även andra extremistiska organisationer inom vitmaktmiljön, den radikalnationalistiska miljön och den autonoma vänstermiljön kan utgöra hot. Även andra grupper använder våld för att uppnå sina mål, exempelvis ekofascister som attackerar lantbrukare.

Det de har gemensamt är att de motverkar den liberala demokratin och är villiga att använda våld för att störta eller försvaga den. Vi ser också i ökad utsträckning att sammanfogningen i form av organisationer luckras upp och i stället i ökad utsträckning övergår i mer löst sammanfogade nätverk av extremistiska och våldsbejakande personer. Gemensamt för dessa är att de har ett destruktivt narrativ och verkar för att flytta gränserna för vad som är acceptabelt att uttrycka. Det kan i förlängningen bidra till en avhumanisering av vissa grupper eller individer, och detta kan i sin tur utgöra en grogrund för våld.

Terrorism och våldsbejakande extremism kommer både från utanför Sverige och från inom landets gränser. Oavsett ursprung utgör sådana ideologier inte bara hot mot individer som drabbas av deras följares våld utan också mot den liberala demokratin i stort. Det öppna samhället får inte visa sig svagt inför sådana krafter. Centerpartiet vill se mer effektiva åtgärder för att förebygga, försvåra, förhindra och avskräcka deras verksamhet.

Yttrandefriheten är grundläggande, och varje människa har rätt att uttrycka sina åsikter. Men i de fall då dessa åsikter manar till våld, krigsbrott eller terror ska inte det offentliga vara med och stödja detta. För att mota tillbaka de våldsbejakande organisationerna måste samhället markera tydligare än i dag.

Individer som ännu inte har begått brott utan är på väg att radikaliseras måste mötas av förebyggande åtgärder som inte uppfattas som stigmatiserande. Föräldrar och lokal polis liksom civilsamhället och de religiösa samfundet spelar i dag viktiga roller i kampen mot radikaliserings.

Fru talman! Jag står bakom Centerpartiets reservationer i betänkandet men yrkar bifall endast till reservation 7 under punkt 10.

Anf. 133 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 8.

Detta betänkande innehåller många förslag som på olika sätt berör våra grundläggande friheter och rättigheter. Det är sådant som vi allt som oftast tar för givet och ser som självklarheter, till exempel respekten för alla människors lika värde, att vi har yttrandefrihet, att vi har rätten att delta i möten

och att demonstrera samt att vi har rätten att utöva vår religion, oavsett vilken det är, eller att välja att inte vara troende alls.

Det handlar också om att vi har ett skydd mot stora intrång i vår personliga integritet, att vi inte får registreras utifrån politiska åsikter, att vi får röra oss fritt, att vi skyddas mot diskriminering och att rättegången ska vara offentlig om vi anklagas för eller har begått ett brott.

Fru talman! Det senaste året har flera av de rättigheter och friheter som vi har på olika sätt inskränkts och inte alltid känts så självklara. Detta beror givetvis på pandemin som varit och som fortfarande pågår. Inte desto mindre är det, särskilt i dessa tider, värt att påminna sig om att de möjligheter till begränsningar som finns endast får användas för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle och att de aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt.

Jag tycker att det är viktigt att påminna om detta, för det är bara att inse att vi som samhälle snabbt har vant oss vid och anpassat vår vardag utifrån de rekommendationer och restriktioner som gällt det senaste året. Om man gör en utblick utanför Sverige kan man också se att flera regeringar har infört stora inskränkningar och förändringar som är större än vad som är nödvändigt med pandemin som skäl.

Fru talman! Vi ser en tillbakagång runt om i världen när det gäller mänskliga rättigheter, även inom EU. Vi kan se det i många frågor, men exempelvis när det gäller hbtq-personers rättigheter har det blivit alltmer tydligt att ett EU-medlemskap inte är en garant för att hbtq-personer ska undgå diskriminering.

Redan 2018 slog EU-domstolen fast att alla par har samma rätt till rörelsefrihet. Det innebär att alla EU-länder måste erkänna samkönade äktenskap som har ingåtts i ett EU-land. Beslutet var en viktig markering mot den diskriminering av hbtq-personer som nu sker. Men ännu råder det osäkerhet när det gäller om alla länder inom EU kommer att respektera och följa domen.

Fru talman! Vi måste gemensamt markera att den diskriminering av hbtq-personer som i dag sker inte är förenlig med ett medlemskap i EU och att det måste få konsekvenser om medlemsstater väljer att inskränka sina medborgares mänskliga rättigheter.

Anf. 134 THOMAS HAMMARBERG (S):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag i betänkandet.

Jag tänkte ägna denna tid åt att lite kort försöka skissera vilka frågor vi står inför. Det är många frågor som vi enligt min mening borde diskutera lite mer i grunden.

Det var inte för så många år sedan vi i vårt land betraktade mänskliga rättigheter som en fråga för andra länder. Det var där det var problem. Det är först nu på senare tid vi börjar inse att de internationella reglerna för mänskliga rättigheter i högsta grad är relevanta också för oss. Jag tror att barnkonventionen har bidragit mycket till att en förståelse för att sådana där regler, som är internationellt överenskomna och har vårt stöd, är väldigt viktiga och att vi bör ta dem på stort allvar.

Jag tror att vi måste börja inse att mänskliga rättigheter är en viktig aspekt för i stort sett alla politikområden. Alla de frågor som vi diskuterar

har en dimension av rättigheter, och det är det som måste komma in i det allmänna tänkandet.

Jag säger detta därför att vi står inför en väldigt viktig diskussion om ett förslag som är intressant i det här sammanhanget. Det är förslaget om ett särskilt institut för mänskliga rättigheter. Det är ett förslag som ligger på bordet och som vi förhoppningsvis ska diskutera senare i vår. Jag skulle vilja yrka på att vi tar den diskussionen på stort allvar.

Den här typen av institut finns redan i en lång rad länder ute i Europa. Där har erfarenheterna varit mycket positiva när det gäller de resultat som har kommit fram. Det är viktigt att de här instituten, och det som jag hoppas kommer att bli verklighet också här i Sverige, är politiskt oberoende. De ska verkligen inrikta sig på att främst främja de krav och genomförandet av de krav som finns i de internationella reglerna och naturligtvis i de nationellt överenskomna reglerna.

I det här sammanhanget är det naturligtvis viktigt att titta lite närmare på de konventioner som vi har ställt oss bakom i Förenta nationerna och Europarådet.

Fru talman! Jag tror att institutet, om det sköts väl och får en bra start, kan bli en viktig kunskapskälla. Det kan bli en stor hjälp för utbildning och information, i skolor men också i andra sammanhang, om de rättigheter vi bör respektera.

Institutet skulle kunna följa upp de internationella diskussionerna och inte minst lyssna på de internationella organ som finns för mänskliga rättigheter, inklusive dem som har satts upp av frivilliga organisationer.

Institutet bör däremot inte ta upp de enskilda fallen, utan den uppgiften måste alltså ligga hos de institutioner som har den uppgiften, till exempel ombudsmännen. Det ska inte förändras, utan den här institutionen ska ha en annan roll.

Jag tror inte att det kommer att saknas uppgifter för institutionen – inte alls. Jag menar att det är viktigt att tänka på vad som faktiskt står i den proposition som ligger på bordet, nämligen att institutionen ska ha som uppgift att lägga stor vikt vid situationen för personer med funktionshinder. Det är egentligen det enda område som betonas starkt i propositionen. Det beror på att den internationella FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionshinder är viktig och kommer att få en stor roll i sammanhanget.

Det behövs verkligen ett mer intensivt arbete för att ta itu med de problem som vi har diskuterat och som vi har en viss debatt om. Vi ser i medierna att det finns problem när det gäller rättigheterna för personer med funktionshinder. Men här finns en stimulans för att verkligen titta lite närmare på de problem som det här handlar om och att göra ordentliga utredningar om de konkreta problem, ofta av olika slag, som finns när det gäller funktionshinder. Här får man använda den expertis som faktiskt finns och lyssna på de positiva erfarenheter som har dragits i en del länder, inte minst i våra grannländer. Jag menar att det här är en viktig uppgift.

En annan uppgift för institutet skulle vara att titta på situationen för de nationella minoriteterna. Vi har ett antal minoriteter här i Sverige som har speciell status och som har definierats tydligt av Europarådet. Sverige har naturligtvis ratificerat Europarådets konventioner, inklusive den om minoritetsfrågorna och språkfrågorna för dessa grupper. Det här är ett viktigt område.

Låt mig nämna två exempel. Det första gäller romerna. Romerna är en nationell minoritet i Sverige, men situationen för romerna är fortfarande inte tillfredsställande när det gäller respekten för mänskliga rättigheter. De romska grupperna i Sverige är utanför. Det är ett utanförskap som är väldigt tydligt. Romerna deltar inte, och de är inte inbjudna att delta i det allmänna samhällslivet och den politiska diskussionen på det sätt som vore önskvärt om de skulle ha samma rättigheter i praktiken som vi har.

Här finns en verklig uppgift för ett sådant här institut att försöka borra igenom vad det beror på att det tar så lång tid för oss att säkerställa att romerna får fulla rättigheter i praktiken i det här landet och bryta det utanförskap som de verkligen känner. Jag vet, för jag känner många av dem. Det skulle vara en viktig uppgift för ett sådant här institut att titta närmare på den frågan.

Detsamma gäller samerna. Om dem har vi naturligtvis rätt mycket diskussion för närvarande, men det finns fortfarande frågor som inte har fått en bra lösning. Det gäller inte minst markfrågorna. Det skulle behövas någon typ av reform som innebär att det blir absolut klart vilken typ av konsultationer som måste genomföras innan åtgärder vidtas som kränker eller kan tänkas kränka samernas möjligheter till renskötsel och så vidare. Någoting är på gång där, men det skulle behövas någonting mer för att klarlägga de verkliga problemen och komma fram med bra lösningar.

Jag skulle vilja plädera starkt för att de frågor jag nämnt – rättigheter för personer med funktionshinder, romernas rättigheter i vårt samhälle och samernas möjlighet att få en röst för sina egna intressen i det svenska samhället – kommer upp på dagordningen på ett annat sätt än hittills. Där tror jag att det här institutet för mänskliga rättigheter skulle vara en stor tillgång.

Anf. 135 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Regeringsformen, en av våra grundlagar, ger oss här i landet skydd av vår frihet att vara de vi är, att tro på vad vi vill och att tala om för andra vad vi tycker. Det handlar om att yttrandefriheten, religionsfriheten och förbudet mot diskriminering är en fundamental grund för hur vi vill att Sverige ska vara. Det handlar om att det offentliga inte ska kunna inskränka våra fri- och rättigheter.

Detta är någonting som vi verkligen har mycket fokus på utifrån den situation vi befinner oss i med pandemin, men jag ska prata om någonting annat.

I utskottets betänkande behandlas en rad motioner som rör dessa friheter i en väldigt bred bemärkelse. Jag ser dock att en del motioner inte verkar handla om att verkligen skydda friheter utan snarare om att vilja inskränka friheter.

Vi i Miljöpartiet har funderat på vad som händer när till exempel en kommun inskränker individers friheter och rättigheter som ska skyddas av det allmänna. När vi såg hur kommuner förbjöd slöja ställde vi oss frågor om hur grundlagens intentioner om religionsfrihet kan värnas för de individer som bor i den aktuella kommunen om kommunen inför den typen av förbud. Vad finns det för skydd på nationell nivå som kan stoppa en sådan utveckling utan att det i övrigt inskränker kommuners rätt till självbestämmande?

Vad har då hänt sedan i höstas, när de här förbuden kom? Förvaltningsrätten har beslutat att besluten i Staffanstorp och Skurup strider mot bestämmelserna om religionsfrihet i grundlagen och Europakonventionen, och besluten har upphävts. Domstolen skriver: ”Gemensamt för alla grundläggande rättigheter är att de är – och ska vara – svåra att begränsa.” I domskälen hänvisas till ett tidigare utlåtande av vårt eget utskott, där KU framhållit – liksom vi fortsätter att göra även nu – att det är en självklar utgångspunkt att var och en har en frihet att klä sig som han eller hon vill och att lagstiftning som förbjuder slöja ute i samhället eller för barn i vissa verksamheter inte bör komma i fråga.

Besluten är överklagade, och vi följer den fortsatta processen för att se hur skyddet ser ut och om det är tillräckligt starkt.

Vi kan också konstatera att i debatten om kvinnors frihet och rättigheter är det otydligt vem som definierar frihet för den kvinna som av eget val bär slöja. Vi frågar oss: Vad innebär frihet för den kvinnan? Vem ska definiera den friheten? Är kvinnans frihet en homogen och snäv definition, eller är den någonting som är upp till var och en att själv bestämma?

Miljöpartiet menar att frihet är kopplat till den enskildes egen vilja och önskan, inte någonting som kan bestämmas av andra. Att tvinga någon att bära religiösa symboler är fel, och lika fel är det att tvinga någon att ta av sig dem. Vilka andra plagg ska politiken i så fall tvinga kvinnor eller män att ta av sig? Detta är någonting som man behöver bestämma själv.

Fru talman! Detta var bara ett nedslag i den stora bredden av motioner som behandlas i konstitutionsutskottets betänkande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 136 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I dag är det som sagt jordens dag. I Sverige brukar vi ibland skryta med att vi har världens bästa miljölagstiftning. Men när man börjar granska våra miljölagar framgår det snart att vi gör undantag efter undantag. Det gäller totalförsvaret, gruvnäringen, det storskaliga fisket och skogsbruket. Det gäller även våra största utsläppare.

Tittar man närmare på miljölagstiftningen framgår det också snart att den ofta handlar om att begränsa hur mycket skada vi gör på naturen snarare än att se till naturens bästa.

Fru talman! Vi har haft våra nationella miljömål i mer än 20 år. Vi uppnår ett, kanske ett och ett halvt. Vi måste därför inse att ingen ny teknik och ingen effektivisering i sig kan vända trenden. Det vi behöver nu, fru talman, är att ändra syn på naturen – helt enkelt sluta se naturen som ett dött objekt och börja se den för vad den är: ett levande subjekt fullt av liv.

Fru talman! Det finns uppskattningsvis 10–100 miljoner arter på den här planeten, men bara en har rättigheter. Det råkar vara vi, Homo sapiens sapiens. Jag menar att vi behöver inta en mer solidarisk och empatisk roll än en som bara kontrollerar, förtrycker och förgör naturen. Det kan vi göra genom att utvidga våra rättigheter så att också andra livsformer inkluderas.

Detta kan låta som en omöjlighet, men det är redan verklighet. Ecuador är det första landet i världen som har implementerat detta i sin grundlag. År 2018 beslöt Colombias högsta domstol att erkänna Amazonas som ett levande juridiskt subjekt. Bolivia antog 2010 en lag om moder jords rättigheter och har instiftat ett ministerium och tillsatt en ombudsman för naturens rättigheter. I USA har ett trettiotal kommuner lokala förordningar

Prot. 2020/21:112
22 april

Fri- och rättigheter
m.m.

som erkänner naturens rättigheter. Listan är lång, och jag hinner inte ta upp alla exempel under min korta tid här i talarstolen.

Sammanfattningsvis, fru talman: Naturens rättigheter innebär ett skifte i hur vi tänker och en förändring av det juridiska systemet i grunden. Ett sådant skifte sätter helt nya spelregler och är antagligen ett av de viktigaste stegen mänskligheten kan ta för att på riktigt skapa en hållbar framtid.

Därför har jag i min motion yrkat att Sveriges regeringsform kompletteras under 2 kap. Grundläggande fri- och rättigheter med en ny paragraf, Skydd av naturen, med denna text:

Naturen, inklusive ekosystem och inhemska arter, ska garanteras följande rättigheter:

1. rätten att naturligt existera, blomstra, regenerera och utvecklas,
2. rätten till restaurering, återhämtning och bevarande, och
3. rätten att utföra sina naturliga funktioner.

I detta lagförslag ska man inte tolka in att naturen har några skyldigheter, krav eller ansvar.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

Författningsfrågor

§ 15 Författningsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU24
Författningsfrågor
föredrogs.

Anf. 137 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! I det här betänkandet behandlar konstitutionsutskottet 150 motioner från den allmänna motionstiden. Vi har redan behandlat frågor som är snarlika 100 av dem, och därför behandlar vi dem förenklat. Det som det här betänkandet går djupare in på är alltså frågor som är nya för utskottet den här mandatperioden.

En av de frågorna är ett förslag från Moderaterna om att öka Sveriges domstolars oberoende. Det angränsar till den debatt som vi precis har haft här om mänskliga fri- och rättigheter. Den som lyssnade på den debatten vet att vi har en pågående grundlagskommitté, 2020 års grundlagskommitté, som har i uppdrag att utreda bland annat hur man kan just utöka domstolarnas oberoende.

Vi moderater anser dock att den utredningen borde ha fått ett ännu större och mer långtgående uppdrag än vad den nu har även, eller kanske rättare sagt särskilt, vad gäller att stärka domstolars och domares oberoende ställning.

Sveriges grundlagar utgör ett fundament för vårt samhällskontrakt. Grundlagarna utreds inte särskilt ofta, och därför hade det varit bra om den utredning som pågår nu skulle ha varit mer omfattande. En sådan här utredning bör, utöver de direktiv den redan har i dag, även titta på mer

långtgående förslag om hur domstolars oberoende kan stärkas, hur domares oberoende kan stärkas, Lagrådets ställning, domstolarnas lagprövning och hur enskildas fri- och rättigheter kan bli mer robusta.

Genom 2010 års grundlagsreform stärktes svenska domstolars konstitutionella oberoende. Reformen beslutades i full enighet mellan riksdagens alla partier, och det skapade en bra och solid grund för domstolarna att fullgöra sina dömande uppgifter utan påverkan från den politiska maktens önskemål och förväntningar.

Efter grundlagsreformens ikraftträdande 2011 har dock auktoritära partier flyttat fram sina positioner på flera håll i Europa. Mycket har hänt sedan dess. I Polen har de verkställande och lagstiftande organen systematiskt getts möjlighet att på politisk nivå påverka den dömande maktens sammansättning, befogenheter och funktion. Domare har stängts av, fått sina löner sänkta eller blivit utbytta genom beslut om bland annat sänkt pensionsålder. Nya sätt att inskränka den dömande makten har kraftigt ökat och använts i Europa sedan den senaste grundlagsreformen. En liknande utveckling har även skett i andra länder i Europa, i Ungern och Rumänien.

De svenska domstolarnas oberoende hotas inte direkt av dessa auktoritära krafter i andra länder, och det finns inget i dag överhängande nationellt hot i Sverige. Men det är just därför som vi nu behöver göra de här förstärkningarna.

Vi kan aldrig ta för givet att det som har hänt i andra länder i Europa aldrig kan hända här i Sverige. Det är viktigt att vi skapar ett så robust avstånd som möjligt mellan regering, riksdag och domstolar, exempelvis när det gäller hur tillsättandet av domare ser ut. Det är av yttersta vikt även för en demokratisk rättsstat som Sverige.

Vi behöver överväga att inrätta ett domstolsråd som är fristående från riksdag och regering – ett råd som framför allt, enligt oss moderater, bör bestå av domare och som exempelvis kan utse Domstolsverkets chef. Även tillsynen över domstolarna behöver ses över och JO:s och JK:s roller utredas.

Var domstolsanslaget är placerat i statens budget är också relevant. Vi anser att det borde ligga under det utgiftsområde som vi kallar för Rikets styrelse och som bereds av konstitutionsutskottet.

HD och HFD, våra högsta domstolar, borde ha ett ökat inflytande när det gäller vilka som utses till justitieråd.

Det här är några av förslagen som vi skulle önska att Grundlagskommittén utreder och överväger noga.

Mot bakgrund av tongångarna som man ibland kan höra i debatten om demokrati i Sverige i dag tycker jag att det är värt att särskilt notera vilka partier det är som konsekvent i Sveriges riksdag presenterar förslag likt detta för att de facto stärka Sveriges domstolars och domares oberoende.

Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation under punkt 9 som behandlar just detta förslag.

Anf. 138 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 2, även om vi såklart står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet.

Fru talman! Regeringsbildningen efter valet 2018 var en långdragen process, även ur ett historiskt perspektiv. Jag minns väl hur otåligheten spred sig bland landets väljare medan processen med att bilda regering pågick. Oron i lokal- och regionalpolitiken var också påtaglig, då det var svårt att planera för framtiden när regeringsbildningen var så osäker.

Hela situationen berodde på det parlamentariska läge som uppstod när valresultatet hade fastställts. De traditionella samarbetspartierna kunde inte uppnå någon klar majoritet i riksdagen själva, vilket skapade förutsättningar som väljarna inte hade kunnat förutspå. Vissa partier kunde exempelvis tillskansa sig oproportionerligt stort inflytande på regeringspolitiken givet deras jämförelsevis ringa stöd hos väljarna.

Det hölls många samtal mellan riksdagens partier för att komma fram till en lösning som skulle kunna accepteras av riksdagen. Inte mindre än sju talmansrundor genomfördes. Till slut slöts en överenskommelse utifrån vad de samlade partierna var emot snarare än vad de var för. Den 16 januari föreslog så talmannen Stefan Löfven som statsminister, och två dagar senare antogs förslaget av riksdagen, varvid situationen ute i landet lugnade ned sig något.

Detta sätt att bilda regering, utifrån vad man är emot i stället för utifrån vad man är för, är totalt främmande för oss sverigedemokrater. Vi har alltid haft för avsikt att samarbeta med andra partier i sakfrågor där vi tycker lika. Samarbete i enskilda sakfrågor betyder inte att man har samma åsikter i alla frågor eller att man har samma ideologi. Det innebär heller inte att man smittas av det andra partiets ideologi. Det är ett sätt att förhandla i ett folkvalt parlament och att ge och ta.

Beröringspunkter har alltid funnits, men det kommer ändå fortsatt att vara skillnad mellan partierna även om man samarbetar i enskilda sakfrågor. Men för samarbeten krävs såklart samtal, och det har tidigare varit svårt för vår del. Lyckligtvis har det blivit lättare på senare tid, framför allt under den här mandatperioden.

Fru talman! Vår förhoppning är att kommande regeringsbildning kommer att utgå från gemensamma intressen om vilken riktning Sverige måste gå i för att ta landet ur de många problem vi står inför, som kriminalitet, otrygghet, splittring, segregation, svårtillgänglig välfärd, kravlös integrationspolitik och så vidare.

Att lösa sådana problem borde vara varje partis grund för framtida regeringssamarbete, alltså vad vi faktiskt vill åstadkomma. När vi har sådana problem som vi har i dag duger det helt enkelt inte att bilda regering utifrån vad man är emot. Det är inte värdigt en demokrati där all offentlig makt ska utgå från folket.

Fru talman! I regeringsformen finns vissa ramar för hur regeringsbildningsprocessen ska gå till. Däremot saknas tidsgränser, vilket i teorin betyder att en regering som röstats bort av riksdagen kan fortsätta styra landet fram till nästkommande ordinarie val.

Vår uppfattning är att någon form av borte tidsgräns för regeringsbildning bör införas i regeringsformen. På så sätt kan långdragna processer som leder till oro bland väljare och näringsliv undvikas. Exakt hur en sådan gräns ska utformas bör utredas inom ramen för en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Anf. 139 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 7, men vi står givetvis bakom även reservation 8.

Fru talman! De senaste åren har politiker sålt ut stora delar av vår gemensamma egendom. Det rör sig om skolor, vårdcentraler, apotek, lägenheter och mycket mer. I flera fall har dessa utförsäljningar gjorts till underpriser. Man har helt enkelt reat ut det som är vårt och som vi gemensamt äger.

Låt mig ge några exempel. SMHI sålde förra året en sjöfartsservice för 5 ½ miljon, trots att den årligen gett intäkter på över 40 miljoner. I Uddevalla såldes 2008 elva förskolor till ett företag för drygt 3 miljoner. Tio år senare hade företaget totalt 35 förskolor i sin ägo och köptes upp av en skolkoncern för 239 miljoner. Vantörs hemtjänst såldes ut för 70 000 kronor år 2007. Nio månader senare gjorde de nya ägarna en vinst på över 5 miljoner.

Fru talman! Detta är faktiskt ganska förfärligt. Det är tydligt att det behövs ett starkare skydd för vår gemensamma egendom. I vår grundlag finns det i dag ett starkt skydd för privat egendom, men skyddet för det som vi äger tillsammans är betydligt svagare.

Det är ett problem att de tillgångar som under lång tid har byggts upp för det gemensammas bästa kan säljas ut väldigt enkelt, med en rösts övervikt. Visserligen ska inte gemensam egendom få säljas ut till underpriser. Ändå sker det regelbundet. Det har också konstaterats att det ibland har varit rent felaktiga utförsäljningar.

Problemet med den här formen av beslut är att när något väl är sålt går det oftast inte att köpa tillbaka det. Och om det går att köpa tillbaka är prislappen ofantligt mycket högre.

Det är inte rimligt att det ska vara möjligt att fatta denna typ av beslut med enkel majoritet. Vi har i vissa sammanhang regelverk som gör att vissa beslut ska vara lite svårare att fatta, till exempel när vi överlämnar makt till en annan beslutsfattare, exempelvis när det gäller EU-ärenden.

Vänsterpartiets uppfattning är att det bör krävas kvalificerad majoritet eller två beslut med val emellan vid försäljning av gemensam egendom över ett visst belopp. Då får väljarna möjlighet att avgöra. Vi anser att ett sådant skydd bör införas i grundlagen och bör gälla på såväl statlig som regional och kommunal nivå. För att undvika att man går runt ett sådant skydd genom att dela upp en försäljning i flera mindre steg bör det också finnas särskilda regler för vad som räknas som en och samma försäljning. Man skulle till exempel kunna utgå från reglerna för vad som räknas som en och samma upphandling.

Fru talman! Det måste bli ett slut på den här välfärdsrean.

Anf. 140 HANS EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag hade inte tänkt gå upp i debatten. Men jag tänker bara kommentera några saker som har berörts i tidigare anföranden.

Regeringsbildningen efter förra valet var väldigt komplicerad och tog väldigt lång tid. Samtidigt tycker jag att det finns anledning att vara lite imponerad av hur den svenska grundlagen klarade det provet. Precis som många statsvetare har konstaterat var det som vi hanterade under de månaderna en ganska omfattande omorientering av det politiska systemet. En

sådan omorientering av det politiska systemet händer inte särskilt ofta. När nya strukturer föds måste det kanske tillåtas vara en process.

Blev det någon katastrof under de månaderna? Nej, det fungerade ganska bra. Övergångsregeringen missbrukade inte sin makt. Det bildades en regering så småningom. Talmannen använde sina muskler och lade ökad press på partierna. Till slut fanns det där hotet om extraval, som är talmannens verktyg för att pressa partierna till omprövning och att göra även obekväma ställningstaganden.

Till skillnad från Mikael Strandman tycker jag att de konstitutionella reglerna visade sig fungera väldigt bra i en väldigt besvärlig situation. Därför finns det inte heller någon anledning att sätta igång och se över det systemet.

Ida Drougge tog upp frågan om domstolars oberoende. Jag sitter med i den kommitté som nu utreder det. Jag håller med Ida om att det är angeläget att titta på hur man kan stärka domstolarnas oberoende och, precis som kommittén utreder, vad man kan göra för att kanske lägga lite grus i maskineriet vid grundlagsförändringar. Det kanske behövs kvalificerade majoriteter och tydligare regler på den punkten. Den yttersta makten ligger alltid hos folket. Om folket ihärdigt vill göra något, enligt min uppfattning, väldigt dumt kan vi inte med regler förhindra det hur länge som helst. Men vi kan lägga in lite grus i maskineriet som ger folket möjlighet att tänka efter en gång. Det tittar vi på i kommittén. Det tycker jag är rätt att göra.

Jag tycker nog att de steg som kommittén arbetar utifrån, även när det gäller domstolars oberoende, är ett steg i klok svensk tradition. Sedan får vi utvärdera det och fundera över ytterligare stora radikala steg. Till skillnad från Ida Drougge är jag reformist, ingen revolutionär. Det här är ett lagom steg.

Jag yrkar bifall till KU:s förslag i betänkandet.

Anf. 141 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Vi brukar ju inte begära replik, men det var en enda sak som jag måste fråga om.

Det kan innebära ett problem om talmannen tillhör samma parti och på något sätt skulle vilja förlänga, fördröja och sinka det hela och inte ha nya talmansrundor. Hur skulle man lösa det?

Anf. 142 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Fru talman! Till slut är det majoriteten i riksdagen som äger frågan. Enligt mig ställs partierna av talmannens strejk, som man kan kalla det, inför en ny situation där partierna pressas till att ompositionera sig. Jag ser inte riktigt den risk som Mikael Strandman ser.

Däremot väcker Mikael Strandman den fråga som ibland har diskuterats, nämligen att vi inte har något instrument för att avsätta talmän. Det är kanske något som en kommande grundlagsutredning behöver titta på. Men enligt mig är även en situation med en talman som strejkar hanterbar för riksdagens majoritet.

Anf. 143 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik:

Fru talman! Tack för svaret, Hans Ekström! Det vi vill undvika är en situation som vi sett i andra europeiska länder. Det finns länder, till exem-

pel Belgien, där regeringsbildningen har tagit år. Det är lite av detta skäl som vi har lagt fram vårt förslag.

Jag märkte själv väldigt tydligt när jag tog bussen från Norrtälje in till Stockholm hur folk, om än inte på ett otrevligt sätt, ifrågasatte det hela och tyckte att det här var en sandlåda, att det var larvigt. Jag tog till mig lite av det där och tyckte att man åtminstone skulle kunna titta på frågan.

Anf. 144 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att människor blev förvånade eftersom det inte hade hänt i Sverige på väldigt länge.

I exemplet Belgien, som Mikael Strandman tar upp, är det kungen som äger processen. Man har levt med denna process under väldigt långa perioder, medan samhället har fungerat. Kungen tillhör inte något parti; han tillhör väl knappt ens någon av Belgiens språkgrupper, till skillnad från alla andra. Ändå fungerar systemet.

Jag är lite rädd för att man ska ge sig på förändringar av regeringsformen när saker och ting fungerar. På denna punkt är jag lite mer konservativt lagd än Mikael Strandman.

Anf. 145 ANNA SIBINSKA (MP):

Herr talman! Det har gått bara några veckor sedan jag valdes in som ledamot i konstitutionsutskottet. Det är med stor nyfikenhet och iver som jag har tagit mig an uppdraget och ytterligare fördjupat mig i bland annat detaljerna i våra grundlagar som sätter ramarna för hur de politiska besluten fattas.

Eftersom det handlar om grundläggande spelregler för vår demokrati finns det särskilda krav som syftar till att förhindra förhastade ändringar av grundlagarna. Därför krävs det sedan länge två likalydande riksdagsbeslut med ett mellanliggande val för att göra några ändringar.

Genom det första beslutet antas grundlagsförslaget som vilande. Det andra beslutet får inte fattas tidigare än att det efter det första beslutet har hållits val till riksdagen i hela riket och den nyvalda riksdagen har samlats. Dessutom ska det gå minst nio månader mellan den tidpunkt då ärendet första gången anmäldes i riksdagens kammare och valet, om inte konstitutionsutskottet beslutar om undantag. Ett sådant beslut ska fattas senast vid ärendets beredning, och minst fem sjättedelar av ledamöterna måste rösta för beslutet.

Det är värt att påminna sig om dessa spelregler när vi i dag debatterar konstitutionsutskottets betänkande 24 om författningsfrågor. Det behandlar cirka 150 motionsyrkanden från allmänna motionstiden de senaste två åren.

Jag vill ta upp en fråga som Miljöpartiet har motionerat om, nämligen att skydda public service i grundlagen. Dess funktion är viktig i samhället. Sverige har sedan 1960-talet en radio- och tv-verksamhet i allmänhetens tjänst som präglas av oberoende, opartiskhet och saklighet. Med sitt breda uppdrag att granska makthavare, spegla förhållanden i hela landet, bedriva ett omfattande barn-, folkbildnings- och kulturuppdrag bidrar public service till att medborgarna är välinformerade och kan fatta välgrundade beslut. Detta stärker vår demokrati.

Herr talman! Public service har ett oerhört betydelsefullt uppdrag att granska riksdag och regering. Det får aldrig råda några tvivel om att denna granskning står oberoende i förhållande till politiken. På så sätt får allmänheten insyn i maktutövningen, och det blir möjligt för allmänheten att utkräva ansvar.

I vår omvärld har vi samtidigt sett hur auktoritära regeringar kort efter att de tillträtt har kunnat ta kontroll över landets tidigare public service och omvandla den till regeringsstyrda propagandakanaler, som ett led i en avdemokratiseringsprocess.

Vi är inte immuna mot att en sådan utveckling sker också i Sverige. Även om Sveriges Television, Sveriges Radio och Utbildningsradion i dag ges ett starkt oberoende i den lagstiftning som reglerar verksamheten kan lagar ändras med ett enda klubbslag i riksdagen. Det öppnar upp för det parti som snabbt vill driva igenom radikala förändringar för public service och förändra dess möjligheter att agera som oberoende och granskande programbolag.

Vi i Miljöpartiet har därför velat införa ett skydd för public services oberoende också i grundlagen, så att möjligheterna för en regering som vill styra innehållet i programbolagens sändningar försvåras. Vi menar att det är viktigt att det genomförs. Tyvärr lyckades inte 2018 års yttrande- och tryckfrihetskommitté samla tillräckligt brett parlamentariskt stöd för ett starkt grundlagsskydd av public service och kunde därför inte lägga fram något sådant förslag.

Det finns fortfarande inte någon bred parlamentarisk majoritet i riksdagen för detta. Jag beklagar det eftersom den sårbarhet som finns genom att den nuvarande lagstiftningen kan ändras med ett enkelt klubbslag i riksdagen kommer att finnas kvar.

Jag vill betona att Miljöpartiet kommer att fortsätta driva frågan och värna public services oberoende. Public service måste stå bortom samhällets olika maktsfärer. Detta gäller särskilt den politiska sfären.

Med detta sagt ställer jag mig bakom utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 146 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Än en gång lånar jag min röst till Linda Modigs ord.

Inför valet 2018 föreslog Centerpartiet tillsammans med allianspartierna att möjligheterna för en lagstiftning för civila kriser borde utredas. Sedan dess har vi vidhållit denna inställning i bland annat kommittémotioner. Centerpartiet vill nu åter lyfta upp frågan om införandet av lagstiftning för hantering av fredstida kriser.

Under coronakrisen har det återigen blivit tydligt att befintlig lagstiftning inte alltid är ändamålsenlig eller tillräcklig vid större kriser. I vissa fall till och med förhindrar den effektiv krishantering. Myndigheter saknar möjligheter att genomföra det som behövs eller tvingas bryta mot lagar och regler.

Förberedelser är A och O i effektiv krishantering. Det möjliggör för övning och planering av hur man ska agera i stället för att behöva uppfinna hjulet under den aktiva krishanteringeringen.

Den svenska konstitutionella krisberedskapen är begränsad till förstärkt lagstiftning för höjd beredskap vid krig och krigsfara. Reglerna i 13 kap. regeringsformen om krig och krigsfara medger handlingsutrymme för de högsta statsorganen att i krig och krigsfara och sådana utomordent-

liga förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara vidta de åtgärder som situationen kräver.

Något motsvarande finns dock inte för stora påfrestningar på samhället i fredstid. Inte heller finns någon liknande ändamålsenligt sammanhållen eller samordnad ordning för det svenska förvaltningssystemet eller lokala och regionala folkvalda församlingar.

Herr talman! 2008 års grundlagsutredning föreslog i sitt betänkande att det i regeringsformen skulle föras in särskilda regler om hur civila kriser ska kunna hanteras. Förslaget i 2008 års grundlagsutredning innebar bland annat en utvidgad normgivningsmakt för regeringen i vissa civila kriser. Men detta utelämnas ur propositionen på grund av omfattande kritik.

Ett alternativ skulle kunna vara en utveckling av den nuvarande så kallade författningsberedskapen på ett sätt som inte inbegriper en ändring av regeringsformens kompetensfördelning mellan riksdag och regering. En sådan ordning förutsätter att det i större utsträckning går att förutse vilka åtgärder som kan bli nödvändiga. Oavsett vilken väg man väljer är det tydligt att frågan är komplex och att en fortsatt utredning förutsätter grundliga och noggranna överväganden i ljuset av de erfarenheter som tillkommit vid hanteringen av den nu pågående pandemin.

I dag, den 22 april, är det fyra månader sedan statsminister Stefan Löfven på en pressträff aviserade att regeringen ska tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att se över hur framtida regeringar ska få större handlingsmöjligheter vid krissituationer i fredstid. Han sa sig vara beredd att se över regeringens befogenheter i framtida krissituationer. Regeringen har ännu inte återkommit i frågan, och för Centerpartiet är det angeläget att markera vikten av att ett sådant arbete snarast kommer igång.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation 6 under punkt 15.

Anf. 147 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Hans Ekström var skicklig på så sätt att han lät en liten dumhet slinka ut precis i slutet av sitt anförande, så att jag inte hann trycka på knappen för replik.

Att vilja stärka domstolars och domares oberoende är allt annat än revolutionärt. Om något är det att förebygga att revolution inträffar fort.

20 av 28 länder i EU har en central administration av domstolarna vilken sköts av ett fristående råd som inte ligger under regering och parlament. Det har vi inte i Sverige. Detta sköts av Domstolsverket, som lyder direkt under regeringen. Tillsynen av domstolar sköts av JO och JK, som ligger under riksdag och regering. Avskedandet av domare sker i dag under Statens ansvarsnämnd, som ligger under regeringen.

Att utreda att skapa avstånd på de här tre punkterna mellan å ena sidan regering och riksdag och å andra sidan den dömande makten i form av domare och domstolar är allt annat än revolutionärt. Det var bara det jag ville avsluta med att säga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU15
Mellanöstern
föredrogs.

Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Kvällens sista debatt, som skulle ha varit gårdagens sista debatt, handlar om utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU15 *Mellanöstern*. Det är ett motionsbetänkande med motioner från tre allmänna motionsperioder: 2018/19, 2019/20 och 2020/21. Betänkandet innehåller totalt 100 olika yrkanden. Vi moderater har två reservationer i betänkandet. Jag inleder, herr talman, med att säga att jag yrkar bifall till reservation 5 men självklart står bakom även reservation 1.

Till eventuella lyssnare vill jag säga att det finns mycket mer att läsa i själva betänkandet om vad vi moderater anser. Jag ska försöka fatta mig relativt kort med tanke på att kvällen är sen. Att det är torsdag innebär också att det är många kollegor som ska åka till sina hemorter i kväll.

Motionsbetänkandet innehåller som sagt motioner från tre års tid, 2018/19, 2019/20 och 2020/21, men jag kan tyvärr konstatera att flera av de äldre motionerna, som skrevs under allmänna motionsperioden för två och ett halvt år sedan, fortfarande är aktuella. Det är fortfarande samma problem, samma svårigheter och samma konflikter. Det innebär samma umbäranden för de människor som är drabbade. Det innebär också, herr talman, att det internationella samfundet har misslyckats i sitt uppdrag att lindra umbäranden, lindra krigets vedermödor och se till att det blir ett stopp på missbruk av politik och missbruk av extremistiska uppfattningar.

Det som också tyvärr är viktigt att säga i de här sammanhangen är att omvärlden inte kan lösa problem och lösa krig om det saknas vilja i de länder som är berörda. Det kräver att det finns politiska ledare som vill ha förändring och att det finns strukturer som gör det möjligt att uppnå förändring.

Något annat jag vill säga är att världen inte på mycket länge har varit så föränderlig som den är i dag och att den fria världen och det öppna samhället inte på mycket länge har ställts inför så stora utmaningar som i dag. Detta visar sig inte minst i den rådande situationen i Mellanöstern. De övergrepp som begås i regionen mot mänskliga rättigheter och de pågående konflikter som utkämpas i Mellanöstern är på intet sätt nya. Det finns i dessa många bottenar, lager och komponenter som är svåra att förstå för oss utomstående. Jag tänker på diktatorskap, krig, politisk svaghet, religiösa extremister, misskött ekonomi, korruption och mycket mer. Dessutom finns ofta inbördes stridande grupperingar.

Men en sak är klar: Att det blir fred, att det blir ett stopp på de pågående konflikterna och att extremister ställs till svars för sitt agerande är förutsättningar för en hållbar fred och respekt för rättsstatens principer och mänskliga rättigheter. Vi moderater är av den bestämda uppfattningen att fred i Mellanöstern inte är något som Sverige självt kan bidra till. Det behövs ett internationellt samarbete och multilaterala förbindelser. Det krävs ett arbete inom EU och ett samarbete med FN.

Sveriges engagemang i EU:s södra närområde bör rätt uttryckt generera trovärdighet inom det multilaterala samarbetet för ett brett europeiskt

engagemang. Det ligger i Sveriges intresse att Mellanöstern utvecklas till en välmående region, fri från extremism och fri från instabilitet.

Jag har väldigt ofta kontakt med olika minoritetsgrupper från Iran och Irak. Deras beskrivningar visar tydligt att vi måste bistå. Detta är förföljelser som har pågått länge.

Jag vill inte nämna någon grupp. Missar jag någon grupp är det det samma som att jag inte uppfattar att den gruppen diskrimineras. Jag vill säga att det är ett stort mått av diskriminering.

Regimen i Iran har i ett stort antal fall agerat hotfullt mot individer bosatta utanför Iran. Irans förhållningssätt kan förstås aldrig accepteras.

Ytterligare problem för exiliranierna är att de aldrig, hur mycket de än vill, kan avsluta sitt medborgarskap. En gång iransk medborgare, alltid iransk medborgare. Det gör tyvärr också att det är helt omöjligt för exiliranier att få ett dubbelt medborgarskap i ett annat land. Det tillåter inte Irans lagstiftning.

Att en regim på detta sätt håller sina medborgare i ett järngrepp är inte förenligt med internationella överenskommelser. Här bör Sverige agera.

Regimen i Iran är dessutom en av Mellanösterns mest destruktiva regimer. Men det debatteras väldigt sällan här i Sverige. Det tycker jag är tråkigt. Iran är en stor finansär av terrorverksamhet, stöder krig och hotar också att utplåna Israel. Irans inflytande över Irak har tilltagit under senare år.

Jag vill också nämna att Iran sedan lång tid har utvecklade ekonomiska relationer med Kina. Det borde bekymra omvärlden. Kina är Irans största kund vad gäller köp av till exempel olja.

Angående kvinnors rättigheter finns det mycket att säga. Jag vill än en gång understryka flickors rätt till utbildning och att vara barn – inte hustru och förälder. Det kan inte sägas nog ofta.

Ett annat land som också finns i regionen är Irak med sina stora naturtillgångar i form av olja. Det är världens tredje största exportör av olja. Men på grund av misskött statsekonomi är landet ett av de fattigaste. Av befolkningen lever 60 procent på mindre än 6 dollar om dagen.

Det är inte bara statsfinanserna som är misskötta. Det är också en omfattande korruption. Jag läste precis en rapport från Transparency International som visade att Irak finns på plats 162 av 180 när det gäller korruption i världen.

Detta säger mycket om hur illa skött ekonomin är. Det gör att det i sin tur blir svårt att få kapital till landet. Vilket företag vill investera och bygga en verksamhet när företaget riskerar att drabbas av omfattande korruption?

Den korruptionen tar sig uttryck på många sätt. Det finns till exempel en informell tradition i Irak att parlamentariker ska erbjuda partilöjala väljare och sina anhöriga arbete inom statliga myndigheter och inom politiken. Det är också en form av korruption.

Protesterna i Irak har varit omfattande sedan oktober 2019. Det finns ett begynnande arbete och en pågående opposition i landet som vill ha en förändring under parollerna: Folket önskar regeringens fall, Fritt Irak och Iran ut.

Här är det viktigt att arbeta för att stödja krafter som kan bli demokratiska och inte utvecklas till någon form av ny diktatur, för då är ingenting vunnet. Det måste bli en fredlig långsiktig lösning.

Jag vill säga någonting innan jag går vidare, eftersom tiden går, om den terrororganisation som finns i Mellanöstern. Daish är förintat, men det finns fortfarande kvar som ett hot och kan blomstra upp. Därför måste världssamfundet se till att de personer som har begått terrorhandlingar ställs till svars för sina handlingar. Detta ska ske på plats i de länder där de har begått brottshandlingarna och ingen annanstans. Detta är viktigt. Det handlar om försoning. Men det handlar också om ett ansvarsutkrävande.

Slutligen vill jag säga någonting i mitt anförande om konflikten mellan Israel och Palestina. Vi moderater anser att Sverige bör bidra till en fredlig lösning på den utdragna konflikten mellan Israel och Palestina. Sverige bör arbeta med EU tillsammans med FN för att det ska bli ett slut på konflikten.

Men Israels rätt till säkerhet måste respekteras. Det är oacceptabelt att palestinska ledare och andra ifrågasätter Israels rätt till existens. Israel måste få sin rätt tillgodosedd.

Sverige behöver också självt på egen hand sträva efter att inta en konstruktiv roll i relationerna med Israel och Palestina. Det sätt på vilket det svenska erkännandet av Palestina skedde, framtvingat av den socialdemokratiska regeringen, var illa hanterat. Det var faktiskt rent ut sagt uselt.

Detta har lett till långdragna frusna konflikter med Israel som vi lever med i dag. Jag tror att Sverige skulle ha mycket att vinna på ett bättre samarbete med Israel. Det gäller inte minst när det handlar om svenskt företagande, forskning men också vaccinationer. Vi kan rentav se hur Israel har gjort för att klara av att vaccinera sin befolkning på kort tid.

Herr talman! Det finns mycket mer att säga. Men av respekt för talar-tiden tackar jag så mycket för ordet.

Anf. 149 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Dagens debatt om Mellanöstern sker samtidigt som omvärldsläget alltmer präglas av stormaktskonkurrens och upphävandet av en regelbaserad världsordning.

Genom Mellanösterns historia har stormaktsdominans haft en omfattande påverkan på regionen. Det ser vi än i dag, och det understöder ett antal konflikter i regionen som tenderar att bli alltmer utdragna.

Folkgrupper som strävar efter ett oberoende och utveckling tenderar att få starka krafter emot sig, krafter som fortsatt i dag ägnar sig åt imperiebyggande och spelar mot varandra i ett cyniskt spel.

Ett av de tydligaste exemplen på just detta är Turkiet under Erdoğan som alltmer uppträder med imperiebyggande ambitioner. Turkiet har dessutom lyckats spela med både Ryssland och väst för att uppnå sina målsättningar, ofta på bekostnad av andra folk.

Turkiets ökade maktambitioner korrelerar med landets alltmer auktoritära och aggressiva uppträdande. Det sker ett förtryck av folk i landet men också ett förtryck av andra folk i andra länder.

Herr talman! Kurderna har förnekats ett eget hemland och i vissa fall har de till och med förnekats rätten att erkännas som ett eget folk. De har mötts av aggression från stormakterna i området, inte minst Turkiet, och de har förföljts av många maktthungriga ledare i regionen.

Kurderna är i dag det största folket, med uppemot 35 miljoner människor som saknar en egen stat. Det är ett folk som i decennier har kämpat

hårt mot diktaturer och förtryck. De har fått möta alltifrån Turkiets moderna högteknologiska armé till IS improviserade döds Kult.

Trots detta har kurderna hela tiden bjudit på motstånd och i decennier utgjort ett hopp för många av dem som söker sig bort från förtryck och misär.

De har vid tillfällen mottagit stöd från väst och då i många fall kommit att bli de mest trogna i kampen mot brutala grupper i regionen. Stödet har dock varit känsligt för olika politiska konjunkurer, och alltför ofta har vi sett hur man snabbt har vänt dem ryggen. Det är dags att stödet blir tydligt och att Sverige deklarerar att vi, naturligtvis under vissa förutsättningar, stöder kurdernas rätt till utökad autonomi.

Herr talman! Än i dag råkar kristna vara världens mest förföljda grupp, varför Sverigedemokraterna som bekant återkommande driver på för att dessa ska få sitt berättigade skydd, bland annat genom riktat stöd till de här grupperingarna i Mellanöstern och utökad autonomi. Men det är inte bara ekonomiskt stöd som är viktigt.

Nu på lördag, i övermorgon, den 24 april är det årsminnesdagen av folkmordet 1915. Det minsta, och jag upprepar det absolut minsta, vi kan förvänta oss från vår regering i detta läge är en symbolisk markering som erkänner detta fasansfulla folkmord. Så är inte fallet, och det kan vi konstatera år efter år.

Socialdemokraterna har lovat sina väljare att erkänna detta folkmord. De har fortfarande inte gjort det. Riksdagen riktade redan den 11 mars 2010 ett klart och tydligt tillkännagivande till regeringen om att erkänna de obeskrivligt vidriga brott som det osmanska imperiet ansvarade för med start 1915, men icke.

Vår ryggradslösa regering sitter tyst, som om det systematiska förtrycket av framför allt olika kristna folkgrupper aldrig hade skett och som om runt 1,3 miljoner människor aldrig hade mördats. Detta är anmärkningsvärt och oförlåtligt. Det visar att trots alla vackra ord och deklARATIONER om mänskliga rättigheter finns inte förmågan att stå upp ens för ett grundläggande erkännande när det verkligen gäller, och det är skamligt.

Det var inte särskilt länge sedan som vi hörde Sveriges justitie- och migrationsminister Morgan Johansson avisera regeringens ambition att förbjuda förnekelse av Förintelsen. Är det då inte hög tid att regeringen själv erkänner folkmordet 1915, eller ska det tillåtas att förnekas av regeringen? Jag vill påminna regeringen, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, om det folkmord som användes som inspiration av nazisterna när de planerade att på ett systematiskt och obeskrivligt vidrigt sätt utrota Europas judar.

Det är hög tid att dessa folk får upprättelse och att övergreppen mot dem erkänns av omvärlden. Det är inte minst relevant nu när Turkiet nostalgiskt blickar tillbaka på sina imperiedagar.

Herr talman! Jag vill också påminna om mer nyliga händelser som borde ha resulterat i handling från en regering som säger sig värdesätta värnandet av mänskliga rättigheter, nämligen Islamiska statens terrorkampanj i Irak och Syrien som visat en form av hänsynslös brutalitet som världen sällan har skådat.

Islamiska statens terrorvälde har präglats av mord, tortyr, stöld och slaveri. Brutaliteten har inte haft några gränser, och de monster som varit eller är en del av denna sekt präglas av en obeskrivlig ondska.

IS har, som väl är, blivit i stort sett utplånade rent territoriellt, men vi får inte glömma att de fortfarande inte är helt besegrade. Likaså får vi inte glömma att all den skada och allt det lidande som de har orsakat inte går att få ogjort. Att bland andra Europarådets parlamentariska församling genom en resolution har erkänt de övergrepp som IS har begått som folkmord är därför inte särskilt konstigt. Det har en folkrättslig och juridisk betydelse, och det har dessutom en politisk betydelse. Men framför allt har det en enormt stor symbolisk betydelse för offren och för offrens anhöriga. Därför har beslutet varit en självklarhet i Europarådet. Man kan tycka att även Sveriges regering kunde visa samma otvetydiga stöd för de överlevande genom att följa denna resolution, men även här kan vi konstatera att så inte är fallet. Än en gång skulle jag säga att det är skamligt.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 2 men står naturligtvis även bakom den andra SD-reservationen i betänkandet.

Anf. 150 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Mellanöstern är vår civilisations vagga. Det var här mellan floderna Eufrat och Tigris som de första jordbruken uppkom. Det är härifrån som vi har fått skriftspråk och matematik, som härstammar härifrån, såväl som många av världens religioner som har fötts här.

Få geografiska områden i världen rymmer så mycket politisk dynamik som Mellanöstern. Vad som sker i Mellanöstern är ofta det som har varit definierande för svenska partiers syn på vår omvärld och vilken roll som vi anser att Sverige ska spela i den. Ofta härrör det till att många platser i Mellanöstern har blivit spelplaner för proxykrig mellan globala och regionala stormakter.

Den mest långvariga pågående konflikten i världen är Israels ockupation av Palestina. Redan genom processen som ledde till att staten Israel utropades år 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt då hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Sedan sexdagarskriget 1967 har Israel ockuperat Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten. Konflikten är inte en konflikt mellan jämlika och jämbördiga parter. Israel är en av världens största krigsmakter vars militärapparat understöds av USA, och landet har enligt folkrätten ett större ansvar i egenskap av ockupationsmakt.

Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bland annat förbudet mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter. Israels ockupation ursäktar inte på något sätt raketbeskjutningar mot Israel, attacker mot civila israeliska mål eller att palestinska grupper begår brott mot mänskliga rättigheter på palestinska områden.

Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket inte bara fortsätter utan blir allt grövre. Blockaden av Gaza fortskrider liksom byggandet av den mur som sedan länge har förordömts av FN. Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark växer obehindrat, och fördrivningen av palestinier från östra Jerusalem och Jordandalen ökar. Ingen fred tycks vara i sikte, och så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas mest grundläggande mänskliga rättigheter kommer det inte att vara möjligt att uppnå fred. Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva den

ockupation av palestinsk mark som pågått i årtionden som är nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern.

Vänsterpartiet anser att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperat område, att blockaden mot Gaza måste brytas, att bosättningarna måste utrymmas och att en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser. Vänsterpartiets utgångspunkt är folkrätten och respekten för de mänskliga rättigheterna. Det är därför som vi både i och utanför riksdagen har uppmärksammat och fördömt Israels grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter. Vi har samtidigt inte tvekat att ta avstånd från de brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna som har begåtts av palestinska grupper.

Vänsterpartiet ser att Sverige kan spela en avgörande roll både för en framtida freds- och försoningsprocess och för att bygga en palestinsk statsbildning. Sveriges erkännande av Palestina som stat var ett viktigt steg, och regeringen ska ha beröm för det.

Den närmaste tiden kommer flera rättegångar om korruption mot Israels premiärminister Netanyahu att pågå. Det är uppenbart att hans strategi är att klamra sig fast vid makten för att undvika att dömas. Det stödet hämtar han från de mest extremortodoxa partierna i knesset.

Det finns en vilja i Palestina att hålla val, dels val till parlamentet, dels val av president. Det är nödvändigt för att återupprätta förtroendet för medborgarnas rätt till inflytande. Samtidigt är det uppenbart att Israel som ockupationsmakt kan sätta käppar i hjulen för en sådan process. Omvärldens tryck på både Palestina och Israel kommer att vara avgörande för att palestinska val ska kunna hållas i maj respektive juni.

Explosionen i Beirut i början av augusti 2020 visade på den omfattande misskötseln och korruptionen i det politiska systemet i Libanon.

Långt innan explosionen hade människor samlats i stora demonstrationer och massmöten för att protestera mot korruptionen och ojämlikheten i Libanon. Människor från olika religiösa och politiska grupper hade gått samman för att visa sitt missnöje med den styrande politiska eliten, och demonstrationerna var de största på nästan 15 år. Bland annat bildades en 17 mil lång mänsklig kedja från norr till söder för att visa enighet över hela landet.

Åtstramningar och höjda skatter på telefonsamtal via appar sägs ha triggat protesterna. Men det var bara toppen av ett isberg av mycket hög ungdomsarbetslöshet och allvarliga brister i grundläggande samhällsservice som el, vatten och vård till höga kostnader.

Libanon är ett land som präglas av ekonomisk ojämlikhet. Den rikaste 0,1 procenten äger lika mycket som den fattigaste halvan av befolkningen. Samtidigt befinner sig landet just nu i en allvarlig ekonomisk kris. Libanon har stora utlandsskulder, och återbetalningar av lånen tynger statskassan. Permanenta avskrivningar behövs av omvärlden för att landet ska komma på fötter.

Detta lilla land har också varit en av de stora mottagarna av flyktingar från kriget i Syrien. Fler borde dela den bördan med Libanon.

Protesterna mot den syriska regimen inleddes i januari 2011 som en del av den arabiska våren. I stora delar av landet och i större städer samlades hundratusentals människor med krav på president Bashar al-Asads avgång, demokratiska reformer och social rättvisa. Protesterna var breda, folkliga och fredliga, men bemöttes med grovt våld och övergrepp från

regimens sida. I slutet av 2011 utbröt strider mellan regimen och beväpnade grupper inom oppositionen.

Nu har det gått tio år av krig i Syrien. Under det syriska kriget har övergrepp begåtts av flera stridande parter. Externa parter som USA, Ryssland, Iran, Saudiarabien och Turkiet har alla bidragit till att förvärra konflikten genom att pumpa in stöd till sina respektive allierade i Syrien.

Huvudansvaret för det upptrappade våldet vilar dock på regimen genom dess förtryck och brutala svar på oppositionens demonstrationer.

Det ryska och iranska militära stödet har varit avgörande för al-Asad-regimens fortsatta maktinnehav.

Sverige måste verka för att de krigsförbrytelser som har begåtts under kriget i Syrien utreds av Internationella brottmålsdomstolen oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen.

Även om kriget i Syrien just nu är mer lågintensivt än tidigare så befinner sig landet fortfarande i konflikt, och den humanitära situationen är mycket svår. Sverige och omvärlden har ett stort ansvar för att bidra till en långsiktigt hållbar fred och för återuppbyggnad så att krigets offer kan få värdiga levnadsförhållanden.

Det är framför allt viktigt att Sverige stöder utvecklingen i de nordöstra delarna av Syrien kallat Rojava, som leds av ett kurdiskdominerat styre. Trots krigets närvaro arbetar man intensivt för att återuppbygga välfärd, lokal demokrati och rättssystem. Sverige kan genom såväl politiskt stöd som bistånd bidra till återuppbyggandet av området.

En fråga handlar om de svenska medborgare som rest ned till Syrien för att strida för terrorgruppen IS. Sverige måste ta ansvar för de svenska medborgare som befinner sig i kurdiska läger i norra Syrien. Detta kan ske i samarbete med det kurdiska styret för att ställa dem som är ansvariga för brott inför rätta i antingen Syrien eller Sverige. Alla har rätt till en rättvis rättsprocess, och vi måste se till att de skyldiga döms.

Barn ska genast tas hem. FN och Rädda Barnen som är på plats i Syrien larmar om att situationen är akut.

Vänsterpartiet har upprepade gånger ifrågasatt regeringens misslyckande med att ta hem svenskar som befinner sig i lägren i Syrien.

Ett stort problem för det kurdiskdominerade självstyret är det ständiga militära hotet från Turkiet. Så sent som förra månaden bombade Turkiet i området. Turkiet är också ansvarigt transitland för många som reste ned för att strida för IS. Turkiet understöder också ett flertal militära milisgrupper, framför allt i Idlibregionen. Turkiets agerande i Syrien-kriget har hela tiden bidragit till att förlänga konflikten.

Grannlandet Irak har också påverkats mycket av kriget i Syrien. Landet har fortfarande inte hämtat sig efter USA:s invasion, och landets politiska system präglas av en maktkamp mellan USA:s och Irans intressen snarare än det irakiska folkets intressen. Det har lett till stor frustration och politiskt missnöje över framför allt arbetslöshet och bristande välfärd.

Under 2019 började framför allt unga att demonstrera runt om i Irak för sina rättigheter. De bemöttes med ett brutalt våld och dödande från polis och militär. FN har rapporterat att drygt 500 demonstranter dödades och nära 7 800 skadades.

Den irakiska regeringen har bett om ursäkt för våldet och dödandet, men de ansvariga har inte ställts till svars.

Resultatet av revolutionen i Iran 1979 blev en stenhård diktatur. Den iranska regimens brott mot mänskliga rättigheter är många och omfattande.

Vänsterpartiet har under lång tid uppmärksammat situationen i Iran och regimens övergrepp mot bland andra etniska och religiösa minoriteter, kvinnor, fackföreningsaktiva och hbtq-personer.

Sverige bedriver en omfattande exportfrämjande verksamhet till Iran. Bland annat har Amnesty kritiserat denna verksamhet för att den inte kopplas till arbetet för mänskliga rättigheter.

I februari 2017 blev Stefan Löfven förste svenske statsminister att besöka Iran, då tillsammans med dåvarande handelsminister Ann Linde. Varken utrikesministern eller ministrar med ansvar för demokrati, jämställdhet eller fackliga frågor deltog i resan. Regeringens prioriteringar var tydliga. Det är uppenbart att syftet med resan var att öka svensk export och att frågor om mänskliga rättigheter var underordnade.

Man måste iakta stor försiktighet när man handlar med eller investerar i ett land som Iran. Sveriges exportfrämjande får aldrig bidra till att regimen i Iran gynnas eller att brott mot de mänskliga rättigheterna begås.

Efter Trumps sjabblande verkar nu både USA och Iran vara på väg tillbaka in i ett kärnenergiavtal. Det är bra att Iran inte skaffar kärnvapen. Det finns nog med kärnvapen i världen som det är. Avtalet får dock inte bidra till att omvärldens kritik av Irans användande av dödsstraff och omfattande och grymma brott mot mänskliga rättigheter tystnar.

I dag skulle också Yasmine Posio ha pratat om gulfstaterna, kriget i Jemen och Saudiarabiens brott där. Dessa delar av Mellanöstern får Vänsterpartiet återkomma till i en annan debatt, till exempel i debatten om vapenexport.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 7.

Anf. 151 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag vill ställa ett par frågor till Håkan Svenneling angående Israel.

Vi moderater vill se en tvåstatslösning. Vi vill också att Jerusalem ska kunna vara en delad huvudstad för två länder.

Delar Håkan Svenneling detta synsätt?

Så till min andra fråga. Tycker Håkan Svenneling verkligen att regeringen skötte erkännandet av Palestina som stat väl? Det skedde ingen förankring i riksdagen, utan den folkvalda och lagstiftande församlingen blev helt förbipasserad. Tycker Håkan Svenneling att detta var en korrekt och bra process? Jag skulle gärna vilja ha en kommentar på det.

Israel är en demokrati. Israel befinner sig i en konflikttrabbad region, och senast i dag angreps Israel med missiler från Iran. När denna typ av attacker sker är det självklart att ett land vill och måste försvara sig självt och sin befolkning.

Detta visar hur viktigt det är att det blir fred i regionen. Utan en varaktig fred kommer det att finnas konflikthärdar. Jag vill bestämt säga att Israels omgivning, specifikt Iran, har ett stort ansvar för att fred ska uppnås.

Anf. 152 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det finns sådant i Moderaternas analys som Vänsterpartiet delar, och det finns annat där Vänsterpartiet och Moderaterna inte håller med varandra i synen på konflikten mellan Israel och Palestina. Jag tror att jag ska kunna redogöra för dessa i detta replikskifte.

Jag tycker i grunden att det var bra att regeringen erkände Palestina som stat. Det var kanske till och med lite sent för att en tvåstatslösning skulle vara möjlig. Utvecklingen har ju gjort det svårare och svårare att få detta på plats. Men nu har vi fått en administration i Washington som förhoppningsvis kan ge förnyat hopp till den typen av process. Det är i grunden bra.

Man kan diskutera om man skulle ha förankrat det tydligare i riksdagen. När erkännandet kom hade jag suttit en vecka i riksdagen, så jag har lite dåligt minne av exakt hur processen gick. Men det är klart att det är viktigt att riksdagen informeras av regeringen inför kommande stora och viktiga beslut.

Huruvida Jerusalem ska vara en huvudstad för två länder tycker jag är en intressant fråga som jag hoppas att man kan ta sig an i en fredsprocess mellan Israel och Palestina, just för att den ska lösas i en fredsprocess, inte på något annat sätt. Det är där jag tycker att Trumps agerande att flytta ambassaden har varit ett sätt att elda på konflikten snarare än att skapa fred och försoning.

Israel är absolut en demokrati, även om man kan diskutera om det är hälsosamt för en demokrati att ha så många val som Israel. Jag tror att Israels demokratiska problem grundar sig mycket i premiärminister Netanyahu, som har lett landet under långa perioder de senaste 20–30 åren och som står anklagad – inte i ett korruptionsmål utan fyra, varav det tredje till och med är hemligt därför att det är så allvarligt.

Jag tror att Israel har en del att förbättra i sin demokrati, men det är absolut en demokrati.

Anf. 153 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag försvarar inte korruption var den än förekommer. Det är viktigt att det finns processer för detta.

Jag anser också att det måste till en fred i regionen. Det visar hur viktigt det är med en fredlig lösning just eftersom det förekommer militära attacker regelbundet. Så kan en tillvaro inte fortsätta, för krig föder krig. Bästa sättet att bekämpa förtryck och krig är att människor kan känna hopp och tillförsikt, och det är här jag tror att EU och USA kan bidra när det handlar om en fredsprocess mellan Israel och Palestina men också i regionen i stort.

Det kan inte bli en långvarig fred mellan Israel och Palestina så länge konflikterna pågår och Iran agerar som de gör i dag, som en destabiliserande faktor med stora resurser. Numera är de också en kärnvapenmakt som har ökat sin produktion och anrikningen av uran för att kunna framställa ytterligare kärnvapen. Detta visar hur pass allvarlig situationen är i Mellanöstern.

Jag hoppas att det kan bli fredliga lösningar. Jag hoppas också att Sveriges relationer med Israel kan bli bättre. Israel är den enda starka demokratin i den regionen, och då är det viktigt att Sverige har bra relationer

med det landet. Det ger en tydlig signal också gentemot den antisemitism som finns runt om i Europa.

Prot. 2020/21:112

22 april

Mellanöstern

Anf. 154 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är positivt att Margareta Cederfelt vill bidra till fred mellan Israel och Palestina och att hon ser möjligheter för EU att bidra i en sådan fredsprocess.

För egen del har jag skrivit under ett flertal upprop den senaste tiden, bland annat ett brev till Joe Biden om att han ska ta tag i och försöka få nytt liv i fredsprocessen. Jag hoppas han och andra världsledare tar till sig dessa uppmaningar för att försöka komma framåt. Jag tror att det blir svårt så länge Netanyahu fortsätter att ha så stor makt och inflytande i Israel, men detta kan ändras en dag.

Kärnvapenfrågan är intressant. Man får inte glömma bort att Irans försök att skaffa sig kärnvapen grundar sig mycket i Israels innehav av kärnvapen. Kärnvapnets dynamik i regionen Mellanöstern är en försvårande omständighet som höjer och skapar en ökande konfliktnivå. Jag hoppas att vi kan säkerställa att Iran inte skaffar kärnvapen men också att Israel avvecklar sina kärnvapen.

Det jag hoppas från Moderaterna är att man i sin politik för Israel–Palestina blir lite tydligare kring att det inte är två jämbördiga parter vi pratar om. Israel är ockupationsmakten och bär därför det stora ansvaret.

Moderaterna behöver bli tydligare om blockaden av Gaza, om byggandet av den mur som har fördömts av FN, om antalet illegala bosättningar som ökar och om den fördrivning av palestinier som sker från östra Jerusalem och Jordandalen.

Man behöver bli tydligare om att en palestinsk stat ska upprättas inom 1967 års gränser, och framför allt behöver man bli tydligare i sitt stöd för att Palestina ska kunna hålla val redan i vår – i maj och juni. Detta är nödvändigt för att få en tydligare statsbildning i Palestina. Den statsbildning som finns nu är inte särskilt demokratisk. De har en gammal ledare som inte har omvalts på väldigt många år. Det palestinska ledarskapet behöver förnyas så att unga politiker, kvinnor och etniska minoriteter i högre utsträckning kan ta sig in i ett palestinskt parlament och att de får en ny president.

Anf. 155 LARS ADAKTUSSON (KD):

Herr talman! Låt mig inledningsvis yrka bifall till reservation nummer 8. Vi står naturligtvis bakom även den andra reservationen från Kristdemokraterna.

Kristdemokraterna verkar för en ny svensk Mellanösternpolitik. Vi driver på för återupprättade relationer med Israel. Vi fördömer Irans förödande krigföring och finansiering av internationell terrorism. Vi agerar för att förföljelsen av kristna ska upphöra och för att folkmorden 1915 och 2014 ska erkännas. Vi vidtar åtgärder mot den palestinska ledningens systematiska spridning av antisemitism och stöd till terrorister. Vi gör klart att despotin och islamismen i Turkiet diskvalificerar landet från medlemskap i EU.

Även i utrikespolitiken är Kristdemokraterna ett tydligt oppositionsparti.

Herr talman! Till skillnad från regeringen omfamnar vi den förhandlingsprocess som lett till fred mellan Israel och viktiga delar av arabvärlden. I utskottets betänkande ägnas denna normalisering några få ord. Ändå handlar det om en helt ny politisk dynamik som nu formas i Mellanöstern.

Genom avtalen med Förenade Arabemiraten, Bahrain, Sudan och Marocko öppnas möjligheter för omfattande handelsutbyte och ökad tillväxt men också för ett djupare och mer allmänt erkännande av Israels rätt att existera. Som ett resultat av skicklig diplomati har USA flyttat fram positionerna på ett sätt som decennier av europeisk medling aldrig lyckats med. Det nya Mellanöstern som vi ser i dag indikerar en signifikant och historisk utveckling.

Herr talman! Åtskilliga regeringar och politiska ledare runt om i världen välkomnar det som sker. Goda förhoppningar gror om att fler arabländer ska följa efter. Samtidigt är det uppenbart att det politiska styret i palestinska områden är marginaliserat. Till stor del är det en självvald marginalisering. Mahmud Abbas och hans regim har på senare år medvetet vägrat att föra någon som helst dialog med Vita huset.

Till marginaliseringen bidrar också det sätt på vilket den palestinska ledningen valt att agera efter att de nya avtalen ingåtts. Obalanserade utfall om förräderi och knivhugg i ryggen har kombinerats med överilade beslut som att lämna det roterande ordförandeskapet i Arabförbundets råd, detta i ilska över att medlemsländerna i Arabförbundet inte samfällt ställt sig bakom ett fördömande av fredsavtalen med Israel.

Mahmud Abbas och andra antisemitiska palestinska företrädare har alltför länge tillåtit lägga hinder i vägen för fred i Mellanöstern.

I allt från den brittiska Peelkommissionen 1937 till FN:s delningsplan 1947 och de senaste decenniernas fredsavtal har palestinska ledare avfärdat genomarbetade uppgörelser och förslag till en tvåstatslösning.

Såväl i Camp David 2000 som i Annapolisprocessen 2007 erbjöds palestinierna en självständig stat, inkluderande 90 procent av Västbanken och med östra Jerusalem som huvudstad. Ändå sa de nej.

Det säger sig självt att förhandlingar med palestinierna är både ofrånkomliga och önskvärda. Men det kommer inte att vara möjligt förrän ett ledarskap finns på plats som otvetydigt erkänner Israels rätt att existera som en judisk stat och som en gång för alla sätter punkt för terrorismen. Utan en palestinsk ledning som bryter med Hamas, med Islamiska jihad, med Hizbollah och andra terrorister – utan en tydlig vilja att förhandla och kompromissa – blir det inga uppgörelser.

Herr talman! Närmandet mellan Israel och viktiga arabländer visar att en ny tid är inne. Tvärtemot konventionell visdom går det att normalisera relationer och sluta fred i Mellanöstern utan att börja med den israelisk-palestinska konflikten. För omvärlden finns det all anledning att välkomna detta.

Vad vi ser är en utveckling som i förlängningen innebär ökad säkerhet för såväl Israel som dess grannar och för hela Mellanöstern. Det är, herr talman, i grunden vad den pågående normaliseringen handlar om.

Till denna normalisering – till dessa fredsavtal – har den svenska regeringen visat upp en märklig inställning. Genom några ord på Twitter har det pliktskyldigt meddelats att det som nu sker ska välkomnas. Men det finns inget engagemang, inget erkännande av de modiga politiska beslut

som har fattats, inget stöd för en fortsatt process och för fler fredsavtal i denna anda.

Herr talman! Detta duger inte. Det är en irrelevant, en ensidig och en daterad politisk hållning, vilket styrker det som jag inledde med att säga: Sverige behöver en ny Mellanösternpolitik.

Anf. 156 PYRY NIEMI (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Herr talman! Kriget i Syrien är nu inne på sitt tionde år. Konflikten mellan Israel och Palestina har pågått under många decennier. Och i Jemen pågår sedan 2015 ett krig som FN har beskrivit som det värsta i världen. Det mänskliga lidandet är enormt och hoppet om en ljusare framtid svårt att greppa.

Att fortsätta arbeta för fruktsamma fredssamtal för att nå en politisk lösning är vägen framåt. Uppgiften har visat sig mer än svår. Att FN:s säkerhetsråd blockeras i vissa av frågorna underlättar inte. Fredssamtal har hållits. Och jag önskar att hälften av dem som satt med runt borden varit kvinnor. Det är ingen garanti för att en överenskommelse hade uppnåtts. Men andra perspektiv, erfarenheter och förslag på lösningar hade funnits där.

Herr talman! Jag vill ta avstamp i den feministiska utrikespolitiken som regeringen framgångsrikt har fört sedan 2014 och de principer som den slår fast om lika rättigheter, representation och resurser och den effekt den har på insatser för arbetet för global jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna runt om i världen.

Krig är en verklighet för många människor i dag. Att leva på flykt, att ha skadats, våldtagits och förlorat nära och kära som en del av krig och konflikter är vardag. Kvinnor och barn är särskilt utsatta i krig. Kvinnors låga status i många samhällen och traditionella könsroller ligger ofta till grund för kvinnors särskilda utsatthet. I krig och konflikter lever kvinnor ofta i en mycket svår situation. Det är ofta kvinnornas ansvar att ta hand om familjen och se till att mat kommer på bordet. Samtidigt drabbas kvinnor av det våld som sprider sig i krigets spår. Kvinnor utsätts för övergrepp såsom våldtäkter och misshandel som en del av krigföringen.

Herr talman! FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet antogs enhälligt år 2000 av FN:s säkerhetsråd. Sju efterföljande resolutioner har därefter antagits. Tillsammans utgör de åtta resolutionerna den internationella agendan för kvinnor, fred och säkerhet. Resolutionerna slår fast att kvinnors ökade deltagande i att förebygga, hantera och lösa konflikter samt i fredsbyggande och återuppbyggande efter konflikt är en förutsättning för att uppnå hållbar och internationell fred och säkerhet.

Kvinnor i länder i krig och konflikt arbetar för fred varje dag med goda resultat, men ofta med lite erkännande. Studier visar att inkluderande fredsprocesser håller bäst. Men det formella och internationella fredsarbetet är fortfarande inte jämställt.

Enligt siffror från UN Women utgjorde kvinnor mellan 1992 och 2019 i genomsnitt 13 procent av förhandlarna, 6 procent av medlarna och 6 procent av undertecknarna i stora fredsprocesser världen över. Sju av tio fredsprocesser inkluderande inte kvinnliga medlare eller kvinnliga under-

tecknare. Över hela världen ökade andelen fredsavtal med skrivningar om jämställdhet från 14 till 22 procent mellan 1995 och 2019.

Fredsinsatser under 2020 kämpade också med att inkludera kvinnor. Till exempel utgjorde kvinnor bara cirka 10 procent av förhandlarna i de afghanska fredssamtalen, 20 procent av förhandlarna i Libyens politiska diskussioner och 0 procent av förhandlarna i Libyens militära samtal och i Jemens senaste process.

En aktuell fredsprocess leds av en kvinnlig chefsmäklare. Det är Stephanie Williams som är tillförordnad chef för FN:s stöduppdrag i Libyen, vilket markerar att det är första gången på sex år som en kvinna har denna roll.

Herr talman! Under den pågående konflikten mellan Israel och Palestina har kvinnorna varit drivande i fredsörelsen, och många gånger har israeliska och palestinska kvinnor stått sida vid sida för att demonstrera för fred. Kvinnliga aktivister och ledare var väsentliga katalysatorer för den fredsprocess som ledde fram till Osloavtalet. Men ett kvarts sekel senare visar forskning hur marginaliseringen av kvinnorna kan ha försvagat utsikterna för en varaktig fred. För att uppnå hållbar fred är det viktigt att kvinnor från båda sidor återigen får större inflytande och meningsfullt inkluderas och deltar i fredssamtalen. Inkluderande delegationer och meningsfullt deltagande av kvinnor i alla framtida fredsförhandlingar mellan Palestina och Israel måste därmed säkerställas.

Operation 1325 skriver i sina policyrekommendationer om Syrien att sedan kriget i Syrien startade 2011 har det pågått flera fredsförhandlingar. Men kvinnors deltagande i fredsförhandlingar har varit marginellt och endast uppmuntrats på ad hoc-basis. Även om FN:s nuvarande särskilda sändebud för Syrien har bidragit till att inrätta Women's Advisory Board, som består av kvinnor som representerar det civila samhället och som sändebudet regelbundet rådfrågar, har Women's Advisory Board ännu inte deltagit i några formella fredsförhandlingar.

Det är även viktigt att säkerställa syriska kvinnors, precis som alla kvinnors, deltagande i fredsförhandlingar. Det handlar inte bara om numerisk representation, utan deltagandet ska vara meningsfullt och faktiskt leda till inflytande i beslutsprocesser. I förhållande till detta rapporterar syriska kvinnorrättsaktivister att de saknar tillräcklig information för att kunna påverka pågående förhandlingar. Kvinnors deltagande är också viktigt i återuppbyggnadsarbetet, inklusive övergångsmekanismer, straffrättegångar, sanningskommissioner och institutionella reformer i Syrien.

Herr talman! Jemenitiska kvinnors meningsfulla deltagande i kommande fredsförhandlingar är avgörande för långsiktigt hållbar fred. Trots ansträngningen från UN Women för att inrätta en kvinnopakt har kvinnors deltagande i förhandlingarna varit lågt och huvudsakligen koncentrerats till sidomöten, parallellt med de officiella fredssamtalen.

Den feministiska utrikespolitiken har ett tydligt fokus på att stärka kvinnor som aktörer för fred och säkerhet. Kvinnors inflytande och meningsfulla deltagande inom fred och säkerhet är en rättighetsfråga – och en effektivitetsfråga. Precis som demokrati är fred inte möjlig om halva befolkningen inte deltar och inte åtnjuter samma rättigheter, representation och resurser som den andra hälften.

Den feministiska utrikespolitiken och arbetet för fred, mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer går därför hand i hand. Den

handlar också om att driva på för förändringar av stereotypa könsroller, maskulinitetsnormer och patriarkala strukturer samt för att normalisera jämställdhet. Män och pojkar ska involveras i arbetet med att förebygga konflikt och motverka könsrelaterat och sexuellt våld.

Herr talman! Att genomföra förändring kräver mod, uthållighet och politisk vilja. Sverige ska ha ett tydligt politiskt ledarskap i att driva på agendan för kvinnor, fred och säkerhet och åstadkomma konkret förändring tillsammans med andra partner och globalt. Fredsprocesserna måste bli inkluderande. Vi har all kunskap – låt oss då använda den för att trycka på för förändring, förbättring, fred och framtidstro!

Inkluderande fredsprocesser öppnar för fler möjliga lösningar, blir bättre förankrade och mer hållbara. Det är mer än dags att kvinnor får lika mycket plats och inflytande och blir lyssnade på i fredsförhandlingar och alla processer som rör fred och säkerhet. Vem vet – kanske kan vi då nå en hållbar fred i Mellanöstern?

Anf. 157 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! År 2009 fattade Socialdemokraternas kongress beslut om att erkänna folkmordet 1915. År 2010 fattade Sveriges riksdag beslut om att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att erkänna folkmordet 1915. År 2014 lovade nuvarande statsministern, socialdemokraten Stefan Löfven, sina socialdemokratiska väljare i Södertälje att man i regeringsställning skulle erkänna folkmordet 1915. Strax därefter, 2018 – ja, det var några år efter – meddelade Stefan Löfven att det inte var aktuellt.

Herr talman! Jag undrar hur det känns för Pyyri Niemi när man backar från den här linjen. Man har väljare som har släktingar från de folkgrupper som blev brutalt mördade, och helt plötsligt kan man inte hedra dem genom att göra något så enkelt som att, när man sitter i regeringen, erkänna att det här folkmordet har begåtts. Hur känns det för Pyyri Niemi? Delar han den omfattande kritik som flera andra socialdemokratiska kommuntoppar har riktat mot Stefan Löfven och regeringen?

Anf. 158 PYYRI NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag säger som utskottet har sagt i flera år: Utskottets principiella uppfattning är alltså att historiska händelser ska definieras genom forskning, fri debatt och rättsliga prövningar. Jag står bakom utskottets uppfattning i den här frågan.

Anf. 159 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Ska vi tolka det som att regeringen förnekar folkmordet 1915?

Anf. 160 PYYRI NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag upprepar: Jag står bakom utskottets principiella uppfattning att historiska händelser ska definieras genom forskning, fri debatt och rättsliga prövningar.

Anf. 161 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag noterar att Pyyri Niemi i sitt anförande inte nämnde religionsförföljelsen i Mellanöstern med ett enda ord. Det fanns ingenting

om förföljelsen av kristna. Det fanns ingenting om det folkmord som genomfördes av Islamiska staten 2014. Det fanns ingenting om att man i det som är kristenhetens vagga går mot en situation där kristendomen och det kristna kulturarvet håller på att försvinna.

Det här är en utveckling vi har sett under lång tid. Det är en utveckling som är ur alla aspekter – mänskligt, religiöst, politiskt – förkastlig. Det är en utveckling som i grunden också påverkar oss och världen i övrigt eftersom detta ytterst handlar om respekt för religionen, för människors rätt att utöva sin religion och för människovärdet.

Under de år som Islamiska statens folkmord pågick i Irak nämndes inte med ett enda ord i regeringens utrikesdeklarationer att det var kristna som var offer. Nu är det återigen så att Pyyri Niemi inte nämner religionsförföljelsen med ett enda ord i sitt tal om situationen i Mellanöstern. Jag undrar varför.

Anf. 162 PYYRI NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Lars Adaktusson inte med ett ord nämnde kvinnors deltagande i fredsprocesser – och för den delen inte heller kvinnors rättigheter – i Mellanöstern. Men nog om det!

Religionsförföljelse är förfärligt. Jag vill vara väldigt tydlig med det till Lars Adaktusson. Alla människor ska ha rätt att utöva sin religion utifrån sin egen tro. Där är vi helt överens, och det är viktigt att markera för min del. De som begår grymheter mot människor som utövar sin religion ska naturligtvis dömas i internationell brottmålsdomstol. Vi har till och med rätt att även i svensk domstol döma människor för folkmord. Vi är alltså helt överens om att den typen av förföljelse inte är förenlig med mänskliga rättigheter och friheten att utöva sin religion. Den typen av förföljelse ska absolut fördömas; där är vi också helt överens.

Att jag inte tog upp detta i mitt anförande hade att göra med att jag satte mitt fokus på kvinnors deltagande i fredsförhandlingar och i de processer som pågår i Mellanöstern. Därför tog jag inte upp det vid det här tillfället. Men jag konstaterar samtidigt att Lars Adaktusson inte nämnde någonting om kvinnors deltagande i fredsprocesser. Varför gjorde Lars Adaktusson inte det?

Anf. 163 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är väl alldeles utmärkt att Pyyri Niemi tar upp de frågorna. Det är ju viktiga frågor.

Nu var det dock inte det vi skulle diskutera, utan det jag tog upp handlade om religionsförföljelse. Jag hade inte tagit upp det om inte detta var ett mönster och ett beteende vi ser hela tiden. Det är ett agerande som är svårbegripligt när man tänker på det oerhörda lidande som detta handlar om och vilka konsekvenser det får. Det är svårbegripligt att det under de fyra år, 2014–2018, då det här förtrycket, den här förföljelsen och det här folkmordet var som värst inte fanns utrymme att ens nämna att det var kristna som förföljdes och att det var kristna som var offer för folkmordet. Det fanns inte utrymme på en enda rad att nämna det i de socialdemokratiska utrikesdeklarationerna.

Jag förstår att man inte kan ta upp alla ämnen i alla tal, men här handlar det om ett mönster, Pyyri Niemi. Det handlar om att medvetet välja bort en fruktansvärd humanitär situation, att inte nämna den och att inte lyfta upp

detta, som så många andra politiska församlingar har gjort, från Europaparlamentet till nationella parlament över hela världen.

Man har gjort uttalanden och antagit resolutioner. Man har fördömt detta och agerat mot det. Ni nämner det inte ens. Det är en stor besvikelse, inte bara för mig utan för alla de människor som följer utvecklingen på det här området med fasa.

Anf. 164 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Förföljelser av människor som utövar sin religion – oavsett vilken religion det är och oavsett om det är kristna eller muslimer – är fruktansvärt förkastligt. Man ska aldrig förfölja eller mörda människor för att de utövar sin religion; där är vi helt överens.

Detta pågår överallt i världen i dag. Vi ser förföljelser av kristna i vissa länder; vi ser förföljelser av muslimer i andra länder. Vi ser aktuella konflikter där detta förekommer. Självklart är det så att den typen av förföljelser ska fördömas, för religionsfrihet är precis lika mycket en mänsklig rättighet som andra typer av mänskliga rättigheter. Det ska inte vara så att människor förföljs och i vissa lägen – i många lägen – kanske också brutalt mördas för att de har en viss tro. I många lägen sker detta i former som vi inte ens kan titta på, eftersom det handlar om så brutala övergrepp. Vi är helt överens i den frågan.

I detta fall handlar det dock också om att se till helheten. Att förfölja människor som är på flykt och som har flytt under hot om att inte få utöva sin religion är jag beredd att fördöma – jag tycker att det är förfärligt att detta sker. Men det handlar om alla religionsgrupper och alla religionsgruppers rättighet att få utöva sin tro på ett värdigt och vettigt sätt utan att bli förföljd.

Anf. 165 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag har ett par frågor till Pyy Niemi.

Den första frågan handlar om hur Pyy Niemi och Socialdemokraterna ser på ansvarsutkrävandet när det gäller de personer som åkte ned till framför allt Syrien och Irak och deltog i IS, eller Daishs, grymheter och som begick fruktansvärda brott mot mänskligheten. Här är det viktigt att det blir ett ansvarsutkrävande. Vad anser Pyy Niemi om detta? Det är min ena fråga.

Den andra frågan handlar om Sveriges och Israels minst sagt frostiga relationer. Om relationerna var dåliga tidigare blev de mycket dåliga när regeringen, helt utan förankring i Sveriges riksdag, erkände Palestina. Jag undrar hur Pyy Niemi ser på dessa dåliga relationer och om Pyy Niemi ser att regeringen och Socialdemokraterna har ett stort ansvar för att se till att relationerna mellan Sverige och Israel blir bättre, för att det kan bli ett fruktbart samarbete och för att våra länder kan ha ett utbyte sinsemellan som två demokratier.

Anf. 166 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! De som begår brott eller har begått brott i Syrien – eller de som har rest dit på terrorresor – och som till exempel i domstol kan bevisas ha gjort det ska dömas utifrån domstolens agerande. Precis som jag sa i mitt förra anförande har den typen av personer, när de har kommit

tillbaka till Sverige och faktiskt bevisats ha begått brott, också blivit dömda i svensk domstol.

Min principiella uppfattning är att det inte är riksdag och regering som ska döma denna typ av personer. Om det gäller Sverige har vi ett domstolsväsen som står fritt, ett åklagarväsen som väcker åtal och så vidare. Den där processen känner Margareta Cederfelt till.

Om det kan bevisas att människor har begått grymma brott, begått folkmord, förföljt kristna eller annat i Syrien och dessa människor kommer tillbaka till Sverige är det upp till åklagaren och domstolsväsendet att hantera ärendet.

När det gäller Israel delar jag nog inte uppfattningen att relationerna är frostiga. Jag tycker ändå att Sveriges regering har ett gott samtal med Israels regering. Sedan är det klart att det hade kunnat vara bättre. Vi är i ett läge där Sverige och Israel fortsätter att ha samtal regeringarna emellan. Vi har handel med Israel, och vi har också utbyten i olika andra former.

Sverige står fortfarande upp för en tvåstatslösning. Sverige står upp för att Jerusalem, precis som EU har sagt, ska vara en delad huvudstad för Israel och Palestina om inte Israel och Palestina i fredsförhandlingar kommer överens om någonting annat.

Jag delar alltså inte uppfattningen att det är frostigt, men det hade kunnat vara bättre.

Anf. 167 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Självklart är det inte vi politiker som dömer personer, Pyry Niemi, utan det är domstolar. Något annat har jag inte talat om. Jag har inte talat om vilka straff som ska utdömas eller hur straffskalan ska se ut i det här sammanhanget. Däremot har jag sagt att dessa personer ska dömas, eller hanteras, i domstol. Jag skulle gärna se att personer som åkt ned för att strida för IS också kan dömas – eller att ärendet ska kunna tas upp till domstolsförhandling – på plats i det land där brotten har begåtts. Detta är en viktig del i rättskipningsprocessen.

När det gäller den andra frågan jag nämnde, om Israel, skulle jag gärna se att samarbetet mellan Sverige och Israel blev bättre. Jag bedömer inte annat än att relationen är frostig och att det inte finns ett positivt klimat, och detta tycker jag är mycket tråkigt just eftersom Israel är den enda demokratin i regionen. Sverige skulle ha mycket att vinna på att kunna samarbeta kring högre forskning, innovationer och vacciner, till exempel när det handlar om covid, eftersom Israel har lyckats vaccinera sin befolkning.

Det finns ytterligare en anledning till att jag vill lyfta upp relationen med Israel. Det handlar om att vi har en växande antisemitism i Sverige. Här har regeringens agerande stor betydelse. Ett sätt att faktiskt markera att antisemitism inte hör hemma i Sverige är att regeringen ser till att utveckla samarbetet med Israel.

Anf. 168 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag har inga invändningar i sak mot att de som begår brott i till exempel Syrien ska kunna dömas där. Om det finns ett fungerande rättsväsen och det finns en möjlighet att hitta bevis på plats, där människor har blivit utsatta för brotten eller där det finns vittnesbörd om detta, är det ju geografiskt mer rimligt att göra det på det sätt som Margareta Cederfelt nämnde. Där är vi helt överens.

Självklart är det så att ingenting är så bra att det inte kan förbättras. Relationerna till Israel kan förbättras; det är jag helt medveten om. Jag vet mycket väl att det kan finnas en ny ingång i våra samtal med Israel. Men det krävs också, precis som i alla bilaterala samtal, att parterna dansar till samma musik och tänker på ett liknande sätt för att de ska sätta sig ned vid förhandlingsbordet. Då gäller det att hitta ämnesområden där vi faktiskt kan diskutera och hitta ett bra samarbete. Det kan absolut vara kring forskning; jag tycker att det är ett väldigt intressant område att reflektera över. Det kan säkert också vara kring vaccinforskning, eller varför inte vaccintillverkning.

Nu har Sverige, som Margareta Cederfelt vet, gjort en gemensam upphandling med EU, så nu står vi bakom den. Men i framtiden går det säkert att hitta andra samarbeten när det gäller hälso- och sjukvårdsutveckling mellan till exempel, och i samtal med, Sverige och Israel. Jag utesluter ingenting.

Det viktigaste för mig är att man sätter en agenda som känns uppnåelig och att man har en ambition att hitta gemensamma lösningar. Det är viktigt att också Israel i det här sammanhanget, precis som vi i Sverige, kan mötas i sådana här samtal. Det är därför jag tror att vi ändå är i ett läge där det finns ett underlag för att föra en dialog. Men allting kan förbättras.

Anf. 169 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! När ledamoten Pyy Niemi väljer den feministiska utrikespolitiken som utgångspunkt för sitt anförande måste man faktiskt fråga hur Jemens kvinnor gynnas av Sveriges kraftigt ökande vapenexport och hur det bidrar till resolution 1325, agendan för kvinnor, fred och säkerhet.

I januariavtalet har regeringspartierna och Liberalerna och Centerpartiet skrivit in i punkt 70 att er principiella inställning är att det inte ska ske någon vapenexport till den saudiledda koalitionen som krigar i Jemen. Avtalet ingicks 2019. Sverige exporterade året innan dess för 700 miljoner. 2019 exporterade man för 1 ½ miljard, och förra året exporterade man för 3,3 miljarder.

Vad beror det här på? Jo, det beror på att man har någonting som heter Global Eye och har godkänt en sådan export till Förenade Arabemiraten. En femtedel av svensk vapenexport går nu till den saudiledda koalitionen även med punkt 70 inskriven. Det beror bland annat på att den svenska regeringen aldrig har fattat något beslut kring punkt 70. Man har aldrig pekat med hela handen och sagt: Det här är regeringens politik. Det här är i stället ett dokument som ni har med tre andra partier som inte gäller.

Det gör att Jemens kvinnor måste undra, för den feministiska utrikespolitiken är i grunden väldigt bra. Men i Mellanöstern, av alla ställen, som vi diskuterar här och nu är dubbelmoralen i den feministiska utrikespolitiken tydligare än någon annanstans.

Regeringen har också ordförandeskapet i den senaste biståndskonferensen, som misslyckades kapitalt med att uppnå finansiering till Jemens humanitära behov utifrån det krig som pågår där. Ändå slår regeringen sig för bröstet både för sin politik i Jemen och för sin politik i Mellanöstern.

Därför frågar jag Pyy Niemi om den här dubbelmoralen.

Anf. 170 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag har svårt att utröna huruvida svensk krigsmateriel-export har påverkat kvinnornas situation i Jemen och deras deltagande i fredsprocesser. Det kan inte jag svara på här och nu. Men det kanske Håkan Svenneling har svaret på i nästa replikskifte, om han då med fog kan säga att jemenitiska kvinnor på ett enklare sätt har kunnat ta del av fredsprocesserna.

Vi har en reglerad krigsmaterielexport, och det vet Håkan Svenneling mycket väl om. Den styrs med tydlig myndighetsstyrning, och det finns en väldigt stark prövning – förmodligen en av de starkaste i världen, skulle jag vilja understryka.

Som direkt svar på frågan kan jag säga: Jag vet inte hur kvinnorna i Jemen har påverkats av detta. Jag har ingen aning. Det jag däremot vet är att Sverige stöttar Jemen och de fredssträvanden som finns där. Det jag också vet är att det finns ett stort stöd när det gäller det humanitära, alltså ekonomiskt stöd till befolkningen i Jemen, från svenskt håll. Det känner också Håkan Svenneling väl till.

Jag kan alltså inte svara på frågan om huruvida Global Eye har gjort att jemenitiska kvinnor inte deltar aktivt i fredsprocesser, som Håkan Svenneling antyder.

Anf. 171 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag menar utifrån rapporter som jag har läst att Erieye och Global Eye har varit starkt bidragande till upprätthållandet av den blockad som den saudileda koalitionen har haft gentemot Jemen. Det har försvårat tillgången till mat, bensin, bränsle och andra förnödenheter och gjort att de har haft svårt att ta sig in i landet.

Sverige har varit aktivt på ett bra sätt från den svenska regeringen i fredsförhandlingar kring Jemen, framför allt när det gäller tillträde till hamnen i Hodeidah, som har varit viktig för att de humanitära leveranserna skulle kunna nå in i Jemen och till huvudstaden Sana.

Det är ändå uppenbart att blockaden finns där och att den har bidragit till ett stort humanitärt lidande. Det är många människor som svälter och miljoner barn som har det otroligt svårt just nu.

Pyry Niemi är lite av en comeback kid här i kvällens debatt som tidigare utrikesutskottsledamot som nu är tillbaka. Därför hörde han inte ISP:s föredragning i utskottet i dag. Men där tog de upp två punkter som rör Mellanöstern som oroar mig.

Det ena var att det i den skrivelse som regeringen just har lagt på riksdagens bord står klart att två nya vapenleveranser är godkända till Saudiarabien trots att regeringen har sagt att det ska vara slut med det. Det är två tillstånd som är kopplade till internationella samarbeten. Mer tänker man inte säga, för det är belagt med sekretess, och jag vet inget mer än så.

Men jag förstår inte varför vi ska exportera mer vapen till Saudiarabien och till saudileda koalitioner, särskilt när punkt 70 finns och särskilt när man borde kunna fatta ett beslut i regeringen om att den principiella inställningen faktiskt ska gälla i verkligheten.

Det andra är att det inte finns någon feministisk utrikespolitik när man kommer till kvinnor och bedömningen. Där inkluderas kvinnor som en del i mänskliga rättigheter, och då har inte den feministiska utrikespolitiken genomslag.

Här kan regeringen göra mer, och det är det jag hoppas på. Jag hoppas att Piry Niemis fina och vackra ord om feministisk utrikespolitik också omsätts i praktiken när det kommer till Jemens kvinnor, när det kommer till vapenexport till Saudiarabien och när det kommer till bedömningar av vart man ska leverera vapen.

Anf. 172 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr talman! Jag tar fasta på det Håkan Svenneling säger om den feministiska utrikespolitiken, för det är många olika steg som måste tas.

Visst kan man tycka att det är konstigt att ett land uppe i Norden som Sverige som första land i världen uttrycker att man genomför en feministisk utrikespolitik. Jag kan med fog ändå hävda att den har gjort avtryck i många länder, och det tror jag att också Håkan Svenneling känner till. Den har gjort avtryck i många parlament och även i en hel del regeringar.

Sedan kan slutsatserna bli att det i vissa lokala områden, till exempel, eller i regioner kommer att vara svårt att bedriva feministisk utrikespolitik. Men man måste också ha små insatser för att nå upp till de stora stegen.

Det är precis som Håkan Svenneling säger: Sverige har varit väldigt aktivt för att få humanitärt tillträde till Jemen. Det känner Håkan Svenneling till mycket väl. Vi har agerat aktivt, och utrikesministern har varit väldigt aktiv i de här frågeställningarna.

Jag beklagar att vi i ett sådant läge inte når fullt ut med den feministiska utrikespolitiken för att stötta de miljoner människor som har hamnat i väldigt svåra situationer i Jemen utifrån de rådande omständigheterna och utifrån den krigskonflikt som pågår där. Men det har gjorts, och det görs fortfarande, starka försök, och det bidras också ekonomiskt och humanitärt för att mildra nöden och kanske långsiktigt skapa en långvarig fred.

Jag var inte med på föredragningen i dag, så det vore att förhåva mig att säga vad jag vet eller inte vet i frågeställningen. Jag har inte läst dokumenten, och jag har inte en aning om vad som ligger bakom den sekretess som gäller de två utsklippningar som du nämner som ska genomföras. Jag vet mycket om många saker, men den här frågan låter jag vara obesvarad.

Anf. 173 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! När vi nu tittar på detta betänkande, som jag inledningsvis hörde refereras till som ett motionsbetänkande från flera år, och lyssnar till debatten blir det mer som att vi skulle ha haft ett utskottsbetänkande som täckte hela Mellanöstern med alla dess olika komplexa verkligheter. Så är det faktiskt inte.

Man kan se, herr talman, om man läser betänkandet att det finns motionsförslag om fredsstyrka till Hormuzsundet och om att inrätta en säker zon för att skydda etniska och religiösa minoriteter i Irak och Syrien. Den typen av frågor har så här långt inte varit uppe i den här debatten. Det är andra frågor som väcker mest uppmärksamhet.

Jag börjar gärna i den historiska kontext som också kollegan Håkan Svenneling startade med, om Mellanöstern som civilisationens vagg. Så är det ju verkligheten. Här finns en historia som är mångtusenårig, med många olika imperiebyggare som har funnits i området. Det är en historia av krig och konflikter och av olika religioners födelse.

Vi har också under förra seklet upplevt förändring i Mellanöstern till vad vi ser nu. Efter första världskriget och andra världskriget skapades ju

Mellanöstern mer eller mindre enligt den struktur som vi ser i dag på kartan.

Jag vill dock lyfta fram det kurdiska folket. Det kurdiska folket har fortfarande spridning över flera länder – Turkiet, Iran, Irak och Syrien. Det är verkligen en utmaning att hitta en inkluderande process i fredsarbetet i Mellanöstern för att säkra att det kurdiska folket får sin rättmätiga del av demokrati och mänskliga rättigheter tillgodosedd.

Det som har hänt i Mellanöstern och händer än i dag är präglad av många konflikter och krig. Syrien har som nämntes haft tio år av krig. Det har krävts hundratusentals dödsoffer. 14 miljoner människor är på flykt. Oerhörda brott har begåtts av terrorsekten Daish i både Syrien och Irak. Det är en fajt som vi än i denna dag försöker att föra med vår närvaro i Irak för att bygga upp förutsättningar att skapa fred och möjligheter till utveckling, oavsett vilken religion man tillhör.

I det arbetet är det också viktigt att lyfta fram det som vi har betonat i utskottets betänkande, nämligen vikten av att straffrihet inte ska råda. Jag tycker att det är rätt och riktigt att vi medverkar till att samla bevis. Att vi deltar i FN:s bevissamlingsmekanism för brott begångna i Syrien och brott begångna av Daish i Irak är värdefullt och viktigt för att kunna åstadkomma rättvisa för alla som har drabbats.

Det är naturligtvis också viktigt att vi bidrar med utredare från Polismyndigheten till Unifil och att vi kanske också hittar ett samarbetsavtal som gör att vi kan utnyttja deras bevismaterial även i Sverige om så skulle vara. Det handlar om att ge människor möjligheter att gå vidare genom en rättsprocess och få sin sak prövad, förhoppningsvis via ICC. Vi har uppmanat Irak till det. Syrien skulle vara anslutna till ICC för att det skulle vara möjligt att få frågorna prövade på det sättet.

Vi får väl se om det så småningom också går att få en FN-resolution som kanske kan hänskjuta detta till en särskild tribunal. Det är många med olika religiösa och etniska grunder som har drabbats oerhört hårt av det som hänt under Daishs härjningar nu senast.

I det sammanhanget vill jag också understryka det vi i utskottet skriver när det gäller Syrien och en politisk lösning i närtid. En sådan är inte så trolig, men förhoppningar finns. En politisk lösning är den enda förutsättningen för att kunna komma vidare och också för oss att kunna delta i återuppbyggnad. Det är verkligen så: När en övergripande, trovärdig och inkluderande politisk övergångsprocess är framförhandlad mellan de inblandade i den syriska konflikten kan vi också vara med och stötta i en återuppbyggnad. Vi ska inte ta kostnaderna. Vi ska inte ta på oss att bygga upp det som Ryssland och andra nu krossat. Det är viktigt. En lösning på plats; sedan kommer vi att kunna delta.

I debatten har det också lyfts upp frågor om Israel–Palestina-konflikten. Det är klart att vi från vår sida ser att i en region som Mellanöstern, präglad av auktoritära stater, är Israel undantaget. Israel är en demokrati, även om demokratin i Israel har utmaningar. Det ser vi när man stryper olika organisationers möjligheter att verka och annat. Det är naturligtvis en signal som inte är bra.

Från vår sida är det viktigt att betona att vi vill se en lösning på konflikten mellan Israel och Palestina som innefattar två stater. Vi ser också en framförhandlad lösning som möjlig för att klara ut gränssättning och Jerusalem som huvudstad i två stater. Det förutsätter att vi får bra politiskt

ledarskap. Vi hoppas att vi kan få ett val i Palestina som kan skapa förutsättningar för det. Vi hoppas naturligtvis också att vi har ett politiskt ledarskap i Israel som skapar förutsättningar för sådana lösningar.

Vi beklagar i ett särskilt yttrande, herr talman, att Sverige valde att erkänna Palestina på ett sätt som inte främjade förutsättningarna för Sverige att kunna delta i en fredsprocess. Med det sätt på vilket det erkännandet kom till blev det kontraproduktivt. Det är vi bland de första att beklaga, och det gör vi också i utskottets betänkande i ett särskilt yttrande.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag, herr talman.

Anf. 174 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! När man debatterar Mellanöstern tycker jag att det är viktigt att man börjar med det som är det mest centrala. Bortsett från Israel, i alla fall om man tittar på större delen av regionen, har makthavarna prövat en rad olika politiska system genom åren. Man har försökt sig på religiös diktatur, sekulär diktatur, fascism, etnonationalism, kemalism, panarabism, kommunism, islamiska republiker, koloniala monarkier, maffiastyre, kalifat och emirat. Det finns dock ett system som man aldrig har prövat i de flesta länderna i regionen, nämligen liberal demokrati.

I Europa sitter liberaler i parlament. I Mellanöstern sitter liberaler oftare i fängelse.

Herr talman! Jag är övertygad om att om det inte blir en starkare förankring för värderingar som liberalism, demokrati, sekularism, progressiva värderingar i det sociala livet, jämlikhet och så vidare kommer det att vara omöjligt för Mellanösternregionen att kunna ta sig ur den destruktiva, mycket blodiga, brutala och våldsamma spiral som stora delar av regionen har präglats av under en mycket lång tid – flera hundra år i praktiken.

Därtill ska sägas att en ganska bra illustration av problemen, inte minst för minoriteter i Mellanösternregionen, är situationen för den kristna befolkningen. För hundra år sedan utgjorde de kristna någonstans mellan 10 och 20 procent av invånarna i Mellanösternregionen. I dag är det en liten skärva. De flesta finns i Egypten, den koptiska befolkningen, och det finns en dynamisk kristen befolkning som är tämligen stor, relativt sett i alla fall, i Libanon. Det finns också kristna i Israel, runt Erbil och Ankawaområdet i Kurdistanregionen i norra Irak, och i Syrien finns det några också.

Pogromer och utrensningar mot kristna i slutet av 1800-talet som sedan kulminerade i folkmordet på armenier, assyrier och syrianer under första världskriget och därefter har triggat en emigration, flykt och så vidare fram till de stora utrensningarna från Islamiska staten i nutid, Iran- och Irakkriget och följderna av invasionen av Irak 2003 – allt detta har gjort att vi har sett i realtid, mitt framför våra ögon, hur en flertusenårig civilisation rivs upp med rötterna. Det är omöjligt att betrakta situationen för kristenheten i Mellanöstern enbart som att det är individer som ger sig av. Man måste se det här i sammanhanget av att det är en civilisation, en ursprungsbefolkning, som en masse har gjort exodus från regionen.

De första kyrkorna byggdes på Levanten och i Mesopotamien för 2 000 år sedan. I dag byggs de här kyrkorna på markanvisningar i Botkyrka i stället. Det är ett tecken på den här oerhörda tragedin.

Om vi tittar på andra minoritetsgrupper ser vi liknande öden på olika sätt. Det kan se olika ut för olika grupper. De är stora i varierande grad. En

del kan försvara sig och andra inte, men det är en oerhört svår situation för många minoritetsgrupper i Iran, Irak, Syrien och på andra håll.

Det som är kärnan i det öppna, liberala samhället i vid mening – man behöver inte kalla sig liberal, utan man kan lika väl vara en rätt god miljöpartist eller kristdemokrat – alltså det demokratiska samhället som har en alldeles för svag förankring i Mellanöstern till följd av diktatur och förtryck är toleransen. Kärnan är toleransen gentemot det som är annorlunda, gentemot andra religioner och andra riktningar, gentemot dem som kan vara fysiskt svagare och gentemot dem som är obehövade och så vidare. Det är toleransen som är nyckelordet i detta.

Man skapar inte tolerans bara med fria val. Man skapar inte tolerans bara med att ha en ny grundlag. Toleransen växer fram genom upplysning, utbildning och andra typer av värden.

Herr talman! Jag vill därtill säga att om några dagar inleds en ny runda av rättegångar i Turkiet gentemot kurdiska politiker, inte minst Selahattin Demirtaş som är partiledare för det kurdiska partiet HDP. Selahattin Demirtaş fick ungefär 10 procent av väljarnas röster i valen i Turkiet 2014–2015. Han greps för fyra och ett halvt år sedan och har suttit fängslad sedan dess. Det är oerhört viktigt att Sverige är mycket tydligt i kravet på att Demirtaş ska frigges.

Syftet från Turkiets sida med att hålla honom fången är givetvis att röja en konkurrent till Erdoğan ur vägen. Men syftet är också att i praktiken terrorklassa hela den kurdiska frågan. Det är det som är det långsiktiga målet: att hela tiden genom den här typen av åtal riktade mot kurdiska politiker försöka koppla den kurdiska frågan bara till terrorism. Det är helt orimligt och något som omvärlden inte på något sätt kan acceptera.

Samtidigt i det sammanhanget, herr talman, bör sägas att den turkiska statsmakten stegvis har retirerat från sin officiella förnekelsepolitik.

På 80-talet var den turkiska officiella hållningen så här: Det finns inga kurder. Vad är de då? sa folk, och man svarade: Vi kallar dem för bergsturkar.

Sedan mjuknade man på 90-talet från turkiskt håll lite och sa: Vi erkänner att kurderna faktiskt finns, men det finns ingenting som heter det kurdiska språket – de har inget eget språk. Men vad är det då? undrade folk, och man svarade: Det är en lokal dialekt av turkiskan.

Det är ärligt talat ungefär lika begåvat som att hävda att finska skulle vara en dialekt av svenska.

Sedan mjuknade man lite till från den turkiska statsmaktens sida och sa: Jo, men vi erkänner att kurderna finns, och kurderna har också ett eget språk – men det finns ingenting som heter Kurdistan.

Nu är vi framme ungefär vid 2000–2005.

Det var bara det att då bildades ett Kurdistan, nämligen en federal region i norra Irak. Då fick den turkiska statsmakten retirera ytterligare en aning och sa så här: Ja, kurderna finns, det går vi med på. Och de har också ett eget språk, det accepterar vi. Och Kurdistan finns faktiskt också, men inte i Turkiet utan bara i norra Irak.

Där någonstans ligger den här frågan nu. Turkiet krumbuktar och vänder och vänder sig när det gäller hur man ska hantera den kurdiska frågan, men det enda svar man hela tiden kommer fram till är mer repression, mer hårdhäthet och mer brutalitet. Det fortsätter att driva Turkiet in i en

återvändsgränd. Här måste Sverige och Europeiska unionen vara oerhört mycket tydligare, inte minst eftersom Turkiet de facto är ett kandidatland.

Herr talman! Det finns givetvis en rad andra områden som man kan ta upp i ett sådant här anförande. Vi kan tala om förtrycket i Iran, de fruktansvärda krigerna i Syrien, Libyen, Jemen och så vidare. Vi kan också tala om sönderfallet, förtrycket mot kvinnor, situationen för sexuella minoriteter, barn som växer upp i flyktingläger utan framtidshopp och drömmar, radikaliseringen, Daish härjningar och mycket annat som jag tyvärr inte har tid att ta upp i detta anförande just nu.

Anf. 175 CAMILLA HANSÉN (MP):

Herr talman! Vi närmar oss snart slutet på den här debatten, nästan ett dygn senare än vi trodde från början.

Jag vill lyfta upp några saker som vi kanske ändå har gemensamt. Till exempel vill vi att Mellanöstern ska utvecklas till en stabil, demokratisk och välmående region. FN och EU har en mycket viktig roll att spela för att det ska uppnås. Vi är alla också väl medvetna om att många av konflikterna i Mellanöstern används av andra parter för att uppnå sina egna intressen och att det blockerar FN:s arbete i området.

Mellanöstern är en region med få och bristfälliga demokratier. Det är därför särskilt viktigt att Sverige bidrar med ett långsiktigt bistånd för att stärka demokrati och mänskliga rättigheter, bland annat inom ramen för FN och EU. Det är bistånd som behövs, särskilt i länder med svåra förhållanden för civilsamhället. Även om det är förenat med svårigheter behöver världssamfundet se till att invånarna i Mellanösterns många mer eller mindre permanenta flyktingläger får utbildning och så goda framtidsutsikter som möjligt.

Sverige ska såklart stötta demokratiska val, fredsprocesser och medling i regionen. Det är avgörande för regionen att staterna i regionen och omvärlden fokuserar på dess utveckling, kulturella utbyte och handel och agerar utifrån regionens bästa.

Det blir allt tydligare både för staterna i regionen och för utomstående bedömare att man måste utveckla de delar av ekonomin som inte handlar om utvinning och försäljning av olja. Det kan till exempel handla om förnybar energiproduktion, kunskap och modern teknik kopplat till det.

För att vara en attraktiv plats för företag som ingår i den globala tekniska infrastrukturen, som it och energi, krävs dock i allt större utsträckning att stater är pålitliga. Stater med bristande demokrati och bristande mänskliga rättigheter är inte pålitliga som handelspartner. Därför är en utvecklad demokrati avgörande.

Det är kritiskt för den demokratiska utvecklingen i EU:s nära grannskap att EU konsekvent står upp för demokrati och mänskliga rättigheter. Det kan därför vara betydelsefullt att EU antar en lag om så kallad human rights and environmental due diligence, att företag ska bli skyldiga att redovisa hur deras produkter påverkar mänskliga rättigheter i de länder som köper dem. På så vis måste även företag i Mellanöstern som producerar varor och tjänster för den europeiska marknaden ha en produktion som värnar mänskliga rättigheter och miljö.

Med mänskliga rättigheter, demokrati och frihet som utgångspunkt blir ändå utblicken i Mellanöstern nedslående. Kriget i Syrien har pågått sedan 2011. Kriget i Jemen är inne på sitt sjunde år. I Palestina växer ännu en

generation upp i flyktingläger. I Iran är läget för mänskliga rättigheter mycket allvarligt. I Turkiet förbjuds det politiska partiet HDP, och landet lämnar Istanbulkonventionen.

Minoriteter förtrycks, rättsstatens principer åsidosätts, kvinnors rättigheter kränks och yttrandefrihet begränsas. Mediernas frihet begränsas också. Det är ett område i världen där det är särskilt svårt för medier att verka.

Inte för någon av konflikterna i Mellanöstern finns en enkel lösning inom räckhåll. För att uppnå fred och försoning krävs breda och inkluderande politiska processer och långsiktigt hållbara politiska lösningar på de konflikter som under så lång tid har destabiliserat denna del av världen.

I betänkandet understryker utskottet vikten av att Sverige och EU är engagerade i att bidra till att återuppta meningsfulla förhandlingar mellan Israel och Palestina och att det inte finns något gångbart alternativ till en tvåstatslösning. Både israeler och palestinier har rätt till frihet, utveckling och säkerhet inom säkra och erkända gränser.

Våldsamheter är ett av de främsta hindren när det gäller att lösa konflikter. Utskottet konstaterar i betänkandet att EU, FN och Sverige tar avstånd från både terrorism och oproportionerligt våld. Sverige stöder processen genom bistånd till fattiga och utsatta i Palestina och i flyktinglägren och genom stöd för att stärka institutioner, demokrati och civilsamhällen.

Lösningen på konflikten i Syrien är politisk, och utskottet betonar vikten av att det internationella samfundet agerar tillsammans för att nå en lösning. Utskottet betonar igen vikten av att FN:s säkerhetsråd tar sitt ansvar för en fredlig lösning i Syrien och konstaterar att säkerhetsrådet under lång tid har förhållit sig för passivt. Utskottet uttrycker stöd för en politisk process som underlättas av FN och utmynnar i ett trovärdigt och inkluderande övergångsstyre i Syrien, antagande av en ny konstitution och genomförande av fria och demokratiska val.

Regeringens regionala strategi för Syrienkrisen är ett viktigt verktyg för att bidra till att lindra konsekvenserna av konflikten i Syrien och för den syriska befolkningen. Sverige är också en av de största givarna av humanitärt stöd i Syrienkrisen.

Dokumentation av krigsbrott är mycket viktigt i alla konflikter men kanske i synnerhet i konflikter som den i Syrien, där regimen bombar sin egen befolkning. Även om världssamfundet inte kan enas om verkningfulla åtgärder är risken att fällas för krigsbrott något som ska störa sömnen för varje ledare som kränker mänskliga rättigheter. Dokumentation ger också möjlighet till rättvisa rättegångar.

Det är viktigt att Sverige fortsätter att arbeta för att förbättra situationen i lägren i Syrien och att de som sitter i lägren ställs inför rätta, om de är misstänkta för brott. Barn ska också få det skydd som alla barn har rätt till. I det ingår utsikten om en bra framtid.

Sveriges utvecklingssamarbete, vårt stöd till konfliktdrabbade, ska präglas av ett rättighetsperspektiv och av fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att mänskliga rättigheter och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling.

Det här betänkandet väcker också ödmjukhet inför de svåra uppgifter som de närmast berörda av de här långvariga konflikterna står inför. Det gäller också världssamfundets svårigheter när det gäller att ge det stöd som behövs för att människorna som varje dag vaknar upp mitt i de här konflikterna ska se en ljusare framtid.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2020/21:112
22 april

Mellanöstern

Anf. 176 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! En fråga är kanske extra aktuell när man diskuterar Mellanöstern och de omfattande problem som vi ser där. Det handlar om det som regeringen kallar feministisk utrikespolitik. Det är nämligen en region där vi ser omfattande kränkningar av det som vi skulle se som fundamentala kvinnliga fri- och rättigheter, om man säger så.

Det finns en rad exempel på att regeringen har agerat på ett sätt som, i alla fall ur mitt perspektiv, inte alls främjar kvinnors situation. Vi har diskuterat i flera andra debatter att man slussar bistånd till organisationer som inte står för kvinnors rättigheter.

Camilla nämnde någonting i sitt anförande som är skälet till att jag står här just nu. Det rör Syrienstrategin. Syrienkriget har chockerat oss alla. Vi har alla på något sätt berört Syrienkriget i våra anföranden här i dag. Ett av skälen är de hänsynslösa aktörer som finns i regionen. Men en sak som man sällan diskuterar är den svenska strategin för att främja utsatta, inte minst kvinnor och barn, i Syrien.

Den svenska Syrienstrategin baseras till stor del på att slussa bistånd till närliggande länder, runt omkring Syrien. Flyktingläger i länder runt omkring Syrien får alltså stöd, men det går inte särskilt mycket direkt till de kvinnor och barn som befinner sig i Syrien, vilket faktiskt är merparten av flyktingarna.

Min enkla fråga till Camilla Hansén är om hon ser några problem med den svenska Syrienstrategin.

Anf. 177 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Markus Wiechel, för frågan!

Jag tror att den svenska Syrienstrategin är viktig. Den stöder människor i Syrien men också länder runt omkring. Många som är på flykt från Syrien befinner sig i länderna runt omkring.

Det är givet att Sveriges bistånd och bistånd över huvud taget ska hamna på rätt plats, för att ge stöd till dem som verkligen behöver det. Det är det viktiga med Sveriges bistånd ute i världen och till konfliktdrabbade människor.

Anf. 178 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Tack, Camilla Hansén, för svaret!

Det är det här som är lite intressant. Regeringen säger gärna att man ska rikta stödet dit det behövs och att de som har störst behov ska få det. Men regeringens politik visar en helt annan i verkligheten. Syrienstrategin är ett ganska tydligt tecken på det. Man står bakom en inte bara svensk utan EU-gemensam strategi som begränsar möjligheten att till exempel stötta utsatta i Syrien.

Det är klart att man ska försöka undvika att pengar hamnar hos fel aktörer, till exempel hos regimen. Men vi ser omfattande problem med att man inte kan verka i Syrien. Det är ändå där merparten av de syriska flyktingarna befinner sig. Även om väldigt många också åker till grannländerna är de allra flesta faktiskt fortfarande i landet. Det är just det här som är komplicerat.

Nu råkade jag omedvetet gå in lite på det som var min andra fråga. Ser Camilla Hansén något problem med de sanktioner som riktas dit? Eller skulle man kunna luckra upp dem i syfte att kunna nå de kvinnor och barn som befinner sig i Syrien?

Anf. 179 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Genom Syrienstrategin kan man också stötta människor i Syrien och runt omkring Syrien. Det är viktigt att man kan göra både och.

Av naturliga skäl är det svårt att verka i länder med konflikter. Markus Wiechel säger att det är svårt i vissa delar av Syrien, och det kan säkert stämma.

Sanktioner är ett komplext ämne. Vi har sanktioner för att vi vill markera mot felaktigheter, men det är också viktigt att sanktioner verkligen används i rätt situationer och riktas mot rätt personer och inte drabbar civilbefolkningen. Det kan nog ändå hända.

Anf. 180 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr talman! När jag nu ska hålla kvällens sista anförande kommer jag helt att fokusera på flyktingsituationen i Mellanöstern.

Under de senaste två decennierna har antalet människor som är på flykt till följd av krig eller förföljelse ökat från runt 34 miljoner 1997 till cirka 80 miljoner 2019, enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. Antalet människor på flykt har alltså långt mer än fördubblats. Den största ökningen har skett under de senaste åren, framför allt på grund av kriget i Syrien som bröt ut 2011. Detta har berörts tidigare här under kvällen.

Över 6,6 miljoner syrier har flytt ut ur landet. Av dem är ungefär 118 000 asylsökande. Till det kommer knappt 6,2 miljoner som är på flykt inom Syrien. Det innebär alltså att över 12 miljoner människor är på flykt i området bara på grund av kriget i Syrien. 3,6 miljoner flyktingar därifrån finns i Turkiet. Utöver det har vi under debatten nämnt exempelvis kriget i Jemen och situationen i Somalia, Iran och Irak, som också genererar mängder av flyktingar.

Mindre än 1 promille av de 12 miljoner syriska flyktingarna är asylsökande. Det säger något. Den absoluta merparten av dessa flyktingar inväntar alltså att läget ska stabiliseras så att de kan återvända hem igen. Men under tiden rinner år efter år av livet förbi.

Vi har alla sett bilder från de gigantiska flyktinglägren i Turkiet, Libanon och Jordanien där barn leker i lerpölar mellan ändlösa rader av tält, ibland i gassande sol och ibland i snöslask. Miljön är minst sagt torftig. Skolgången är bristfällig. Föräldrarna är uppgivna, om de över huvud taget är i livet och finns där.

Det här är ingen bra miljö. Riskerna att ytterligare våld och extremism göds är extremt hög. De täta raderna i tältlägren riskerar vara grogrund för smittosamma sjukdomar. I händelse av eldsvåda är katastrofen ett faktum. Därför är det viktigt med omfattande humanitära insatser, inte bara för att förse flyktingarna med vatten och mat för dagen och en filt att dra över sig när nattkylan kryper på utan också för att värna om människovärdet.

Barn behöver få en god utbildning så att de kan bibehålla hoppet om en ljusare framtid. De vuxna behöver meningsfull sysselsättning. Deras kompetenser behöver tas till vara, både i flyktinglägret och i samhället i stort. De behöver få komma igång med sina liv, inkluderas och bli aktiva

samhällsmedborgare, bli en del av civilsamhället i det land där de finns i väntan på att läget ska lugna ned sig i hemlandet.

Det finns trots allt ett icke föraktligt antal flyktingar som inte bor i flyktingläger nära gränsen utan är bosatta i städer runt om i länderna och har vanliga civila jobb. På så sätt blir de en del av samhället och bidrar med sina kompetenser. Det är dit vi borde sträva med vår flyktingpolitik.

De länder som utan egen förskyllan har blivit värdland för miljontals flyktingar behöver självklart få världssamfundets stöd att hantera den akuta humanitära krisen. I dagsläget vågar nog ingen ge någon prognos för när kriget i till exempel Syrien ska lugna ned sig så att flyktingarna kan börja återvända. Därför behöver värdländerna uppmuntras och även få stöd att inkludera flyktingarna i lokalsamhällena. På så sätt kan det bidra till utveckling både för den enskilda flyktingen och för värdlandet.

Herr talman! Vi behandlar i dag Mellanöstern, men läget med flyktingar i stora mängder är precis lika aktuellt i Afrika, Asien och Latinamerika.

Det här är några av skälen till att Kristdemokraterna anser att Sverige ska fortsätta med ett generöst och effektivt bistånd. Det är inte läge att skära ned på biståndet men väl att förbättra och kalibrera det så att det träffar rätt och kan bidra till att minska konflikter och bygga fred, demokrati och starka civilsamhällen, där befolkningen har mänskliga fri- och rättigheter, hälso- och sjukvård och goda utvecklingsvillkor för kvinnor och män och för flickor och pojkar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 28 april.)

§ 17 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2020/21:183 Utfodring av vilt

Skrivelse

2020/21:178 Riksrevisionens rapport om effektutvärderingar av näringspolitiken – bristande tillförlitlighet

Motioner

med anledning av prop. 2020/21:161 Löneutmätning och digitala ansökningar i utsökningsförfarandet

2020/21:3983 av Angelica Lundberg m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2020/21:146 Riksrevisionens rapport om utgiftstaket

2020/21:3996 av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

med anledning av skr. 2020/21:162 Riksrevisionens rapport om särskild löneskatt för äldre

2020/21:4002 av Per Åsling m.fl. (C)

Prot. 2020/21:112

22 april

Mellanöstern

§ 18 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 21 april

2020/21:664 Direktiv om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män

av *Ludvig Aspling* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:665 Åtgärder för att möjliggöra kulturupplevelser utomhus med minskad risk för smittspridning

av *Gudrun Brunegård* (KD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:666 Biobränsle och klimat- och miljömålen

av *Jens Holm* (V)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 april

2020/21:2588 Rätten till engagemang i sina barns skolgång

av *Markus Wiechel* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2589 Erkännande av folkmordet 1915

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2590 Förföljelsen av syrianer i Turkiet

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2591 Sveriges roll i Afghanistan

av *Fredrik Malm* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2592 Minskad valfrihet i PPM

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2593 Politisering av fondutbudet i PPM

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2594 Utökade sanktioner mot Belarus

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2595 Hemlig avlyssning av grovt kriminella

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2596 Påståendet om att alla pojkar fostras att slå

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2597 Statsrådets uttalande om att alla pojkar fostras att slå
av *Boriana Åberg* (M)
till statsrådet Märta Stenevi (MP)

Prot. 2020/21:112
22 april

2020/21:2598 Våld och oroligheter i Nordirland
av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2599 Regeringens referensgrupp till EU:s taxonomi
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:2600 Importförbud av jakttroféer
av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2601 Utbredningen av islamistisk ideologi i utsatta områden
av *Dennis Dioukarev* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2602 Rysslands hotfulla agerande mot Ukraina
av *Sara Gille* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2603 Fasta för barn
av *Sara Gille* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2604 Bristande id-kontroll
av *Björn Söder* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 april

2020/21:2440 Marknadshandlarnas situation och pandemilagstiftningen
av *Eric Palmqvist* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2465 Arbetsmiljön på Samhall under pandemin
av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:2478 Veterinärutbildning
av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2482 Ökade övergrepp mot kristna och andra icke-muslimska kvinnor i Indonesien
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2484 Trafikverkets översyn av kriterierna för begreppet riksintresse
av *Anders Åkesson* (C)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2483 Älvdalskan som språk

av *Peter Helander* (C)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2476 Förutsättningarna för elsparkcyklar

av *Tobias Andersson* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2475 Hastighetsbegränsningen för elsparkcyklar

av *Tobias Andersson* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2477 Svårigheter för personer med funktionsnedsättning att flytta mellan kommuner

av *Maj Karlsson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2474 Efterkontroll i utlandet av krigsmateriel

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2488 Det ryska hotet mot Ukraina

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2496 Behovet av att markera mot Ryssland

av *Pål Jonson* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2480 Skogspolitikens inriktning

av *Saila Quicklund* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2473 Covidvaccinering och funktionsnedsatta i riskgrupp

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2479 Tillväxtverkets hantering av stöd

av *Sofia Westergren* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2486 Tillväxtverkets handläggning

av *Katarina Brännström* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2020/21:2485 Barns klagorätt

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2489 Pensionsutredarens opartiskhet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2498 Art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet

av *Mats Nordberg* (SD)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2493 Den svenska gränsstängningen och Bornholm

av *Niels Paarup-Petersen* (C)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2494 Finansiering av Islamic Relief

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Per Olsson Fridh (MP)

2020/21:2506 Vaccinturism i regionerna

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2491 Konsekvenser av energipolitiken

av *Lars Hjälmered* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2497 Kanaliseringsmålet efter omregleringen av spelmarknaden

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2020/21:2508 Ersättning vid salmonellautbrott

av *Mikael Larsson* (C)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2501 Ytterligare svenskt ekonomiskt stöd till EU:s räddningsfond

av *Björn Söder* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:2495 Barn och ungdomar som drabbas av förakt mot svenskar

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2507 Tillgången till bredband i Skåne

av *Mats Sander* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2509 Tandvård som en del av den allmänna sjukvården

av *Gustaf Lantz* (S)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2492 Utländska hot mot svenska journalister

av *David Josefsson* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2502 Konsekvenser av Kinas ambassadörs hot mot journalister

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2503 Utländska diplomaters hot mot svenska journalister och beslutsfattare

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2499 Stärkt it-säkerhet för näringslivet

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2500 Turkiets godtyckliga dom mot fader Aho

av *Robert Hannah* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2504 Släktbaserade kriminella nätverk i Sverige

av *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2505 Hemligstämpling av rapport om släktbaserade kriminella nätverk

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2543 Avveckling av den svenska insatsen i Afghanistan
av *Björn Söder* (SD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2558 Sveriges militära insats i Afghanistan

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2020/21:2529 Barns möjlighet enligt barnkonventionen till delaktighet inom hälso- och sjukvården

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2535 Erkännande av folkmordet seyfo

av *Pia Steensland* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2544 Förvaring av elrullstolar

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2536 Ikraftträdandet av den nationella läkemedelslistan

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2551 Bank-id och rörelsehinder

av *Josef Fransson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2538 Möjlighet för fler idrottsförbund att bli medlemmar i Riksidrottsförbundet

av *Åsa Eriksson* (S)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2531 Biobränsle och hållbart skogsbruk

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:2512 Vården för personer med Parkinsons sjukdom

av *Ulrika Jörgensen* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2518 Politiska sanktioner mot belarusier kopplade till regimen

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2534 Covid-19

av *Per Ramhorn* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2514 Religionsfriheten i Pakistan

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2524 Barns delaktighet i Sveriges krisberedskap

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:2545 Synskadades frihet

av *Arman Teimouri* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2546 Rättvis infrastrukturmedelstildelning

av *Saila Quicklund* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:2547 Bedrägerihärvorav *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2020/21:2522 Offentlig barnanpassad krisinformationav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2523 Barnkonventionens efterlevnad under en krisav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Märta Stenevi (MP)

2020/21:2510 Rätten till undervisning på lika villkor för elever med språkstörningav *Jennie Åfeldt* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2513 Våldet mot civila i Etiopienav *Magnus Jacobsson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2530 Övergrepp på civila i Tigrayav *Håkan Svenneling* (V)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2539 Utställningspark i Baku för att kränka armenierav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2537 Rätten till organiserade fritidsaktiviteter för barn och unga under pandeminav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:2511 Attacker mot fria medier i Hongkongav *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2517 Valen i Palestinaav *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2519 Myndighetsuppdrag utifrån regeringens förslag till ANDTS-strategiav *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2532 Socialdepartementets bemötande av organisationerav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2515 Utrotandet av livmoderhalscancerav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2533 Barn med odiagnostiserade sjukdomarav *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2541 Upphävda uppehållstillstånd och återsändande av syrierav *Björn Söder* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:2525 Alla barns rätt till utbildning under en krisav *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

Prot. 2020/21:112
22 april

2020/21:2528 Barns röster om skolan under pandemin

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:2526 Socialtjänstens förmåga att följa barnkonventionen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2527 Svårigheten för socialtjänsten att följa barnkonventionen

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2521 Korrekt myndighetsinformation

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2542 Folkhälsomyndighetens pandemihantering

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:2516 The International Accountability Platform for Belarus (IAPB)

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:2549 Återbruk av icke förorenat bergmaterial

av *Betty Malmberg* (M)

till miljö- och klimatminister Per Bolund (MP)

2020/21:2548 Åtgärder för ökad digitalisering

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2020/21:2550 Tekniksprånget

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 21 Kammaren åtskildes kl. 22.17.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.56,
av förste vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 94 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 13 anf. 116 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 143 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	4
§ 4 Anmälan om avskrivning av proposition.....	4
§ 5 Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper.....	4
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU25	4
Anf. 1 BJÖRN PETERSSON (S).....	4
Anf. 2 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	6
Anf. 3 JULIA KRONLID (SD)	6
Anf. 4 IDA GABRIELSSON (V).....	7
Anf. 5 HANS EKLIND (KD).....	10
(Beslut fattades under § 10.).....	11
§ 6 Socialförsäkringsfrågor.....	11
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU21	11
Anf. 6 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	11
Anf. 7 JULIA KRONLID (SD)	12
Anf. 8 MARTINA JOHANSSON (C).....	16
Anf. 9 JULIA KRONLID (SD) replik.....	17
Anf. 10 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	18
Anf. 11 JULIA KRONLID (SD) replik.....	18
Anf. 12 MARTINA JOHANSSON (C) replik.....	18
Anf. 13 IDA GABRIELSSON (V).....	18
Anf. 14 HANS EKLIND (KD).....	21
Anf. 15 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	23
Anf. 16 HANS EKLIND (KD) replik.....	23
Anf. 17 IDA GABRIELSSON (V) replik.....	24
Anf. 18 HANS EKLIND (KD) replik.....	25
Anf. 19 BENGT ELIASSON (L)	25
Anf. 20 JULIA KRONLID (SD) replik	27
Anf. 21 BENGT ELIASSON (L) replik	28
Anf. 22 JULIA KRONLID (SD) replik	28
Anf. 23 BENGT ELIASSON (L) replik	29
Anf. 24 BJÖRN PETERSSON (S)	29
(forts. § 8).....	31
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde	31
§ 7 Frågestund.....	32
Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	32
<i>Framtiden för Bromma flygplats</i>	<i>32</i>
Anf. 26 MARIA STOCKHAUS (M).....	32
Anf. 27 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	32
Anf. 28 MARIA STOCKHAUS (M).....	32
Anf. 29 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33
<i>Dödligt våld mot kvinnor i nära relationer.....</i>	<i>33</i>
Anf. 30 LINDA LINDBERG (SD).....	33
Anf. 31 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	33

Anf. 32 LINDA LINDBERG (SD)	34
Anf. 33 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	34
<i>Utredning om älvdalskans status</i>	34
Anf. 34 PETER HELANDER (C).....	34
Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN	34
Anf. 36 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	34
Anf. 37 PETER HELANDER (C).....	35
Anf. 38 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	35
<i>Tillbakadragande av svenska trupper från Afghanistan</i>	35
Anf. 39 HÅKAN SVENNELING (V)	35
Anf. 40 Utrikesminister ANN LINDE (S)	35
Anf. 41 HÅKAN SVENNELING (V)	36
Anf. 42 Utrikesminister ANN LINDE (S)	36
<i>Straffet för grov kvinnofridskränkning</i>	36
Anf. 43 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	36
Anf. 44 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	36
Anf. 45 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	37
Anf. 46 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	37
<i>Utvecklingen i Turkiet</i>	37
Anf. 47 FREDRIK MALM (L)	37
Anf. 48 Utrikesminister ANN LINDE (S)	38
Anf. 49 FREDRIK MALM (L)	38
Anf. 50 Utrikesminister ANN LINDE (S)	38
<i>Arlanda och Bromma flygplats</i>	38
Anf. 51 TERES LINDBERG (S)	38
Anf. 52 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	39
Anf. 53 TERES LINDBERG (S)	39
Anf. 54 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	39
<i>Mäns våld mot kvinnor</i>	39
Anf. 55 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	39
Anf. 56 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	40
Anf. 57 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	40
Anf. 58 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	40
<i>Ökade resurser till Statens fastighetsverk</i>	40
Anf. 59 ANNICKA ENGBLOM (M)	40
Anf. 60 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	41
<i>Mediefriheten i Sverige</i>	41
Anf. 61 JONAS ANDERSSON i Lingham (SD)	41
Anf. 62 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	41
<i>Den europeiska säkerhetsordningen och ett frisläppande av Navalnyj</i>	42
Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C).....	42
Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S)	42
<i>Frihetsberövande av folkvalda i Turkiet</i>	42
Anf. 65 HANNA GUNNARSSON (V)	42
Anf. 66 Utrikesminister ANN LINDE (S)	43

<i>Höghastighetsbanor och järnvägsunderhåll</i>	43	Prot. 2020/21:112
Anf. 67 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	43	22 april
Anf. 68 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	43	-----
<i>Utrikesministerns resa till Centralasien</i>	44	
Anf. 69 KENNETH G FORSLUND (S)	44	
Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	44	
<i>Villkoren för företagsstöd</i>	44	
Anf. 71 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M)	44	
Anf. 72 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	45	
<i>Sveriges agerande mot den ryska upptrappningen</i>	45	
Anf. 73 MATS NORDBERG (SD)	45	
Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	45	
<i>Ett riktat stöd till järnvägssektorn</i>	46	
Anf. 75 JENS HOLM (V)	46	
Anf. 76 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	46	
<i>Enhetliga coronarestriktioner</i>	46	
Anf. 77 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	46	
Anf. 78 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	47	
<i>Konfliktrelaterat sexuellt våld</i>	47	
Anf. 79 SULTAN KAYHAN (S).....	47	
Anf. 80 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	47	
<i>Barns och ungdomars idrottande</i>	48	
Anf. 81 MARIE-LOUISE HÄNEL SANDSTRÖM (M)	48	
Anf. 82 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP)	48	
<i>Regeringens syn på amorteringskravet</i>	48	
Anf. 83 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	48	
Anf. 84 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	49	
<i>Långsiktigt arbete mot kvinnovåld</i>	49	
Anf. 85 GUSTAF LANTZ (S)	49	
Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	49	
§ 8 (forts. från § 6) Socialförsäkringsfrågor (forts. SfU21)	50	
Anf. 87 JULIA KRONLID (SD) replik	50	
Anf. 88 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	50	
Anf. 89 JULIA KRONLID (SD) replik	51	
Anf. 90 BJÖRN PETERSSON (S) replik.....	52	
(forts. § 11)	52	
Ajournering.....	52	
Återupptaget sammanträde	52	
§ 9 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 april.....	52	
JuU39 Översyn av regleringen om sluten ungdomsvård	52	
NU15 Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet – investeringar i ökad nätkapacitet	53	
NU16 Natura 2000-tillstånd vid ansökan om bearbetningskoncession	53	
NU28 Kommissionens meddelande om en översyn av handelspolitiken.....	54	
FöU10 Hanteringen av använt kärnbränsle	55	

§ 10 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	55
SfU25 Förlängning av reglerna om förebyggande sjukpenning för riskgrupper	55
§ 11 (forts. från § 8) Socialförsäkringsfrågor (forts. SfU21).....	55
Anf. 91 MATS BERGLUND (MP)	55
Anf. 92 REBECKA LE MOINE (MP).....	57
(Beslut skulle fattas den 28 april.).....	58
§ 12 Skogspolitik.....	58
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU15	58
Anf. 93 MALIN LARSSON (S)	58
Anf. 94 JOHN WIDEGREN (M).....	60
Anf. 95 MATS NORDBERG (SD).....	63
Anf. 96 ELIN SEGERLIND (V).....	65
Anf. 97 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	68
Anf. 98 NINA LUNDSTRÖM (L).....	69
Anf. 99 MARIA GARDFJELL (MP).....	71
Anf. 100 JOHN WIDEGREN (M) replik.....	73
Anf. 101 MARIA GARDFJELL (MP) replik	73
Anf. 102 JOHN WIDEGREN (M) replik.....	74
Anf. 103 MARIA GARDFJELL (MP) replik	74
Anf. 104 PETER HELANDER (C).....	75
Anf. 105 MARIA GARDFJELL (MP) replik	77
Anf. 106 PETER HELANDER (C) replik	77
Anf. 107 MARIA GARDFJELL (MP) replik	78
Anf. 108 PETER HELANDER (C) replik	78
Anf. 109 STAFFAN EKLÖF (SD)	79
Anf. 110 REBECKA LE MOINE (MP).....	80
Anf. 111 MAGNUS OSCARSSON (KD)	81
(Beslut skulle fattas den 28 april.).....	81
§ 13 Naturvård och biologisk mångfald.....	82
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU16	82
Anf. 112 BETTY MALMBERG (M).....	82
Anf. 113 MATS NORDBERG (SD).....	84
Anf. 114 PETER HELANDER (C).....	86
Anf. 115 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	88
Anf. 116 NINA LUNDSTRÖM (L).....	90
Anf. 117 MALIN LARSSON (S).....	92
Anf. 118 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	94
Anf. 119 MALIN LARSSON (S) replik	94
Anf. 120 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	95
Anf. 121 MALIN LARSSON (S) replik	95
Anf. 122 BETTY MALMBERG (M) replik	96
Anf. 123 MALIN LARSSON (S) replik	96
Anf. 124 BETTY MALMBERG (M) replik	96
Anf. 125 MALIN LARSSON (S) replik	97
Anf. 126 MARIA GARDFJELL (MP).....	97
Anf. 127 STAFFAN EKLÖF (SD)	99
Anf. 128 REBECKA LE MOINE (MP).....	101
Anf. 129 BETTY MALMBERG (M).....	101

(Beslut skulle fattas den 28 april.)	102
§ 14 Fri- och rättigheter m.m.	102
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU23	102
Anf. 130 IDA DROUGGE (M)	102
Anf. 131 MIKAEL STRANDMAN (SD)	104
Anf. 132 KERSTIN LUNDGREN (C).....	105
Anf. 133 JESSICA WETTERLING (V)	107
Anf. 134 THOMAS HAMMARBERG (S)	108
Anf. 135 CAMILLA HANSÉN (MP)	110
Anf. 136 REBECKA LE MOINE (MP).....	111
(Beslut skulle fattas den 28 april.)	112
§ 15 Författningsfrågor	112
Konstitutionsutskottets betänkande 2020/21:KU24	112
Anf. 137 IDA DROUGGE (M)	112
Anf. 138 MIKAEL STRANDMAN (SD)	113
Anf. 139 JESSICA WETTERLING (V)	115
Anf. 140 HANS EKSTRÖM (S)	115
Anf. 141 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	116
Anf. 142 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	116
Anf. 143 MIKAEL STRANDMAN (SD) replik	116
Anf. 144 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	117
Anf. 145 ANNA SIBINSKA (MP).....	117
Anf. 146 KERSTIN LUNDGREN (C).....	118
Anf. 147 IDA DROUGGE (M)	119
(Beslut skulle fattas den 28 april.)	119
§ 16 Mellanöstern	120
Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU15	120
Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M).....	120
Anf. 149 MARKUS WIECHEL (SD)	122
Anf. 150 HÅKAN SVENNELING (V).....	124
Anf. 151 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	127
Anf. 152 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	128
Anf. 153 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	128
Anf. 154 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	129
Anf. 155 LARS ADAKTUSSON (KD)	129
Anf. 156 PYRY NIEMI (S).....	131
Anf. 157 MARKUS WIECHEL (SD) replik	133
Anf. 158 PYRY NIEMI (S) replik.....	133
Anf. 159 MARKUS WIECHEL (SD) replik	133
Anf. 160 PYRY NIEMI (S) replik.....	133
Anf. 161 LARS ADAKTUSSON (KD) replik	133
Anf. 162 PYRY NIEMI (S) replik.....	134
Anf. 163 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	134
Anf. 164 PYRY NIEMI (S) replik.....	135
Anf. 165 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	135
Anf. 166 PYRY NIEMI (S) replik.....	135
Anf. 167 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	136
Anf. 168 PYRY NIEMI (S) replik.....	136
Anf. 169 HÅKAN SVENNELING (V) replik.....	137
Anf. 170 PYRY NIEMI (S) replik.....	138

Anf. 171 HÅKAN SVENNELING (V) replik	138
Anf. 172 PYRY NIEMI (S) replik	139
Anf. 173 KERSTIN LUNDGREN (C).....	139
Anf. 174 FREDRIK MALM (L)	141
Anf. 175 CAMILLA HANSÉN (MP).....	143
Anf. 176 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	145
Anf. 177 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	145
Anf. 178 MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	145
Anf. 179 CAMILLA HANSÉN (MP) replik.....	146
Anf. 180 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	146
(Beslut skulle fattas den 28 april.).....	147
§ 17 Bordläggning.....	147
§ 18 Anmälan om interpellationer	148
§ 19 Anmälan om frågor för skriftliga svar	148
§ 20 Anmälan om skriftliga svar på frågor	149
§ 21 Kammaren åtskildes kl. 22.17.	154